

NEUÉ - AMZER 1986

ISSN : 0750-3326

AJ DÉKÉ

NIV. 20

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



Kenavo job...

PESKED
E
BOUESTEU

Merchet: **LE PEPERE**
MARYON

Robert LE BAYON (SARL)

2, rue Pasteur 56410 Etel tél. (97) 55.32.16 +

Ur vag dré ouél
ha hatoup ! pen é Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. (97) 55.72.69



Mar vennet seul ur harrdi
pé un ti de zesaù loneù
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet **TI GUEGAN..**
KALVE HOUARN
é Landaol (97) 24.60.18

TAOLENN ER PENNADEU

Job Jaffré en des hon kuiteit	P.4
Er barr mé	P.7
Ur gir diar Bouddha	P.9
Job er Gléan ar valé	P.12
Sorbienn er vroh hlas	P.15
A pe veheh miliardair !	P.19
Pajenn el lénerion	P.20
Doéréieu er vro	P.21
He deulagad	P.23
Sonenn	P.24
Girieu kroez	P.26

4 JOB JAFFRE EN DES HON HUIITEIT

Er wéh devéhan hon es ean gwelet eh oé d'er sul 9 a viz meurh é iliz-Parréz Kerentrec'h én Oriant aveit unan ag en overenneu-bred é Brehoneg el mar karé kement o heuli. Kañet en-des hoah ur wéh a galon kantikeu flour Bro-Gwened... Nag a dristé breman é kaloneu é genvroiz...

Gañet d'er 6 a viz mé 1906 é BERNE en ur familh a labourzion douar, Job Jaffré e zo bet ur skolaer studius, hag er beleg, en eutru ER FLOHIC, en des ean kaset d'er skol SANT SALVER E REDON. Epad ma oé ér skol-sé lén e hra ur livr a neué embannet : "Ar en Daoulin" get Y. B. Kalloh. Chetu enta skriuet é brehoneg - er yéh e gomzér bamdé ar er mézeu-gwerzennu ihuel a spered. Un dizoladur aveit er paotr yaouank ! Goudézé diésemant erbed aveiton ! Er brehoneg e zo par d'er yéheu brudet arall - galleg, saosneg, germaneg... Ne vern pé yéh.



Un nebeud bléieu arlerh Job e zo mestr-skol é Karnassen ér skol mem é vugaléaj. Tremen e hra azé bleadeu eurus étré é vamm hag é gensored. Chetu penaos Job en des bet en tu de zeskein ur bern traou diar er Vro : sorbiennue, kontadennue, soñenneu, istoér Breih... ha, dreistol, de implé er brehoneg.

Kenlabouret en des abret é dastumadenn Loeiz HERRIEU "DIHUNAMB" ha sauet en des "KERL KELTIK EN ORIANT" eraok er brezel. Deit de vont gazetour é "NOUVELLISTE DU MORBIHAN"



hag arlerh penn-skrivagnour ér gazetenn suhuniek "L'HEURE BRETONNE" betak miz Mehuen 1944.

Arriù e hra ér "LIBERTE du MORBIHAN" ér blé 1955 get Paul Chenailler (Colonel Maurice é anubrezel). Karg en-devo a vro EN ALRE. Chom e hra én ALRE betak 1973, ha ean hag é familih e za neuzé d'en ORIANT.

Chetu é berr girieu buhé Job Jaffré, marù de 4 ér de vitin dimerher 12 a viz meurh, kouéhet én un taol. Deusto d'en oed, ne chonjem ket éh oé er marù é tostat... ur holl bras é aveidom.

Job Jaffré e anaué peb tra diar sevenadur hor bro, hag é alieu e oé klasket liés get ur lod kaer a dud. Skriuet en des ér "LIBERTE du MORBIHAN"

traou kaer el "Auray dix minutes d'arrêt" (ohpenn mil pennad-skrid), "Au Fil du Loch", "Les Seigneurs et Seigneureries", "Les Ephémérides", "Mystères de Nos Ker", "Noms de nous"... hag e ziskoé é anavégezh. Peb gwéner "Etrezom é Brehoneg" e oé lénet get brehonegerion Bro-Gwened. Traou poblek e skriué ean, és de gompren, ha dalbék talvoudus.

Sekour e hré get er ré e gemeré poen de zerhel biù er brehoneg (skol DIWAN, DASTUM...) Heuli e hré er pardonieu, er gouilieu, er filajeu... Seul gwéh ma vezé impléet er brehoneg. Dalbék guiu ha liés farsus Job e ouié lakat en dud de hoarhet, de ganein, de zansal...

Get Job breman, arlerh Sten Kidna, chetu tri blé-so, AN DOERE en des kollet daou skriyagnour heb par. O skrideu e chom alkent ar o lerh hag en tu hor-bo hoah de gomz anehé.

Ul livr a 250 pajenn "YANN AR BALUHENN" e vo embannet édan berr get Daniel an Doujet - mestr-skol DIWAN én Oriant. El livr-sé e zastumo

gwellan sorbienneu skriuet get Job Jaffré. Er gortoz e hram get hireh. P'arriuo en termen ni e laro deoh emen er prenein.

Pedein e hram en Intron Jaffré, é bried hag é ziù verh, de zigemer hor gourhemennet a gengany hag a garanté.

MARU RONAN CAERLEON

Er mem dé éma maru Ronan Caerleon, breur Herri Caouissin, d'en oed a 72 vle, hag intérêt é bet d'er gwener eué én ur vorh a Vro Léon (En Drennec, etal Plabennec). Ur brogarour e oé Ronan, ha skriuet en des meur a livr ar istoer BREIH el "Gwen ha Du", "Complots pour une République Bretonne", "Les Bretons, le Dos au Mur"... ha kenlabouret en des get é vreur Herri eit sevel "BRITTIA FILMS".

De Herri ha d'é familih ér glahar, é gennigam eué hor gourhemennet karantéus.

Girieu diés :

Dizoladur : révélation, découverte...
Implé : utiliser
Kenlabourat : collaborer
Pennad-skrid : article
A gengany : de condoléance



ER BARR ME

A viskoah, én hon bro, é ma bet er mod, en dé devéhan a Imbrell, de Kalan Mé, de lakat barreu gué endro d'en tiér, barreu deit en dél ennem a neué. Er faù e drohé de gement-sé d'er liésan, met guéhavé er spern guen e vé choéjet eué, hag é Baod en dud ehré get koed-béu.

Doh auel flour er cher-noz, é krollé en déligeu doh en nor, er fenestr ag en ti pé er hreù, é penher liorh pé er korn er park. Er vugalé e hasté buan goudé er skol, de voñet d'er hoed tostan de drohein ou sammig barreu. Doh en iliz, mem, é lakér ur barr-Mé a guh : en Aotrou Person ne vezé ket bepred koutant doh en ard, én arben ma oé "ur mod payan" laré ean.

Er paotr iouank n' ankoéhé ket a gas er barr mé doh fenestr é blah aveit tennein en eurvard ar ou haranté. E meur a léh, er baotred iouank e ie a vandenn de gas ou barreu a di de di en ur gañein : amonenn pé uieu e vezé keniget dehé aveit gopr.

Perak er mod - sé én hor bro ? Emesk er Gelted koh, er blé neué e gomansé é miz Mé, dé en neué-han. En douéez Cybèle e oé diskoeit bepred get un alhué geti en hé dorn de seblantein e tigore d'er maré-sé, ol er madeu ag en doar. Er mod e oé, get er Romaned goh, rein un alhué d'er plah iouank de hé éreden : dehi e oé derhel er mestroni ar er madeu ag en ti.

Ne vezé ket groeit éredeu guéharal é meur a léh épäd miz Mé, doh kosté Roh-en-Doar ha Redon drestol. Laret e vezé ne oé ket jaojabl diméein d'er hourz-sé rag ma oé miz Mé "miz en ineañeu".

En dianvész ag hon bro, amzer zo bet, éh oé modeu aral. En Normandi, é Evreux, er véléan

e ié de drohein ur barr Mé hir-membret get barrigeu, de lakat éndro d'en aotér pé dirag deluenn er sent. Er préhésion e zé ér mez ag en iliz e hré en dro ag er blasenn. Peb han e zalhé én é zornur bar Mé hag er falz get péhant eh oé bet trohet. Hanuet e pé er lid-sé er "Préhésion du".



E Paris, dirag Iliz-Veur Intron Varia e vezé sauet ur uéen déliet hanuet "Guéen Mé".

Loeiz Herrieu e laré guir a-pe skrjué én é levr "Dason ur galon" :

"A pen dé kaeran mem bro é karehen meruel,
En deueh klouar a yiz Mé, ardro er goubañel..."

Raf PONDI

Ur gir ohpen diar BOUDDHA en "DIHUNET"

Kavet em-es, en deieu devéhan-man, ur skridig berr a-zivout BOUDDHA tennet ag en TRI-PITAKA, en "teir-pâner" a furnéz er Vouddheléh (1).

Chonjet em-es abenn-kaer er henig de lénerion An Doéré aveit klozein en tri pennad embannet en nivérenneù 15, 16 ha 17 diar SRI-LANKA, rag talvoudus é, d'em chonj, en dâné e heller kavouit énonn.

Skrivagnour en TRI-PITAKA e glask diskoein d'er Vouddhisted pésort dén e oé BOUDDHA, é guirioné. Chetu aman é gonzeù :

"... Nen-des na hoant na diover,
"Distag é azoh peb liamm,
"Kavet en-des er siouldér (1),
"Hanaù e hra en DIABARH ag er Lézenn
"Kerkloz él en DIANVEZ anehé,
"Rag dihunet é de splandér er Huirioné.
"Ne vo ket mui ret déhon adgânein (1)...
"En DEN-FUR e vo laret anehon,
"En DEN-PEURACHIU, er MEUR-ZEN..."

Er giriou devéhan-man "en den-peurachiu", er "meur-zen" e vérit bout displéget un nebedig mar vennér konprenn en "diabarh" anehé, er "mél-eskern" magus e zo de dennein anehé, revé troieu-lavar Fransez RABELAIS.



1. Er gir latinek avait "Dén-peurachiù" e zo HOMO PERFECTUS. Er gir sanskritek avait "meur-zén" e zo MAHA-PURISHA pé MAHA-ATMA, de laret é, en dén a stad ihué, en Iné-Veur. En hanu devéhan-sé "Mahatma" e vé hoah reit, hiniuen-dé, én India, d'er ré hag e zo brudet èl tud santél ha drest-par. Er MAHATMA GANDHI, dré skuir...

2. Me gred éh es eué un hanvalledigèh sonn étré er gir "Meur-zén" hag er leshanueù MARZIN ha MARTIN :

- MARZIN e oé hanù forh brudet ur huerzen-nour braz ha barh brezél, é gré er Roué ARZUR;

- MARTIN e oé un hanù gal-romanek stréuet braz émesk ketan aviélerion hor bro.

Sinifians er gir "Meur-zén" e seblant bout tost braz d'er péh e vennér laret a pe sellér unan benag èl ur "sant". Nen-dé ket enta soéhus ma oé groeit SANCTUS PERFECTUS ag er BOUDDHA éan-mem, dré getan misionnerion en India, a p'o-dé anséet kristéniein é Lézenn santél hag é zisipled gredus. Merchet é hoah SANCTUS PERFECTUS ar en Almanak, d'en dé 18 a viz Imbrill.

3. DEN-FUR e zo eué hanù Bouddha. Mes, gouiet e hrér penaos é oé laret memestra "Tud-Fur" ag en Drouized e zégéméras Lézenn er Gris-ténéh... Sant GUEL TAS-ER-FUR én o mesk, hag ur vostad vraz a "dud santél" èl-don. Ken nivérus e oent, é kantvléadeù ketan er Gristénéh, ma oent inouret oll a-gevred, édan lideù er "SENT FUR". Iliz-Veur en Eskopti a Chartres e zo bet sauet ar ur puns sanctel gloestret dehie, inouret beteg en XVIIIvet kantvléad get en oll berhinderion hag e zé du-hont de saludein er VIRGO-PARITURA.

Sant, Fur, Mahatma... Chetu enta tri hanù hag e helle bout reit d'er mem sort tud épad kant-

vléadeù treboulet en amzér-hont. Kement-sé e zisko splann penaos dañué spredel er Vouddhelèh, en Drouizeleh hag er Gristénéh e oé forh hanval en eil d'é gile, ahoel aveit en dud disketan : en hévelep "furnez" merhat (en hévelep diabarh) um gay e sôl kalon en dud a fé, deusto dehi bout kuhet édan dilhad dishanval (en dianvéz) tennet a Istoérieu Santél peb sévénadur ha peb rummad.

Er huerennig-sé, berr èl m'éma, en-des enta, èl ma huélet, dégaset goudé-skrideù forh soéhus a-zivout BOUDDHA-EN-DIHUNET ! Lézenn en DIHUNOUR e hellehé hoah, marsé, hon dihunein, ni eue, hag hor lakat de glask SPLANDER er HUIRIONE hag e zo kuhet én DIABARH kalon peb unan ahanom...

... Mél-en-eskern, èl ma laré Rabelais :
Loeiz ER MOUEL



(!) Girieu diéz :
Bouddhelèh : lézenn Bouddha, bouddhisme.
Siouldér : spred choul, sérénité.
Adgânein : gânein éndro, renaitre.

JOB ER GLEAN ar VALE

Deit e oé Andréu ha Mari, hor yondr hag hor moéreb, de bardonal er blé-sé de Geluen. Heuliet o-doé penn-der-benn, él ma oé jaojabl, overenn-bred ha gospereu, ha guélet o-doé goudé en él diskennet ag en tour é intanein en ilorzenn ar gribenn er mané hag é tristoein herrus d'é gognell klouar ér hlohdhi ihuel. Ré loskus é kavé perchanj boud étal er hoahad tan hag édan er poahant (1) a héol viz est !

Boud e vezé, e larér, én amzér hont ur hoh tamm élig du fall ha ne zoujé ket er hrouéz, dueh ma oé dohti a houdé pell' zo. En é zouar huinh en em gavé éan kuhunet édan ludu ru-poah er houiliadenn. Gortoz e hré, lan a luskeu fall én é galon fall, ma dehé kroget er binieu ged é son eid lakad er yaouankiz de goroll. Dafar a dorimell e zibabé én o mesk eid er penhér dianeu (2) a pe vehé bet deit eite en termén. A forhadeu éh é geton ineaneu er geih Vretoned ha n'hellant ket parrad a vreskenn a pe gleuant binieu ha bombard. Mes, tra ohpenn souéhus, ineaneu en duchentil-vraz divergont é hoari o legon dibalamort én o hastelleu aleuret ne dent ket ind de grazein geton. Tapet ha tapet brau é Jozon-korneg (3) hiziu en dé, rag ne gav ket mui, kêh diaoul, dafar de zarbar é forn braz digor, peguir ne son ket mui er binieu é pardonieu Breiz-izel :

Ré goh e oent a ziuhar, er yondr hag er voéreb, ha kollet dehé en hoant breskenn. Lezel e hrezant enta er ré yaouank de hoari er boh, ha trema ur hoaskadenn éh ezant o-deu de asé kaoud un tammiig fresktér hag ur lommiig chistr neué.

Tavarnizion e zé guéharall, barrikadeu chistr geté, de gement pardon ar er mêzeu. Tinein () e hrent o fusteu ar lein ur hleu én dishéol ha ged bréhadeu radén glaz o golent goudé : èlsé é chomé freskoh er "goéd aval". Tostad e hra Andréu ha Mari d'en davarn, a pe lar er voéreb d'hé fried : "Sell

più e zo é voned azé... Job er Gléan !". Trema er fusteu éh é Job er Bayon eué ha sauet kenteh larereh-kaer étrézé : "Deit oh eué de Geluen, Job ?

- Ya, deit on, Mari, chetu guerso ne oen ket bet.
- Ha penaoz éh a en treu genoh ? e houllenn er voéreb.
- Hantér vad hebkén, Mari, éma er grip genein, e lar Job én ur dennein ur grib ag é sah-soutanenn.
- Ne hues ket ankouéhet lared farseu, Job !
- Mes, Mari, nen dé ket farseu e laran, éma er grib genein, él ma wélet. D'er memes léh éh am, é kredan, aséam tostad de dâl ur varrikad chistr : krazein e hra me goug ged er séhed."

Ha chetu ind o zri azéet ar ur bank diblén dirag ur seblant a daol ken diblén pé diblén. Bihan a léh e vezé, d'er liésan, tro ha tro d'en taolieuvatavn, dreistoll déieu él hiziu, a pe sko ken stard en héol ar benneu er berhinderion é klask fresktér.

"Un dra vad é hoah, e lar Job, nen dé hanianom hon tri ré fournis a ziardran, kenevé-sé é vehé bet daù dehon chouked ar ur bodad lann-groah!"

Ha ean de hoarhed él ma ouié gobér ha rah en dud éndro dehon de skrignal a galon é kleued ur beleg e lared ken splanné dreeu.

A pe wél Job daoulagad en éverion durheit arnehon, digazig kaer é tenn lein é soutanenn trema é skoé klei. Neuzé en oll souéhet e hell gweled kroézieu, médallenue, a beb brasted hag a beb liw é lugernein ar é galon. "O !" e laras Mari hag hé fried.

Brezéliet en-doé er yondr é krogad 14-18. Biù ha divahagn é tas d'er gér, mes ken "triliueg" e oé deit de voud goudé ma kredan en em gavé dizinouret-tré a pe ne wélé é hanù émesk er ré "morts au Champ d'honneur", ha sourein é hré hoah Mari ar hé goaz én hé haranté heb mol (5) é kevér ur vro ha ne oé ket bro er Vreihiz. Rag-sé a pe wél

SORBIENN ER VROH HLAS (Eil lodenn)

Merhed brauoh n'en doé guélet biskoah.
Met er ré man neoah get ur voéh garu a huché:

"Revo lakeit d'er maru en han en des hon
neved sakr divenéget ! Re véro é oed de zistannein
kounnar hon Douéed !"

Ha dija éh oent prest d'en aberhein (3) ;
hag unan anhé en hé dorn a sterde troed olifant,
ur gourglean argant, a pe ur voéh e gleuázant,
ur voéh flour a hourhémenné :

"Gour, béz dizouj ! Ha hui, me hoérzed,
arsauet get ho trouz. Lennet em es en nihour ér
stéré, ne hellé ket er gour-ma displij d'hon douéed.
Kerhet pelloh enta. Ha te tosta".

En dén neuzé a dosta dehi, hag e uélas
spis ne oé etaldi en dek merh arall nameit vilézeged,
ken dibar é oé hé hened-hi.

Hag er plah, get ur vinhoarh lan a oalereh,
a hentas (4) en dén beta kreiz en énézen :

Hag azé, é harz doh ur mén-hir, dirakti
er Mor bras, ardran hé hein er Mor bihan, hi e zevel-
las élman :

"Guerhéz onn chomet betag en oed a dri
uéh vlé ; ha nen dé ket dré garanté doh te Zoué
é, Doué er Gristenion, met aveit mirout men gelloud
ar en douar, ar er mor, ar er vein, ar er gue, ar
el lonnec bras ha munut, ar en anstu hag ar en
dud.

"Met kavet em es me mestr hiziù-en-dé,
ur hristén, yah ha glan ; en em rein dehon, korf
ha éné, hed mem buhé.

14 |
jalgodad kinkladurieu Job er Gléan hé hleúer é lared
a vouéh ihuéi hag a zonded hé halon :
- "Inour deoh hui, Eutru er Bayon, hui hag en-des
gounidet er hroézieu hag er médallenue-man é fang
blazus en tranchéieu !"
- Ya, Mari, gounidet én tranchéieu", hag én ur blégein
é benn tremá er voéreb, dousig e lar dehi :
"En tranchéieu, Mari, pé ... prénet é Santéz-Anna!"

Notenn :
Mes, penaoz é lareh-hui é brehoneg :
"Vous voulez m'arracher les vers du nez."

1. Poahant : ardeur (dihunamb 1938)
2. Penhér dianeu : en ihuern
3. Jozon-korneg : en diaoul
4. Tinein : placer de niveau sur cales.
5. Heb-mol : sans mesure

Gwenael HERRIEU

ZAHARIN ER VROH HLAS

"Me horf silhant, ag er rouanné hoant, a vo d'is-té a bad en noz, ha tro en dé te danoei er répoz ar me (5) fallenn ru, liuet é Tyr.

"E môr er Su, ha bet kenniget dein get (6) azeulerion Moloh, moraerion di-lorh e hant hon (7) tir.

"Gour, respont ! Met te spont merhat dirak ré a eurvad ?"

Hag er gour a respondas :

"- Me a ziméo get en hani a jaojo dehi er vroh hlas".

Nezé er verh a hourhemennas d'er vroh hirat, ledannat, brasat revé hé volonté.

Met kleuet er bûrhud : hé honzeu hud difed e chomé. Rak ne houié ket en (8) urisinouréz éma er glas liù er Uerhéz !

Eh uélet kement-sé er fulor énni a horé. Met ur verh hág e gar ne ziskoa ket hé hounnar. Evèlez é hras hi.

Met a pe voé deit en noz hag er gour kousket flour édan er stéregi, (marsé é hunéé en é zanué-pried).

Er plah a dosta dehon, hag a laeras azegeton er vroh hlas. Neuzé, get hé nadoé argant, er plah hé biziéd liant, a graueu hir, a graueu berr, en em lakaś de zisvouriat hag éndro de houriat.

Hag a pe oé deit arré er mitin ha dihunet en dén, er plah amouruzus a aséas er vroh hlas.

Met kentéh ha m'hé doé hi guisket, e keméras éndro hé stum ketan, hag er plah, sterdet hé horf

ha dianalet, a oé bet ret dehi daskor er vroh.

Hag er paotr ha laret : "Lorbouréz ! En despet d'haz troieu-hud, nen dout ket deit de benn a laereh me halon.

"Te vrud hiviziken a vihanei "mesk en dud, n'é tes gelloud ér bet énep d'er Gristenion.

"Kénavo ! Eh an kuit ; biken mui ne zein éndro d'er Veuzit."

Ha ean barh é dignol. Hag ar é lerh er plah hantér-fol, fol get er garanté, en despet hag er gounnar, a harmé : "M'haz kar ! M'haz kar !"

Met ur plah hag a gar, hag hi a oui petra a hra ? Hi en em daolas er mor arlerh hé muian karet. Tré e oé, ha kriù él léh-zé réd en deur ; ne hellas ket tihout er vag, hi en em veuas adal d'er Moteneu.

En dén a yas de uélet meur a vro, aséet a voéder vroh de veur a blah : merhed ambah a ribl el Loar, mélén o blèu. Merhed Euskadi, merhed Hiberni bouilh o horf kurs, du o daoulagad, ha ru o divéz, kén ru él un aval grenad.

Allas ! Doh hânni anhé ne jaojé er vroh hlas. En dén nezé, sentus doh volonté Doué, donet éndro d'é vro a sonjas.

Kaset a oé bet get en dichal : ean a zas endro get er chal ur blé arlerh, dé ayeit dé.

Koulz er foén a oé. Noz klouar Meheven a ziskenné ar er flourenn, ha frond er foén en em geijé get frond er lann ag er mañé.

Ur bugul a gâné ur poz ; é beg er gué, savellegi a huitellé, ha kan ha huitelladenn a lâne er

flagenn.

Met deusto d'er fronden ha de sonéreh hésón en dén hag er savellegi, kalon er gour, (Degan, mab Kohan oheh Kerflour), a oé lân a velkoni.

Trist a oé é selleu ha kriset é dal. Un dégemér mat voé groeit dehon é ti é dad get é vamm, é vreudér, é hoer hag er vatéh.

"Me zad", emé ean, "n'em es kavet hânni hag é jaojé er vroh hlas dohti. Evèl m'em es grateit me e chomo dizimé hed mem buhé."

"Hag er vroh hlas vo reit é prov de chapél er Uerhéz. Gloér de Zoué.

Neoad a pe voé oet en oll de gousket barh en ti, er vatéh vihan e uiskas er vroh ; hag en trenos de vitin, hi en em ziskoas dirak en tiegeh abéh : er vroh a jaojé dohti ur bamm !

Devati er paotr a hrsas ul lamm, ken koutant éh oé deit de vout, ken koutant en devout kavet ur voéz én é vro.

Hep mui dalé, dirak Kirin, sant er Pleu, é voent erédet lirhin ha lân a leuiné, ha biuet o des eurus o deu é flagenn Trealré.

Sten Kidna
(Guenholon 1952)

Notenn :

3. Sacrifier
4. Brûlé
5. Lanjér
6. Adoréron
7. Douar
8. Devinourez

A PE VEHEH MILIARDAIR !

Bout milionair hiniù en dé ?... Nitra ! Guerh diu varrenn bara tuchant ! ... Aveit bout ur pitaod, é ma ret bout miliardair ! ... Alkent ! Alkent ! ... Er milion e vo reit tuchant d'er bugul !

Ama !! Lakam é hounidekeh arhoah ur miliar, (neué suoalh) en ur loteri, pé ... kalz ne vern émen ! Chetu hui miliardair ! ... Achiù er beuranté, en diover, H. H. ! Mès ! ... N'en dé ket achiù hou poénieu ché !! Cheleuet ! ...

Lakam, atau ! chetu kaset gourhemen d'oh de vonet de glah ho argant d'en ti-post, pé d'en ti-bank hag emant a villetenneu a 100 lur neue, (dré ne fiet ket en tiér-sé, guel é genoh ou havouit én hou kredans) petra gaset genoh d'ou herhat : ur sah born, ur valisenn marsé ?? Monet e ret ar droed ? ar velo ? pé an oto ??? Chetu un tor penn azé ! ... ur gudenn ! Rak ur miliar (neué) a villetenneu a 100 lur e bouez... 8 tonnel !!! ... p'en dé guir 10 anehi e bouez 8 gramm ! ... Kemeret hou krayon !

Deit oh de benn ur sort, dré pakein ha mahein, ag ou lakat en hou kredansieu vrás ! ... Achiù me foénieu e chonjet hui ! ... Narenn ! ... Paket ha parchet el m'émant, er villetenneu-sé e louido, kanderù !! Ha méh hou pehé monet de brenein butun pe amonenn get ur villetenn loued ! ... N'en dé ket jaujabl ! ha petra véné laret ? ... Nann ! Ret é doh ou dispak ha ou displeg de héolatat de beb kours.

Mes, émen ou displeg ? ar er leur ? ... Ma Marsé ar er hlazenn dirak en ti ? Esoh véné ou goarn doh er laer atau ! Ama ! Dam dehé ! e laret hui ! Mes chonjet un tammig monet e hra 72 bille-tenn en ur m² a zoar ; aveit ur miliar e reket 13 ekta ! Fillo ! Pé ardro 40 dueharat ; ... Ur gaer a dachenn gueharall !

Penaos gober nezé ?? Laret el ér soñenn?

Guel é hoah ar daol er peur, un tamm bara segal !!!!

Pé marsé eué, é helleheh galvein un nebed mignonned vat, eldein, aveit sekour genoh ou dilouidein !!!! Azé e vehé en dahl !

Deustoh d'er laheréheu e vé groeit bamdé get brezelieu, get goal daoleu ar en henteu get en tankiri, get en aerlestri é koéh, pé tud lonket get er mor don ; un den disket bras, e lar penos ema hoah ér gulcieu é varù er muian a dud !!!! Diaalam doh hon "toul plouz" !!

PAJENN EL LENERION

YANN LE GAUDION

"Gober ur fest ma vé komzet brehoneg énni e zo un dra vat ha me garehe gout pél araog en dé ma vé dalhet.

Respond AN DOERE : el men dé skriuet pello Fest en Tri Hanton e vo dalhet d'er 156 er blé-man é Pont-Aogan étal Baod ; mès komzet e vé brehoneg eue liés ér festeu pé pardonieu duman ha duzé étre er vrehonegerion (e Kistinid, é Kervignag... hag él léhieu arall...)

Glaodig liabeuf Le Maguer e garehé kavet "pennadeuskrid krenvoh ha nerhusoh a-zivout krogad er Vreizhiz de zihuen hor bro hag hor yéh dreistoll - tamm-skrid savet get J. BELZ "Brehoneg ér skolieu" en des plijet mat dehon.

DOERIEU ER VRO

"EMGLEV BRO AN ORIANT"

Piv e anau "Emgleu Bro An Oriant" ? Anauet e vé breman én Oriant... Ur gevredigeh neué e zo bet sauët étré deg arall : Kerl Brizeug, Kanerion An Oriant, Soñerion An Oriant, Mignonned Breizh, Bugale An Oriant, Kerl Keltiek Blei-Mor, Dastumerion Ar Hresté, Skol Diwan, Dalc'homp Sonj, ha ni Kevredigeh Bro Ereg.

Mall bras e oé gobér en emgleu-sé. Bep plé é vé groeit meur a dra én Oriant aveit er sevenadur Kan er Bobl, hag Goulieu Bras Etrekeltiek é Miz Est e zo brudet... Ur skol veur aveit er soñer, el ma houet, e zo étré Plañour hag En Oriant. Mat. Mès rêt é anzaù neoah un dra : ne gavér ket kalz a vrehoneg abarh allas... "AN ORIANT" kér sevenadur Breizh ?... Marsé un dé... Hir e vo en hent aveit lakat er brehoñeg én é léh, par d'er galleg.

"Emgleu Bro An Oriant" e labouro heb arsau aveit guellat stad er yéh, keleñnerieh istoer Breih, anauedigeh er muzik, korolleu... er sevenadur én é féh. Ha chetu ni ahoel aveit ur huéh UNANET, aveit GOBER... ha groeit e zo bet meur a dra : - er hetan anehé : "Deieu en Emgleu én Oriant", tri deuéh gouil d'er 17, 18 ha 19 a viz Genver devéhan. Kleuet e zo bet divizeu a-zivout en ekonomieh é Breih, léh ha dezoned er Brehoneg ; bet zo bet soñenneu, korolleu get tud en Emgleu, ur fest-noz d'er sadorn, kontadenneu é brehoneg, hag un overenn bred é Iliz Sant Loeiz d'er sul vitin hag en des plijet d'en dud. Epad en tri dé-sé, tud en Oriant en des gellet sellet doh stalieu hag e ziskoe el livreu skriuet é brehoneg, labour peb kevredigeh en Emgleu.

Komzet on es épad er suhun ar Radio Breizh-Izel. Tro "An Doéré" e oé d'er Meurh 14-kent étré 6 ér hanter ha 9 ér de noz.

Bugalé er skolieù tro-ha-tro en des kenlabouret éh ober tresadenneu diar er vro.

Openn daou vil a dud e zo deit épad en déieu-sé. N'om ket fal-gontant tamm erbet, mes guell e vo hoah aben er ble.

- Treu arall ar er stern : sekour e hram get en ti-ker aveit lakat skritelleu é brehoneg dré gér. Goulenet e vo get en tier-guerh "Bro An Oriant", komz brehoneg ha groeit e vo aveité ur skritell "Aman e ve komzet brehoneg". D'er hérieu arall gober kementrall, pé guell...

"ER MEN DU" ar FR 3

Ur film hag e bad tri minut arnugent e zo bet troet é ti Hervé Herrieu. Hervé é en des skriuet er gontadenn "Er Men Du" ha hoariet é bet get harp tud Sant Iwan-Bubri. Guélet é bet ar chadenn FR 3é mis Imbrill.

Tolp-blé KBE é Sant Iwan-Bubri

Tolp-blé kevredigeh Bro-Ereg e zo bet dalhet d'er 4 a viz Imbrill e Sant Iwan-Bubri (Porh er person koh étal an Iliz) de 2 ér 30.

FEST-EN-TRI-HANTON

Kouivet oh de "FEST AN TRI HANTON". N'er manket ket er blé-man. Groeit e vo d'er sul 15 a viz Mehuen (15.6.86) é Pont-Aogan. De 2 ér 30 é komanso er fest hag e bado betag... kreisnoz... marse devéhatoh.

Bourrapeted e vo, ha plijadur d'en em gavet ar un dro.

PRÉHÉSION « CHARITONS É NORMANDI » (BRITTIA FILMS)

HE DEULEGAD

Aveit Er Mestr.

He deulegad zou miluerie
Lec'h ma 'garén lenn he choñjeu.

— Pe splannant, miluerie argant
D'un all e sell ha zousig koant.

He deulegad zou fetanieu
E garén gwelet 'strev dareu.

— Pe ouilant el fetanigueu
Un all e iv ou dariigueu.

He deulegad e zou stired
Doc'h me re e seblant c'hoarzhet.

— P'c'hoarzhant, stired aleuret,
D'un all e c'hoarzh ha zous karet.

Kennet a livr : « SOÑENNEU EN DEULEGAD HAG ER GALON »
PIER LAORANS MOULADURIEU HOR YEHZ — 1984 —

KOUMANANT : 50 LUR DA Y.DESBORDES
I, PLASENN CH. PEGUY — POULLBRIANT
29260 LESNEVEN. CCP 1499 51 ROAZHON



MA FRANZEZ

Ma Franzez er ve - lin au - el ha an e gav hie
e am - zet gé de stred in I - ri - zan ha an e
gav hie e am - zet gé de stred in I - ri - zan

1

Ma Franzez er velin auel, ho !
Ma Franzez er velin auel
Ha ean e gav hir e amzer, gé !
Ar vord n inizenn (diou w.), gé !
Ar vord el lenn.

2

Ean e haluas er vugulion, ho !
Ean e haluas er vugulion,
De zond d'er velin devaton.

3

Bugulion d'ein-me lareet, ho -
Bugulion d'ein-me lareet,
E men e ma Mari-Joeb.

4

E ma en he gule kousket, ho !
E ma en he gule kousket,
Hag hi e lar ne saou ket,

5

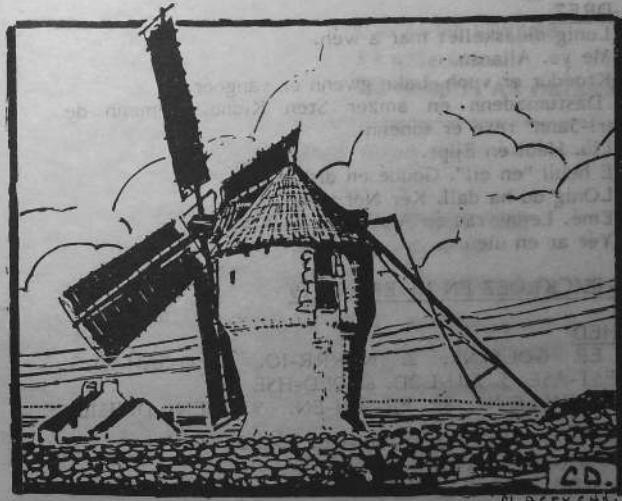
Ken ne soñou kloh en Drinded.
[ho !
Ken ne soñou kloh en Drinded,
Er hloastr d'en overenn bred.

6

Ken 'skoel en heol ar en trezéu,
[ho !
Ken 'skoel en heol ar en trezéu,
Ma hellou blankem bi boteu.

7

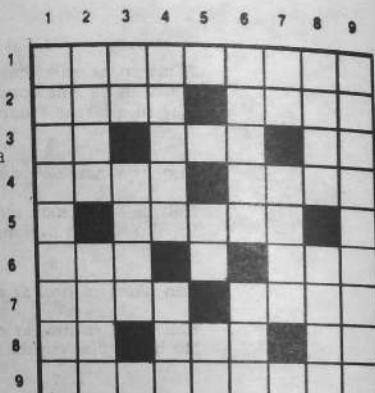
Ha dispiegain he seienneù, ho !
Ha dispiegain he seienneù,
Eit moned, piah, d'er pardonneù.



GIRIEU KROEZ
get Kermorvan

A-HED

1. Enedigeu glas-melen
2. Arat e hrent er parkeu.
- El lagad en des é hani.
3. Notenn muzik. Na mé na éan... Pédden berreit.
4. Ur skol veur é Roahon.
- Ag ur wéenn eit ur sul.
5. El ma faot.
6. Izelloh eit deg. Ur jeneral én U. S. A. guéharaoh.
7. Get en oll sent.
- Bleuein e harant ar vord el lenneu.
8. Mab me hoér.
- Ur pichon konzour ha livet. Kalon PIER.
9. O havet é hréet é ROUEN hag é CAEN.

**A-DREZ**

1. Lonig diùaskellet mar a wéh.
2. Me ya. Alianso.
3. Kroédur er vuoh. Lake gwenn er vangoér.
4. Dastumadenn én amzer Sten Kidna. Kemenn de "Vari-Jann" revé er sonenn.
5. Liù. Héol én Ejipt.
6. E heuli "en ell". Goudé en diskän.
7. LOnig du ha dall. Kér Norvéjia.
8. Emé. Lenn vras én Amerika.
9. Yér ar en uieu.

GIRIEU KROEZ EN NIVERENN 19**A-HED**

1. ER GOUIANV. 2. NI-RRR-IO. 3. D-SAHAD-G
 4. EST-ASE. 5. ZIU-LOD. 6. OED-HSE
 7. N-IMPLE-N. 8. ER-ARI-EN. 9. DEN DIZIME.
- A-DREZ**
1. EN-DEZONED. 2. RI-SIE-RE. 3. G-STUDI-N
 4. ORA-MAD. 5. URH-PRI. 6. IRA-LIZ
 7. A-DALHE-I. 8. NI-SOS-EM. 9. VOGEDENNE



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Bier Mestr Kanter



Kevredeleh SOBLOR
Z.I. a Geriadeu
Tél. 83.03.11 AN ORIANT

IMPRIMERIE PLOEMEUROISE
TI-MOLLEREH A BLANOUR

IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE

1, stred Fort-Bloqué — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

BREHONEG BRO GWÉNED

Chetu aman rol un nebed livreu é brehoneg Guined
e hellér kavouit ér stalieu livreu:

- Hor bara pamdiek - dre en A. Guillouz
- Dasson ur galon - Loeiz Herrieu
- Dictionnaire Breton-Français - Ernault
- Le Breton du Morbihan Vannetais - M. Herrieu
- Le Breton parlé - M. Herrieu
- Dictionnaire Français-Breton - M. Herrieu



**Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :**

**ASSOCIATION BRO EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC**

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

**ASSOCIATION BRO-EREG
-19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR**

**Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR**

**C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro Ereg)**



AN DOERE :

Publication trimestrielle : Prix du numéro : 10 F.

Abonnement annuel (4 numéros) : 40 F.

Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

Imp. Plœmeuroise tél. 97-82 27 05

HANV 1986

ISSN : 0750-3326

ar Dôré

NIV. 21

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



LIUADENN GARLONN



Ur vag dré ouél
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ SUR MER
Tel. (97) 55.72.69

Mar vennet seul ur harrdi
pé un ti de zesaou loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet **TI GUEGAN..**
KALVE HOUARN
é Landaol (97) 24.60.18

TAOLEENN ER PENNADEU

Fest en Tri Hanton	P.4
Job Jaffré ha Loeiz Herrieu	P.6
Beaj é Korsika	P.10
Er pesketour ranned	P.16
Yann er Baluhenn	P.18
E kleuet en orloj é sonnein	P.20
Pajenn el lénerion	P.22
Sonenn	P.24
Girieu kroez	P.26

Mignoned ker,

Mar reseuet un niverenn "An Doéré" get
ur bajenn (pé ohpen) kousiet, fal-volle, ... skriuet
dem; kas e hreem un arall deoh aben.

Ur fari e zo bet groeit é ti er mollour aveit
en niverenn devehan. Er frazenn skriuet pajenn
23 "Préhension Charitons é Normandi" e zelié bout
bet lakeit édan skedenn er bajenn 8: Hé léh e oe
fal choéjet.

4

L'ANNEE ER L'ENFANT
FEST EN TRI HANTON



D'er 15 a Veheuen éma bet groeit er blé man, ayeit er bedervet guéh.

En amzer duem, pouk, er péh e faut ar ribl er Blanoëh, ne zigasas ket er blé-man ur bern tud de gleuet ha de uélet, bagad Kamorh, er gourenneu, er hanerion, er sonerion, h.h. Festeu a beb sort, é kement kornad hag é peb léh, tud ardro ou foénn, en dé ketan ma oé kaer, goudé un neué-amzer diharak, pé lod-kaer eué, obeit de uélet penaos éh oé er mor er blé-man, ha me oér mé? Ataù, de baravis d'er bléieu kent, eh oé peurig en treu.

Mes "révé mé ma en auel e ve ret guentat" e vé laret, ha, fed ahanon mé... m'em es "guentet"! ...hag, estroh aveidon, suoalh, en des bet droug d'o diúhar en dé arlerh! N'en des par d'er ganenneu ur sort, e laré dein mab Izidor, ayeit lakat en dud de vregonsal!... en "ambiance"! émé éan, er ré jaouank el er ré goh, ha mem er ré "hantér kamm", ol en dud e ia d'en dans... el ma hellant! ha ..., rib d'er bourapl! étrézom tud er vro.

Groeit em boé un droiad tréma stal er levre brehoneg; ur voém d'en treu e vé skivet breman é brehoneg, kerkloas ayeit er vugalé el ayeit en dud arriù, ha guelarzé.

Dégoehet e oen eué étal un daoliad debrezion ha debrerezed krampoeħ, Bourapl geté, e laret peb unan d'é dro, ur hrenlavár, un dihustell pé ur penn sorbienn, ha... disket em es treu me haeh tud!... ur uéh aral me laro unan benak anehé deoh!

Chomet e oen de zébrein a ben er fin; ha n'em es ket bet ké! andouilh tuemm get avaleu doar séh! temset mat e oent, ha goudé em boé bet gozik scheid: meit... na mad!!

Ah! ankoéheit em boé konz deoh ag er gourennerion: chetu tud dibill azé! ha "guenv" ou horv! Ne chuehér ket doh ou guélet. Ur hourennez ieuank, koéhet fal merhat, en doé dilehiet hé skoé, deusto dehi bout liant el ur goarhenn. Ne oé ket ré a zroug révé er péh em es kleuet.

Filomén, me "hantér boutig" e oé ooit de gousket pe oen arriù ér gér, ha, mé de laret en doéreieu dehi. A plen don arriù de gonz ag er verh-sé dilehiet hé skoé é hourenn, e lar dein, n'ur droein hé fri d'en toul plouz:..."Hui e oér hui ur ioh treu heneoah!... Mar gentalhet ér mod sé eh an mé de ziskein gouenn eue!"

Guel e dein cherreh mem beg e laran d'em zok! rak... Filomén e zo kentoh ur voez... Koupabl!! ...O la la!

En Tad ahoé.



JOB JAFFRE HA LOEIZ HERIEU

Pennad Job tennet a "Vro Guéné" Miz Est 1953

Eleih a drew kaer e zo bet skriuet é "Bro Guéné". Ur péhed é nen dé ket anauetoh er ge-leuenn-men get er ré e venn dizolein istoér hor popl ha taol-pluenn hor skrivagnerion a-vremen. Ré a-vremen e laran, rak biù e hoah hiniù en dé er lod muian ag er ré en des groeit ar dro "Bro Guéné".

Ne véh ket fall enta adembann én ur livrig rah er skrideu brehoneg e gavér enni: chetu azé ul iéh de rantein inour d'er skrivagnerion en des hé ganet ha dalhet én hé saù adal 1951 betag 1958.

J.B.

Un dé bennak é vo ret displex penn d'er benn talvoudegeh labour DIHUNAMB, ha penaos hé des reit en tu d'ur bern tud youank d'en em lakat ar er brehoneg. Gouiet e vé en harp reit de VLEMOR, de Job er Bayon, de Job en Drouz-Vor, Roperh er Mason, hag eué d'un nebret rerral : mar nen dint ket deit rah de vout skrivagnerion bras, o des atañ keméret er pleg de lakat é brehoneg peb guellan ag o menoie. Hag hennet e zo ul labour heb priz...

Evidon-mé, a pe oen arriu ém seitik vlé é kaven, dré forh lenn ha lenn obérieu er reral éh oé ém hrohenn danué ur barh eué. Ha mé da gas de Loeiz ur huerzenn bennak. El peb unan d'en oed-sé, ne oé eidon guerz jaojabl erbet ma ne vezé kanet énni : " Breiz peurbadel, penneu heurt er vretoned, paotred o haloneu derù ha sonn él er roh-vaen, h.h... " Na pegement hon es lennet èlsé a huerzennu skrivet get " pluenneu dir " ha... tudigeu goann !

Loeiz e zigoré frank en nor d'er youankiz ; ha mé biskoah eurusoh p'em es reseuet en " DIHUNAMB " — sé, leh ma on bet mouet eit er huéh getan !...

Chetu me fant Job é kas guerzennu arall, bervidant !... goah d'er hoah, ken en dé ma skrivas Loeiz dein éh oé labour d'obér kerkloz ar er yeh plén. Krogamb enta get er sorbienue... Ul lihér arall eit displex penaos éh oé ohpenn guerzennu ha sorbienue d'obér... Trugré d' Loeiz bout harpet neuze er peurlezh " flaouitor " ma oén, ha bout dizoleit dehon henteu rustoh met yahuos.

Arlerh bout baléet bro, chetu m's dégoahet én Orian el gazétour én " Nouvelliste ". Gellout e hrar laret em boé kollet ar en hent ul lodern vat ar er grouez ketan. Met er Bugul mat e oé dré-sé. Donet e hré de bep kourz d'er sal-sivereh. Tamz ig ha tammig é tiluas meur a skoulm, hag é tihaodos er penn-mestr hantér vouhet doh é béraj ketan.

Sevel e té komz genemb mar a huéh diarbenn er politikereh : Loeiz en em laké kentoh a du get er " Jeune République ". Er bed, él ma lare, é oé mall dehon nahein er vroad-loureuh digalon, mammenn er brezelieu. Mall e oé sevel été en oll broieu un Emgleu kevredel, diazeet ar er Gui, ar er Reichtet, de laret é lezehé, mem get er broieu vihan el Breiz, en droëd d'en em zerhel biù revé o siurm-spered. Hiniù en dé, ha ne huellamb ket ni er ré huellan ag en d'd — hag a bep tu — é tougein brud d'er mem ihué-mennad ? Guellet en doé Loeiz Herieu er Bed neué get deulegad er galon... de laret é ré gours evit er " Barrabaz ".

D'er maré-sé éh oé bet sauet Keic'h Keltiek En Orian. Un dudi e vezé gueillet azé paotred ha merhed, koh ha youank, ha ne glaskent ket anehé hebkin monet de valé, koroll ha lakat dilhad kaer eit balpein en dud, met kentoh *diskein*. Hag é vezé gueillet dastumet tud a bep sort, ré senset " guen " ha ré senset " ru ". Ar dachenn er Brehoneg, ar dachenn er garanté deliet d'hor bro, ne oé namet emgleu. Julian Dupuis, bet rénér ur skol laik, en doé sauet ur skol brehonek, hag ohpenn, sel pemzek dé é vezé ur filaj ne vezé komzet énonnamet é brehoneg, evit rein en tu d'en diskirion d'implij quell o anaüedigeh freskik ha kentoh berrik. Loeiz Herieu e oé bet pédet de zigor er filaj ketan. Gobér e hrs demb ur predeg ag en dibab. Eurus e oé huellet el labour mat boulhel én Orian. Me gav genein éh oé Gab er Moal éno en nozeh-sé.

Devéhatoh, met é galleg neuzé, é kampennas Loeiz Herrieu demb ur studiadenn diarbenn : **HISTOIRE DE LA LITTÉRATURE BRETONNE JUSQU'A LA FIN DU XVIII^e SIÈCLE**. Kement é plijas d'en deu pé tri hant cheleuerion ma vennas Catherine, penn-rénér en "Nouvelliste" moulein penn d'er benn er studiadenn én é gazetenn. Tennet e oé bet abenn kaer ul lévirig. Hennen e zo bet danuë ketan "Histoire de la littérature bretonne" moulet goudé.

Daù e vehé komz eué a Vrediezh er Brehoneg Biü (B.B.B.). Un deueh bras e oé bet é Bubri, un diù pé tär suhun éraok er brezél. En dé-sé ne gomzed namet é brehoneg, hag er ré en doé ur vankadenn bennak e zelié skarhein o yalh : pemp plank sel gueh ! En E. Kadig, kanad Pondi, e hellehé laret pegen kir é ma kouët en hoati dehon ; met reit e vezé er pemp plank get plijadur hag ur minhoarh ar en oll ! En dud néoah e santé é oé berrik o giriadur eit en em zisplég é brehoneg difistur. « Penaos 'ta é vé laret "charcuterie" ? hag en dra-men, hag en drachont ?... » M'el lar deoh, un deueh Bourapl e oé bet henneh. Rak ar un dra éh oé pehieu-hoari, hag éléih en des goarnet sonj ag ampertiz Guenél, Hervé, hag Elenn Herrieu pe hoarient "Lunetteu de lén".

Ha pegours é savemb-ni éndro bagadeu hoarierion eit monet èlsé ag en eil kér d'er gilé de rein d'anaout hon obéreu kaer ? Plijout e hrant d'er bopl. Tostoh int d'hé spered ha d'hé halon.

Hag é ma deit er brezél, get é auëlieu fall, é dud pennfollet, ken ma vé keijet er quir hag er geu, ha troeit de druhek laredeu pé menoieu en dud reih. Eit bout diskoeit "Dorn Doué" én hor goaleurie, Loeiz Herrieu en des gouzanvet, Doué hebkin e hellehé laret pegement ! Rod en Istoir e dro bamdé, ha gellet e vo displég un dé spiz ha splann er peh é bet, er peh ne vé ket guellat, er Huirioné ! Doué hebkin e huel er peb donnan. Ean hebkin e hell barnein é guirioné. Amzér en Nerb sot ne bado ket.

De hortoz, en dud a lézen, en des bet er furnéz de zidamallein Loeiz Herrieu. Met un dra n'é ket bet digollet : er glahar divent en des bœuf en den mat-sé : mat émesk er ré huellan. Kement-sé en des pouzat ar é vléieu dévéhan ha, suraoalh' berreit é amzér ar en douar-men.

É tonet a véred en Alré, leh ma kousk bermen Loeiz Herrieu, édan selleu madelehus sant Geltas, Youenn Drézen ha mé e zé sonj demb ag en dé-hont épard er brezél : héliet hor boé hent er Blanhoéh, ha pignet a dreuz er vrouskoëd hag er bleù tréma er Gerneuë. Kanein a ré en Neué-amzér é ped bod. Seblantein e hré er bed bout neué-flamm. Hag er Gerneuë e oé dirak hon deulegad él ur flazenn a beah. Più bennak n'en des ket guellat Loeiz Herrieu azé, émesk é dud, é kreiz en douar leh ma kavé en Auen, n'hell ket bout éan anauet mat. Er bluenn e vehé ré hoann eit en displég. Youenn Drézen e laré dein él ma tistroemb tréma en Henbont :

— Kuiteit hon es er FUR, ha me sant ém halon èl un distag... Ya ! Pe vehé bet henneh ur Hrésian, lakeit e vehé bet é rank er seih Fur.

...Met en héol e splanno hoah pell ar zouar ar Vretoned, ha liés eué é troei deulegad hor rummadeu youank devat déni er Gerneuë.

Geton hon es héliet er Stérenn, ha geton é kredamb é ma Kreiznoz treuzeu en Dé.

Job JAFFRE



BEAJ E KORSIKA
(Eil lodenn)



Pe ziskennem eué e veze ret dioall mar a uéh doh er brevaj-mein diskran get eun a risklein arnehe ha koéhel ar ho penn ardhan. Dré voneur, boteu mat, groeit espres-kaer de gerhet e tachadeu dies sort-sé hor boé en hon treid. Er uéh ketan e oé dein o doug ha n'o doe ket en em roeit hoah doh me zreid. Etre en drivet dé betek den zé éraok en achimant m'em boe bet poen gete, ken ne veze ret dein o lemel ha lakat boteu tennis, skanvoh, met n'ho déhé ket padet pel é kerhet ar er mein.

Un ugént kmad benag e hrém bamdé. Sével e rem de 6 eur 30, pe veze noz hoah un tammiq, aléj e rem lein, de laret é ur volad vras té pé diu, get muesli abarh (ur meskaj ed, rezin, avaleu, banan, h. h. diséhet) ha krampoeh pe bara séh de heul. Pe oé bet ranket hon treu en hor sehiér-kein e oé dija 8 eur, ha mall monet araok. D'el liesan e kerhem épäd diu eur éraok diskuih ha débrein un tamm (treu sukret dreistoll) hag e valéem hoah épäd diu eur éraok kreisté. Neuzé e tèbrem sardrin pe paté é bouesteu-mir, un tamm fourmaj, ha riz get chokolad aveit klozein. Marsé ne oé ket ur pred dispar, met kant vad e hré dem goudé bout poéniet betag er lèh ma oem ha ne vern penaos. guél er vro hon digollé. D'anderù e kerhem épäd peder euriad eué, hag e rem un diskuih arsau e kreiz en anderu. Troieu pemp eur e vezé mall dem klask ul lèh jaojabl aveit en noz. Rekis e oé kaout deur, ur oéh é teval ag er mannéieu, get un tachad plén étalé e zigoéhé mat dem. Tremen e ré fonnabl en amzer nesé, d'en em olhein, de olhein hon dilhad, de alej koén ha de gempenn pep tra aveit en nozeh. De goen é tèbrem treu toenn, hag e ré vat dem, ken fresk el ma oé en nozehieu ér mannéieu: soubenn, "pâtes", pe avaleu-douar flastret, pe riz, get "corned beef". Arleh, éh em de gousket abred eroalh, tro ha tro de 8 eur 30, noz dija, d'en termen-se, ha

n'hor boé ket kaset goleu genem. Ur uéh pé diu hor boé gellet prénein kig-moh én ur vorh, ha fourmaj gaor ha fourmaj deved get ur bugul ér mannéieu, ha gwin ru ag er vro ar marhad. Groeit hor boccher-vad geté. Kig-moh Korsika ne dé ket hanval doh hon hani-ni: saosisoneu teu anuet "Coppa" o des, get tammeu bras a gig ha tammeu bras a zruoni étrézé. Lakeit e oé pebr étré er hrohen hag er hig. Dispar e er "Coppa". Saosisoneu arall, el er "Lonzo" e zo eué, ha dreistoll er "Figatelli", dispar eué, groeit get avu er moh. Kavet e oé saaison azenn ha paté mouialh, en ur mod forh dishanval é Korsika. Er moh kerkoulz él er seud, er givr ha penideved e oé lezet de gantréal dré er mannéieu adal en neué-hanv betag miz ketan en dilost-hanv. Buglion e ra ar-dro er givr hag en deved: o ambroug e rant aveit o goérein ér flagenneu de getan, ihuélo arlerh pe dé ré séh er yeot d'en diaz. Ret e vé déhé monet bamdé ar o lerh, trapikellat er "maquis" hag é touéh er rehiér, krapout ihué ér mannéieu, aveit o degas d'er hreu. Pen dint bet goéret e vent lézet de vonet en-dro. Lézet e vé er seud de vonet dihaod eué ha ne vent ket goéret él er givr hag en deved. Doh er pé hon es klevet, desauet e vent aveit kaout ul lè bep blé. Peb sort seud e zo, met bihan ha treut int oll, ha nen dé ket ur souéh pe ueler er péh o des de zèbrein: bodeu banal bihan séh, taoleu ha bronsad glas koed-gwern ha "genevriers" distér-tré, ur yeotenn glas bennag mar a uéh étal er oéhieu, ha nitra ken. Ur bam e oé gwélet er seud é krapout doh tor mannéieu ihuélan, é peurat hag taskenehat ar o goar a pe oé er berr anal genom-ni: Nen da ket goal lies er moh ken ihué-sé, deusto m'hon es kavet ur vandennad anehé troieu 1.500 metrad ihuelled, met d'el liesan e chomant ér flagenneu, ér hoédeuler, lèh ma hellant turiellat en douar de glask gouriad. Unismantr bras e rant ér hoédeuiér.

Ne uéler mui gwéenn vihan erbet. Chaket int rah geté. Un dezerh e vo er hoédeu pe varuo

er gue bras. D'en dilost-hanv e vent tolpet get er beizanted, lakeit de lardein ér hoëdeuier kistin (goudé ma vé bet dastumet er histin mat) ha lahets d'er gouianv.

Ne zeli ket bout re ziés d'er vugulion tolpein o loñed. Er ré-man e ia a vandennadeu, hag unan anehé (er "mestr" marsé) e zoug ur hloh en-dro d'é houng. Gwélet hon es mem un azenn hag ur pemoh get ur hloh!



En inizenn a vrauité:

pell azoh en henteu bras hag er hérieu

Ne veze ket gwélet kalz a dud ar en hent, nameit tud eldom-ni é kerhet, ha gozik oll er ré-man e oé Alemanded, lod anehé, e ié trema er hreiznoz eldom-ni, er lodenn vrasan e ié ag er penn arall, trema er hreisté. Tud ag er vro hor boé gwélet ur sort, un nebeudig : un dé, de vitin, hor boé n'em gavet get deu zen hag ur hroëdur é tolpein deved. Fuzuillenneu e oé gete ar o skoé, ha ni, goudé bout konzet geté un herrat, oeit ha goulennet petra e oé de jiboesat dré-sé : "Netra" e respontas séh en hani yaouankan. N'hor boé ket kredet gouenn geté perak e tougen fuzuillenneu, met, a-benn un nebeudig déieu, hor boé taolet mé e vezé gozik berped fuzuillenneu get er baotred a pen dent d'er mannéie : else éman en treu duhont. Komz e hrent korseg etrézé ha d'er hroëdur ha me oeit ha goulennet geté ma komzé korseg oll en dud : "El rézon, e laras unan, ni 'zo-ni Kors, nen dam ket de gomz Amerikan !" Ha gwir é : ar er mézieu e vez klevet komz korseg muioh aveit galleg.

En dud 20 vlé hag openn e gonz rah korseg kerkoulz él galleg. Sonj em es ag ur uéh é Bastia, éh oën én ur bus, stanket é oe hent er bus get un tankarr parket fall : oeit er "chauffeur" en araj ha ean kornal par ma hellé. Komans e ré displég d'en dud e galleg perag e oé kounaret met ne bade ket, ha ean en em lak de gomz korseg aveit toutien a-bouez benn ha tagein get jestreu bras arlerh chauffeur en oto arall. Henneh ne oé ket azé, eurus eroalh aveit e ziskouarn ! Talvoudus é d'er Gorsikiz komz korseg aveit ur dra aral, gelloud e hrant diviz get en Italianed e zo nivérus de bas o vakanseu en inizenn.

Ha ni krapet atañ get hon hent. Braù-meurbet e oe berped en tachadeu e prez, édan en amzer hep kogus met deu dachat e zo chomet merchet ém spered. En hani ketan e oé pe oemb é tiviz get paotred er fuzuillenneu : ar hor lèvr e oé laret

é hé en hent dré en tostal, met tu e oé eué de monet dré blein er Monte-Renos. Lakeit hor boé hor sonj mont dré er manné, ha krapet hor boé get poën bras betag ul lèh souéhus : er memes tra e uélem: manneieu, krapadenneu ha devalenneu, rehiér, drein ha séhour, hag e ié én un taol, en ul lèh dihortoz, manneieu ihuel é tibouk ar ur bratell plén ha ledan, lèh ma greské dru er yeot glas, dous de gerhet arnehé, get pakadeu seud, givr, deved hag un nebeudig ronsed e peurat get lan a boulleudeur hag ur lenn e kreiz er bratell, ur guir baradoez a zouster, gronnet a bep tu get manneieu. Er bradelleu mouist ha plen-sé e vé groeit "Pozzine" anehé. Ur uéh aral hor boé tremenet dré un tachad anuet mat : "Cirque de la Solitude". Arriù e oem é blein er manné goudé bout bet pignet épad diù eur édan en héol : er "sirk" : manneieu éh ober un hantér kerlenn, e oé azé dirak hon daoulagad, hanval-mat doh un ihuern yen. Kogus e oé, izeloh aveidom, kaset d'er lein get en avel lein e zé dré beg er sirk, doh tu er hornog, renget e vezent get begeu rehiér luemm e savé a-dachad da dachad el kerreg ér mor, met kentéh èl ma arriué er hogus a-rez get blein er manné e vezent taolet d'en dias en-dro get en avel toemm e zé ag en tu arall. Ne vezé klevet netra, nemet boëh en dud e oé 300 metrad izeloh hag e zasoné ken spis el ma vehent bet tostig tra. Ne vezé gwélet ér sirk seblant ebet a vuhé, nemet ur vran pe diù é vekaal er hogus, ag ur uéh eué ur sort én glas bihan è tarnijal e-touesk er rehiér, hag ur bodad yeot bennag dré bep diù uéh. Un eur hantér e rekér aveit treuzein er sirk-sé, met en tachad souéhusan ha danjerusan e oé ar er vinotenn: pe ziskennem é oé ret dem dihal a lakat mein de ruihal ar en dud e oé izeloh. En deu lèh e oé kerdad eit sekour get en dud diskenn ha krapout, ker plóm èl ma oé en hent. Dre voneur, goudé el lèh-sé ema gozik achiù er vinotenn, ha ne ra nemet diskenn trema Calvi hag er mor a uélem a ziabell.

Achiù hor boé hor baléadenn enta, ha chomet e oem deu zéuh ar en aod de ziskuéh, kent monet d'ober un droiad de Porto, get he zevenneu ihuel liù roz, kizellet èl tampleu en Ind ha goudé-sé é Corte, e kreiz en inizenn. Corte e oé bet kerbenn Pascal Paoli, mestr er vro goudé bout skaret en Italianad a Genes, mestr er goaskerion Bro Kors. Brezéliet en devoe enep d'er Roué Loeiz XV ha doh Napoleón aveit ansé goarn bro korz dihaod. Achiù hor boé hon troiad é St Florent, ur lèh tourism mor e-tal Bastia.

LOEIZ (de genderhel)



ER PESKETOUR RANNED



Bout e oè é lost er prad ag en Dourig ur méni-lénn chomet azé arlerh ur velin goh distrus jet a oudé opben kant vlé marsé. D'en neué-han, a pe oèn kren-goujard, André ha mé e iè de atahinein er ranned e vezé é héaoletad, ar ou "loéieu" d'er sul d'anderù.

André, éan, e gasé geton bepred é dalm get "lastic". Choéjet en devoe en taol-sé ur ménig guen ér hleu hag er lakeit brauig ér léren. Ur gar araog, unan ardan, chetu éan é chachein ar er "lastic".

- "Bizet mad, e huchan mé dehon; mar er manket hui, nen doh ket prest d'er guélet aben!"

Hem respont, é lagad klei serret, André e hrs "Han!" én ur strimpein er mén get er chignan: er peurkèh lonnig, tapet dré er skoé, e chomas é ziuar sparet, e veg digor én ur ziskoein é vruch guen.

- "Ma d'ein! e huchas André... Breman e vo ret en tapein. Get ur bar hir eroal ni e zei de ben ag en degas ar er prad.

Ni é klask barreu én deruad tro ha tro: unan, deu, tri e zo trohet. Hani ne n'um gav bras eroal de skrapein er chignan chomet d'ober "ouak" ar er loé-deur.

- "N'hellam ket memestra er leskel azé, émé André! Ne dalvè ket er boén er ména aveit nitra. Me ia de durel me boteu hag é han d'er flask.

- "Marsé é ma don er poul! Guel e vehé kentoh er leskel, get en eun a vout..."

- "Nitra d'obér gast! Men dorn e lakein mé ar en tam chignan-sé nag e' vehé dein bout béet."

André de roltein dohtu é lavreg betag en ihuellan ma hell, é lein é zivorhed. "Atao, en deur ne vontu ket betag me boutonkorp, pé petra ta?"

Ean e gavas guel ur sort um zishuiskein ag é roched... get en eun a hlubein er mancheu! Ha éan ér poul emesk er brén, er livinj, er loeieu ranned.

ruburhud

André e gav ur sort é ma donnoh en treu èl ma kredè. En troed e sanka tammig ha tamm ér pri, ér fank, e seblant en tennein d'en dias. En deur breman e zo arriu get en diskoe! "Deit endro, André! Deit! Deit'ta!"

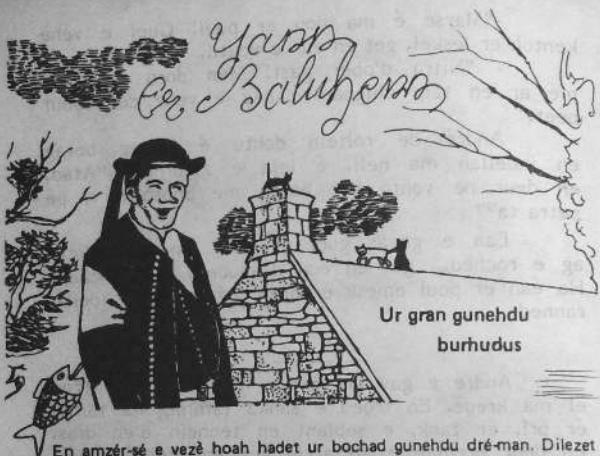
Deu pe tri goujard aral, é klask néhieu pelloh e gleu er safar! Abret e mant genem... "M'ém es mé deu pe tri pen korden genein e lar unan; sklomam int!" André e za de ben a grög abarh. Ni é chachein ér pen aral, en eil brahateit get é gilé. André e zo distaget ag er briotel, mes krak! chetu nezé toret er sklom hag er paotr de vonet d'en dan dohtu! Distronket om get er boén hag en eun!

"Ur bazen hir e zo duhont é steffelin én toul-boh, émé unan. Dam d'er flask." Astennet é kenteh d'er peurkèh paotr: doned e hra hanen genem breman ur sort, é zeulagad rébilhet ér méz ag é ben. Embér é ma astennet ar er prad, mes pèh stadt.

- "En hani e garo e iei de glask er chignan, aveidon-mé é ma achiù en hoari, meit hag e vehé un hoari aral ér gér tuchant get astel-ioud me mam!"

RAF PONDI

Géridur: un dalm: une fronde. -chignan: grenouille, on dit aussi rann. -loë-deur, loë-ran: nénuphar, littéralement cuiller d'eau, cuiller de grenouille. -livinj, pe felu; algues d'eau douce. -sankein: enfoncez. -toul-boh: brèche. -lidet: célébré. -el ur hi: comme un chien!



En amzér-sé e vezé hoah hadet ur bochad gunehdu dré-man. Dilezet é bet en ed-sé deustou ma vè bremen er muian a glask arnehon. Tud er hérieu é vour muioh eit ré er maézieu get krampoëh lardet, üuevet, pé get ur bannig lén trenk. Stumet ind eué get er bara segal, ur voém I Siouah I Dav e vè digas er bled a bell vro ag en Turki, zoken ag er Chin larér. Ha larer é ma bet diskoiet Breiz èl bro er gunehdu drest ne vern pehani dré er bed !

Souéhet e vêh enta Yann Er Baluhenn a pe zehé dehon distroein ar en douar-man. Ne gavehè ket kin marsé ur gran gunehdu ar zouareu Pureih I Ean, just erhoahl, e vezé atao éh obér ton get e éd du. Ne oé ket par dré-sé, d'er gunehdu estet ar zouar Pureih, drestol ar é dachenn ean. Ur weh benag en doo boémet kornaed Ploé, En Iguel ha Karnasenn èl nen dé ket kredabl. Cheleuan dohton :

— « Ha l me filhol, e laré d'ein, er weh-sé em oé groeit ur bléad burhudus get ur gran hepkin.

— « Ia I ur gran I... En amzér-sé em oé ur jao maget ar er gwellan. N'hellan ket lared pesord plantenn e oé bet digoéhet get é vouédañ, meit ur burhud e oé bet. Chetu ma en des laket de goéhel ar ur granig gunehdu ur bouljokaoh deit ag er magadur-sé.

« Ha nezé, men dén peur ! Er gran-sé en des taolet, taolet, ken ma en des um stréuet dré er park, ha douget gran, ken stank, ken karget ma oé bed red galvein un hanter-hant labouré ag en dro de drohein ha de serrein. Tér suhun e oé bet reket aveit dornein get er freilh en est deit ag er granig-sé e oé bet teilhet get ur bram-jo ! »

Nann ! Nen dé ket kréabl... Marsé é ma hennêr er brasan geuiér deit a veg Yann ar Baluhenn. Marsé ! Rag distaget en des un nebed épâd ma oé dré-man.

Tennet a livr. "YANN AR BALUHENN" El livr e zastum gwellan sorbienヌ skriuet get Job Jaffré.

BREHONEG BRO GWENED

Chetu aman roll un nebed livr é brehoneg Gwened e hellér kavout ér stalieu livr, pé goulen get "An Doéré", pé get ul livr-di neué en Oriant digoret de sevenadur Breih (Ru Marchal Joffr 3. 56100 An Oriant)

- * Le Breton du Morbihan Vannetais: M. Herrieu
- * Le Breton parlé: Meriadeg Herrieu
- * Dictionnaire Français-Breton: Meriadeg Herrieu

Mollet dré en Ao. Merser:

- * Dictionnaire Breton-Français: Ernault
- * Dasson ur galon: Loeiz Herrieu

Mollet dré Jorj Belz:

- * Hor bara pamdiel: A. Guillouz
- * "Sonenneu en deulagad hag er galon": P. Laorans
- * Obéreu Piér er Go
- * Obéreu en En-noz: G. er Borgn a Seglian
- * Sonenneu Bro-Gwened (2-livr) get en DROUZERION

Mollet dré Ti-Kendal:

- * Ar en Deulin: Y.B. Kalloh

Mollet dré Daniel Doujet:

- * Yann er Baluhenn: Job Jaffré

Ar golo "An Doéré" :

Liùadenn GARLONN é Kertalg étré RIEG HA MOELAN.

Digor d'er sadorn, d'er sul ha d'en déieu-gouil, de 2 ér d'anderù betag 7 ér de noz - Groeit un dro-balé dré-zé ha dré PONT-AVEN, un deueh kaer e vo a-dra-sur.

E KLEUET EN ORLOJ E SONNEIN

1

Noz ha dé, hemb diskuéh é kov en orloj koed
 E kleuéh é foetal bransellour en AMZER,
 Mentour ha nivérour en érieu ag hun oéd
 Hag e varù disonik kentèh ma ou biuér.

2

P'en dé bihan mab-dén é kav hir en deùeh;
 Pe gresk ha pe arriù é kreiz é ampertiz,
 Um gol e hra é sél é kaerded en hireah
 E lak de viù revé lézen er ieuankiz.

3

Met, ataù é vransel bransellour en ERIEU,
 Difonn, didrouz, dousik, hemb rid hag hemb dalé,
 E foet, é sko, é tarh, é sklint avel gobeu,
 Hanval grons doh kerhed en ANKEU é vale!

4

Ha chetu, én un taol, deit hur bleù de vout guen;
 Ha kollet intanpi hur pemp plé arnuigent;
 Chetu goanneit énnomb tan ru en ilorjen
 Ha obeit kuit en ivoul hun intanné agent!

5

Berrat e hra dirak hun deulagad spontet,
 En hent hir e huélemb é tisplég hé stuhen;
 Beannoh é kerh en treu d'en amzér treménet,
 Ha fonaploh é rid en deur d'er riolen.

6

Ha pep triuigentved, triuigentved en ER,
 E hra d'emb deval ur bazen ag en dregei
 E gas d'islonk er BE raktal... ha ne houier
 Emen é vo, penaos é vo, pegours é tei!

Tennet a BZH - YANN AR BALLEURAN

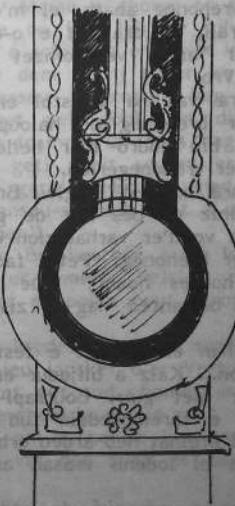
Rak pep taol hag e sko, énnomb e blant ur flem;
 En haní devéhan hennet 'vo hul laho;
 Mal é aprest el leur!... peb ER ér hloh arem
 E sko un taol marhol ar tacheu er golo!

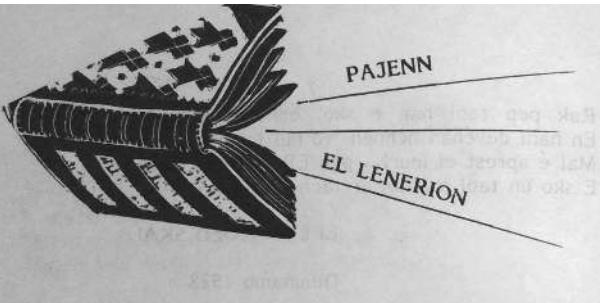
EFLAM KOED SKAU

Dihunamb 1928

Girieu diés:

Mentour ha nivérour: mesureur et compteur
 gobeu: glas
 leur: charké (cercueil)
 intanpi: ardeur
 stuhen: "ruban de la route".





Glaodig LIABEUF (divroet é 33260 LA TESTE):
 "... Un dra e hra tomm d'em halon: sauet é "Emgleu Bro An Oriant" hag e labour start avait guellat stad er yéh, én diabarh a beb kevredigeh... rag emskiant zo get tud en emgleu: ne gavér ket breman kalz a vrehoneg abarh, el m'en anzaù "An Doéré". A hendarall, un dra vat e o-des gwélet tuchant ur skritell "aman vé komzet brehoneg" ar dor tiér-guerh er Vro.

Ya, un dra vat ha dreistol en tu kenniget dom de lakat er brehoneg de haloupat émesk en dud ha de vout biù éndro mar hellér kontein ar vennanté vat rah er vrehonegerion.

Chom e hra hoah d'"Emgleu Bro An Oriant" deskein d'er Vreihiz n'o-des ket de gaout méh ag hor yéh, ha ret e vo d'er varhadizion digemer dohtu rah en dud get er brehoneg; "Petra faot doh?" "Mar plij!" "A betra ho-pes hoant?" "De biù en dro?" H... A... nag a basianted hag a zisplégadurieu e vo de obér.

Disul devéhan éh on bet é fest Pont-Aogan, Fest en Tri-Hanton... Kalz a blijadur em es keméret ér fest-sé, distér met guir. Bourrapl-tré e oé en deuél-sé aveidon é tarempredein tud me horn-bro deit ayeit ur gouil breihat heb ardeu erbet ha dreistol eurus bras kleuet el lodenn vrasan anehé é komz brehoneg.

Laosket em-es mé eùé de reddeg me hoant de gaozal un tamm brehoneg, ha glebet em-es me roched é tansal get tud youank ha tud én oed, dorn ha dorn, kalon-oh-kalon...

Arlerh ur horvat krampoéh hag ur lonkad chistr ne hellen ket mui tanoad un andouilhenn-avaleu-douar. "Kontristet" on bet é kuitat er prad bras ar ribl er Blanoeh.

Get me guellan chonjeu. A greiz kalon.

Dominique ALLAIN (An Oriant):

... Ur sul bennag hag éh oen dirag me fost-télé (pé skinwel, mar karet) em es bet er blijadur de gleuet Jorj Belz e oé bet kouvet en dé-sé.

Bourrapl é guéhadeu kleuet komz é guenêdeg, ken distér men dé lodenn er rann-yéh ér programmeu sauet é brehoneg: épâd en tamm diviz-sé a-zivout un dastumadenn énni kant ton mod-koh kaset de benn get en "DROUZERION" em es kleuet laret penaos e oé en danseu a Vro-Gwened (en dro de skouér) nameit korolleu deit a Vro Frans un nebed kantvedeu-zo. Marsé é chonjé er paotr en des laret kement-sé ne oé ket léh de zihuenn en danseu-sé get ré a gred é achimant en 20vet kantved?

Ret é dem chonj gobér en diforh étré furm ketan en danseu amprestet hag o furm devéhan kampennet get peb pobl. Un diforh brasoh hoah zo étré "lusk-framm" un dans hag el linenn-sonereh e vé groeit geti ayeit souten er pas. Lod brasan en tonieu de goroll é Bro-Gwened zo breihek, deusto de pas en danseu-sé bout deit a zianvéz-bro (sanset é, d'er bihannan!)

Elsé é Bro-Iwerhon é vé kleuet danseu-polka kaer, dehé ur melodi keltiek penn-d'er-benn, én despet de pas er polka bout europeanek, el ma oér peb unan.

Erbad kredein men dé sonereh hen-vod Breih nameit restajeu laosket d'er Vretoned get kulturieuarall ha miret get tud chomet arlerh en araokadur, revé er péh e chonj hoah tud zo.

Esper em-es ne vo ket bet ré hir me lihér. Kalon vat doh ayeit er labour e gaset araog.



SONENN AR VARTOLODED

Ha / me zé - mé - ei - mé d'un dou - sig ma - ri - nié, d'un
dou-sig ma - ri - nié, ha / dou-sig ma - ri - nié, hag e gra - pei i - huél, i -
huél lein er huer - nenn, hag e gra - pei i - huél, i -
huél lein er huer - nenn, hag / huél lein er huer - nenn.

Ha me ziméei-mé d'un dousig marinie
hag e grapei ihuéi, ihuéi lein er huernenn.

Ean e gasas d'é zous un dantér morselin guenn
aveit guélet drézon er loér hag er stéred.

Ean e gasas d'é zous un dantér satin glas,
hag a-dra-sur, plahig, hui chanjei a langaj.

Ean e gasas d'é zous un dantér violet
hag e hrei deoh karein en hani ho karo.

Er bageu ar er mor é kreiz er goal amzér,
er bageu ar er mor valansé g'en auél.

Er bageu ar er mor g'en auél e valansé,
kalon er martelod, o ya, hag e gréné.

Er bageu ar er mor vé berpet én danjér,
er peurkéh martelod é risk ag é vuhé.

O ya, Rouanez er mor, goarnet d'ein mem buhé,
ma houniein mem bouéd d'em moéz ha mem bugalé.

Mem bugalé ér gér hag e zo chagrinet,
Me moéz, mem bugalé ne hra nameit ouilet.

O, taütet-hui, me mamm, taütet, ne ouilet ket,
en amzér e chanjo, me zad e zei d'er vro.

Er peurkéh martelod, ér gér p'oé arriuet,
é voéz, é vugalé en devoé rejoéiset.

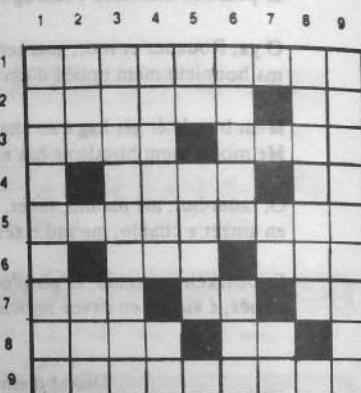
Disket d'emb get M. L. en Daniél
Sonet get Alan er Houlouen
é pladenn II er Chasse-Marée
"100 sonenn a Vro Gwened"
J. Belz - F. Desbordes
Molladurieu HOR YEZH.



GIRIEU KROEZ
get Kermorvan

A-HED

1. Ahoudé Parmentier, liés ar en daol.
2. Ardro er huinienn pé er mein. Edan er yar.
3. Kanerion noz en Nendeleg. Mesket ér sah er meliner.
4. Mab me hoér.
- Tennet ag en échalodenn. Notenn muzik.
5. Ho tihouesk e hra peb mitin.
6. Nejal e hra dé er marù.
- Groeit e vé d'er goulieu miret.
7. Baré haarierion binieu.
- Inizenn.
8. 220 én ur varrikad.
- Lenn er Piréné.
9. Héliet peb sul get kristenion.



A-DREZ

1. Er ble-ma-za.
2. Ti-labour er meliner. Stér ha départamant.
3. Er go e sko arnehon. Heb bleù.
4. Rannein. Anù bihan (én ur gonz).
5. Liù. Stér ha départamant.
6. Guell é bout geté. E zalh er vag.
7. Diù gensonnen. Ag er verb "bout".
8. Gober auel.
9. Fars.

GIRIEU KROEZ EN NIVERENN 20:

A-HED

1. MELENEGED. 2. EHEN-GOLO. 3. LA-HUI-AV. 4. INRA-LORE. 5. O-ADRES-R. 6. NAU-A-LEE. 7. ELED-KORZ. 8. NI-ARA-IE. 9. NORMANDED.

A-DREZ

1. MELIONENN. 2. EHAN-ALIO. 3. LE-RAUE-R. 4. EN HAD-DAM. 5. N-U-RA-RA. 6. EGILE-KAN. 7. GO-OSLO-D. 8. ELAR-ERIE. 9. DOVEREZED.



**ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...**

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Bier Mestr Kanter



Kevredele SOBLOR
Z.I. a Geriadec
Tél. 83.03.11 AN ORIANT

**IMPRIMERIE PLOEMEUROISE
TI-MOLLEREH A BLANOUR**

IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE

1, stred Fort-Bloqué — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

Débutants : «Le Breton du Morbihan Vannetais», nouvelle édition améliorée, 140 pages, contenant un lexique Breton-Français. Prix : 25 F (environ).

Avancés : «Le Breton Parlé» ou «Ur blijadur é komz brehoneg». Ce n'est pas seulement une méthode et une grammaire, mais aussi un recueil de fables, de poésies, de contes, de proverbes, etc... Une vraie mine. 400 pages. Prix : 65 F (environ).

Pour tous : Dictionnaire Français-Breton (vannetais). 200 pages.

N.B. Ces livres se trouvent en librairie.



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR
Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR
C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE :

Publication trimestrielle : Prix du numéro : 10 F.

Abonnement annuel (4 numéros) : 40 F.

Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

Imp. Plœmeuroise tél. 97 82 27 05

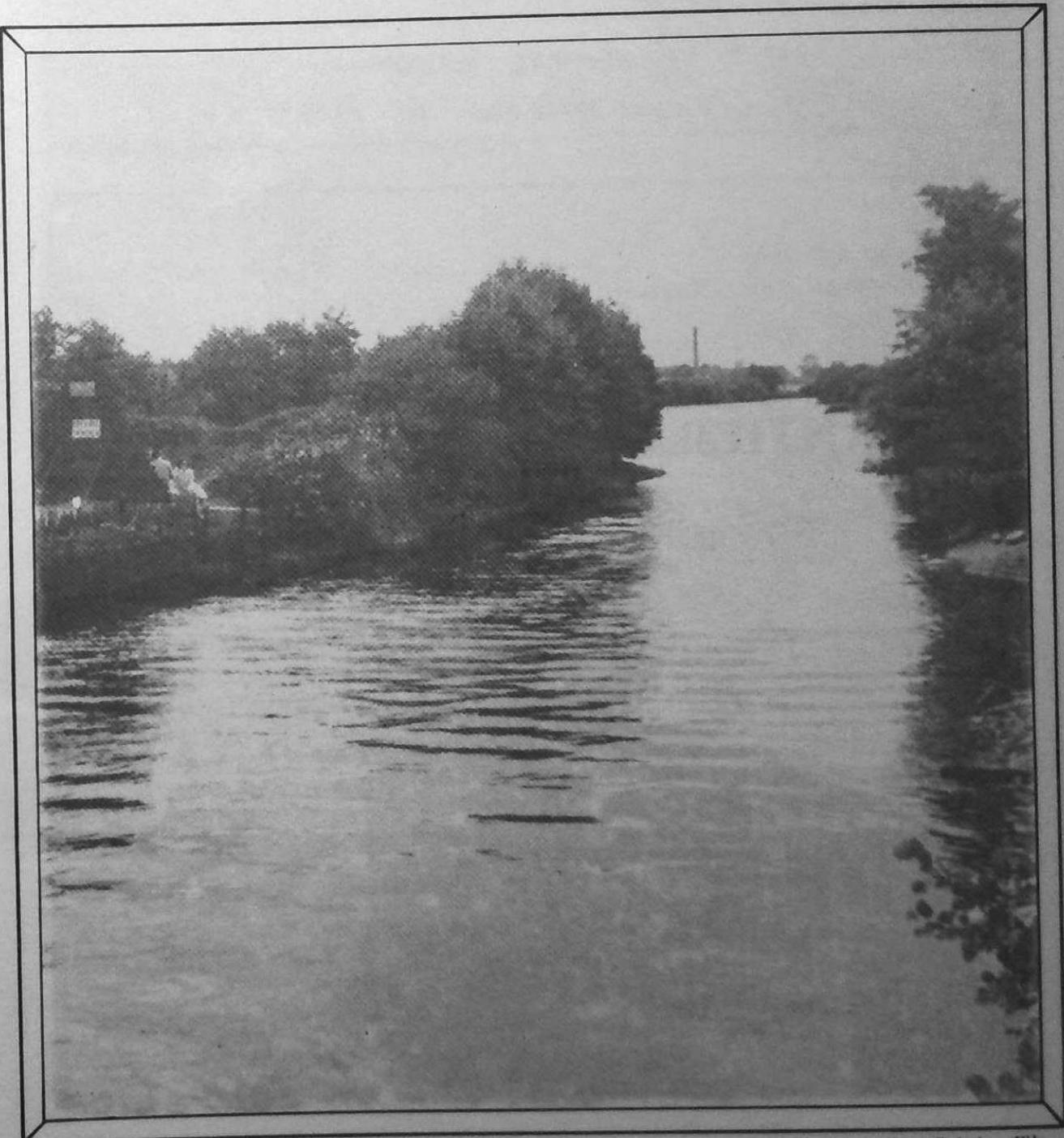
DILOST - HANV 1986 -

ISSN : 0750-3326

AJ DÉKÉ

NIV. 22

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



« A Ziar Lein en dorgenn é ta er goall... »

Foto Brittia - Films

**PESKED
E
BOUESTEU**

Merchet : **LE PEPÈRE
MARYON**

Hubert LE BAYON (GARL)

2, rue Pasteur 56410 Etel tél. 97.55.32.16 +

Ur vag dré oué !
ha batou ! pen é Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97.55.72.69



Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesaù loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97.24.60.18

TAOLENN ER PENNADEU

De betra klask pemp troed d'er maout.

G. HERRIEU

P. 5

Digor é er jiboés. R. PONDI

P. 12

Béaj en Turki. L. ER MOEL

P. 15

En ur "HAMPING" é Sarhau

P. 19

Erguignéli. J. SEVENEU

P. 22

Istoérieu farsus. L. BEVAN, Tad AHOE

P. 23

Soñenn

P. 24

Girieu kroez

P. 26

Mar reseuet un niverenn "An Doère" getu

ur bajenn (pé ohpen) kousiet, fal-vollet, ... skriuet

dem; kas e hreem un arall deoh aben.

Mignoñed ker,

Achiù é en hañu get é zeuéhieu hir; en dilost-hañu e zo ér parkeu, ér pradeu, hag ar en henteu... Sellet doh liù en déli! En héol liés kuhet épàd en hañu e stréu é zérennue er suhunieu-man get larganté. Nag ur brau a Houli-Mikél betag breman!

An Doéré e gennig doh meur a dra de lén. G. Herrieu, ur brehoneg flour geton, e zispleg en droug groeit ar er mézeu get er vodelleu neué de labourat.

Aveit Raf Pondi "digor é er jiboés, mes éan e houenn émen éma er jibér..."

Loeiz er Mouel e zo obeit é Bro-Turki; éan e garehé hor has geton duhont; get plijadur éh am.

Er "Loeiz" arall e zo chomet, goudé bout baléet é Bro Korsika, é Sarhau én ur hamping.

Er guignéli es des hor huiteit aveit er vroieu-pell. Sauet é bet ur uerzenn gaer get Seveneu aveité.

Istoérieu farsus en Tad Ahoé, ur soñenn neué sauet én Orian aveit Kan-Ar-Bobl, girièu kroéz ... traou a beb sort e zo hoah de lén.

Skriuet dem er péh e chonjet. Tu e vehé, mar karet, de obér un tolp, beb tri-miz de getan, én ho kornad aveit sekour genoh lén ha displég er pennadeu skriuet get harp er skrivagnerion.

Hui e gavo ar kein golo "An Doéré" roll er kentelieu brehonek e hellegeh héli tro ha tro d'en Orian. Mem er ré en des disket brehoneg ar barlenn o mam e hrei kant vat dehê studial o yeh aveit gobér anehi ur benueg pamdiek luemmet mat.

An Doéré
e Landor 92.24.60.12

DE BETRA KLASK

PEMP TROED

D'ER MAOUT



(Actualités-Mondial Photo)

A houdé ma anaúan droug doh vad é huélan goahig en DEUR-HIR, deit a gosté Ploué d'en em vêuein ér Blanoéh, é heuli être lanneuiér, koédeu ha guernegi en hevelep hent krouizet dehî épàd er hantvléadeu treménet.

Nag eurus oh bet, stérig distér, boud bet lézet dizevar épàd kehed amzér dè gamdroiennein revé ho faltazi, pegement a rérall e zo bet fozellet dehê un hent ean ha ean eid o lakad de redeg buanoh, met énnoh hui, goahig stréh, herr erbed né zo de voned de goll ho hanu ér Blanoéh ledan.

En hor yaouankiz bêh ma spurmantem en deur ér hoah golet ma oé a hiazadur a beb sort : limouz glaz ha hir ken stank o déli ma havalent doh mantelleu, skudelleu-deur ledet o déli braz geté ar lein

er stér, korz penneu-du hag e servijé dem dobér goafeu eid hoari brezél, ha goudé boud séhet, en dél anehé e vezé kaset de voud kandennet eid gobér pouleu(1) d'er ronsed, en hesk pinteg ha luem el un antenn e laké er goaed de redeg ag hor bizied a pe zé dom krog ré start énné.

Er limouz e blije braz d'er laboused ma oem. D'en hanv, a pe doemlé en héol èl ma faot (rag sklasus é en deur red) é fardem abarh de horonkad hag én ur zoned ér méz é halem genom ar er prad en hiran lostad limouz e hellem stleijal. D'er liésan é kavem silieu chomet libouret émesk er grouiad: danué ur frintadenn d'er vugulion a p'arriueint ged ho loned ér gér.

Goudé boud néteit er limouz ag er mol-fang, é vezé gwisket unan ahanom geton : er grouiad, ar hor penn ha gronnet hor horv ged é zél munud. Hon diforh ér stad-sé doh Robinson Kruzoé e véhé bet, mé er lar deoh, un tamm labour ! En amzér hont, niverus e oent er groagé a Glehern é tonet de ganein o bugad(2) ér hoaskedenn e daolé en haleg ar er stérig, dasonein e hré er flagenn ged o sonenneu, o filereh-beg haig ged pilereh o biher-dillad ar er linsélieu pléget ar vein plat steudet a ribl er hoah.

Ne oent ket forhet(3) a labour er vugaderézed: eih tiad peizanted e denné o biuans pamdieg a zouar Kléhern hiziu ne chom mui hani ! Er mein plat hebken e dishéol er bod haleg e zigas sonj éh és bet tud biu, guéharall, ar lein en dostenn.

Meur a huéh ag un halegenn grouiennet hantér ér prad, hantér ér hoah é tifloské ur barr. Kouéhet én deur, édan berr é keméré grouiad ha bardellein e hré a nebeudigeu er hoahig lizidant. Rakse, guéled e hrem, de beb kourz, er meliner, é vohal geton ar é skoé, é voned hed ha hed ged er stér hag é trohein a pe gavé, ur barr pé ur wennig é haodein lusk en deur.

Gronnet a hué, golet a hladur, é goahig en Deur. Hir é verue er vuhé : dluhed, silieu, loched a vanden-neu luéhus èl argant, en én-pesketoù, ken kaer a liù, é neijal a rez ged en deur hag é plomein en un taol ar ur pesk bihan ré



hardéh deit de obér un tenn-anal ér mez ag en deur, er harueddeur é voned a sailleu bihan éneb d'er red-deur, difonn éh é en treu geté rag deusto d'o diúhar hir ne saillent ket goall-bell, hag er raned-glaz ar zél ledan er skudell-deur é hragellad a-bad en dé eid sujeté er hoahig biu.

Hiziu é stérig en Deur-Hir nen des mui a vuhé, ken splann, ken sklé é ma huélér betag en dan anehi. Seblant erbed mui ag er limouz glaz nag ag er skudell-deur, er pesked, deusto ma hadér anehé beb blé, gloëu ind er ré e chom biu.

Ne huélér mui naket er meliner é heuli biuenn er stér : a ziar er pemp melin e oé é troein ar un hanter leu goah ne chom hiziu nameid en dismant Marsé, un dé de zoned é vo kavet diannéz déh :

Goahig en Deur-Hir laret dem d'émenn é ma oet eué er frond huék e saué a ziarnoh hag en em lédé ér flagenn ged nivlenn er serr-noz ? De get eué.

Dineuet en dés mab-dén ennoh er maru -mab-dén hag e zouj kement er maru neoah !

A pen des kroget er "bull" en é labour dibalamort é ma bet boulhet en hent de gant diavisted. Hani ne laro é ma ar é hoall ma ne dro mui er velinieu na hani ne laro naket e oé rekis goarn oll er hléieu hag er gerhér : en nivér e oé anehé ! Med deliet e véhé bet dibab er ré e drohé en auel mor, er ré e viuenné er léhieu tostaleg eid mired doh en deur glaù a rudellad en douar-biu de zan er flagenn.



Ne oé ket rekis, pas muioh, diskar taoleu-vaen ha mein-hir èl er ré em és anaüet. Er bed abéh é vent goarantet met genom-ni, é bro er hog, er vro sontilan(4)e zo ar en douar, é fardér arnehé ged er bulldozer ! Treménet en des er lon divalaù ; ne chom mui na klé na garh, rahet dehon, eit er plenad, er malézad douar neué, liéz é ma kaset en douar druan de stankein ur léh diblén ha ne huéler mui neué nemed un dorgenn noah-pill goleit a vein gwenn dispak : laret e véh kloppenn moel ur gigant maru.

Er parkeuier braz, a neué merchet, e zeli doug esteu pouézus eid ma vo tu d'er peizant péein er mékanigueu kir braz e zo daù dehon prénéin. Ha setu ean, frontal doh sour, é streu ar é zouareu kardellaj-chimik a beb sort.

Er fall-lezeu ne dint ket fall-goutant ag en druoni neué e gavant ér gardellereh ha kreskat e hrant biskoah brauoh, rekis é enta dousad déhé un nebed.

Eit kement sé é lakér ur strinkellerez-vraz én hoari : hé labour hi e zo loskein er lezeu ha goarantein er bléad doh klenudeu deit a neué Doue e oér a beban ! Lod-kaer ag er fall-lezeu e vé krazet d'en dramm strinket arnehé med boud zo eué én o mesk ré kaled a grohenn hag chom biù deusto d'en deur pusuniet e zo bet taolet ar o dél : er mél-gad(5) hag er haol-moh(6) e harz mad dreistoll. Med el ma laré dein ur labouré-douar : er blé-men ne don ket deit de benn ag o hrevein, finoh e vein abenn er blé : eh an de voutein geté un dramm hantér kriuoh, else é vein sur a me zaol !



Ha sourr Dempset e vé er chimikaj. Merchet é neoah ar, beb bouist pegement e zeliér lakad ag en dram ér strinkellerez med alas van erbed ne hrér ag en avizeu ha setu perag ne huéler er varéadeu klujeri e vezé guélet agent nag er gadon hag e ier brema de brénein de vroieu estren eid asé o lakad de nérein en hor bro. Argant ha poén kollet rag de sau-héol éh ant, er loned-sé, de ived er gluéh ar er géot pusuniet; er maru stréuet ged mab- d e n e lonkant ged ivoulegeh.

Kavet e vé é lod a vroieu EUROPA chimikaj arall ha nen dint ket un ampouizon ; kiroh é koustan, guir é, med ne vehé ket furoh impli anehé kentoh eit lahein er vuhé ar en douar hag én deur.



Hag a neué-zo, setu hoah é vérein un ampouizon aral : hanvor er hraouiér-moh.

Mar za deoh balé a ribl ur stér, marsé é tei deoh guéled ur riolenn é teval dré ur fozell, mar n'hé guélet ket hag en taol ketan er vlez mougus e sau anehi e hrei doh hé dizol ember; tréma er oah é ha, el rézon.

Ne glasket ket pesked azé, rag ne gaveet ket. Der liésan neoah é ma ar en douar labour é vé skullet en hanvor, ur lódenne zo dalhet ged en douar med moned e hra anehon eué betag er lenneu poulet é kalon en douar ag a beban e ta goudé deur er punsieu hag er fetanieu.

Kleuet em es komz ag un dén e fallé dehon ivet deur-puns. Krouizet en des enta unan én é zouar. Don é ma oëit ha kavet en des... deur ha hanzor keijet !

Rah er chimikaj hag en hanzor ne dint ket dalhet ged en douar èl ged ur spouéenn ; un troh e chom ar lein en douar hag er hetan barrad glaw e gouého e zavéo dré nanteu nivérus en ampouizon betag ur riolenn vrasoh. Ha setu ur hoah é rideg, heb boud goarakeit ged klé erbed doh en em durel ér stér léh ma kendalho er pusuni de lahein oll er péh e viù...

Guéled e hrér stank breman baréadeu tud kaloneg lan a hred é voned épäd o dichuéh sulieg de nétad er stérieu. Lod e labour eid brauíté er vro, lod arall, pesketerion, deur dous, en dés er gredenn é ma er barreux kouehet ér hoah e vir azoh er pesked a nivérein hag a greskad ha ged kalon é trohant hag é skarhant er stronkaj e gredan fall eid er pesked.



Photo Ministère de l'Agriculture

Goah eit ur TANK !...

Keih tud, guéharall ne oé forh kaer nameid. er meliner é trohein ur barrig benag ur uéh én amzer, lan e oé er hoahig a limouz hag a skudell-deur ha neoah lan e oé a besked. Ne glaskam ket pemp troed d'er maout. A ziar lein en dorgenn é ta er goall hag ar er gribenn anehi é ma mab-dén : er lahour!...

Gwenael HERRIEU

(1) Collier de jons pour les chevaux ;

(2) laver, blanchir ;

(3) priver ;

(4) le plus intelligent ;

(5) millet sauvage ;

(6) parelle.

GGG

Le Benoît : El benniñ el des fourmaz : El jonnig
n'ouït pas le son tam-tam du dijou. Et le Benoît a l'air un peu
fatigué mais ça va bien. Il est temps de faire la toilette.
Il est à l'heure de l'école mais il n'a pas envie de se lever. Il
se lève et va dans la salle de bain. Il se lave et se brosse les dents. Puis il se met à table pour prendre son petit déjeuner. Il a faim et il mange avec plaisir. Ensuite, il va dans la chambre de ses parents et il leur dit qu'il va à l'école. Ils sont contents de le voir si heureux. Il sort de la maison et va à l'école. Il est content d'être à l'école et il apprend beaucoup de choses. Il passe une bonne journée à l'école et il rentre chez lui fatigué mais ravi.

Le Benoît : Il est fatigué mais il a passé une bonne journée à l'école. Il a mangé de bonnes choses et il a joué avec ses amis. Il a aussi appris de nouvelles choses à l'école. Il est content d'être à l'école et il va à l'école tous les jours. Il aime l'école et il aime apprendre.



Doh er péh e gleuér atao, digor é er jiboésen. D'er sul ketan hanval e oè er mézeu doh un dachen brezel : tenneu é kement tu, er jiboésen karget a armaj get ur hi penfolet e kipal ne ouïer arlerh petra !

El ma larér : er peutr en des komzet ! Er lonned n'ou des nameit dihoal. Er ré goh e hanaù en hoari : kentéh mar da dehè guéled lost ur hi, pé un dén get é "varh-gurun" é kilant a hér a bel. Er ré iouank e zeli gortoz un nebed déieu aveid gout' ou michér.

Goulennet em es get ur jiboésour petra en devoe tapet dé en digor : "Kerhet en des en treu ag en dibab, émé ean. Sel 'ta ! Diu hounifi, ur glujar hag ur glom !"

Guéharal e vehè bet groeit goap ag ur jiboésour ken distér é drew geton. A pe oén mé goujard, un dén e strebaoté get er gadon, er hlujeri ér gaoleg ! Hiniù en dé é hellér lenn penaos er jiboésen e zo niverusoï eget er jibér.

Petra e vezé guéled dré er mézeu en déieu-kent en digor ? Un nebed turhuneled ha klomed, ur goahad klujeri duhont ha duman. Kavet em es mé en ur park, a vord en hent-pras ur hogig-lann get é iar. A pe vehè bet un dornad gran genein ou

devehè bet deit ou deu de bigosad doh me zreid ! Er ré-sé e vo bet soéhet-tré er maread arleh reseu un tén get en hani en devoe ou bouiteit épäd suhunieu ér gluel.

Lennet em es éh oè kement a jiboésen é Bro Frans éget é ol er broieu ag en Europ ar en dro. Chetu pérat er lod brasan ag er jibér e zo lonned desavet ha naket lonned gouiu. Dé petra dalv fondein kement a argant d'ou desav pégur er lod brasan ag er peur-kèh lonned-sé e vé lahet dé en digor én arben dehè bout dizouj doh en dud ?

Petra e chom enta ? En éned bihan de getan. Mes laret e hrér penaos e vè guerhet anehé brochen-nadeu rostet é meur a davarn. En éned deur e chom eùé : int e gay guel ou repu ha kaletoh e moned d'ou hlask. Nag er jibér bras, karved ha moh gouiu ? Ha chomel e hra hoah kalz anehé é koédeu Kamorh, Lannvaoz, Kénékan ha Penpont ?

A oudé pelzo, é Bro Frans, kement hani e hel moned d'er jiboés, duah pé pas de zerhel ur "vah-gurun", lagad dehon pe pas de ziforh ur vuoh doh ur pen-gad ! Moned e hrér de jiboés rag mé ma deliet : aveid obér plijadur d'er vouéz ha d'er vugalé, marsé d'er vam-gaer, marsé d'er hi, aveid diskoein en darhel neué flam pé ur hi prénet kér ru. Ret mad e eué lahein un dra benag aveid obér plijadur d'er réral.

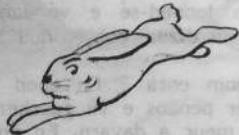
Lies é ta er menandour d'er gér é sah gouli, mes ag en doéré ne gleuér ket komz liés. Atao e Bro Frans d'er maread-man, eh es é postal deu vilion a jiboésen ret dehè tennein ar ne vern petra e voulj, e rid, hag e nij...

Kent pel e vo ret dehè tennein ar er golvaned, er penneu-gleu, hag er bobelan. Arlerh ind e hello atao èl jiboésen Tarascon moned d'er sul d'anderu dré er lanneu de dennein ar ou zokeu plouz !

- "Mé, émé, ur jiboésour, a pe lennan penaos en des unan kéméret é vam-gaer aveid ur pen-gad, é ta d'ein ur begad hoarherèh".

- "Mé, e ziviz unan aral, er péh e blij d'ein, nen dé ket é kleuet penaos en des ur jiboésour lahet ur penmoh-gouiù, mes kentoh penaos en des ur penmoh-gouiù koutellet rér ur jiboésour !!"

RAF PONDI



Geriadur :

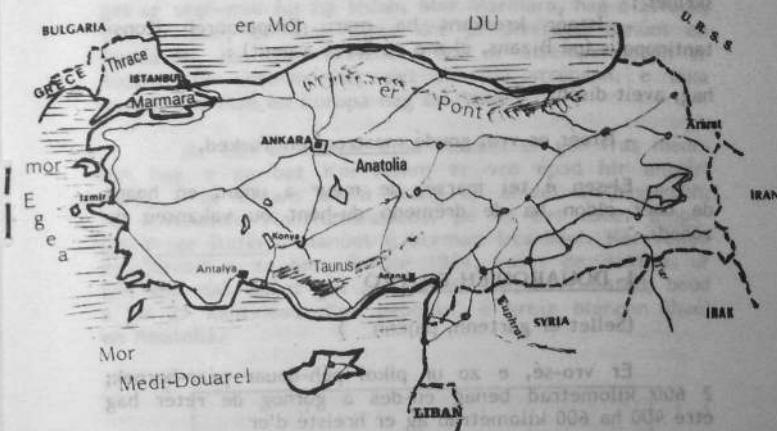
Bah-gurun : baton-tonnerre, terme familier pour un fusil
strebaotad : trébucher
er gaoleg : le champ de choux
kogig-lann : faisan (littéralement : le petit coq de la lande)
karved : cerfs
penn-glen : mésange

Kour bel a zo nel gêr lezennadou a zo jibouez
ar besenn-sisur, pez ar populoù gwerzhañ ou
stadoù a zo jibouez lezennadou a zo jibouez ou

Kour bel a zo nel gêr lezennadou a zo jibouez
ar besenn-sisur, pez ar populoù gwerzhañ ou
stadoù a zo jibouez lezennadou a zo jibouez ou

Kour bel a zo nel gêr lezennadou a zo jibouez
ar besenn-sisur, pez ar populoù gwerzhañ ou
stadoù a zo jibouez lezennadou a zo jibouez ou

UN DRO-BALE E BRO EN TURKED



E kourz en neué-hanù devéhan, tremennet emes tost de 3 suhun én Turkia, é kalon en Azia-Tostan.

Un vro souéhus é, é kement kevér e zo, get hé audeu bourrus de huéled, ur huir barawiz aveit en douristed... get hé liorheù lan a fréh a beb sort, ré er vroieù tuemm ér flagenneù izél ha ré er vroieù yein ér flagenneù ihué... ha get pikol mânéù tro-ha-tro, stedet èl goarnerion er blénenn vrás um led é kreiz er vro.

Poblet é bet en douréu-sé a-houdé en oëdeù pêllan, get tud drest-par, doh ma seblant, rag lesket ou-des ar ou lerh testonieu, dinivér ag ou abilted.

En arbenn de gement-sé, deit zo dein er chonj a durel ar er papér, aveit lénerion An Doéré, un taùlsell ag oll er péh em-es guélet, pe lénet, épad me zrobale.

E han enta de genig doh, én nivérennou de zoned 3 pé 4 pennad a-zivoud er vro plijus-sé :

- hé douaronièh ;

- hé foblanseù ketan, éraug donedigèh en Istoér skriuet ;
 - Istoér kreskans ha marù Empelourèh Konstantinopolis (pé Bizans, èl ma oé laret a-gent) ;
- hag, aveit disoh,
- Istoér er vro, goudé mestroni en Turked.

El-sen é tei marse, de meur a unan, en hoant de obér eldon ha de dremenn du-hont ou vakanseù de zoned...

I- DOUARONIEH ER VRO

(Sellet er gartenn, pajenn)

Er vro-sé, e zo ur pikol péh-douar pér-hornek; 2 600 kilometrad benag en-des a gornog de retér hag étré 400 ha 600 kilométrad ag er hreisté d'er hreiznoz.

Er blénenn ihuél e zo é kreiz er péh-douar e vé groeit en ANATOLIA anehi. Grônet é a beb tu get mânneu rust, chadenn er Pont, d'er hreiznoz, chadenn en Taurus, d'er hreisté, ha kréuenn motennek en Arménia, d'er saú-héol, get er mânne Ararat adrest en oll : azé é telihé boud kavet bag burhudus er Patriarch Noé... Ur lodenn ag er mânneu-sé e zo goleit a erh épad oll er blé, ur lodenn arall, izélikoh, e zo koh volkanieù obeit de esk pé deit ar en dichuéh. Atau émant bammus de huélet, èl ur gouronnenn vras én dro d'er blénenn ihuél.

En Turkia, e sko, d'er hreiznoz, ar er Mor-Du (hanuet agent er Pont-Euxin), ha, d'er hreisté, ar er Mor-Médi-Douarel, ha goudé, ar bonneù er Syria hag en Irak. D'er golern é kavér er vroieù Balkan en Hellas hag er Bulgaria. D'er retér um léd rann-vroieù Unander er Soviéted (Géorgia hag Arménia), hag izélikoh, en Iran, bro er Persed.

Penn pêllan er vro, doh tu er golern, e zo trézet get ur vréh-mor hir ha lédan, Mor Marmara, hag e zivouk, d'er hreisté, èr Mor Egéa dré ur stréhenn hanuet en Dardanell, ha, d'er hreiznoz, dré ur stréhenn arall, er Bosfor. Er vréh-mor-sé, get hé diù stréhenn, e laka en disparti étré en Europa hag en Azia.

Ar ribl er Bosfor éma diazéet er gér vras meurbet hag e zo bet Kér-Vamm er vro épad hir amzér. Laret e oé Bizans anehi éraug en amzér a Gristenièh, ha devéhatoh, Konstantinopolis, pé oé bet sauet Empeleurèh er Retér... Hanuet é breman Istanbul. Kér-Vamm en Turked e zo bet, èr blé 1924, kaset de Ankara, ur goh kér eué, sauet get hon henderued, er Galated, boud e zo 25 kantvléad d'en nebetan, é kreiz blénenn ihuél en Anatolia.



Moske Glaz e Istanbul

Er vroieù modern tostan d'en Turkia, doh tu er gevred izél, e zo en Iran hag en Irak. Azé e oé guéharr douareù brudetan en Azia, er Mesopotamia (meso = é kreiz ; potamia = er stérieù) étré en Tigr hag en

Euphrat. En douareù-sé e zo bet impléet a-viskoah èl henteù fournis aveit moned ag en Azia-Séh beteg lio rheù en Azia-Fréhus, a greiz en Azia goué beteg broieu séuenneit en Azia-Tostan hag Azia er hreiste. Ind e zo bet a-blén a-houdé en oédeù pêllan, linseù-brezel étré poblanséù er Mesopotamia (Ur, Assur, Babylon...) ha ré en Anatolia (Hatti, Urartu, Arménia...). En donkadur-krisé e zo hoah staget dohté hiniiù-en-dé mar sellam er brezel hag e zo kroget du-hont, 5 plé-so, étré en Iran hag en Irak, édan deùlagad en Turked...

Rod en Istoér e gav enta plijadur é tégas trouz ha safar, krogereh ha laheresh, é broieu en Azia-Tostan! Mez piou vou hag e dennou gounid ag er brezel-sé ?

(De genderhel)

Loeiz ER MOUEL

Girieu diéz :

Azia-Tostan : Proche-Orient ;
 Taûl-sell : aperçu ;
 Douaronièh : géographie ;
 Kreünn motennek : massif montagneux ;
 Mor Medidouarel : Mer Méditerranée ;
 Unandér er Soviéted : Union Soviétique ;
 Stréhenn : détroit ;
 Empelourèh er Retér : Empire d'Orient ;
 Lins-brézel : champ de bataille ;
 Tonkadur : destin.

EN UR "HAMPING" E SARHAU

Achiù é en hanù breman, deusto m'ema bet dies guélet é oe en hanù e oé, get en amzer yein e zo bet. Glau nen des ket bet ur sort, ha guel arze, aveit en douristed atau, marsé pas aveit er labourizon-douar, ne ouian ket.

Avedein-me, ne don na tourist na labourér-douar, met me labour d'en hanù aveit en douristed, pendéguir é labouran én ur hamping, é kosté Sarhau.

Marsé ho pes kleuet komz, pe mem guélet er film-sé a-zivout en dro-vrezél en devoé groeit er Jeneral HOCHE hag é armé é Bro-Iwerhon é gré Napoleon an "Year of the French" (Bléad er Fransizion) e vé groeit anehon ; hama er blé-man just erhoalh nen dé ket bet bléad er Fransizion : pe ne vehe bet nameite, en hor hamping-ni atau, e véhé bet didrouz en treu, ahat !

Bléad er Saozon ema bet kentoh, ha hanî er Gembreiz. Merhat o doe groeit er dud-sen èl er Fransizion : ken fall èl ma oe bet en amzer arlané, en dud o doe lakeit en o sonj mont er blé-man pelloh devat er hreisté hag en héol ! er Fransizion 'zo oet d'er hreisté ag er Frans, hag er Saozon, e-léh chom e Kerne-Veur pe én Devon, hama, treuzet o des er mor ha deit int du-man.

Ne faot ket klemm a gement-se rak er Saozon e vé tud a-feson, bourrabl e vé en darempred geté, berped é laret kaer hag é vinhoarhet, éz de lakat koutant. Er varhadizion neolah, marse nen dint ket ket ken koutant-sé doh o güelet éh arriù dré-man, rak ne zeliant ket dismantre kalz a argant er vro: forh ez é vent é tont e Breih lan koufr o hirri a voesteu-mir ag o bro, traoalh aveit padout diù pe der suhuniad ! Nen des ket par d'er Saozon aveit en em zifi doh kement tra e za ag en dianvez : mar a unan a sonj geté, éraok dont duman, nen dé veint koutant !

ket mat en deur de évet ha digas e hrant geté dramatique mat en deur de évet ha digas e hrant geté dramatique meus de stérilizein en deur ; el rézon ne lakant ket poen tamm erbet de gomz galleg, ha lies eroalh pe arriuant é bureù er hamping en em lakant de gomz saozneg dohoh, hep gouiet ha kompreñ e hret pe ne hret ket ! Re 'ral ur sort e houllenn genoh get un ér néhanet ha komz e hret saozneg, ha pe respondet : "Yes !" déhé, neuze éh uélet ur minhoarh bras é splannein ar o fas, él a pe vehé bet disammet o spered ag ur béh ponnér hag ankinus !

Rah en dud e oér ne hra ket er Saozon èl er réal : kas e hrant o zankirri ar en tu klei ar en henteu, ne droant ket er vinseu d'er mem tu éldemini, hama ne gampant ket naket èl en dud arall : gouiet e hram bremen eùé pesort léh diskoein d'ur familh saoz pe arriù er hamping ; en dud ag er broieu arall e zo stummet get en tachadeu trankil, un tam-mig distro, e-tal ur harh get ur uéenn hag un tam-mig disheol d'anderù, en Hollandiz eùé ne tal ket er boan anse o lakaat e-tal Hollandiz arall, ne vennant ket bout e-mesk tud ag o bro, met er Saozon, mar ho peus ur prad bras de hrein dehe, unan plañ, hem guéenn erbet, digor d'an auel ne vern ket vras, hama azé ema o zreu ! D'éno éh eint get jourdoul, rah ar un dro, aveit komz saozneg étrézé él ér gér, hag éno é helleheh o yohein el mar karehet, Saoz à lein Saoz.

Breizhiz-Veur en hani e zo bet er ré getan é vonet de gampein. "Camping" e zo ur gir saozneg, ha kampein e zo aveité ur guir "way of life", ur guir mod pe feson de viuein ; a-gaoz d'en dra-sen e marse émant gozik rah en ur hlub bennak (Camping Club pe Caravan Club). Er ré en des karavenneu e ya de gampein beb week-end pe beb eil week-end ar en dro get ré er hlub e zo é chom er mem kornad; monet e hrant èl-sen én ur prad fermet get ur peizant bennak, un dek leù bennak ag er gér, just aveit er blijadur de vout ar un dro, na bout é hra glaù pe erh, ér fank hag ér vouilhenn eùé mar a uéh, hag

unan en des laret dein ur uéh, penaoz é oé un ézement bras dehon kaouit ur Range Rover get peder rod-stlejein, rak er mod-sen e helle sekour get er réal sachein o haravenneu ér-méz ag er vouilhenn pe vezent bordet ! D'en hanu é hrant er memestra : unap e zo é garg kaouit un tachad-douar pe ur hamping, ha monet e hrant rah ar un dro de dremen o vakans èl-sen. En hanu-man é oe digouehet genemb kaouit deu "rallye" (en hanu-sen e ve groeit ag en tolpadegu-sé), unan a vro-Saoz hag unan arall a vro-Kembré. Ma oe didrouz ha trankil er ré getan, ne oe ket er memestra get en eil ré : arriù e oent, pemp famih ha deu-ugent ar un dro, a beb sort, bout 'oé labourizion en uzineu dir, meingléerion, implijidi ér bureüieu, tud é retred, ha neuze, bournabl geté ; ne oent ket bet tri dé aman ma o doe feurmet dija deu garr bras aveit monet d'ober un dro-valé é bro er Muscadet ! Un dé arall, dé eured ar Prins Andrew ha Sarah, int o doe groeit ur faoz-eured étrézé o-unan, deit e oé gete séieu hir ha guske-manteu braù, unan en devoé groeit ur predeg, ha diméet e oe bet ur faos Andrew doh ur faos Sarah, pep tra e oé faos nameit en ivaj, aze me "lar doh, ne hrent ket van de ivet ha de lonkein, ken marhadmat èl m'éma en ivaj dre-man aveité (ur voez e laré dein mem ur uéh ne oé ket kéroh déhé donet é Breih-de dremen o vakans aveit chom é Breih-Veur, rak pe oent éno éh é er wazed bamnoz d'er pub, d'en davarn, léh ma koust 10 livr er uérennad bier, met pen dint dre-man é chomant ér géri de ivet, hag é mod-sen éh amerhant ur bochad argant !)

E-pad ma oent aman, e-kreiz en hanu, int o doe savet eùé ur gouél Nedeleg, get en Tad Nedeleg gusket get é sé ru hir hag é varu guenn, get er girland a beb liù ha kanenneu Nedeleg, hag ur présent de beb unan ag er vugalé ! Eh oent é sonj sevel eùé gouel "Dé ketan er blé" met n'o deus ket bet oar d'er gobér ; mar dant dré-man en dro de dremen o vakans d'er guir dé ketan er blé, me laro doh, ha hui e hello donet d'ober bournabl geté, sur onn, é veint kountant !

Guerzenn



E koégnal me fenestr, ur guignél en doé groeit
é néhig kaer ha flour. Abarh dovet en-doe,
ha bep mitin, riget, dré korn er guér me ié
de huélet, heb tam trouz, er ré vihan oé deit.

Meit n'o guélen ket mui a-houdé pèl amzér ;
a tro en dé abéh, ag un tu d'en tú ral,
aveit klask o biuans, é vezent é neijal.
D'en noz hebkin é teint, aveit kousket, d'er gér.

Allas ! tostat e hra er gouian mouist ha iein
Hag eit er guignéli, en amzér-sé zo fal,
Rah émant obeit araok ; hani ne chom genein.

Meit a pen dei en hanv, é teint get er réral,
é teint éndro dré-men ha dein konzal e hreint
ag er vro émant deit, ag er vro men é heint.

J. SEVENEU

POÉSIES

AVID FARSAL

Ur hennard e oulenn get é dad :

- Trohet un tamm bara dein, me zad.
- Un tamm bras pé un tamm bihan, me faotr !
- Er paotr, kriù : un tamm bras ! me zad.
- En tad : Han !! Petra laret, me mab ?
- Er mab, get ur voéhig moen : un tamm bihan, me zad.
- Ama !! Konzet ! hag e vehet chervijet !

En un ti-pred, er servitourez yaouank nen dé duah hoah
en é labour, hag un dapenn leah pé diù e goéh geti ar
vroh an intron vraù doh taol. Honan, get ur voéh rust
"Dihoollet, merhig ! Ne streuet ket er leah a bep tul..."
Hag er plah e reskond get ur voéh disoursi "Oh! intron,
kalz ne vern, bet e zo hoah ur podad lan er gegin..."

Tad Ahoé

The musical score consists of two staves of music with corresponding lyrics in Breton. The lyrics are:

En un ti-pred, er servitourez yaouank nen dé duah hoah
en é labour, hag un dapenn leah pé diù e goéh geti ar
vroh an intron vraù doh taol. Honan, get ur voéh rust
"Dihoollet, merhig ! Ne streuet ket er leah a bep tul..."
Hag er plah e reskond get ur voéh disoursi "Oh! intron,
kalz ne vern, bet e zo hoah ur podad lan er gegin..."

Er verhig e garé



A neué sañer aveit lout
kannet gat
"Bugalé an Oriant"
é kan ar BOBL
en Oriant
1986

komzou: jobig er gulgudeg

muzik: pier Er gulgudeg

Diskan

Er verhig e ga - ré ur hah bi - han hag un én
un én rouz jo - tig ru han, ur hah bi - han du

Poz I

Gwenn, ur pla - hig bleu me - lén la - gad glaz
lén la - gad glaz e cho - mé tos - tig d'er mor braz
Dek vlé hé de - voé ba d'er skol eh é skol eh é

Diskan

Er verhig e garé ur hah bihan
Hag un én, un én rouz jotig-ru
Er verhig e garé ur hah bihan
Ur hah bihan du.

1

Gwenn, ur plahig bleu melén, lagad glaz
E chomé tostig d'er mor braz
Dek vlé hé devoé
Ha d'er skol éh é.

2

Ardro d'hé zi, ar é lerh penn d'er benn
Eh es ur hah du-kel fri gwenn
Mes én hé halon
'Zou un eil mignon.

3

Er mignon-sé, ur peurkeh én distér
Geti, plén eué e gavér;
Mes er voulig plu
'Zouj braz er lon du.

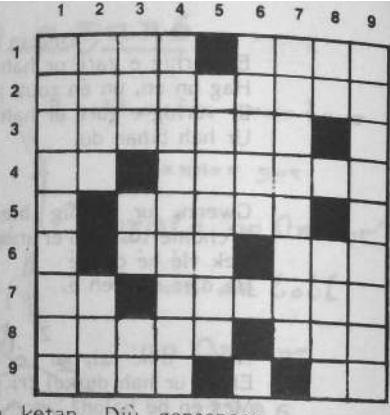


"Bugalé an Oriant" épad o zro kan
é KAN ar BOBL en ORIANT

GIRIEU KROEZ
Get Kermorvan

A-HED

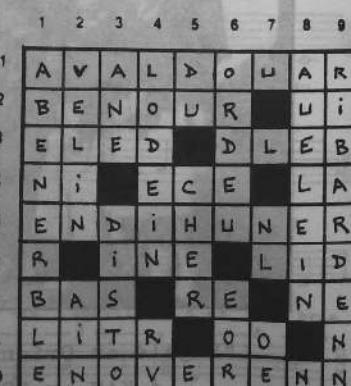
1. Mantal ponnér - Rouanez er Vretoñed.
2. Sorbienn
3. Laret BRED pe vé kanet
4. Hanter PRED. Ranjenneu
5. Ur Gabriel muzisian.
6. Hun tad ketan (heb é der-ved lettrenn); ré.
7. Komans en AMERIK. Anauehé
8. Kér Bro-Beljik. Liù sklér.
9. Kerkrouz el gober. Lettrenn ketan. Diù gensonenn.



A-DREZ

1. Kér Bro-Korsika.
2. Groeit eit bout lénet. Gañet ag en Tad hag er Vamm.
3. Kevredigeh er Vretoñed divroet. Notenn muzik. Ra-ganù gour *.
4. Guerhour ar er marhad.
5. En dud e hell kemer pé kuitaat er métro é Pariz.
6. ANDUR keijet.
7. Gouil braz miz en Avent.
8. Diù huéh ur gensoñenn. Mestr en ti.
9. Else e hreet heb dilhad épard er goal-amzer.

* pronom personnel.



GIRIEU-KROEZ
EN NIVERENN 20

Ur fari e zo bet er
huéh devehan :

Er haré du linenn 4, AHED,

lakeit él lén 2 e zellié bout él leh 3.

Marsé e hues hui kavet er fari,

petramant diés e oé konpren.

Plijet genoh hon digaréein.



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Bier *Mestr Kanter*



Kevredelch SOBLOR
Z.I. a Geriadec
Tél. 83.03.11 AN ORIANT

IMPRIMERIE PLOEMEUROISE
TI-MOLLEREH A BLANOUR

IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE

1, stred Fort-Bloqué — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER
PLOEMEUR
LARMOR

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE :

Publication trimestrielle : Prix du numéro : 10 F.
Abonnement annuel (4 numéros) : 40 F.
Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

Imp. Plœmeuroise tel 97 82 27 05

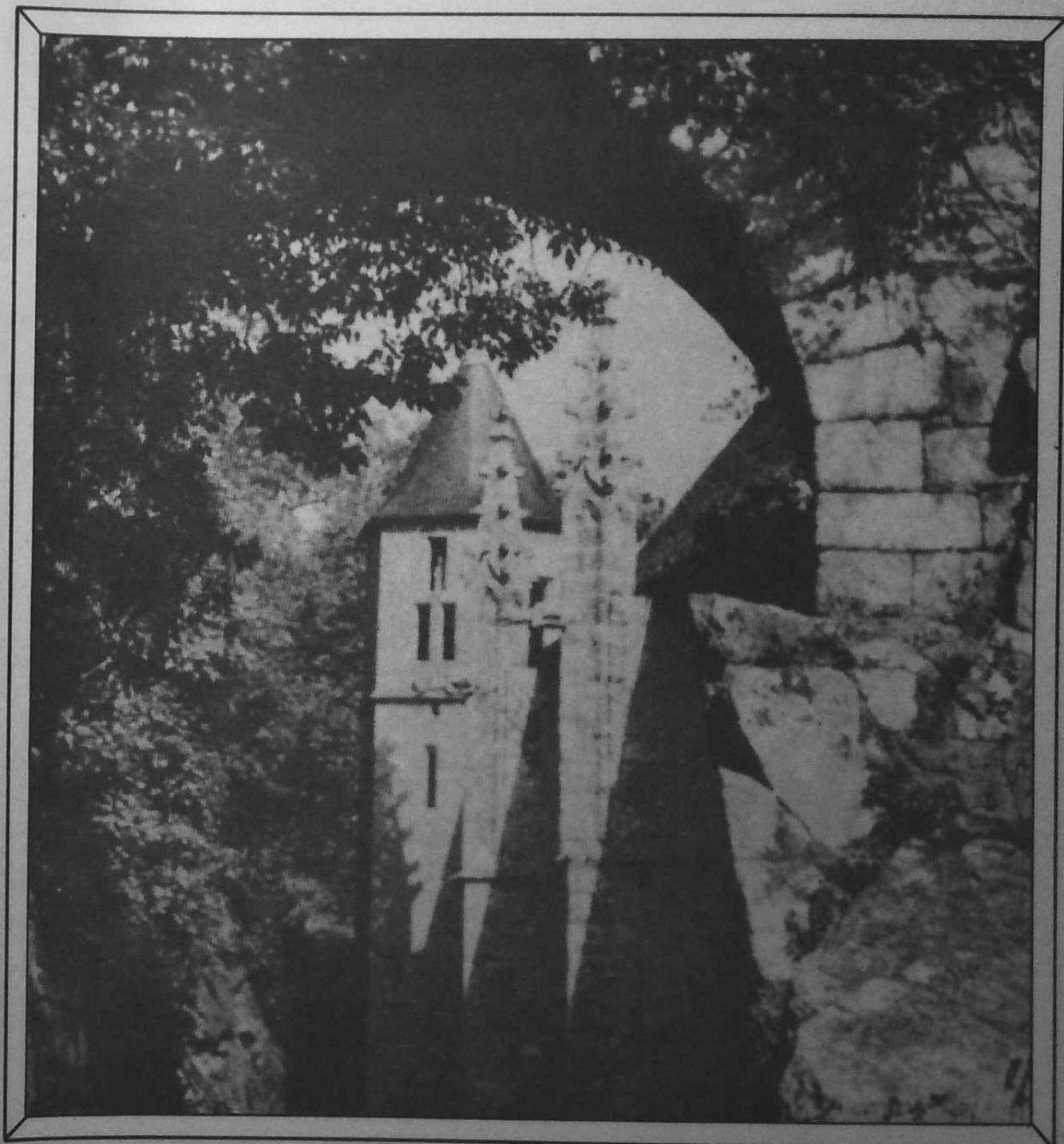
GOUIANV 1986

ISSN : 0750-3326

ar Dôr

NIV. 23

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED





TAOLENN ER PENNADEU

Blead mat P. 4
Brehoneg ha brehoneg e zo P. 5

Béaj én Turki P. 9
Rah koed er sperneu P. 17

Doéréieu er vro P. 19

Er guin koh P. 20

Pajenneu er lenérion P. 22

Sonenn P. 24

Girieu kroez P. 26

Priz er houmanant-blé e zo aveit er blé de zonet :

- 60 lur (15 lur en niverenn) ha
- 10 lur ohpen aveit Keyredigeh Bro Ereg.

N'ankoéhet ket reneuéen ho koumanant (70 lur) ha guelloh hoah kavet koumananterion neuf ; aveit 3 anhé ho-po ur houmanant aveit netra.

Ur vag dré oué!
ha batou ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97.55.72.69

Mar vennet seul ur harrdi
pé un ti de zesañ ioned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97.24.60.18

BLEAD MAT

Deusto dem bout un tammig devéhat, ne ankoéham ket kenig d'ol lénerezed ha lénerion An Doéré, a greiz kalon, hon heteu guellan a vléad mat. Gres dem-ni ar un dro derhel ur yehed sonn aveit el labour hag ur galon tuemm aveit Breiz hor bro.

Duhont ha duman ér skolieu-filaj pé dré lihér eh es kanteu a dud é tiskein brehoneg. Gres déhé kavet nerh de genderhel épäd er blé-man. Ni e hrei aman d'er guellan aveit o harpein.

Bléad mat deoh a uir galon.



Guerzenn reit de Raf Pondi get ul lénerez :

"Me genig deoh ur bléad mat
Kig ha silzig lan ho plad
Ur bern kaol pom én ho liorh
Kalz a irvin dirag ho porh
Irvin bihan ha irvin kren
Zo mat de lakat ér soubenn
Koed d'ober tan pe zei er goanv
Ha leah keulet pe zei en hanv
Bara guinif, un tasad guin
Hag er baradouiz ben er fin."

GUEBAN

An Doéré

BREHONEG HA BREHONEG, E ZO

(L. H.)

Ur skuir benak

Bout e zo ohpen unan, émesk er ré e skriù é brehoneg, drestol émesk er ré iouank, hag e gred n'ou des nameit lakat ur ioh girieu brehonek rik, ér péh e skriuant, aveit obér anehon brehoneg "lénegél". Sél mui men dé diés de gompreñ, sél mui é kred lod é ma brehoneg difistur. El a pe vehé tu d'obér brehoneg lénegél hemb en diazéein ar er brehoneg biù.

Gout e hran é ma ésoh d'er skriuagnerion ha d'el lénerion en des disket er brehoneg "én ou hadoér", um chervij ag er bréh brehoneg-sé hag e zo mollet petu ar ou chonjeu gallék. Met aveit ur brehonegour n'en des ket a fari : brehoneg lénegél aveiton ean e zo brehoneg biù, tanouizeit èl ma jaoj, hag e laker de seuél skrideu revé ijin er brehoneg ha lézennue er Braù.

Haval é lézennue er Braù aveit er bed abéh, a dra sur ; met mar dint haval é kement bro e zo, kement bro e zo eué, en des hé benueg de lakat er Braù de splannein dirak deulagad en dud. Hag er iéh é er benueg-sé, aveit er péh e sel el lénégeh.

Hoah ur uéh, ur iéh nen dé ket hembkin ur giriadur séh. Buhé e zo énni hag én hé buhé drestol é ma hé brauté.

Erbat é deoh enta pakein un tam labour get girieu ur giriadur, ne vern pegen breihik int. Mar ne zisket ket ou lakat de gonz revé ijin er brehoneg, hou labour ne vo nameit ur bern mein dispak ha didres, hemb buhé na brauté, èl a pe vehé taiolet en ur ioh, hemb ou fakein én ou iéh, mein kizellet un iliz e venné seuél.

Guélamb, mar karet, ur skuir benak hag e ziskoei splannoh er hem e zo étré er brehoneg biù hag er "brehoneg kadoér". Chetu arna ur pennad distaget a "La Légende

de Saint Julien l'Hospitalier, G. FLAUBERT, ha lakeit de getan é brehoneg, get unan hag e gousk get ur giriadur, ha, goudé, get ur brehonegour :

"E léh ér chapél e oé étal é gerent ; ha ne vern pegen hir e vezé en ofiseu, ean e chomé ar en deulin ar é bed-Doué, é vonet ar en doar hag é zehorn frammet.

Un dé, épad en overen, ean e verzas, é seuel er pen, ul logoden vihan guen é tonet ér méz ag un toul, ér vangoer. Hi e rédas ar getan pazen en aoter, ha, goudé diu pé té tro a zeheu hag a glei e déhas d'en hevelep tu. Er sul arlerh, er venegen e hellehé hé adguelet er strafuillas. Hi adzas, ha, pep sul, ean hé gorte, e vezé hé gaset geti, e geméras kas dohti, hag e empennas um zizobér anehi.

Goudé bout prennet en nor, ha hadet ar er pazenneu brehon ur goastellen, ean um léhas dirak en toul, ur uialenn én dorn,

Aben hir amzér ur muzel ru-roz en um ziskoas, goudé, el logoden abéh. Ean e skoas un taol skañu, hag e chomas bamet dirak er horv bihan-sé ha ne finvé mui. Un dapen goed e saotré en dar. Ean hé séhas fonapl get é vilgin, e daolas el logoden ér méz, ha ne laras nitra de hani."

Chetu ur pennad ha n'en des nameit ur si, met ur haer é : pender-ben, é ma galleg.

Guélam bremen un droidigeh aral groeit revé ijin er brehoneg :

"Eta! é dud éh oé é léh ér chapél. Kalz ne vern pegen hir e vezé en ofiseu, e chomé ar é zeulin ar é gadoer-pedenn, é zeu zorn kroézet geton, hag é vonet ar en doar etaldon.

Un dé, épad en overenn, en ur seuel é zeulagad, é tas dehon guélet ul logodennig guen é tiboukein ag un toul e oé er vangoer. Krapein e hrsas el loñig ar getan

pazenn en aoter, ha, goudé, deu pé tri rid a glei hag a zeheu, éh achapas dré er mem hent ma oé deit.

Er sul arlerh, kin meit er chonj é hellehé hoah hé guélet, e drebulas é spered. Donet e hrsas el logodenn endro ha pep sul é veze doh hé spial else ! Poën e hré dehon he guélet ha donet e hrsas kás dohti en é galon. Ha ean lakeit en é ben de zijablein anehi.

Cherreh e hrsas en nor, hag é stréuas brehon kateu ar bazenneu en aoter. Goudé éh as d'en um lakat én e sau, etal en toul, ur uialenn geton én é zorn.

Arlerh hir gortadenn, é huélas ur monjig roz é tonet ér méz ag en toul, ha kenteh el logodenn abéh. Un taolig bah skañu ha chetu er horvig bihan-sé astennet ar er ramppeu, kollet dehon é vuhé.

Bamet é er paotr d'er péh en des groeit. Un dapen-nig goed ru e uel ar er plas : hé zorchein e hrsas fonapl get é vanch ha kenteh arlerh é taolas el logodenn ér méz. Ne sannas grik de zén diar er péh en doé groeit."

Ne vehen ket souéhet mar behé kavet en tam ketan "lénegéloh" eget hennen !

Bout en des er brehoneg, el kement iéh e zo, troien-neu de gonz ne hellér ket laret ér iéheu aral, el m'en des er reral treu ne fehent bout troeit é brehoneg.

Dau é enta anaout en troienneu-sé ha diskein ou implé. Ha nen dé ket el livreu siouah ! én ou havér, met kentoh ér brehoneg biù, ér brehoneg konzet.

Kerhet hui de droein gir ha gir é brehoneg : à la lumière, à l'occasion de... à quelque prix que ce soit, celui à qui appartient ce champ, faire la part du feu, il était temps d'arriver, h. h..

Ha lakeit hui é galleg, get ur gir hembkin, er gireloumen : hiviz, pastellek, hirisus, digampouis, difistur, h. h.

Hoarhet e vé ar goust ur brehonegour hag e lar é galleg : il tient sur ce qu'il a dit, ramasser froid, tuer la chandelle, crocher dans sa manche, faire autour des vaches, h. h. hem chonjal éh es kement a léh de hoarhet a pe uéler ur skriùagnour é skriù : m'em es aveiton kefiuskeu él m'em es bet doh dén ; m'em es um hrooit un tok plouz ; um laret deoh houh unan, é léh : laret dohoh houh unan ; me zo chomet bamet d'hou kuélet ; m'em es méh d'ou kuélet ken lous, é léh : méh em es doh hou kuélet...

Hag er heh skriùagnour iaouank hag e dro "un malade incurable" get "eur hlanvour dibare" é léh lakat " un dén n'es ket a huellat dehon" n'ankoéha nameit un dra: é ma a dâl de ziù iéh, unan anehé dastumet pé "synthétique" en aral lédet pé "analytique". Hag épàd ma ankoéhei kement-sé, kaer en devo skriù livreu bras, énné girieu "rik" get hanueu-goann stank, bikin ne vo brehoneg lénegel e skriuo : "kabouill" ne laran ket !

Erhat e hrei enta er ré iouank dilézel er brehoneg kadoér-sé deusto pegen brehonek e vo er girieu anehon. Ne fal ket, é sigur seuel ur brehoneg lénegél, obér get hor iéh kaer ur meni grégaj ne vo kromprennet nameit get diù zousén nozeganned.

Loeiz Herrieu é "DIHUNAMB "

Girieu diés :

Petu : tout-à-fait semblable ;

Kem : différence ;

Erbat vo doh : il vous sera inutile ;

Strafuillas : inquiéta, troubla ;

Hegaset : agacé ;

Empennas : se mit dans l'esprit ;

Léhas : se plaça ;

Finvè : immobile ;

Milglin : manche de vêtement ;

Kabouill-ioud, krampoeh mesket é leah trenk pé é leah ribot.

BEAJ EN TURKI - L. ER MOUEL

II. KETAN POBLANS EN ANATOLIA

Poblet é bet en AZIA-TOSTAN a-viskoah, rag kavet zo bet du-hont benuegeù mein (ha ré askorn) didammet, pé sklisennet, aveit gobér armaj-brezél d'er goased ha koutelleù-kegin d'er voézed. Er ré gohan ag er benuegeùsé e zo bet obéret boud zo 500 pé 600 milviad pé muioh, revé tud gouiek en Arkéologie.

Ne houiam ket, sur-mat, più oé en dud-hont, a béh kornad é oent deit, na pegours... Ne houier forh nitra anehé, na mem péh hanu o-devoé, él ma ne houiam ket openn più é er ré en-des kempennet en daûleù-mein hag er stedeù mein-sauet e zo streuet a-vostadeù é lan-neuier KARNAG. Er mein heb kin e zalh sonj anehé. Koéhet é en dud-hont, kory ha spered, é sol puns bras en Istoér, ré en AZIA-TOSTAN kerklouz él ré en ARVORIG.

A pe arriù Rod en Amzér get en IIIvet milviad kent en Amzér a Gristeniéh é ta nehoah en tréu de voud un tammig splannoh. A-fed, gouied e hram breman pesort tud e viué nezé ar plénenn ihuel en ANATOLIA... Er péh e houiam anehé nen dé ket hoah ker fournis él ma karehem, a-dra-sur, mez kavet zo bet nehoah restajeù niyérus ag ou hastellié-dihuenn, ag ou zanpleù ag ou hérieu... ha dizoleit zo bet eùé mercheù ha testonieu a-zivoud ou fesonieu de viuein, de gomersein, ha mem de rantein inour d'ou Doueed... Ur bamm é, é guirioné, ol er péh e zo hanauet - spiz hâ splain - hinju-en-dé a gustumeù en dud-hont, a pe ne houier nitra a-zivoud er ré hag e boblé en EUROPA épàd er mem amzérieu.

En hanauedigéh hon-es a dud en ANATOLIA én oëdeùsé e zo tennet ag er skrideù e zo bet kavet ar taülenningeu pri dizoleit édan bernieu mein ha douar. Taülenningeu "kuneiform" e vé laret anehé, rag ma dint bet skriuet ar er pri blot get yennigeù hoarn : er gir latin nukleus e venn lared ur yenn.. En daülenningeu-se e servijé d'er

varhadizion, é léh er papér e impléam breman, avait derhel sonj ag ou aférieù pamdiek; ag ou darempred get prinsed ha tud peb bro ma telient trézein, hag avait dakor konteu d'er vistr en-doé ind kaset d'en dianvész.



TAOLENN
SKRITUR
KUNEIFORM

Er Gelloud politik kriuan én amzér-sé um gave ér MEZOPOTAMIA, ar ribleu en Tigr hag en Euphrat :

- SUMER, ar ribleu en Euphrat : er hérieù brudetan e oé Ur, Uruk ha Lagash ;

- En AKKAD, un nebedig ihélo : er hérieù hanauetan e oé Niniv ha Babylon. En ASSUR e oé ur hornad bro ag en Akkad.

D'en dud a SUMER é teliam er skritur kuneiform, ér penn pellan ag en Illvet milvléad. En oll poblanseù

arall ag er Mézopotamia e zégemeras er skritur-sé avait ou "fapérieù" ofisiel, ha dehon enta é teliam hon hanauedigeh ag en oédeu-sé. Elsen eue é houiam penaus en tier-komers ag en ASSUR e gasé karavanieù marhadizion d'en ANATOLIA avait prenein du-hont, eur hag argand, kemmet éneb de vihér ha pep sort dañé deit ag en AZIPELLAN.

Er varhadizion a-zianvész, deit d'en Anatolia avait ou aférieù, e viué étrézé é tolpadéu bras "auto-renet", kempennet é kosté er hérieù pobletan, d'er feson ma viué en Européiz kaset d'er "Holonieu" beteg er Brézel bras devéhan. Groeit e oé KARUM ag en tolpadéu-sé, hag en hani brudetan anehé e oé tost de KANIS, kér-vamm en Anatolia én amzér-sé, hanuet breman Kültepe é yéh en Turked.

TUD EN HATTI (Etré 2500 ha 2000 kent en A. G.)

Tud en HATTI e zo deit de blénenn ihuel en Anatolia épàd kantvleadeù ketan en Illvet milvléad. Doned e hrent merhat a vroieù kalon en AZIA. Biuein e hrent é ranteleheù bihan, édan bili ou frinsed hag ou béléan. Er gér-vamm e oé Kanis.

Né houier ket kalz a dra anehé, rag er skritur kuneiform dizoleit é Bro Sumer ne oas ket impléet én ou bro éraug penn ketan en Illvet milvléad. Ni houi ur sort é oas revinet ou bro én achimant ag en Illvet milvléad, hag é oas poblet get tuadeu neze arall deit a greiz en AZIA d'er mem kourz ma tiskenné en Hindoued d'en India, er Persed d'en Iran hag er Gelted d'en Europa.

En Arkéologerion en-des fojet let édan er bernieu mein ha douar hag e zalh sonj a gér-vamm Kanis, ha tennet ou-des d'en dé testonieu diniver a sévénadur en dud-hont. Ind e houier gober poteuaj pri nifl hag ijinet braù, orlemanteù kizellet én eur hag én argand, rodeù-héol, deluennigeù mantal é stumm karued pé terui,

koutelleù-brezél get dorneù aleuret, hag un nivér bras a "zouézed er Vuhé", lod anehé é pri liuet, ha lod é mantal marhollet. Ni hell enta lared, heb riskl a fari, é oé tud Hatti ken abil èl ne vern péh pobl arall ag er Mézopotamia, a pe goéhas en distruij arnehe.

EN HITTITED (Etré 1900 ha 1200 kent en A. G.)

Get er ré-man é komans kurs en Istoér avait en Anatolia, rag ma hon-es testonieu skriuet a-zebri en amizér-se. En Hittited e oé ur boblans keijet. Er lodenn vrasan anehi e oé merhat tennet a houenn tud en Hatti, mez koéhet édan mestroni er ré devéhan arriuet. Er ré-man e gonzé ur yéh hanval de ré en Indo-Européiz; distruijet ou-devoé Gelloud politik en Hatti, mez dégemeret ou-devoé sévénadur er vro.



DOUEEZ ER FRÉHUSTED

Er sévénadur Hittit e zo enta merh de sévénadur en Hatti. En Douéez inouretan get en Hittited, èl get ré en Hatti, e zo Douéez er Vuhé (pé er Larganté, pé er Fréhusted...) Hi e zoug d'er liésan seblant ur voéz kovek ha gailhard é rein er vron d'ur hroédur, ha mem mar-a-huéh de zeù a yugalé ar un dro, unan doh peb tu ag hi barlenn. Hanu en Douéez-sé e oé ANAHIT, de lared é ANA-HATTI pé ANA en HATTI. Boud e zo un hanvaledigeh soéhus étré en hanu-sé hag han en ANNAPURNA, ur pikol mané é kreiznoz en INDIA, rag er gir

devéhan-sé e zo eué hanu un Douéez, "ANNA-PURNA", de lared é "Anna Perennis" (Anna Perennis é latin), Ni hell eué konparajein Anahit get Athena er Greked ; honen e oé inouret eué el Dê-Meter, de lared é Mamm en Douéed pé en Douéez-Vamm... ha marse mem get hor Santéz Anna-ni, rag en inour rantet de vam goh hor Salver e hell mat en-devout keméret leh en hani e oé rantet gueharrall de Zouéez-Veur er Gelted (édan hanu Di-Ana pé Matrona...)



sakret deit ag en néaù e zo hoah adal de zor en tanpl : ur "météorit" èl en hani e zo inouret get en Islamiz, é kér Mekkah, én Arabia...

Labour en Hittited e oé sontiloh eit hani tud en Hatti. Ou fotéuaj e oé skañoh ha tinéoh, en diañvez anehé e oé paudmat finoh. Impliéet e oé un doupinell avait ou hempenn, ha reit e oé dehé, avait achiù, ur liuaj forh plijus d'en deulagad. En Hittited e houé eué labourad en hoarnaj ha ne vern péh mantal arall get ar vrasan abitled, revé en trézoliéu e zo de huélet é Ankara, é Muzeom Sévénadurie En Anatolia.

Kér-Vamm er Ranteleh Hittit e oé HATTUSA, hanuet breman Bogaz-köy dré en Turked. Mangorieu en tiér e zo hoah de huéled ha mem er pikol poteuaj impliéet de hoarn er biúans avait er gouian. En nor-dal a baléz er Roué e zo mem hoah én é saù ar lein er votenn, hag er mein

Guélet em-es eùé doh tor er votenn, é Yazili-kaya, er péh e chom ag un tanpl soéhus sauet én inour d'en Héol, pé d'en Tan : ur vandennad douéd, pé béléan, e zo kizellet ar er vangoérieù, er goazed doh un tu, hag er voézed doh en arall. En Douéz-Veur e zo douget ar gein ur Lion, hag adal déhi éma en Doué-Meur, én é sau. Ardran en douéz, é es un déníg youang, hi mab, ha éan eùé ar gein ur lion. En Doué-Meur e zo doué er Gurun, en Douéz e zo douéz en Héol, en Néanù hag en Douar, Intron ha Mestréz en Hatti. Hanù er Mab e zo Sarruma.

Ranteleh en Hittited e zo bet kriù erhoalh épàd en Ilvet milvleád aveit boud doujet get en oll Gelloudeù politik ag er hornad, ré Ur, Babylon, Ugarit... Féahein e hrézas Ranteleh MITANNI, ha red e oas mem d'er Pharaon braz Ramsès II plégein de volonté Roué an Hittited... Ha neoah koéhein e hrs ur goannedigeh maruel ar er vro é kourz en 12vet kantvléad : ne hellas ket doned de benn a féahein un emsaù éneb dehon é rann-vroieù er hornog, hag a um zihüenn doh vostadeù dinivér en DUD-AG-ER-MOR...

Diskaret é bet enta Ranteleh en Hittited é korv en 12vet kantvléad, ha diskaret aveit biskoah. Boud zo bet devéhatoh prinseleheù vihan é kreiznoz er Syria hag e oé hanauet el Hittited, mez ne oent ket mui én Anatolia...

TUD EN URARTU (Etré 1200 ha 700 kent en A. G.)

Goudé koéhet Ranteleh en Hittited, é saùas ur gelloud politik neué, é kornadeù Reter er vro, gelloud en URARTU.

En dud-sé en-doé um streuet ar er vro, hag e viué é devalenneù stréh er mânéieu ihuelan ag er Retér. Ind e oé desauerion ronsed drest-par, ha brezélerion doujet bras. Ou frinsed e viué é kastellieu-dihuenn staget ar lein er mânéieu, ha ne oé ket a gemér dehé...

Openn kement-sé é oent michérerion dispar, hag ou labour e oé istimet forh é kornadeù er Phrygia, ha mem én Elias hag én Italia. A-fed, kavet zo bet, én dro d'er Mor-Médi-Douarel, kautérieù deit ag en Urartu én

amzér-sé, èl kenigù d'er Rouéed pé d'en Tanpleù.

Gouied e hrent eùé krouizein kanolieù avait deurad ou lóned hag ou douareùier, hag avait dastum deur é pikol lenneù kempennet get dehorn Mab-dén.

Kér-Vamm ou bro e oé TUSPA, hanuet breman Van é yeh en Turked, ar ribl ur lenn braz.

Alas, koéhein e hrs eùé er Ranteleh én un taùl é kurs en VIIvet kantvléad... Ha poblet e oas er vro a-neué get tuadeù deit a gornadeù Reter er Mor-Du. Ar er mem douareù é vo sauet devéatoh en Arménia.

Ranteleh PHRYGIA (Etré 800 ha 300 kent en A. G.)

Kér-Vamm en dud-man e oé Gordion, ar ribl er stér Sangarios. Hi-doé pikol dorieu get openn 10 métrad a ihuéded, ha palez er Roué e oé masonnet get mein-bén ha kibriad, lod anehé goleit a daulennigeu mozaïk.

Roué brudetan er vro e oé Midas, un déni' soéhus, get diskorn un azenn, hag e hellé troein én eur ne vern petra é krogé get é zehorn... A pe huélas é oé pariù é vro, éan e cherrás e varu én ur ived ur bolad goëd kolé tarù...

Diskaret e oas mestroni Phrygia dré tud er Lydia ha ré Kimmer, én dro d'er blé 695 kent en A. G.. Digoret e oé er vro, a-houdé guerso, d'en arméieu deit a zouareù en Azia abéh. En Douéz-Veur Anahit en-doé kollet rah hi nerh, ha keméret e oé hi léh get KIBEL, douéz en Héol hag en Est...

En amzér-sé é tas eùé er Galated de blénenn en Anatolia. Ind é en-des sauet kér-vamm Ankara, é kreiz er vro, mez nen dint ket deit de benn a seùel ur huir ranteleh.

Prest e oé er vro de goéh édan billi er Grèked, ha chom e hrs dinerh adal de vandennadeù Alexandre, Roué Makédonia, a pe dremennas dré en Anatolia avait gounid, ha mestroniein, er rantelehiéù-veur brudetan ag en Azia...

Deit e oé amzér en Ellas, amzér Byzans.

Loeiz ER MOUEL



DOUEEZ KUBABA

Girieu diez :

Tuad : clan (é'l en Irl. Tuatha)
Fréhusted : fertilité

RAH KOED ER SPERNEU (get Raf Pondi)

Ne ouian ket a bëh tu e té nag émén eh oé é sonj klutein, atao en hanv-sé, é koed er Sperneu, ni boé kavet ur lapous a rah-koed.

Ni e gavé ni brao meurbet doh er guéled é hoari er latitru ag ur uéenn d'en aral. Guehave, a pe vezé brauan en amzér, e té dehon diskenn betag grienn er hoed. Azé é kavé ur bod keneu-garh e blije bras dehon. Ni e ouie eroalh an doéré, hag e chomé d'er gortoz koachet é talkein ur bod kelenn, mes me huil ne oe ket sotoh èl é voteu; kenteh ma santé er vlez ahanom, chetu ean é pignein d'er hlué èl ur golvan, ha deit ar me lerh breman ! ...

Neoah, azebri mar en doé tosteit en amzér vil, hanval e oé genem penaos rah-koed er Sperneu e glaské chanj a vicher. D'en hañv, hoari sailhal betag dor er baradouiz a pen devehé gellet ! Mes bremán, a p'en dé achiu en est aveid en dud, e té dehon sonj ag e hani. Kavet em boé ni embér en nèh en doé paket ihuel, ihuel, é blein ur sapinenn, ha liés, d'obér farseu, é larem en eil d'egile: "Piu e grapo de glask uieu er lapous losteg ?" Hañv biskoah nen doé kredet lakad é eskern én danjér.

Azé eh oé kampennet dehon é sulériad bulians arboelet aveit er gouiañ. Nezé é vehé bet aës dehon, étré deu hun kriagnad tamm ha tamm én é armenér ha leskel de goéh dré toul en nor er péh e chomé ar en ol get é bred, ha stouvein goudé er lokarn get ur begad mouan.

Me iondr Matelin e oé ur jiboésour aheurtet. D'en termen-sé ne oé ket rekiz kaved aotré (permis) meit get er gadon, klujeri ha loñned pinhuig aral. A hendalar peb hani e oé dijabl de dennein ar er rahed-koed, er hegined, brañi ha seveleg aral...

Chetu perag, me iondr Matelin, d'er sul d'anderù e garé moned get ur fuzil goh de fenetad er gerhié hag ér

hoedeu get é gi Melen. Doned e hré d'er gér, d'er liésan, get ur bochad loñedigeu ag er mod-sé. Me mamm-goh ou diblué pé ou diskrohenné, e laké gete ér potarn flaha-deu avaleu-douar, oignon ha kignén. Ha de goén, é ti er Roué, ne oé ket friko huékoh.

Er sul-sé, justeroal, me iondr Matelin en doé lakeit é sonj a rahi-koed er Sperneu. Laosket en devoé Melen doh er stag : kentéh ma sailhé er hi ér Sperneu, er rahi-koed e benfollé : strimpein e hré ag ur bar d'en aral, d'en dias, d'er hlué, é kement tu ! Hanval e oé geton bout lonket get er harhour-sé ha ne hellé neoah nitrá enep dehon.

Mes get un dén é unan ne oé ket de zoujein, émé er lon krapour. Hanéh ne gas ket trouz ; kerhet e hra é oar. Edan é gazal é toug, guir é, un tamm bah du hanval doh ur skaenn, mes petra e hello en tamm koed-sé a pe vein mé ken ihuel ?

Er rahi-koed, é krap doh troed un eruenn vras, ur vezenn étré é zent, e sel a dakot doh er jiboésour. Arrestet é hinien, chetu ean é teulinein. Er rahi-koed er quel nezé é seuil é darhel trema ean ; ur meni toul du zo ér penn. Doned e hra eun d'er loñig rous ; e ha de goachein é talkein en eruenn. Nen des ket amzér : ur luhedenn spontus en des straket ér mez ag en toulig du.



bout lan a hlazadur er hoed, hag a sklerdér en dilost-han.

Dohtu é ma flemmet kory er pour-kèh lon : distag e hra é grabonneu azoh er bluskenn, koéh e hra doh treid me iondr er vézenn bepred étré é zent. E zeulagad spontet get er maru e

seblanté hoah

Première partie

FARSADENNEU

DOEREIEU ER VRO

Doereieu

Er prantad man éh es bet ton avait ur maréad Breizhiz, brudet, pé goalgaset, ér ridereheu, ar zoar pé ar vor, pé hoah eit ou diambrézereh, hag ou zead distag mat.

Hinault, goudé bout gounided, ar velo, meur a ridereh, hag é meur a vro, e lesk é léh get réral ; get ur iali karget mat hag inourieu er vro, é kemer ur vicher aral. Festeu vras e zo bet groeit aveiton.

Lonket get er mor don, Loïc Karadeg, ridour mor, el kement a Vretoned, breman ha guéharal, el hor moraérian ha pesketourion ; e vèrué é hoëd, a pe gleué boëh er mor sé, deit devout, (aveit kalz ag hon tud) é vé, heb kroéz, na boked arnehou.

Le Luron : ur "méri pourlet" ! Marù e kreiz é iouankis, en des vennet bout doaret é Breih, gronet a vokedeu hag a inourieu. Diambrezour hem par, gouiet é hré, n'ur hoapat, laret é "pegement" de beb hani, drestol de benneu bras er "politikerion" a vicher.

Kafé, leah ??

Siouah ! Ur lod kaer a Vretoned arriu é kreiz ou brud, en dé "möhigueu" é komz ag ou bro... mar n'hé diskarant ket !

Chetu er péh é laras unan anehé d'ur "reporter" deit d'en aters : ha hui e zo fier bout Breihad ?

- Oh ! Ia ! Mes n'en don tam'm erbet a du get er "bretonneries" !

Ha nezé ! Penaos é hréem ni avait biuein ??

Ur handerù dein, é kleuet kement-sé, er "radio", e lar, goapus un tammig ! Diúhar kriù ! ... Mès ! Spered goann !!

Afé ! Un davarnouréz goh, e laré dein un dé : laret eroalh ! Paris ! Ha Paris ! Mes, penaos é hréem ni aveit kaout kafé, pe ne vehe ket tier Paris é tigas d'em !!

Guir é, n'hon es ket kafé, nameit a ... brén !! Mes ... leah ne vank ket !! Lod e lar hon es ré anehon !!

ER GUIN KOH

Tostat e hré d'en Nedeleg, ha "paotr er lihéieu" e oé é kenig é "galender", a di de di, el peb blé, aveit kavouit un tammig guerh butun.

E porh er Person, aveit é boén, eh oé keniget ur vérennad guin dehon : hani mat, el ne vé kavet nameit é ti ur person koh ! en ur vouitouil "du pok", goleit a huenn hag a vleù kanevid.

- Chetu aman, e lar en Aotro Person, guin hag e zo koh ! N'em es mui chonj a böh blé ema ! Marse en des ugant vlé !

Ar goar éma divondet er vouitouil dehon heb é fical ré, dousigueu !



Tinér é er guin-man ! Diù vérennig troed hir (mes... korr bihan ! bihan ! déh !) lakeit ar en daol, ha diskarget enn ur lommig ag er guin burhudus-sé. Er person e gemit é gani etré deu viz, hé saù trema é zeulagad, hé lak édan é fri, ha, (bepred ar e hoarigéu), hé has d'é veg n'ur cherrein é zeulagad, e chun ur lom n'ur laret d'er paotr lihéieu :

- Chetu azé un dapenn : petra chonjet hui anehon ?

Guerso en doé lonket hennan, heb hakein, en dramm morliuet-sé, e oé édan é vérenn.

- Oh dam 'hat ! Aotro Person ! N'é ket fal anehon ! Mes me gred éma bihannig mat ur sort ! ... aveit é oed !!

FARSA DENNEU

Er bugul... fin !

Youd kerh e oé de vérenn, er potarnad berù, é kreiz en daol ; peb unan d'é dro e gemeré get é loé dé lakat en é chudellad leah : er mestr, er meuel, er vatéh hag er vestréz, mes p'ariu tro er bugul ne chomé mui na chudel na loé. Er vestréz, disonj, en doé éan ankoheit. Ha deusto d'é veg deurennein, hani ne hré van anehon.

Goudé bout groeit seih tro get é déad el er bugul desauet mat, hag ur skarh d'é houg, e lar kriù eroalh :

"- Me zad mé en doé ur vuoh hag e oé pemp lé arnehi !"

En ol e arsaù a lonkein, o loé étré o chudel hag o beg ! hag er vestrez de houlen :



"- Ich-ta ! ... pemp lé ? Mes n'hé-doé nameit peder bronnn ? ... Penaos e hré er bempvet lé aveit dénein ?...

- Ama er Vestréz e lar er bugul : ean e hré aveldon mé ! Ean e chomé de sellet !!

TAD AHOE

PAJENN ER LENERIONUl lénerez :

"... Er huéh-man éma glahurus en doéreieu : ur men é koéhel, ur huéhenn diskaret, ur pesk krevet, ur had hag ur vuoh édan krevein, ha ne gonzan ket ag en han e zo étrézé o diù. Ha neoah er huirione e laret. Mar ne hues ket kavet pemp troed d'er maout hui pesk kavet hanu d'en han e zo é tistruj oll en treu ar en douar. Komzam kentoh a drew joéius ; a pe lénan er gir "TAD AHOE" em es hoant de hoarhet, en dra-sé e zigas chonj dein ag en dabandenn, er ion e laka er saout de vrechenn."

ALLAIN Dominique (An Oriant) :

en des kriuet dem ul liher hir ha talvoudus a-zivout skritur er brehoneg. Respontet hon es dehon a dural.

BIHANNIC L. (St-Maleu) :

"... Kalz plijadur em es atao é lén ho tastumadenn. Ur brehoneg dispar e zo én ho kélouenn. Trugaré d'en oll ha bléad mat."

LE BIDEAU Guy (Skol-vamm publik, 56330 PLUWIGNER)

Unan ag an tachennoù pouezusan evit stourm ar brezhoneg a zo henri ar skolioù, setu perak hon eus en em dolpeu (tud ag Unvaniezh ar Gelennerion Brezhoneg hag an I. P. L. B.) evit klas kpetra a c'helemp gober da ledanaat plas hor yezh er skolioù ha dober a zo pa seller peryezh doc'h an traou 'el m'emaïnt, dreist-holl aman e départament ar Mor-Bihan : ur skol Diwan en Oriant, ur c'has divyvezhek e Pondi, un nebeud klasou aman hag ahont lec'h ma ne vez kenniget nemet un tanva brezhoneg d'ar vugale, setu evit ar c'hentan derez ; evit ar skolajou hag al liseou ema gwazh c'hoah : da skwer en Oriant nend eus nemet ur skolaj publik, henri ar Youstoer, ma vez kelenet tammiog brezhoneg ha c'hoazh a-c'houde ar ble-man.

Daousto d'al lod muian ac'hanc'h bout er-maez ag

ar skolioù e ouezomp awalc'h n'oc'h ket diseblant doc'h stad ar c'heleññ brezhoneg, setu perak e kasomp deoc'h al listennad palioù hon eus kempennet evit ma yay an traou a-raok. Kasit deomp ho sonj diwarbenn kementraou ; gellin a rit hiraat al listenn nand eo ket marse na klok na disi.

Evit ar skolioù-mamm hag ar c'hentan derez :

- Lakaat ur mestr-skol brezhoneg bale-bro e peb kanton (evit breman n'eus ket l'met unan e kornad ar Gemene) ;

- Klas divyvezhek Pondi : ret 'vo kavout unan bennak' da gemer lec'h Guy LE BIDEAU na vo ket mui evit derc'hel ar post e fin ar blead-skol-man'za. Ma ne vez ket kavet henri e mesk ar vistri e vo ret pouezin par ma c'hellimp da lakaat an "dud e karg" da c'hoprin ur brezhonegour a vehe kemered neuze el "suppléant éventuel" ;

- Digor ur c'has divyvezhek kentan derez an Oriant, er feson-se e c'hellhe bugale ar skol Diwan kenderc'hel ged ar brezhoneg ;

- Stummin mistri (stajou hir ur blead) ;
- Lakaat ar brezhoneg da vout un danvez ret er Skol Normal ma c'hello ar vistri-skol nevez rein a-c'hoel un tanva ag hor yezh d'o skolidi.

Evit ar skolajou hag al liseou :

- Sevenadur hag istor hor bro evit an holl vugale e peb skolaj ;

- Lec'h ma eh eus meur a skolaj kelenn ar brezhoneg e unan anezhe a c'hoel ha bannin an doare kourz-a-walch' ma c'hello deskin brezhoneg kement skoliad a faoto dezhant.

War dachenn an arnodennou :

- Lakaat ma vo savet un D. E. U. G. brezhoneg.

Petra 'sonjet hui ?

Kasit ho liñher da Guy LE BIDEAU.

SKRIDEU NEUE :

(é galleg get Sonenneu é brehoneg
Bro-Guéné)

Chetu ul livr neué a 200 pajenn

ha 630 skeudenn Le Ralliz
e hellér kavout ér staliou livreu, pé goulenn get :
Janig Corlay 25, rue de Liège - 56100 LORIENT

ROZENN KAODAN

Moderato. Mèt. $\frac{4}{4}$ = 132.

1. É par-réz Kaudan, é la-rér, gé. É par-réz Kaodan, é la-rér:
É par-réz Kao-dan é la-rér, É hes ur
ro-zen-nig ti-nér, gé. É hes ur ro-zen-nig ti-nér.

1. E parrez Kaodan, é larér, gé
Eh es ur rozenning tinér, ge
2. Konz e hrér a men diméein
Mes pas d'en haní e blij dein
3. E parréz Kaodan, ér Goh-ker,
Eh es ur rozenning tinér, gé
4. E nebtu ne vêh kavet
Rozenn ken kaer el louaned
5. Na penaos diméein hun deu
haní 'anom nen des madeu
6. N'hun es na ti na loj erbet
D'en noz, eit monet de gousket
7. Ni hrei hun deu el er glujar
Ni gousko d'en noz ar en douar

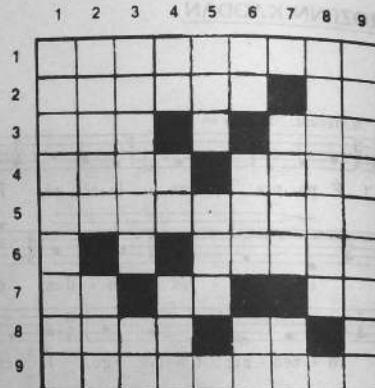
8. Ni hrei el er reral eue
Ni breno ur bank, ur gulé
9. Ni breno ur bank, ur gulé
Ur havelig doh é gosté
10. Ur havelig doh é gosté
Eit luchennat hun haranté.

GIRIEU KROEZ

Get Kermorvan

A-HED

- Ul léh kaer pe vé yein.
- Rein aviz - pempvet miz.
- E ya fonapl.
- Kevredigeh saüt é 1957
- Kér é beg er Mor Ru.
Livr E. Zola.
- Guell eit er ugentved.
- Skrivagnour a Vro-Gall.
- Gir-mell.
En-do.
- Diù gensonenn.
- Edan er yar.
Edan er vuoh.
- Diblen.

A-DREZ

- Lan a garanté.
- Kig moh kampennet é Loudieg.
- Ar en tal.
Kalon LEON.
- Kerklouz el NEAN.
- Diù vogalenn.
E leh monet ar dñed.
- Arlher et hetan.
Mé é latin.
- Diù wéh ur vogalenn.
Kreiz en ANKIN.
Diù wéh ur vogalenn.
- Bout marse.
Gabriel pé Raphael.
- Ar en tam bara.
- Berr e vo en treu.

GIRIEU KROEZ,

niverenn 22



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Mestr Kanter
Bier



Kevredele SOBLOR
Z.I. a Geriadeu
Tél. 83.03.11 AN ORIANT

IMPRIMERIE PLOEMEUROISE

TI-MOLLEREH A PLANOUR

IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE

1, stred Fort-Bloqué — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER

PLOEMEUR

LARMOR

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE

Publication trimestrielle : Prix du numéro : 15 F.
Abonnement annuel (4 numéros) : 60 F.
Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

Imp. Plœmeuroise tel 97.82.27.05

AJ DÉKÉ

NIV. 24

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



BARH
MARZIN
ha
VIVIANA

(Koed kizellet
get janed
MALIVEL)

PESKED
E
BOUESTEU
Merchet : *LE PEPÈRE*
MARYON

Robert LE BAYON (SARL)
2, rue Pasteur 56410 Etel tél. 97.55.32.16 +

TAOLENN ER PENNADEU

Job Jaffré, er Brogarour P. 4

Istoér ha trajeris ranteleh Konstantinopolis P. 10

Er hrouedur kastiet P. 16

A pen dint arriu é ker P. 18

"Filajeu é Breih" (get er C M B) P. 20

Pajenn el Jenerion P. 21

Deskañ brehoneg P. 22

Sönnenn "Védig en Evel" P. 23

Girieu kroez P. 26

Ur vag dré ouél
ha hatou ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITE-SUR-MER
Tél. 97.55.72.69

Mar vennet seul ur harrdi
pé un ti de zesaù loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97.24.60.18



JOB JAFFRE, ER BROGAROUR

Boud e zo bet ur blé é larem kenevo d'hor heneil mad Job JAFFRE ha lénnet hon és, é goudé (1), én oll gazetenヌ, pennad frontal (2) diar er skrivagnér ampart e oé bet épاد é vuhé, med ag er brogarour kalonek haní n'en des sanet grig, diés é vehé bet dehé, guir é, turel mélaisonヌ arnehon peugir boud e zo deu-ugent vlé é oent oll kotibunan é houllenn en tan ar benneu er vrogariou.

A pe grogas Job de skriù ér blé 1925 nen dé ket é galleg é hras é daol asé, med é DIHUNAMB é brehoneg, neoaḥ é tonet a achiu é studi é oé. ha nen dé ket é skolaj REDON en doé tapet er hlenued !

Brogarour, vennet en doé boulhein é vuhé skrivagner get er brehoneg, yéh é dud koh, yéh é vro. Goudé a p'en dé bet dau dehon gounid é damm kreù é ma oet ar er galleg med n'en des arsauet biskoah a zienn Breih hag er brehoneg én é skideu.

Plén e heulié oll er péh e vezé embannet én hor yéh ha seul gwéh ma té ur lévr neué ér mezé é vezé kavet ur pennad én "NOUVELLISTE" eit bannein en doéré, hag é kement skrid anehon é tassoné kalon ur brogarour.

Ne zouté ket, a pe vezé rekis, lared é begement de beb unan. Sonj em es ag ur pennad leh ma lare ar péh e sonjé a zivoud ur skol kristen : ne ré ket meuleudi dehi. Un nebeud déieu goudé én ur gazetenn arall é vezé repondet dehon :

"Ankoéheit e hués é ta ho anaudegih ag en desmant en des reit doh ur skol kristen."

Krabiset en doé Job, péchanj, ur mestr pé ur vestrez skol hag e hré brezél d'er brehoneg. Med hon dén, penneg éi ur pourlet, e lezé en auel de huéhein en ur zérhel sonn ar é stur. - Un dé, ur fall zé, degouéhet er Germaned é Breih, n'en dé ket ar hoal er Vreihiz mar dint deit betag mor Atlantel med er vrud-sé e lakas de redeg neoaḥ er "ré gablus".

Pégur é oent er vistr neué éma rekis kaved geté en otré eid mollein peb tra é galleg hag é brehoneg ha setu édan berr en "HEURE BRETONNE" é tonet ér mez. Droug e oé ged er Halleud e huélet ur gazetenn leh ma helle er Vreihiz largd er péh e zo ar o halon hag o halon gall de velimein neué hag é klask dré beb sort gaouier goannad d'er lusk en doé keméret "L'HEURE BRETONNE". Hag un de, setu guélet d'om énni ur pennad sinet : Jos PENPOUL : arriù e oé Job JAFFRE é Roahon. Un ton-dishanval é geméras er gazetenn é korr berr amzer, habaskad (3) e hras er pennadeu, pliejin e hrent muioh-mui d'er lennerion ha gellout e hrer lared penaos biskoah nen des bet ur gazetenn breihad lénnet ged kement a dud. - Med setu arriù er "libération" ha sauet bêh krioh eit biskoah ar oll er ré en doé bet, kalz pé nebeud, darampred ged er Germaned.

Prantad méhus leh ma vezé diskaret éi ur hi ur héh dén abamor d'é sonjeu, prantad méhus leh ma vezé, heb barnereh, touzet hé bleu d'ur verh ha ma vezé dishuisket eid hé balé nuah-pill dré gér, prantad méhus leh ma vezé diskliéret d'er polis éi treitour en neb e oé hoantet é leh pé é vadeu ged unan fresk arriuet émesk er vistr neué. Nezé é ma dau de Job JAFFRE téhein ged é diegeh, beh e zo sauet ar er Vreihiz chomet staget doh o bro épäd damani er Germaned.

Kent kuitat Roahon er brogarour e daolas én tan en oll papérieu e hellehé lakkad er polis de glask huen é chooseu er ré, dré o argant, e harpé Strollad Broadel Breih - neué é chonjas ennon ha g en é dud.

Ne zivroas ket, ar zour é vro é chomas ; d'er iojeu ar ribl er mor-bihan é tas de glask repu eid gortoz m'en dehé kloareit d'er folleh kroget én darn-vuan. Med berrig amzer é chomas dizevar (4) éno, er yondred, tenaù a fri, e zizolas é guhadell ha de doull-bah (5) Guéné éma ambrouget dehé.

Eh oem ni dija huéh pé seih én toull, a pe zegoéhas Job én hun ostaleri.

Doh dor hor hell (6) é oé chomet skourret ur skritell é germaneg : 6 dén.

Er "barbared" e vahé huéh dén en ur gamprig ken strih : ur vén ! Ré "les droits de l'homme" hur boutas 12 abarh !!! Tér plankenn unan a drest en all goleit ged ran lous e hré tri huéle. Bervein e hré en huen hag er lunsadenneu (7) ené, kement ma oé bet red kemér ur "chalumeau" eid o loskein med had eroalh e chomé goudé, rak nérein e hrent arlerh biskoah nivérusoh !

Emesk er choéj ag en avaleu brein é oem ! multrérion la'ron, kousiéron merhed, meni-soudarded hag en dévoé kavet dizanjerusoh em lakad doh er geih tud ar er mézeu eid o laéreh egéd moned de harchennad en Alemaned.



JOB JAFFRÉ ÈR BLÉ 1942

- En hun "ostaleri" ne oé na deur na kaheri. A drasur é saúas kalon Job a p'arriuas betag : zifrenn er vureh blazus ag hor loj goudé bout dianalet frond huéd er behin glaz ar aodeu er hourinizenn.

Etal en nor é kavas ur gwélé (?) , hanl Herri MAHEU dihaodet (8) en déieu kent, doh troed er gwélé, ur bidon houarn ; er gaheri eid sujité er hell blazus.

Ne oé ket a ardeu genom-ni éno : Iod é zébré habouillad (9) épad ma vezé unan é kardellat ha neoah biskoah n'hon es "manifest" èl ma hré brema èr prizonnieu, guir é té er mindraillerez ged é zéneu de zigas chonj penaos é oem dalhet ha dalhet mad.

Er re e gred éma Bro-Hall gorerez "les droits de l'homme" e goého moarvat o meud geté en o dorn é lénn kement-ma hag er péh e za goudé. El ma oem ni prizonrion "politik" ré en "droit commun" e servijé deom hor predeu. Kentéh el ma tigoré er goard dor hor hell é arruient ind ged skudelleu pri lostek ; n'o rent het d'em en hon dorn, o lakad e hrent ar er blancheris ha ged bég o zroed é poussent arnef é en ur lared : "Ramasse ta gamelle, sale cclabo". Biskoah n'em es kléuet Job JAFFRE doh em glem ag en disprizans e oé eid deom ; a ré izel é té.

Setu enta hur skudelleu ar er plas med kent gelfoud o hemér, en huen, liant a ziuhar, e saille a beb tu en hor bouid ha n'en doé ket d'ober a gement-sé eid boud donierus.

Un tamm labour hor beze goudé é tiforh er lonniedeu fourboéchet (10) doh er bara pé en avalou-douar. - Un trimiziad bennag é chomas Job én toull-bah genom, épad en amzér-se, ne gollas ket é amzér. Brogarour héla-var dispieg e hré é sonjeu d'en oll, ne vern doh peh iu é oent. Mechal, hui lennour hag en des anauet Job mar vehe és doh laret doh péh tu é oé Jojob JAFFRE : a glei pé a zehu. Eidon mé hag en des bëvet geton ur vuhe drist é houian é oé ur brogarour ha né glaské goud ma oé ru pé gwen er breihad arall e gonzé dohton. Met kem e zo, mé er lar doh, étré un dén hag em sant brogarour a pe gleu ur gevrenn é son ton Julian KADOUDAL hag un dén aral té en toull-bah hag e gleu er mindraillerez é strakal de beb kourz hag zalh neo ah de ziueenn é sonjeu. Brogarour ha brogarour e zo !

- Boud e oé é prizon Guéné, én amzer-sé, tud liammet abalamor ma oent bet a du ged PETAIN ha réall alalamour ne houient perag !

Kelennerion, penneu bras a "bolis" Vichy, ur beleg, ofiserion ihuel chomet fidel d'er marichal, h. h. Deit e oé Job de benn a lakan lod kaer anché dé gomgren perag hor boé dalhet ged hor labour eid Breih épàd ma oé er Germaned mestr arnehi.

"A pe vehé bet, e laré Job, er Saozon en o léh, groeit hor behé er memes labour" ha digas e hré sonj dehé ag er péh e laras Noël en Nestour d'un ofiser amerikan deit d'en aters d'en toull-bah eid go:d ma oé eid rein dorm d'er Germaned e oé bet sauet Strollad Broadel Breih, "Setu mé tost de bevar-ugent vlé hag a houé tri-ugent é vénah eit dihun mem bredér, er Vreihiz" e respondas Noël. Mad, mad" laras en américain ha ne glaskas ket gouiet hiroh.

- Deusto d'er vuhé melkonius e dremenem dé ha noz chomet e hré Joseb JAFFRE lan a hred é dezonned Breih hag en dehé bet un dé, e laré ean, hé léh en un tolpa a oll broieu, bras ha bihan, a EUROPA. Ha dispieg e hré kement-se d'er cheleuerion bodet éndro dehon.

Guéh d'er huéh degoéh e hré genom ur liher bennag geté é té neuétedeu a zianvész. Bleuein e hré hur halonéu é sonjal hor boé amizion hag e hellé dianalein diliam o frankiz. - Un dé, arriùas ged Job ur liher ag é bried. Er giéled e hran hoah azéet ar é hwélé, soublet é benn geton, ur vinhoarh e splann ar é fas med ur vinhoarh gronnec ged ur seblast a dristé. Goudé un herrad ean e sau hag e za betag kreiz er gampr é lihér geton én é zorn hag en deur en é zaoulagad can ha laret : "Gannet e zo ur plahig d'ein hag HERVELINN éma anuet".

Met péchanj é sonjé : ha gellout e hrein hé guéled un dé ?" Rag rekis é er lared, liésoh é kleuem kornz ag er "poteau d'exécution" eget ag er frankiz.

STOUE AY TARTZIS RANTZEV KONZALINN DORTZ

- Deom-ni paotred er Strollad é tivizé penaos konz doh atserion er "Sécurité Militaire" : laret en nebeutan guellan ha gonzeu, ne gonzet ket a dud e hues anauet en hon tolpeu difiet a zizol hanueu, diskleriet dehé n'en doh hui nemet lénour en "HEURE BRETONNE", h. h..

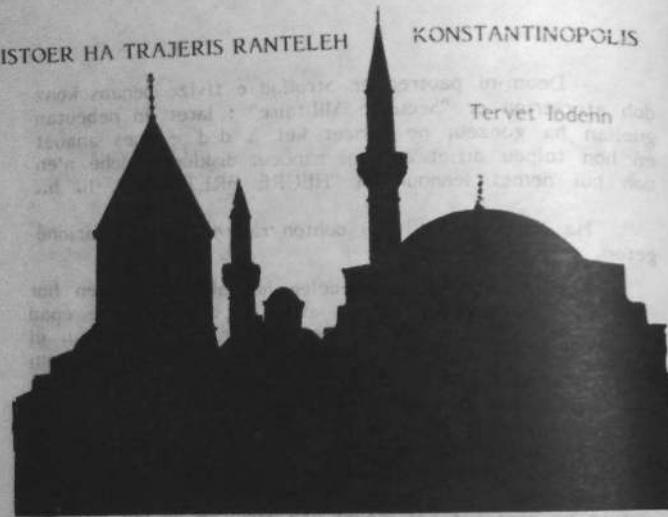
Ha chelaouet e hrem dohton rag ma oé er huirioné geton.

Tostat e hré d'en Nédeleg ha lakeit deom én hor spered kampenn er hañenneu aveid er gouil. Bamdé épàd un ériad é tevalem d'er chapel ged ur goard pé deu, èl rézon doh hor spial. Brauig eroalh é te en treu genom hag ur bann-héol e dreuzé hor buhé drist épàd ma vezenn ér méz ag hor heli é kannal ér chapel klouar. Med alas pemp dé kent en Nédeleg é arriùas en doére ged Job é vehe kaset de doull-bah Roahon. Ur galonad eit on hag aveid en oll: "Karet em behé neoah chom genoh ama aveid gouil er peuh ar en douar", é laras Job. Hoanteu er brogarour ne oent ket bet kleuet hag arriùas en dé ma larezam oll dehon: Kenevo Job.

Gwenhaël HERRIEU

Girieu diez :

1. après sa disparition.
2. abondant, généreux en louanges.
3. moins virulent.
4. en tranquilité.
5. prison.
6. cellule.
7. punaises.
8. libéré, sans entrave.
9. mixture.
10. à moitié cuits.



1. Ganedigeh Konstantinopolis (325 A G)

Républig Rom en-doe lakeit en oll vroieu streuet en dro d'er Mor-Médidouarel de blégein dehi, a-houdé en 3vet pō en eil kantvléad kent en Amzer a Gristeneh. Koéhet e oé er Syria édan bili. Rom er blé -189; Karthago, en énebourez punik ken doujet, er blé -146, goudé tri brezel éahus; ha ranteleh Pergam, é kornog izél em Anatolia, er blé -143.

Er Républig en-doe neolah kollet Iod ag hé nerh, a vezul ma kreské nivér er vroieu feahet dehi. Er Sénat nen doe ket mui kalz a helloud pe arriuas Sézar, é kreiz en devéhan kantvléad kent en A.G. Kochel e has enta er Républig aveit lezel he leh d'ur gelloud neué, hanni en Empelour, galuet dré er vrezélerion... Kalon er Romaned en-doe goan-neit eué, hag en arméieu e oé, liéz mat, lan a soudard-deit ag er vroieu estrén; er "Barbare" e vezé laret anehé rag ma konzent étrézé yéheu hag e oe forh dishaval doh er Latin.

KONSTANTINOPOLIS

Tervet Iodehn

Doujet e oé Rom én amzér-sé, hag en deu kantvléad ketan goudé en A.G. e zo bet un amzer a beah (er "Pax Romana" ag er blé 96 betag 192) get Empeloured kalonek ha fidél de spred August, en Empelour ketan, Koulskoudé, Fé er Romaned é kever ou Douéed ne oé ket mui ker biù èl agent: Iod anehé en-doe degeméret kredenneu ha lideu en Douéed a-zianvez, el ré Isis, Douéez en Egypt, ré Mithra, Doué er Persed, ha mem Yawéh, Doué er Juifed.

Get en drivet kantvléad é tas en treù de voud diésoh. Lod ag er Barbared en-doe trezet er bonneu étré douareu Rom ha ré en Estrén, hag um silet émesk er boblanseu Romanek. Armeieu Rom ne helleint ket tâlein dohté a-blén, ha ret e oé bet mar-a-uéh ou lezel de gemér krog a gornadeu-bro abéh... El-sen é hé en treù é kreiz Europa get en Alamaned, er Franked, er Gothed, er Vandaled... hag én Azia get er Persed Sassanid, en Arabed.

En Duchentil a Rom e gavé eué é oé deit er Gér-Vamm de voud ré zanjerus: er bobl e oé dilabour ha lizidant, hag e saué tabuteu aveit ne vern petra; en arméieu e glaské, ind eué, lakad en Empeloured de blégein dehé... Ne oé ket mui tu, én ur gér el-sé, édan glin en Italia, de zihünn en Empelouréh abéh, goalgaset ar bonneu Kreiz-Europa hag é plénnennue ar Mézopotamia!

Donet e has enta dehé, goudé mariù Théodosius, er sonj de rannein en Empelouréh * é diu lodenn, get un Empelour ér penn a beb unan anehé, hag a seuel ur Gér-Vamm neué ar er Bosphor, étré en Ellas hag en Azia-Tostan. En tachad-sé, hanuet Bizans guéharall, e oé forh plijus, douget ar seih motenn el Rom hi-mem! Empelour Rom én amzér-sé e oé Dioklésian, ha hanni Bizans e oé Konstantin (306-337): reit e oé bet d'er Gér neué en hanu a Constantinopolis aveit inourein en Empelour en-doe hi choéjet.

2. Konstantinopolis adal d'er bed abéh (476-989)

Er IVvet kantvléad e zo hoah paudmat falloch eit en drivet: arméieu Rom um laka de blegein ha

é Konstantinopolis étré er ré Glaz ag er ré Guér, er blé 632. Boud e oé krogadeu é peb kornad ag er gér, hag hani ne senté mui de zén na de Zoué, na d'en Empelour éan-mém. Ret e oé enta de Justinian dayéein un armé arnehé ayeit dégas er peah éndro. Arlerh labour en armé, chomel e hrsas 30.000 a dud astennet ar bratell en Hippodrom...

Justinian e vennas eué diskoein d'er bed é oé deit Konstantinopolis de voud penn ha kalon er Gristeneh. Rag-sé é hourhemennas seuél un Iliz-Veur neué hag e véh en hani vrauan ag er bed abéh. En Iliz-sé, sauet a 532 de 537, e zo hanuet Iliz en Agia-Sophia, de laret é, Iliz er Furnéz Santel. Ema hoâh en hi sau hiniù-en-dé, ur huir burhud a vrauté hag a larganté, un testoni didemal de abilsted heb par en dud en-dés hi lakeit a-blom, du-hont a-dal d'er Bosphor...



JEZUZ-KRIST (Mosaik) É SANTÉZ SOPHIA İSTANBUL

de droein kein é broieu er Hornog! Koéhel e hra nezé er Gall édan bili er Germaned, ha Bro-Spagn ar hé lerh, hag en Italia eué! Er roué barbar Odoakr e daol en devéhan Empelour a Rom, Romulus Augustulus, én dias ag é Dron ér blé 476... hag e gas d'en Empelour a Constantinopolis er Baniél ha mercheu mestroni en Empelour.

Boud e zo déjà 150 vlé nezé ma ne vé ket moi goalgaset er Gristénion ér vroieu koébet édan melestradur Rom; en devéhan "goalgasour" e zo bet Dioklésian (245-313), ha deit e oé mem en Empe-loured de voud dihuénnerion er Fé. Konstantin ean-mem en-dés el-sé galuet ha tolpet Konsiliom Nikéa, ér blé 325, ayeit klask unanein er Fé, treboulet el ma oé nezé get predégeu er béleg Arius. Forbanet e oé bet er predegour, mez é gredenneu e oé déjà grouiennet don én Ejipt hag én Azia-Tostan, ha deliet e oé dehê chomel biu pell amzér.

Un "hérezi" neué e sauas é bléieu ketan er Vvet kantvlead én arbenn d'ur Patriarch a Alexandria, Nestorius. Reve hennen, er Hrist en-dés diu natur, unan el mab de Zoué, hag en arall el mab d'er Huerg-hiez-Vari: ne heller ket enta lared a Vari éma Mamm de Zoué.

Devéhatoh hoah, boud e oé bet tabut ha chikan braz étré er ré e gredé penaos er Hrist en-doc diu volante, el guir dén ha guir Doué, pé unan heb kin...

Ha chetu en Vvet kantvlead, ha kurs en Empelour bras Justinian. Deit de voud kuzulour en Empelour Justin (518-527), hag Empelour éan-mem, hennen (527-565) en-dés um lakeit, epad un hanter kantvlead, de adseuel nerh hag jnour er Romaned, ha deit é de benn a vestroniein éndro er lod yrasan ag er vroieu en-doc pleget de Rom guéharall é kornadeu er Hornog; Italia er Hristé, audeu Spagn ha ré en Afrika ar er Mor-Médidouarel.

Alas, krogein e hrsas nezé un dispeah braz

Deusto d'en dispeah-sé, en Empeloureh e gavas hoah kalon erhoalh aveit gounid éndro er Makédonia, er Syria (968), en Arménia (1020), er Bulgaria (1018), hag aveit kas kuit en Arabed beteg stérieu en Tigr hag en Euphrat. Deit e oé éndro er Bosphor de vout er porh-mor brudetan hag er loj-donné * impléetan ag er bed abéh, ha doujet e oé hoah er Basileus a Constantinopolis él er Roué-Meur kriuan ag en amzér-sé.

Brudet e oé Konstantinopolis él ur gér dispar ha mamenn en arzeu. Brudet e oé eué hé Patriarch él Penn en Iliz Orthodox.

Girieu diéz, merchet get ur stérennig;

Trajeris: péh-hoari trist (= tragédie)
Mor-Medidouarel: mor e kreiz en douareu (= Méditerranée)

Empeloureh: Ranteh-Veur (=empire)
Kuzulour: alior (= conseiller)
Loj-donné: loj bras de reseu er marhadoureh deit ar vor (= entrepôt).



TOPKAPI PALEZ E İSTANBUL

Alas, éneberion Justinian ne oé ket bet féahet é peb léh, ha mankein e hré argand d'en Empeloureh neuve ayeit torrein nerh er vrezélerion barbar deit a greiz en Azia. Ret e oé enta d'er "Romaned" tennin ardran adal

- d'er Bulgared, goudé ma ou-doé trezet en Donau,
- d'er Persed, deit de voud mistr ar er Syria er Palestin hag en Egypt,
- d'er Lombarded, koéhet lod ag en Italia édan ou dehorn,
- ha d'er Wisigothed, streuet é Spagn abéh.

Roué-Meur er Persed e zas mem beteg mangoé-rieu Konstantinopolis ér blé 626. Dihunet e oé eué en Arabed, ha tapet ou-doé ur lodenn vraz ag en Anatolia. Deit e oent, ind eue, beteg er Bosphor é 678 hag é 717.

Kalet e oé nézé boud Empelour é Konstantinopolis, mez chomel e hrsas neoah er Ranteléh-veur én hé sau, dré nerh ha kalon hé zud, ha dré volante sonn er Basileus (en Empelour). Guellad e hrsas en treu arré un tammiig dévénatoh, ha doned e hrsas en Empelour de benn a lakad de gilein er Serbed hag er Bulgared... mez heb ou fáchein é guirioné!

Nezen, siouah, é krogas éndro, ur chikan braz étré er Gristénion a-zivoud limajeu er Hrist, er Huerhiéz hag er Sent. En inour rantet d'er limajeu dré er bobl, get benoh er venéh, e oé sellet dré en dud desket él ur meni-payanaj, pé un "idolatri". Eneberion er limajeu, en Ikonoklasted, en-doé um lakeit de durel d'en dias er limajeu miliget ha d'ou flastrein édan ou zreid.

Er chikan-sé e badas ohpenn 100 vlé (a 730 de 843) hag e ampouizonas buhé er "Romaned". Peb unan ag en diù vandennad e gavé harp get en Penneu-Braz pé get er véléan, ha, mar-a-uéh, get er Patriarch éan-mém pé get en Empelourez! Ne glaské en Empelour nameit distannein en tabut, degas er peah émesk en oll gristénion hag unanein er bobl abéh adal d'en éneberion estrén.



Setu ohpen ugent pé tregont guëh é lennan er pennadeu em mes kavet ér gazetenner a ziarbenn ur hroué-dur hag e zo bet kastiet eid bout laeret én un ti kenwerh "une grande surface" el ma vé laret é g alleg. Ya kastiet ha kastiet stard pen dé guir é ma bet gouarnet rah en anderù de chubad en ti ged, ar é gein, un tamm papér hag e oé skriuet arnehon : "me zo kastiet rak m'em es laeret."

Guir é, laeret en doé - guir eué én-des kaset ar é gein en tamm papér sé èl ur "sign".

En dra sé en des dihunet é me fenn èl un droug, ur goall daol ha kredein e hran éh on, tammig ha tammig é kaved er vammenn ag er néhans-sé. A houdé em es bet daouzez vlé (tuchant em bo tri-ugent) é on chomet kouard, gozeg méhus. Aveid nitra é té me fas de voud ru él chupenn er hog ; krénein e hren dirag en oll heb gouïed perag.

Bléeu ha bléadeu é on chomet èlsé heb klask penn d'em diézamant.

Eun ag er ré vraz, eun ag er ré vihan, eun ag er ré goh.

Met perag é oen mé èlsé ?

Ha setu é lénn er pennadeu sé a ziarbenn er hroué-dur goall gaset eid é laeronsi, ged é damm papér ar é gein, éh es tarhet ém fenn èl un taol gurun ged ur luahenn : Met ya... Kastiet on bet mé eué...

P'em boé daouzez vlé. Mé eué kaset em-es a skrebill doh me goug ur paper "er sign".

Ya, laeret em boé mé eué, laeret em boé en droed de gomz ur yéh dishanval doh er galleg.

Ya konzet em boé bretoneg a pe oen ér skol én Henbont.

Kant linenn em boé bet de skriù ha doh me goug er "Symbol", ur votéz...

Karein e hreñen mé breman kaouïd tud, tud a bed bro eid me skoëein eid kas de ti er barnour er ré-sé, braz pé bihan, hag en des groeit kement a zroug dein mé épad tost de hanter vlé, dé veur a grouédur él dein, de me Bro a houdé kantvléadeu.

Armel HENRIO

Diés é d'ur sah gouli chom én é sau!... Elsé éma "DIWAN", er skolieu brehonég. Liés eroalh é vé grateit bout keméret é karg get er goarnamenteu, grateit get unan, lamet get un aral : iah gouli atañ !

Sioah ! Er Vretoned é zo digas a fet ou ieh, ne uélant ket tamm érbet de bétrá é hell chervij hé goaru Gozig el er ré ne uélant ket eué de bétrá e chervij er b:kedeu, en arzeu, er brauité, h.h.

Un tammig brudereh e zo bet groeit er maréieu ma aveit "DIWAN" : termal ne hra nitra ; mes hucherèh, trouz, tolpadeu, h. h., hag e lak kouz er radio, en télé, er gazeteu : ret é harhal!!!! pe ne vé ket droed de grog Tammigeu bruhun é vo taolet genem ! Hag... ur lostad benak e chomo : groam trouz !!

A PEN DINT ARRIU E KER...

A pen dint arriù é kér
é oé er hog é kanein
hag er hi e harhal forh ;
tèhet er yér
é pear horn ag er repér
a pen dint arriù é kér .

Na brauet... er vein,
er puns, er harrdi
"regarde chéri !"
na brauet !
Nag er boulomig kouh
kizellet ér penn ag en ti,
er gansel ag er chéminal,
gourrein en norieu...
ré vrau en treu
eid'oh, tudeu !

Er hog e gañé
er yar e ziskrabellé
arre
a pen dint lammet a gér
en duchentiled-sé...

Petra ?
Nouveaux voisins,
résidence secondaire
Parisiens, parisiens...

Staget ho ki
fetuet éan ha parreit dohton a harhal
dalhet ho yér er gér
ha trohet é houg d'ho kog
nag a drouz de vitin
g'er hoérourez-seut
nag a vlez d'en anho
nag a hirieu divalau gen'oh !
Vous ne pourriez pas parler français
comme tout le monde ?

En eutru e harh
er voez e ziskrabell
er vugale e chok
hag o argant e vlez
er mae, er bârnour, er bêleg
e ve doh o zaol é predeg
ha mé, begeg,
kerkoulz c'e din cherrein mem bég.

KORLI

HOPOUPOUB !!

E penn ketan en amzérieu, en éned en devoé peb
unan é vicher, aveit goñid ou boud. Kanein ha huitellat
ou des disket dévehatoh, a pen dé deit Mab den de dourhel-
fat douar, aveit magein prenved hag ampréhaed. Neze
n'ou devoé mui nameit debrein ou goahl : ober bônbâns,
ha... kañein ! huitellat, héolatat ha kousket :

Unan ag en éned sé, é oé Meliner : malour a vicher.

Un dé mah oé e luemmein é velin, chetu koehet
er men milin ar é gein Droug en doé bet suroalh :
Més, get e hra diskrap ha bêchein, termal ha hopal : houp,
houp ! en des fichef er boh samim : ha hoah, houp ! ha
houp ! ... Chuehein e hré : ha huizein 'ta ! ... N'en doé
mui ur bluen sén arnehon ! ... Houp ! ... Houpopoub ! ...
Chetu er mén ar é sau ! Mal é oé !

Nann ! N'en doé ket ré a zroug ! Dé benn marsé
Gozig nitra ! Neoah goudé ne 'ell ket mui kousket, hag
e ve kleuet é hopal a bouiz penn : houpoupub ! houpou-
pub !! Kredein e hra éma beped er men milin ar é souk!...
Chomét é un tammig.. "hâni" memestra !!!!

Peurkaeh... HOPERIG !!

Tad Ahoé



Ha deit e vehé endro er giz ag er sorbienヌeu, mojenヌeu, pé kontadenヌeu (el ma karet) ? Laret e vehé éh uélet er vrud e vé grœit dehé ér "radio", mes eué ér skolieu, pé en tolpeu, "meni filaj", pérénヌt get tier bras, pé gaze-teu.

Un ti bank en des bet er chonj, vad, de zibab é peb kanton, er ré uéllan (emesk en dud oëit en oëd) ag er larerion sorbienヌeu ; ha bén arnehé gete neze ! De ouet piu e vo er brauan larour-kaer, piu e oer er vra-uán sorbienn, hag hé divis er guellan ; en ur lakat en dud de chom digor ou beg geté doh ou hleuet ! De hoarhet a végad, pé de hirisein, revé d'en doéré !

Tolpeu e zo bet groeit aveit kementsé, é Planour, Baod, h. h. é Breih abeh d'er ré e zei er meud geté, éh es béajeu fiskal er broieu pel, peiet get en tier sé : chetu kavet azé ur péh a feson d'ober brudereh ! Kerkrous ataù el er skritelleu vrás a vé guélet e peb korn ag er hérieu, ar er vangoérieu, kerkrous el er vorhieu vihan dré sé : ahoel en argant dispignet e servij dé gas d'er ré e zei ar hor lerh, spred hon tud koh, doérieu ou amzer, ou feson de zéveral, kant tra deit dom a veg de veg, a rummad de rummad, pe ne vezé ket kalz a skritur.

Deusto ma zo dastumet ur ioh anehé é chom hoah, dizanaù, ankoéheit, ur bern sorbienヌeu ha sonenneu dré sé.

PAJENN ER LENERION

Meriadec HERRIEU e ouenn genem embann er pennadig-man :

Chomel e hra hoah 5 dastumad a nivérenヌeu DIHUNAMB de werhein. E peb dastumad éh es étré 150 ha 200 nivérenヌu. Priz : 3 lur en nivérenヌu.

En A. MERSER e gas dem pep niverenn BRUD NEVEZ. Trugere dehon. Kaset e vo eué AN DOERE dehon.

Mar da deoh monet de valé étré Verdun ha Bar-le-Duc en A. Charles LE GWEVELOC'H e hell ho lojein éti Jénovefa Erize La Grande 55260 PIERREFITTE sur AERE, Pellgomz : 29.79.22.83

AVEIT FARSL

Es de zifor !

Ur marhadour lezeauj é oé digoehet é kér ; drammeu a bep sort e oé geton aveit er loñed. Né oé nameit er vateh én ti. Er marhadour e houllenn penn arlerh er mestre.

- Emá er mestre ér hreu, ardro er morh ; hui en hanuaeü és eroalh... en hani e zo un tok geton !!

Perak deu ?

Tostat e hré d'en Nedelec. Er vestrez e oé chonjal ér peh hé dehé lakeit é botez er verh, 12 vlé.

- Ur levr merhad e hre plijadur dehi. Stummet é de lén, e lar hi d'er vam goh. Honnan e sau hé deulagad a ziar hé brochenヌeu, n'ur laret :

- Ur levr?... Naren ! bet hé des hoah unan!!
en des karget er lén kleuet get en Tad Ahoé

DESKAM BREHONEG

Ne laret ket: "Sentein de lézennu er Vro",
mes "sentein doh lézennu er Vro".

Ne laret ket: "Chetu gwé haval de ré me zad",
mes "chetu gwé haval doh ré me zad".

Ne laret ket: "Nag a drouz e hrá ho kalon: m'er hieu é
pilad",
mes "nag a drouz e hrá ho kalon: m'hé hieu..."

Lakeit diforh étré: kér (ville), ha kér (maison-domicile):

- Groeit em-es en dro de gér (pé ag er gér): j'ai fait le tour de la ville.
- Eh an endro d'er gér: je retourne chez moi.
- Oeit e oen dré gér: j'étais passé par la ville.
- Chomet e oen é ker: j'étais resté en ville.
- Chomet e oen ér gér: j'étais resté à la maison.
- Eh an de gér, met ne dein ket d'ho ti: je vais à la ville, mais je n'irai pas chez toi.
- E kér éh on bet: je suis allé en ville.
- Er ger eh on bet: je suis allé à la maison.
- D'er gér éh a, met ne baso ket é me zi: il va chez lui, mais il ne passera pas chez moi.

N.B.: Vous remarquerez que lorsque le domicile n'appartient pas au sujet de la phrase, kér est remplacé par ti.

Ex.: Eh an d'é di: je vais chez lui.

E ta d'em zi: il vient chez moi.

Tandis que:

Eh an d'er gér: je vais chez moi.

Eh a d'er ger: il va chez lui.

Notez l'expression:

"Deit oh d'er gér" qui se dit à une personne dans la lune qui, de nouveau, suit la conversation.

VEDIG EN EVEL

The musical score consists of two staves of music with lyrics in Breton. The lyrics are as follows:

Kleuet em es, ar ripl er stér Y. L. er meli-ner Pen
Get é var-hol kours ér mi-tin luem mein er mén melin.
des a-chiu luem mein er mén ken-tén ar-lern è lein, Yann
Loeiz èl un dén a vi-cher e spié en am-zér, Bar.
nan ha glau zo bet én noz, a pe oen é repoz. En
deur é te-val ér fla-genn en des kar-get er lenn.

I Yan-Loeiz er Meliner,

Ged é varhol kours ér mitin ;

Luemmein er mein melin,

p'en des achiu luemmein er mein

Kentéh arlerh è lein,

Yan-Loeiz, el un dén a vicher,

e spié en amzer

Harnan ha glau zo bet é noz,

a pe oen é repoz ;

en deur é teval er flagenn

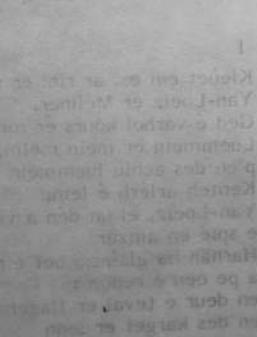
en des karget er lenn

II
 Pe vezé sauet er palieu,
 hag er velin é troein,
 Yan Meliner, ged ur voéh skler,
 'gommansé de gannein,
 Loeiza, ged he deulagad brau,
 g'hé bleu, liu er histen,
 e cheleue kannen hé zad,
 chouket ar bont er lenn
 Dasonnein e hré hé halon
 'kleued hé zad é son ;
 hag er homizeu goéhe n'hé fenn
 el tapenn ha tapenn

III
 Loeiza, de heul hé mignonned ,
 d'er skol oé bet kaset ;
 éno hi doé disket galleg ,
 ha skriu é brehoneg ;
 en hent é oé hir ha meineg
 'tré Ker ha Langidig ;
 moned d'er skol n'en dé ket és,
 d'er ré pell dranvez
 Riell ha erh zo ar en douar ,
 en éned zo mud bouar ,
 ne vé kleuet meit er gohan
 'huanadal d'er gouianv

IV
 De brad er lenn ged é ionned ,
 Loeiza vezé kaset ,
 é mesk er bodadeu haleg ;
 é vezé é kuhet
 aveit kleuet é neué hanv ,
 oll en éned é kan ,
 'lared dehi o leuiné ,
 ar barreu a gosté
 Doned e hrei en hanv, paotred ,
 doned e hrei en hanv
 'achiuei ar gouianv, merhied ,
 'achiuei ar gouianv

MUSIQUE EN BRETAGNE



V
 Trouz er velin eh ober bled ,
 hé laké de gousked
 ér hoah er deur é fourbotal
 hé laké de sonjal ;
 skriuet hi d'es, ged leuiné ,
 gwéhavé, ged ankin ,
 sorbienneu ha kontadenneu
 ziar bont er velin ,
 Er skudell deur, é kreiz er lenn ,
 g'hé bleu gwenn ha mélen ;
 hochellé heb arsaù hé fenn
 é kleued hé sonnen

VI
 P'oé arriu en oed de zimé ,
 hi doé choéjet hé far ,
 nepas ur mab d'ur Méliner ,
 med d'ur labourer douar ;
 de neuéhanv, vezent gwélet
 ged o bragerizeu ,
 é moned o deu kazaliet ;
 de bardon Sant Urleú
 Kreiz en ahoé, é vezent hoah ,
 Pédein Doué er chapel ,
 aveit m'é hrei nerh ha kalon
 d'en dud a Vreih Izel

VII
 Aveidoh hui, Barh Labourer ,
 'vé kleuet ér festeu ,
 en tonnieu e hues dastumet
 é rideg noziadeu ;
 aveidoh, Vedig en Evel
 'vé kleuet er meuel
 kannein ur poz a bouez é Benn
 é kraptein en dostenn
 Cheleuet binieu ha bombard ,
 pé dehet d'er chervad ,
 sonnet tonnieu er Védig sé
 ha ré er Barh eué !

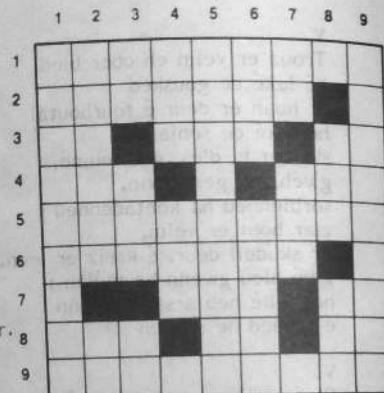
BARR-KELENN

GIRIEU KROEZ

Get Kermorvan

A-HED

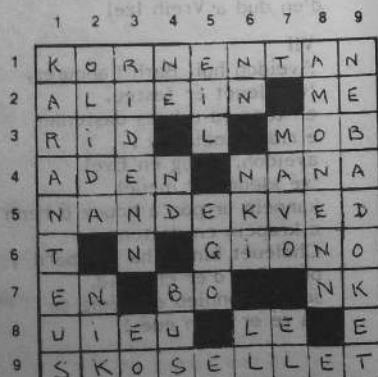
1. Lonedigeu mar a hueh é préhension.
2. Rein sekour
3. "Abar" yankee". Na ni na hui. Diùgensonenn.
4. Goleit a zél. Un én liuet braù.
5. Arlerh er gouianv.
6. Etré fenestr ha dor.
7. Tennet a "KAILH". Mab me hoér.
8. Adreist hor penneu.
- ME eilpennet. Ag er verb BOUT.
9. En-devo gloan ar o hein.

**A-DREZ**

1. Er Fransizion e istim o morhed.
2. Er merhed e chanj o ré é timéein.
- Er véred.
3. Hantér Arab. Ha rah. HERVE (komzet).
4. Eueh. Profet.
5. Guesped bras doujet.
6. Aveyt er gouilieu bras.
- Kér én Amerika.
7. Me zo. Lettrad me "ZAD".
8. Adrez. E vag e zo chomet ar mané ARARAT.
9. Girieu "é sigur".

GIRIEU KROEZ

où en énez niverenn 23
l'acéder dimidi à l'heure
ar varc'h et a gant
Damed e bleun en bleun
douez e bleun en bleun
fachuel ar gouianv
"fachuel ar MARMADMAT"



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Mestr Kanter
Bier



Kevredeloh SOBLOR
Z.I. a Geriadur
Tél. 83.03.11 AN ORIANT

IMPRIMERIE PLOËMEUROISE
*TI-MOLLEREH A PLANOUR***IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE**

1, stred Fort-Bloqué — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

**LOMENER
PLOEMEUR
LARMOR**

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

**ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC**

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

**ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR**

Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR

**C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)**



AN DOERE

Publication trimestrielle : Prix du numéro : 15 F.

Abonnement annuel (4 numéros) : 60 F

Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

Imp. Ploemeuroise — tél. 97.82.27.05

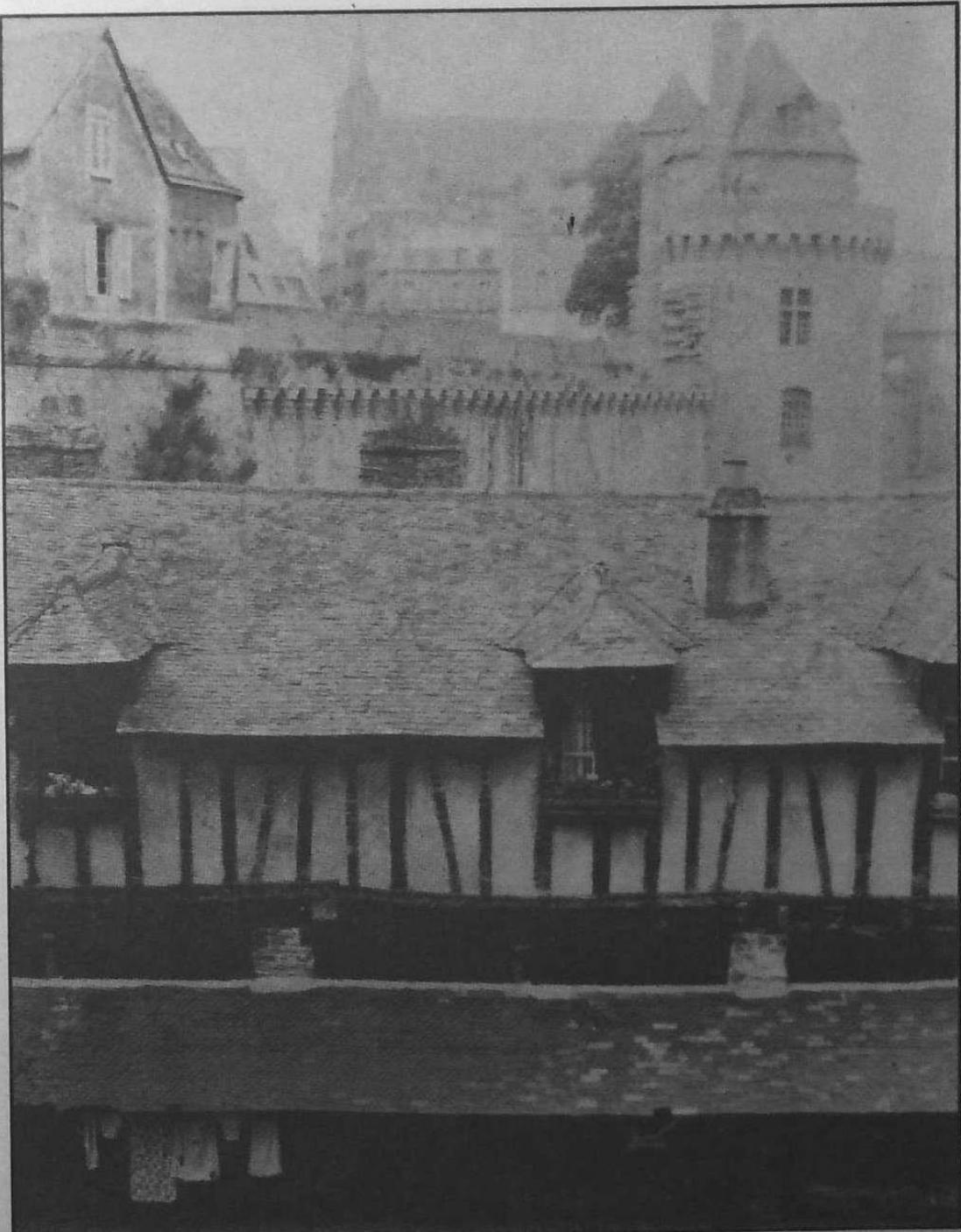
GOUIANV 1987

ISSN : 0750-3326

AJ Daére

NIV. 25

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWENED



PESKED
E
BOUESTEU
Merchet : *LE PÉPÈRE*
MARYON

Hibert LE BAYON (SARD)
2, rue Pasteur 56410 Etel tél. 97 55.32.16 +

Ur vag dré ouél
ha hatou ! pen é Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97 55.72.69



Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97 24.60.18

TAOLENN ER PENNADEU

- Ur gir a zigare..... P.4
- "C. A. P. E. S." BREZONEG 1987..... P.4
- Galùadenn en Emgleù..... P.5
- Diar en Aotru DERRIAN P.7
- Er poulad ivl édan er "moteur"..... P.11
- Istoér ha trajeris Konstantinopolis..... P.13
- Doereieù er vro P.18
- Diviz en Aotru KABELLEC aveit harpein skolieu DIWAN..... P.19
- Pajenn er lenerion P.20
- Deskam brehoneg P.22
- Aveit farsal étrézom P.23
- Guerzenn BIHUI P.24
- Girieu-kroéz..... P.26

Priz er houmanant-blé e zo aveit er blé de zonet :

- 60 lur (15 lur en niverenn) ha
- 10 lur ohpen aveit Kevredigeh Bro-Ereg.

N'ankoehet ket renuec'h ha koumanant (70 lur) ha
guelloh hoah kavet koumananterion nevez + aveit 3 anche
ho-po ur houmanant aveit netra.

UR GIR A ZIGARE

Lénerion AN DOERE e hellehé temal d'en nivérenn-man bout deit ér-méz get tri miz dalé, d'er bihannan...

Goulen hram geté hon digaréein : hor segrétourez nen des ket gellet gobér hi labour én termen deliet, èl ma hi-dehé karet. Ré a labour hi-des dija get hi michér, hag eué get hi bugalé !

En arbenn de gement-sé, karein e hrehem kavout ur ségrétourez arall aveit rein en dorn dehi, ha, marsé, devéhatoh, kemer hi léh. AN DOERE e zo enta é klask, émesk hé lénerion, unan benag hag e vehé tré de skriù Brechoneg Guénéed get ur skriverez elektronik. Bout e vehé tro-ha-tro d'un devéh labour peb miz, ha péet e vehé èl ne vern péh labour segrétourez.

Mar doh "intéreset" get hor goulen, kaset, mar plij genoh, ho reskond de Segretourèh en dastumadenn.

Trugéré.

CAPES BREHONEG 1987 : en DISOH...

Er "CAPES" e zo ur sertifikad hag e hra ur post kélennour d'en hani e za de benn ag en tapouit. Bout e zo ur "HAPES" aveit peb dâñé studiet ér skol (Galleg, Saozneg, matématic, istoér ha douaronieh...) hag arlañé éma bet sauet unan aveit er Brechoneg eue.

Aveit tapouit ho Kapes, ho-pes diù lodenn de basein : de getan, un "examen" dré skriù, é ROAZON, é BREST pé én ur léh arall, ha mar doh kavet mat, un "examen" arall dré gomz, é PARIS en taol-man (la, de BARIS é teliér monet, mem aveit er Brechoneg !).

E oen émesk er ré-man, ha oeit on enta d'er Lisé CLAUDE MONET én XIIIvet "Arrondissement" a BARIS. E gürioné, diéz e oé kredein éh oem é PARIS, met kentoh é PEKIN pé é HONG-KONG, rag nen des ket de huélet meit tud ag en Azi é peb léh, ha "restaurant chinois" hed-ha-hed

get er ruié... Ur huir baradouiz mar doh lipouz ha peur, rag du-zé é vé débret treù huek - ur pred mat, mar karet - aveit 35 pé 40 livr heb kin !

Met nen dé ket aveit "touristad" éh oem deit du-zé, kentoh aveit displég dirag er "jury" - tri kelennour a VREST, deu a ROAZON, unan a Vro-Guened - oll er péh e ouiem a-zivoud e: Brechoneg hag er skrivagnerion brehonek. Seih e oem, aveit tri post heb kin... Breman é vé gouiet più é en tri gounidour Daniel CARRÉ, Isabelle LEAL ha mé... Deu wénedour enta a-ziar tri "lauréad". Più e laro hoah ne vé ket groeit kaz erbed ag er Guénédeg ?

Franséz LOUIS

CAPES : Certificat d'Apétitude Pédagogique pour l'Enseignement Secondaire.

Goudé-Skrid : AN DOERE e genig de Franséz LOUIS - ha d'e gensored - hé guellan gourhemennéù.

GALUADENN EN EMGLEO AVEIT LEZENN ER YEHEU

UR LEZENN-DIAZE ZO REKIZ DE GAVOUTI AVET ER BREHONEG HA YEHEU BRO-GALL.

Deusto m'éma bet braz-meurbed en displijadur hon-és bet ér bléad-ù devéhan treménet, éma rekis dem dalhein de hourén aveit dihuenn er Brechoneg ha guirieu er Vretoned !

A pe vé komz ag en Deskadurèh eit skuir, n'hellér ket fein é kemennéù er vinistred : rah er péh e vé reit get unan e vé lammet deu pé tri blé arlerh get unan arall...

Ul lézenn-diazé zo rekis de gavouti, unan hag e rei dem en asurans é vo desket er Brechoneg d'hor bugale é peb skol é vro hag é vo reit hé léh bamde én téle hag é radio hag é hello bout groeit geti én oll servijeù er Stad é Breih.

El lézenn-sé e dalvo eue aveit er yeheu arall : en Oksitaneg, er Hatalaneg, en Euskareg, er Flamanteg, er Horseg, hag all...

Mar a skrid-lézenn zo bet dipléget mât get kannaded a beb tu politik. Betag breman, nen des ket vennet er Goarnement lakat lézenn er yéheù ar roll-labour er Parlement.

N'HELLAM KET GOUZANY KIN EN HOARI-KAMM-SE !

Hiniù éma bet diskériet éndro ér Gambr deù ag er skrideù keniget abretoù ér bleadeù devéhan-man a-zivout er Brehoneg hag er yéheù bihan arall, hag é vo rekis d'horharnaded pouizein kriù ar er Goarnement aveit ma zizoho en taol-man ur lézenn hag e zo bet keniget ohpenn tregont guéh dija.

Aveit bout cheleuet get er Hannaded, red é d'er Vretoned diskoein ne houzanyeint ket mui é vehé el lézenn-sé taolet ér banér get er papérieu didalvé arall.

Chetu perag é fall dem dastum mileù a sinaturieù aveit harpein hor galuadenn, ha de lakat skler e spred hor Hannaded éma ret dehé, er huéh-man, donet de benn a gavout asant er Goarnement ha gounid ar énebourion hor yéheu.

Reit e vo harp dem get kannaded arall én Europ abéh : rag émant é tarbar, é Parlement hag é Kuzul en Europ, ur "CHART" a-zivout YEHEU HA KULTURIEU ER VROIEU VIHAN. N'hello ket Goarnement Bro-Gall, ne vern a bêh tu é vo, nahein de sinein er Chart-sé na de obér geti, rag er péh e vo abarh e zo héliet dija get en nivér brasan a zeuzeg bro en Europ.

Goulenn e hram enta genoh, kenvroiz kaer, sinein hor Galuadenn ha lakat ho mignoned d'obér kement-arall.

Er laret e hram éndro hoah : ne vo gounidet er "Statut Ofisiel" aveit hor yéh nameit a pe vo diskoedit éh es mileù ha mileù a Vretoned hag e venn ma vo groeit get er Brehoneg ar beb tachenn.

**EMGLEO AVEIT LEZENN ER YEHEU
40, rue de la République, BREST**

Kannaded : députés.

Gouzany : supporter, souffrir.

Darbar : (préparer), fournir.

EN EUTRU

PER-YANN DERIAN

(1916- 1986)



A pe oé dél ketan en dilost-hanv é kouéh ar en douar ged o liuaj aleuret, é ma bet eué kaset d'en douar korv ur beleg e oé bet e galon lan a garanté eid er Vro hag en doé labouret de lakad de vleuein rah·er péh e zo brauité Breiz : en Eutru Per-Yann DERIAN.

Kollet dehon é vamm, pe oé hoah bihanig, de-sauet é bet get é vamm-goh é kér Redon, é Breiz-Uhél, deusto d'é famill boud genedig a Loguneh. Ne oé ket bet reit dehon else en tu de gleuet lies komz brehoneg, med kaved e hrs ar é hent ur helennour e zigoras e spred de istoér er Vro, e lakas de luguernein dirag é zeulagad obéreu kaer er Vretoned guéharall ha dreistoll e ras dehon prizein ha karein kanenneu, sonenneu ha muzik hor Bro. Deliet e oé d'er gran hadet else én é galon bleuein un déha dougein fréh ag er ré gaeran.

Ged joé é reseus en doéré, kenteh boud béléget, éh oé anuet kelennour é Kloerdi bihan Santéz-Anna. Kent pelle éh oé bet goulennet geton rénein strollad brudet kanerion bihan Santéz-Anna ha diskein kanein de oll vugale er hloerdi.

Betag neuzé ne vezé kleuet ur gañenn brehoneg nameid ur wèh én amzér. Fonnapi, ged en Eu DERIAN éh oé bet disket de baotred er hicerdi er hañenneu brauan a levr kañenneu en Eskopti ha liés goudé d'er sul ha d'er gouélieu er Perhinded, é vezent kleuet é kañal tonieu kaer hon bro. Gouiet e hré en Eu DERIAN, ged é spered berped joëius hag é habilet de hobér ged er ré yaouank o lakad de brizein brauité en tonieu brehoneg ha plijadur o doé é kañein liés en hantikeu-sé.

Na pèh ur joé ged perhinderion Santéz-Anna kleued à neué er hañenneu ken brau disket geté guéharall. Deit e oé er 7 a viz meurh - en dé ma oé bet dizoleit delienn Santéz Anna ged Nikolazig - de voud pardon er Vretoned hag é brehoneg éh oé rah en treu, predeg ha kan. De noz en Nédeleg, é vezé re vihan en iliz eid dégemer rah en dud, lod kaer deit a ziabell, de gleuet kanein "Peh trouz zo ar en douar" ha "Kañam Noél" ged boëhieu flour bugale en Eu DERIAN.

Kroget en doé un nebeud goudé de ziskein d'é baotred soñenneu brudetan bro Gwened ha moned e hrs geté de hobér troiadeu-kan é mar a barrézieu : é Karnag, en Orian, é Loguneh, é Gwened... Sel gwèh é vezé lan er salieu hag én ur zispleg komzeu pep soñenn, éh ouïé en Eu DERIAN lakad rah en dud de hoarhed. Nag a nozéheu bournapl ha talvoudus de vrudein kaerded soñenneu Breiz én ur lakad ar un dro é kaloneu en dud karanté eid oll er pèh e zo brauité ha pinuidigez hor Bro. Engravet e oé bet ul lod braz ag er soñenneu-sé ar pladenneu, med fonnapi éh oent bet gwerhet ha diés braz é o havouid breman. Un dé marse é vo klasket o engravein a neué ha suoalh é vehé un dra vad.

Er prantad-sé, goudé Bleun-Brug braz Kastell-Pol hag en doé lakeit endro é kalon élleih a Vretoned lorh ha fians arlerh bléieu tioél er brezél, vennein e hrs eùé Gwénédiz adseuel Bleun-Brug Bro-Gwened. Emesk er ré getan en em gavas en Eu DERIAN. Ean é lakas de seuél é mar a barréz strolladeu-kan paotred ha merhed, hag eùé bagadeu soñerion. Red e oé moned d'o gwéled eid rein dehé alieu mad ha reihein mar a wéh el labour, med, én arbenn a gement-sé en doé kavet strolladeu-kan Bro

Gwened ur rank inourabl émesk er strolladeu arall é gouélieu braz er Bleun-Brug. Siouah ! eid moned elsé de gempenn er gouélieu ne oé ket goal stank, én amzér-hont, en autoieu. Ged hon véloieuh éh em enta hon daou ar en henteu ha red e vezé dem liéz doned éndro d'er gér é kreiz en noz ha mem mar a wèh édan er glaù.

Deit e oé en Eu DERIAN de voud unan ag er ré gouikan diarbenn er muzik keltieg ; klasket ha prizet e oé é alieu ged tud ampert, ha goulennet e vezé liés geton kemér perh émesk er ré en doé de varnein ha de rein prizieu ér henstrivadegeu kan pé sonereh. Sonj em es eùé a mar a ziviz groeit dehon épàd deuehieu labour er Bleun-Brug pé tolpadeu er ré yaouank hag en des dihunet élleih a chelaouerion d'er muzik keltiek én ur zizolein déhé pinuidigez ha brauité hor soñenneu hag hor soñereh.

A houdé un herraad en doé en Eu DERIAN lakeit-én é sonj seuél ur bagad soñerion émesk paotred er hloerdi. Deusto d'er bihan a argand én é yalh, é kavas en tu de brénein er benueger rekis ha de hobér eid é soñerion dillad hanval doh ré Deved-gwenn Noal-Pondi. Tro ur blé é talhas er soñerion neué de labourad ged kalon hag, é penn er blé, éh oent bet gwélet é préhésion gouél braz Santéz Anna é soñein kerklouz él soñerion akourset de hoari a houdé hir amzér. Ur blé goudé, éh oent é Brest eid gouélieu braz er Soñerion binieu deit a Vreiz abéh, med eùé ag en Ihuerhon hag a Vro-Skos, ha setu gounidet geté er pris ketan é rummad er ré yaouank. Nag a joé geté en dé-sé, me lar deoh, ha nag a lorh én o haloneu pe oent é soñein ged er hévrenneu arall é ruiue Brest aveid baléadenninour er soñerion !

Goudé ugant vlé treménet elsé é Santez-Anna é kreiz ul labour f'héhus, setu arriù eid en Eu DERIAN er hourz de voud person-parréz. Karg a barréz Pléhéneg e oé reit dehon ha ged leuine é kave ur barréz biù hoah énni er brehoneg ha karanté eid treu er vro. Aveid gouél ketan Nédeleg en doé lakeit ar saú ur strollad kañerion ha plijadur braz en doé kavet parrézianiz Pléhéneg é kleuet er hañenneu brehoneg deit ken brau épàd overenn en nozéh-sé. Karet en devehé en Eu DERIAN kenderhel ged er strollad-sé hag hé lakat de gaerad muioh mui. Allas !

Er poulad ivl édan er "moteur"

Me iondr Loeiz en devoé prénet un auto, pé un tankar mar karet. Ne oent ket stantk èl hinui en dé d'er maré-se.

Neoah, me iondr Loeiz e zoujé berpet kemér é jaotan : "Moned e hrér ken fonnus, émé éan mar ne vé tu de uéled en touleu én hent-pras". Chetu perak é chomé liés pemzek dé, té suhun heb kuitat er hardi.

Er mitin-sé, me iondr Loeiz e oé é kignajein é talkein é di, pe zas dehon rein un dramsel d'é auto : "Gast ! Petra zo ? Hanval é en des bérer ur poulad ivl édan er "moteur"... Ean é soubein é viz abarh : "Guir é, en éol e zo é skuillh azé ha ne ouien ket !"

Heb gortoz hiroh, me iondr Loeiz e huiska é justen hag e gemér hent er vorh de glask paotr er mikanig. Un eur arlerh é té éndro de heul geton un tam dén tagoseg, guisket é glas, én é zorn deheu ur vouist hoarn e seblanté bout ponner eroal.

En dén glas e grabotas é valog un tammig, ha ean de lared, èl a pe bet é achiù é Bater : "Ia !". Divouestein e hra dohtu é venuégér : "Suroal éh es un toul én ur léh benag Marsé édan kov er "moteur".

Gorvein e hra nezé édan en tankar : ne oé kin guélét nameit é droeid. Chomel e hra heb boujal. Me zad néhanset e oulen kriu : "Hama ! penaos é ma en treu genoh ?"

- "O ! genein-mé nen da ket ket fal, mes get er "moteur" ne laran ket ! Ne gavan ket en toul berous..."

Chomel e hram hoah de ortoz un herrad. En un taol, chetu en dén é huchal : "Mad é, kavet em es !!".

- "Petra é oé ?" e oulenn me iondr Loeiz.

Respond erbet, mes kleued e hram nezé burtellerèh hoarn hag un nebed taoleu morhol. Un tammig arlerh e tibouek paotr er mékanig d'en héol, é vogenn kalastret get ur biziad ivl ha druni.

Bagad ou kañerion Keranna



ivl ha druni.

- "Chetu petra oé, émé er lapous. Suroal a pen dé bet chanjet en ivl ag er "moteur" en taol dévéhan, ne oé ket bet lakeit fasibl er bont én é léh. Daù mad e oé dehon béréin! N'em boé nameit er boutein betag en dan ag é dou!".

- "Nen des nitra droug a hendaral ?" e oulenn hoah me iondr Loeiz.

- "Ne gavan ket atao, mes bout zo moyand de ouied ; lakam er "moteur" de droein".

En dén tagoseg e sailh én tankar, e negenna hag e hoari un nebed klaveteu. En héfluskér, é tiskuih pelzo ne ortozé ket guel, punein e hra d'er bouraplan !

Neoah un dra benag e oé kam : sel mui é troé er moteur, sel mui e kleuér un trouz "pouk ! pouk !". Hanval e vehé bet ur pochad pel, é torimellad abarh ! Paotr er mékanig e zigor aben er golo - "Gast ! éme éan ; éh oh é klask lakad er moteur de zébrein ho tok-mihèr ? Un tammig muioh e vehé bet lakeit a dammeu get er velin-aeù."

- "Nen don ket souéhet, a houdé deg dé-so eh on mé é klask er pikol to-sé, e ziveg me iondr. Koéhet en devoé abarh genein en dé ma oen é torchéin er menandour."

- "Guell e vehé bet deoh er lakad édan en toul de serrein en ivl !" Me iondr Loeiz ne gredas ket respont...

RAF PONDI



3. DIGRESKANS HA MARU KONSTANTINOPOLIS

(989 - 1453)



Er blé 1054 e huélas en disparsi bras étré er Patriarch a Constantinopolis, Mikèl Kéroularios hag er Pab a Rom, Léon IX, én arbenn d'ur chikan a-zivoud er Spered Santél. Er pab e venné lakat en Ibiz Orthodox de blégein dehon, ha honenn ne venné ket, get eun a hoannad gelloud en Empelour rag ma oé harpet er Pab get en Empelour Roman-Germanek, énebour brasan en Tron a Constantinopolis !

Ret é ansau é oé en Empelour treiset ha dilézet get en oll ag ur penn d'en arall ag é Rantelèh... En Normanded endé keméret en Italia, er Sicilia, en Ellas, hag en Turked Seldjoukid e oé misstr én Anatolia abéh. Arriù e oent beteg er Bosphor a-houdé er blé 1079.

Truhék e oé enta stad en Empeloured, pe azéas ar er Gadoér-Veur en devéhan rumad anehé, er Homnened. En hanni ketan, Alexis Komnen (1081-1118), e zas Neoah de benn a hound éndro, ar en Turked, er Iodenn vrasan ag en Anatolia, ha Yehann, ar é lerh, e lakas eué er Serbed de blégein dehon. Mez man'ein e hré muioh-mui en argand hag en dud, a vezul ma kreské pinuidigezh er gomersion a Veniz, Pisa ha Gena, d-it de benn a vestroniein rah er homers etre en Europa hag Empeloure Konstantinopolis, heb gounid erbed aveit prezol Empeloure Konstantinopolis, e oé èl ur Rantelèh-Veur. Er latined é Konstantinopolis e oé èl ur

vostad prenued é kalon un aval oranj ! Koéhel e hrsas enta éndro er Makédonia hag en Ellas étre dehorn en Normanded, ha sellad e hrent er Gér-Vamm get deùlagad hoantus, èl ur fréhenn dru ha huek, mad de voud kroget abar'i ha de voud lonket !

Kollet é eùé er Bulgaria éndro, pe arriù er IVvet kroéz deg ér Bosphor, ambruget ha mestroniet dré er Franked. Ne za ket ezz ré-man du-hont aveit tennein er "léhieu santél" azan kraboneù en Islamiz, mez kentoh aveit plantein ou réind é kory pinuidigheg er gér-vamm "schisnatik"... Honnen ne oé ket mui kriù erhoalh aveit dihùenn doh un armé ken nivérus, ha rete oé dehi goulenn truhé !

Mistr é breman er Franked é Konstantinopolis (1204) ha didronet dehé en Empelour Grek Alexis Vvet aveit lakat un Empelour Latin én é léh, Beaudouin Iañ. Peurkèh Konstantinopolis : 2 000 dihùennour e oé bet dibennet dré en "dougerion-kroez", rag ma n'ou-doé ket pléget d'er Latined hag er gér abéh e oé bet dilézet d'er soudarded.

En empelour didronet um dennis nezé d'ur horniad bro chomet fidél dehon é sol en Anatolia. Padein e hrsas en treù èl-sé tos de 60 vlé... betag ma um gavas un Empelour arall, Mikél Paléolog, kriù erhoalh aveit skarhein er Franked er mez a Konstantinopolis, ér bél 1261, hag aveit derhel penn d'er Serbed ha d'en Turked !

Alas, en Turked miliget e za neoah de benn a drezein er Bosphor, ér blé 1354, ha de ziazéein kastellieù ér Balkan... En Empelour grek nen-des ket argand na soudarded eroalh aveit tâlein de rah é éneberion tolpet én dro dehon, en Normanded, er Franked, er Serbed, er Bulgared, en Arabed, en Turked, er Persed. E vestroni ne ya ket mui péloch eit motenneù Konstantinopolis, grônet get er vangoérieu sauet é amzér guéharall., é gré en Empelour Théodosius.

Pobians er Gér-Vamm en-doé nezé digresket, ha ne chomé mui abarh nameit un 50 000 pé 60 000 benag a dud, é léh er 500 000 e oé guéharall, édan mestroni Justinian.

Deit e oé de vout ur gérig distér, a-houdé en distrij perhué groeit dré er Franked. Deustou de gement-sé en dud ne oé ket deit de vout furoh : bout e oé hoah chikan étrézé a-zivoud treù er Fé. Lod anehé e oé a-du get en Empelour aveit klask ur Gonvenans* get er Pab, ha gounid èl-sé sekour er Prinsed kristén a vroieu er Hornog.. Mez lod arall e laré ne vennent ket biskoah sentein de Rom, én arbenn ma oé a-du get en Normanded hag er Latined...

Peurkèh Empelour enta ! Doned e hrsas neoalh de Rom, de Ravenna, ha sinein e hrsas Kemenn en Unanded* étré en diù Iliz... Moned e hrsas eùé de BARIZ, ha de LONDON aveit klask sekour, mez ne gavas nameit digasted ha treizoni. Ha éan éndro de konstantinopolis, get nitra én é zehorn. Tonket e oé er Greked d'un zihùenn én-ou-unan éneb de armieieu er Sultan Mehmet II, deit ar Tron en Turked Osmanli ér blé 1451, hag arriuet adal de vangoérieu Konstantinopolis er 5 a viz Imbrill 1453.



Beyazit I^{er}, Bajazet (1389-1402)



Constantin XII Paléolog

Er soudarded turk e oé paudmat nivérusoh eit er Greked bond e oé 160 000 anehé doh troed er vangoérieu, ha dihùennion en Empelouréh ne oent nameit 9 000 heb kin ! Tristoh hoah, bout e oé get en Turked bandenneù kristén, én ou mesk un ijinour a greiz Europa hanuet Orhan. Hennen é e obéras

ur pikol péh kanon hag e hellé kas én àuel melleù-mein blaohus ; pouizein e hré peb unan anehé tro-ha-tro de l 200 livr ! Get er melleù-sé é tas en vangoér d'en dias étal dor Sant-Roman, ha chetu en Turked émesk en dihuennerion...

- "Arsaüet en dihùenn, e lar nezé er Sultan d'en Empelour, ha é vou goarantet d'oh hou puhé !"

- "Kement-sé nen dé ket é dallh genein, e reskondas er Basileus, deit é aveidom er hours de veruel, ha peb unan ananom en-des renonsiet é vuhé !"

En devéha n krogad e zigoéhas en 23vet dé a vis Mae 1453. Meruel e hré er Greked a vostadeù, hernet èl ma oent get ur miz hantér a vrezél noz ha dé, ha koéhein e hrsas en devéhan Empelour éan-mem, Konstantin, émesk é dud, get er gléan én e zorn.

Dibennet e oé nezé en oll dihuennerion hag e chomé hoah én ou sau, hag en oll poblans, plahed ha bugalé e oé kaset èl sklayed, de vont guerhet ar marhadéù tud en Azia-Tostan... Nezé é oé dilézet ar ré er gér abéh de vont pilhet dré er soudarded. Er palézieù heb kin, hag en Agia Sophia gloestret de Allah, Doué en Islam, e zelié chom goarantet, dré volonté er Sultan...

Doned e hrsas éan-mem d'en Agia Sophia ar gein é varh-brezel, ha turel e hrsas d'en dias er limajeù kristén én ur lared er getan pennad -g er Horan, livr santel Mahomet : "E hanù Allah, en Truhéus. Nen des Allah nameit Allah, ha Mahomet e zo é brophet..."

Peurkèh Konstantin, devéhan Basileus,
Peurkèh Agia Sophia, kalon en Orthodoxyia,
Peurkèh Patriarch a Constantinopolis...
Achiù e oé buhé Empelourèh Rom é broieu er Retér hag en Azia-Tostan... ha kollet e oé bet, ar ur dro, inour ha brud er vroieù kristén ad-l d'en Islam...

En dé 23 a viz Mae 1453, e zo bet en hanni tioélan a istoér en Europa hag en hanni méhusan* a vuhé er Gristénieh...

Loeiz ER MOUEL

P. S. : Er pennad de zoned, en hanni devéhan, e vou diar istoér en Turkia a-vreman.

Girieu diéz, merchet get ur stérennig * :

Trajeris : péh-hoari trist (tragédie) ;

Mor-Medidourel : Mor é kreiz en douareù (Méditerranée) ;

Empeloureh : Rantleh-Veur (Empire) ;

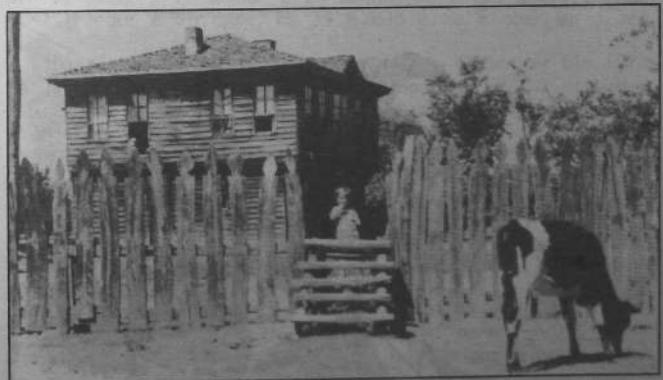
Kuzulour : alior (conseiller) ;

Loj-danné : loj bras de reseù er marhadoureh deit ar vor (entrepot) ;

Kroézadeg : armé en dougerion-kroéz (croisade) ;

Kovenans : arrangement ;

Kemenn en Unanded : décret d'union.



DOEREIEU ER VRO

Bout e zo breman ur ru "Job JAFFRE" en Oriant, hag hanuet é bet ur ru arall "Ru Youen Drezen" hag ur blasenn "Paul Ladmirault."

Tro Dorig Le Voyer ha Marc'harit Gourlaouen e zei devéhatoh.

Chetu azé un doéré mat, hag un dra deliet grons d'en dud-sé, hâni ne laro er hontrél ! Labouret o-des stert, hed o buhé, aveit dihuenn brageris hor bro. Hanieu er bokedeu ha ré en éned - dalbék skriuet é galleg - e hortei un tammig aveit ur huéh !

Trugéré de vér-di en Oriant aveit kement-sé, ha trugéré d'en Aotru Mér bout reit ur skuir vat d'é gensored ér barrézieù arall. Bout e zo kement a Vretoned brudet (pé kuhet) hag e jaojehé dehé bout inouret eué !

Dem-ni kas hor goulenneù gredus d'en dud hag e zo é karg !!!



Youenn Drezen

ER BREHONEG E KUZUL-MEUR ER MORBIHAN

Ne vé ket ré liés !... Mez, aveit dihuenn er skolieù brehoneg, éh oé un dra jaojabl. Er vrehonegerion e oé "én o douar gunéh", doh ma larent... hag er ré-rall e oé un tammig bammet é cheleù diviz en Aotru CABELLEC, Kuzuler kanton Ploué, ha Mér er barréz-sé. Bet é bet eué kannad (pé député) er hornad.

Chetu aman, dré vrás, er péh en-des laret aveit goulenn ur blank benag de sekour skolieù DIWAN.

... "Rekis é dein komz hiniù ag er skolieù hanuet DIWAN. Er skolieù-sé e vé disket hor yeh, hani hor Bro, hani hon tud ! E skolieù DIWAN é vé taolet é spered er vugalé hadenn er vrehonegerion de zoned, aveit ma vo miret hor yeh, goal-gaset beteg breman.

"E Lanpaol-Ploudalmézeù éma bet digoret er skol ketan ér blé 1977, é Bro-Léon enta. A-houdé, skolieù DIWAN en-des kreskeit : 19 anehé e zo breman é Breih abéh. Ohpenn 400 kroédur e zo énné, ha 54 a dud e zo é obér ar o zro.

"Digoret é bet ur skol "maternelle" én Oriant ér blé 1978, ha rénet get Daniel EN DOUJET. Boud e zo 12 krouédur, étré 2 ha 6 vlé, ér skol-sé hiriù. Er blé de zoned, groeit e vo hoah ur sal klas arall, é dérez ihuéloù, én Oriant, ha disket e vé eué er Galleg kerkloùs èl é ne vern péh skol arall !

"Skolieù DIWAN en-des dihadet enta, ha kerhed e hrant ag en dibab, deusto d'o diovré a argand. Alas ! En diover-se o laka én ur goal stad rag rekis mat é péein er vistri-skol, en asuranseù, ha mizeù arall a beb sort. Ohpenn 200 million o-des a zelé !!!

"En arbenn de gement-sé é houllennan genoh, Aotro Penn-Rénour, ha genoh-hui, me mignoned kuzulerion, rein ur sekour én argand de skolieù DIWAN, pe nen des nameite é tiskein hor yeh d'hor bugalé... Mar ne fal ket doh rha vo kollet er Brehoneg, éma ret en diskein d'er vugalé, ha mal bras é, me zud vat ! A pe vehe cherret er skolieù-sé, é vehe devéhat..."

Heb argand é koéheint emberr a-blad : mar fal dem goarn er Brehoneg biù, éma rekis grons sekour get DIWAN heb dalé.

"A-houé 1984 Département AODEU-EN-HANTERNOZ en-des reit 13 600 000 livr (koh) peb blé, ha PENN-AR-BED e ra 20 000 000 eué a-vléad... Er MORBIHAN ne ra nitra beteg breman, nitra a-grén !! Ur vén aveidom, a pe vé fondet kement a zâne aveit gobér inosantaj ! Er bléman, ne hellam ket chom bouar doh galv er ré e zisk hor yéh d'hor bugalé, ur galv ankinet... Hiniu éma ret dem skriù de Vînistr en Deskadureh, ga gouleñn sekour aveit DIWAN e zélé reséù o lod, kerkloùs èl er skolieu arall !!

"Ha, de hortoz, ram ur yalhad mat dehé... un dra deliet é... hag er gelloud e hram !!! Me lar doh trugéré, é hanù en dud kalonek hag e zalh DIWAN én hé sau".

PAJENN ER LENERION

1. J'ai lu, sous la plume de Job JAFFRE : "é véred en Alré, léh ma kousk breman Loeiz HERRIEU...". Dans le cimetière de Saint Caradec/HENNEBONT, il y a aussi la tombe de Loeiz HERRIEU, très belle d'ailleurs, avec croix celtique...

Pourriez-vous éclairer ma chandelle ? Loeiz HERRIEU est-il enterré à AURAY (mais où serait sa tombe ?) ou bien à Saint Caradec ?

B. En Hen-Bont (ur grégamiz a huéch-a rall)

AN DOERE : Pe'nde bet marù Loeiz HERRIEU, douaret é bet de getan é vered EN ALRE. E dud e vennas devéhatoh er has de véred Sant Karadeg, é bé é familih.

2. Get plijadur é lénan ho kazetenn... mez pérag AN Doéré é léh EN Doéré, ha pérag "ken" é kenlabourad... Er préfix "kan" e zo just ker koh èl "ken" !

"Obér ! aveid lared "produire" nen dé ket reih. Ur gir 'coh e zo impléet breman get tud SADED ha ré el LIAMM : keneñc'h.

Breman d'em zro é houllenn genoh, mar goujet, mammenn er gir "koéhandal", impléet get Loeiz HERRIEU aveit lared "fainéanter". Ur gir talvoudus é hag é vehé mat dakor buhé dehon. Doned e hra, me gred, ag er gir koh "kehoed!", deit de voud "kevel", hag e venn lared "doéré". Boud e oé, én amzér guéh-arall, tud dilabour hag e hounidé o biuans é kantrenn a di de di ar er mézeu aveit lared en doéréieù. Sellet e vezé merhat doh er labour-sé èl ur meni-feniantaj...

Bihui (Bieuzy) e zo tost de "Bituit", unan a genrénerion Verkingétoix, deit de glask ul léh de guhein ar mân Kastenneg...

Anton ER RUI, é Dublin



Bé Loeiz HERRIEU er Vered ag En Alré
(Foto Hervé HERRIEU)

AN DOERE : Skriuet hon-es AN DOERE, ha nepas "en doéré", aveid tostad hor skritur de hanni er "K. L. T.". A-zivout "Bihui", ne houian ket mammenn er gir-sé. Rézon e hues marsé de zegas chonj, ag er Gall Bituitos... Marsé kentoh bout e oé, én amzér-se, ar mân Kastenneg, ur hoed plantet get gué bêù... ur bêùd (èl ma oé ur "gisténid" én ur léh arall). Più e laro dem er huirioné ?



(TRÈSET GET R. PERRIN)

Comment dites-vous ces 10 phrases en breton ? Ne regardez pas trop vite les phrases bretonnes qui suivent ! Elles sont la traduction correcte des phrases ci-dessus, à condition de les reclasser dans l'ordre qui convient.

1. Ils n'ont que des paroles vexantes à la bouche.
2. Le transept de l'église est très large.
3. Le voilà parti les jambes à son cou.
4. Grosso modo, j'en ai compté cent.
5. Il n'est pire que l'eau qui dort.
6. Ces mauvaises herbes ont épuisé la terre.
7. Il vous faudra vous passer de lard.
8. Je "trouve manque" de mon petit chien.
9. Ici vous aurez à vous tenir sur vos gardes.
10. Je voudrais avoir un chevreau et un faon.

1. Aman é vo daù deoh boud àr en diwall.
 2. Er fall lezeu-sé en des debrét en douar.
 3. Ledan braz é bann-kroéz en iliz.
 4. Me garehé kaoud ur menn-gavr hag ur menn-karù.
 5. Ne vé nameid bégadeu gete.
 6. Dianéz em-es a me hi bihan.
 7. Ha ean kuit én ur obér boteu kazal.
 8. Red e vo deoh diové a gig-moh.
 9. Gwell é deur e rid eid deur chartet.
 10. Kant em-es kavet a-ziar vraz.
- *****



En deù gomper e oé é lared kaer dirag ur chopinad...

- Groam b'ba sigaretenn, e lar Leich, én ur genig é yah d'é gomper ; roltam unan voén, ni e hreï stankikoh !

Goudé m'éma bet losket er sigaretenné voénik-sé, ha goulennet ur chopinad arall, er homper Fransoé et genig, d'é dro, èl just, ur hornad de Leich. Hag hennen de lared :

- Trugéré, komper Fransoé, mez lakam b'ba unan tiù, er huéh-man... Ne chomam ket de harikotad èl-sé !

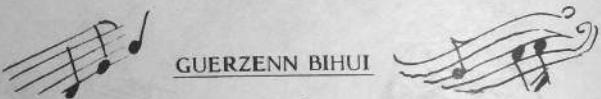
Ha chetu Leich é pakein, é sterdein, butun Fransoé ér folenn papér-sigaret... Hennen e sellé a-dreuz doh é bakad butun é vihannad :

- Mil tu ! e laré-éan d'é dok, moned e hrei rah geton ! Kleuet em-es lared, komper, éh a er butun de girad hoah ! Ret e vo arest, pé bihannad atau : kir éh arriu d'en hanni nen des nameit a-brén... èl dein-mé. Hag ohpenn, ré anehon e hra droug !

- Boof ! émé Leich, ya, er papér é e hra poén ; Groam enta ré tiù, nebetoh a baper de brénein...

- Guélet e hues ar er journal, e lar nezé Fransoé, pégement a dud e lesk er butun bamdé ?

- Narenn ! E péh pajenn 'ta ?
- Ar bajenn er varuans !!!



Er huerzenn-man e zo bet sauet get Loeiz BEVAN, ayeit
er homzeù, ha get Mark PERES, a Vihui-en-Deur, ayeit er
muzik.

Mark PERES en-des hik kañet é "Kan-ar-Bob!" en Orian,
er blé-man, ha gounidet en-des ketan priz er "Soñenneù neué
é Brehoneg".

Er Blañoéh, 'tonet a - Bon - di, e
glask en dro - ; a - Vi - hui
E - dan Kast - en - ek é pas,
é - tal cha - pel Sant - Guel - tas.

1.

Er Blañoéh, 'tonet a Bondi, e glask en dro a Vihui,
Edan Kastenek é pas, étal chapel Sant Gueltas.

2.

Chapel Sant Gueltas zo koh, sauet é doh tor ur roh,
Neolah 'ma berpet 'n hé sau, deusto d'an auel ha glaù.

3.

Cherrein e ra me halon a pe sonjan ér pardon
Bet guélet é Sant Gueltas nen des ket hoah guerso vrás.

4.

E Bihui el ma ouiet, nau hant a dud zo kousket,
Allas ! ayeit labourat, ne chom mui 'meit ur hantad.

5.

Er labour zo é Pondi, hag ér barréz ne chom mui
Ayeit labourat en doar, 'meit ur jao hag ur hoh kar !

6.

En doar mad e zo guerso oet get tud 'ziar en dro
Ha bremen ne chom genem nameit en doar diamen.

7.

N'es mui labour ér hornad, ret mont pel de labourat,
Er brehoneg dilézet, spéréd hon tud zo kollet.

8.

Me zo hoah un den ieuank, mez ém micher éh uélan
é 'mont ag un ti d'en al, penaos hon stad e zo fal.

9.

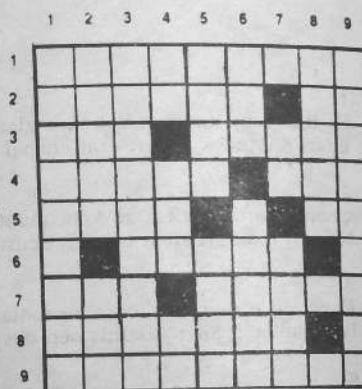
A pé uélan Bro Bihui, er bournaped 'oé énni,
Me rei er péh e hellein, ma sauei én-dro hé hein.

10.

Hé istoér hé braùté, ha dré er bed hé buhé,
Reveet en-dro Bihui el gueharal hor bro-ni.

GIRIEU KROEZA-HED

1. Lakat ampouizon ér bouéd
2. (Ellén ér stired . Miz er bleù
3. Ter letrenn . Péhed mesket
4. Sol er forn . Lam̄m er vuhé (én disurh)
5. E droh kri . En-des diùaskell
6. Bihan a dra
7. Salvér er loned . (E)oé dalhet de obér
8. Mellieu teil
9. E rid ag er mel-penn betag er bizied.

A-DREZ

1. Larganté 2. Sant patrom ur hornad é Langidig . Mab en davadenn 3. Serrein anecuid
 4. Letrad amerikan .(e) laré . Mab er vuoh
 5. Parrez tost de Bondi (eil-pennet) . ag er mem familh
 6. ar ho lerh . Leshamù "VIVIAN" un damezell-stirenn brudet ér siné- ma
 7. BEH dibennet . stér vras dilostet é Rusia
 8. Um chervij anehon
 9. Treboulein forh
- (Kaset dem get POIDRAS ag en DRIANT Trugaré dehon)

GIRIEU KROEZ

niverenn 24

1	C	H	A	S	P	L	O	U	Z
2	H	A	R	P	E	I	N		i
3	I	N		I	N	D		D	G
4	G	U	E		M		A	R	A
5	N	E	U	E	A	M	Z	E	R
6	A	U	E	L	R	I	D		E
7	N		i	H	A		N		i
8	E	B	R		E	M		O	E
9	D	E	V	E	D	I	G	E	U



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7. stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

KANTERBRÄU

Kervoez Mestr Kanter
Bier



Kevredelch SOBLOR
Z.I. a Geriadeu
Tel. 83.03.11 AN ORIANT

IMPRIMERIE PLOËMEUROISE
TI-MOLLEREH A BLANOUR

IMPRIMERIE BRETONNE INFORMATIQUE

Z.I. de Kerdroual — 56270 PLANOUR
PZ 97.82.27.05 d'en eutru MENORET

LABOUR MAT HA MARMADMAT

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER

PLOEMEUR

LARMOR

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adresssez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE :

Publication trimestrielle Prix du numéro 15 F

Abonnement annuel (4 numéros) 60 F

Gérant de la publication Henri MAHO BAUD

Imp. Ploemeuroise — tél. 97 82 27 05

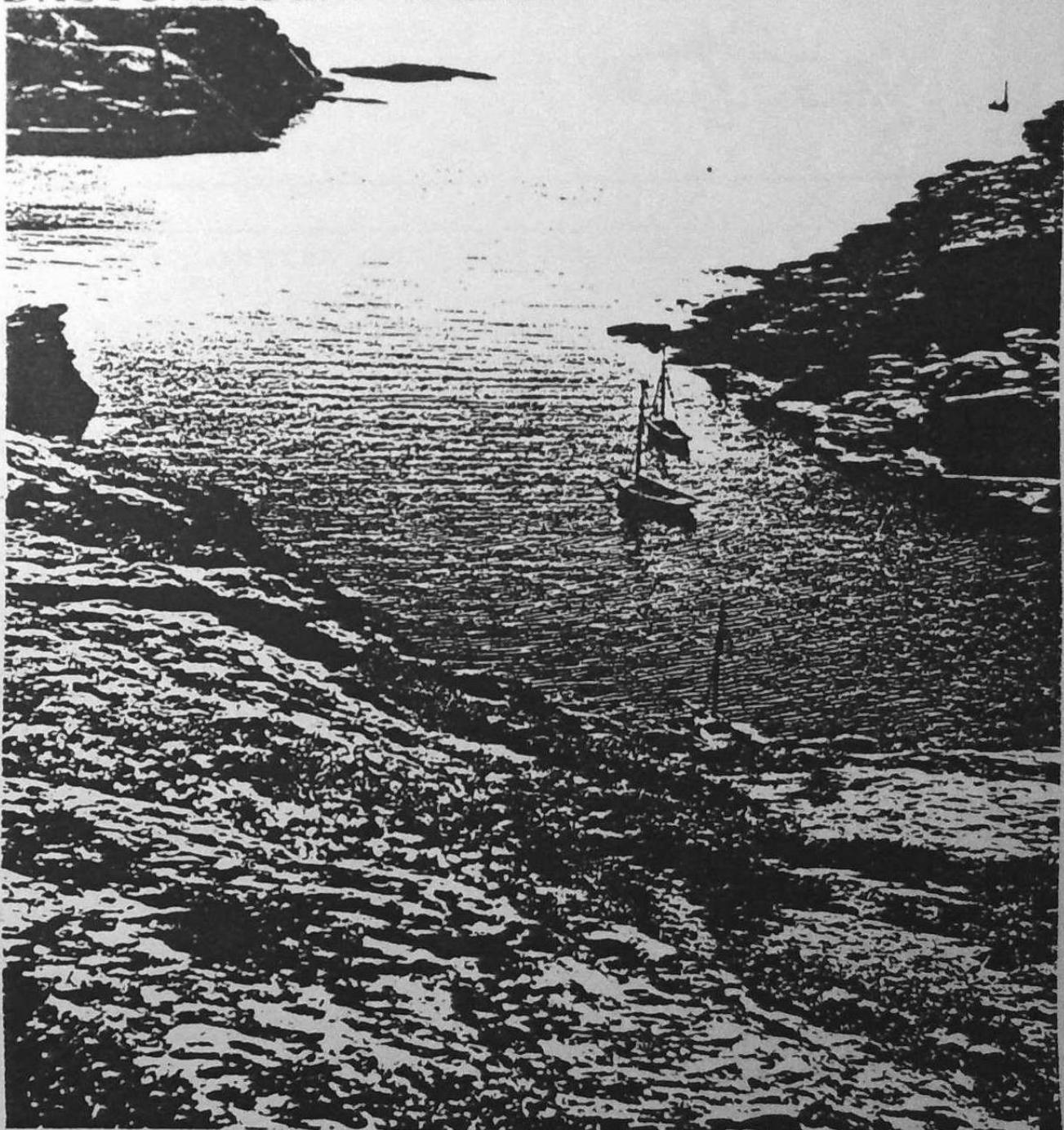
NEUE-AMZER 1983

ISSN : 0750-3326

AJ DÉKÉ

NIV. 26

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



Enéz Groé :

Ur plég-mor, doh tu er hreisté.

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...



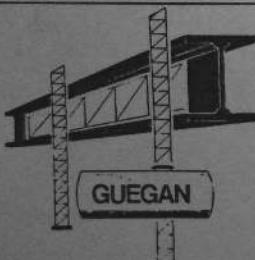
6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIANT
P.G.: 97.64.37.80

Ur vag dré ouél
ha hatoup ! pen é Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97.55.72.69



Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 9724.60.18

TAOLENN

ER BAJENNNEU :

Pennad-stur:	Pajenn...	4
INOUR DE YANN-BER KALLOH		
Predéram, Breihiz, predéram	" "	9
Doéréieù er Vro, ha doréieù Kevredigeh Bro-Ereg	" "	12
Gouilieù Kantvléad BLEIMOR, é Groé	" "	14
Buhé ha Trajeris Ranteh Konstantinopolis (devéhan lodenn)	" "	16
Deskam Brehoneg	" "	20
Lavreg Tonton Filip	" "	21
Emgann er Votereh	" "	25
Gérieu-kroéz	" "	24
Buhé er Voraerion (Yann-Ber KALLOH)	" "	25

En nivérenn-man e zo ketan nivérenn er blé
1988. Tèr nivérenn arall e vo mollet épad er blé,
unan é kreiz en hanv, un all é miz Kalan-Gouianv,
hag en devéhan de Nendeleg.

Embanneut e vo eùé péh-hoari Kalloh, hanvet In-
tron Varia Plasmâneg, diembann beteg breman, hag
ur lodenn ag obéréù Loeiz Guillouz.

Ni houllenn ged hor lénerion hon digaréein
aveid en dalé hon-es keméret aveid embannein en
devéhan nivérenn. Ni ansco labourad regletoch
én amzér de zoned.

Baré er Skrivagnerion



Pennad-stur
Inour de Yann-Ber KALLOH,
Barh BLEIMOR.

El ma vo guélet é "Doéréieù er Vro", Enézenn Groé e venn inoureiñ, er blé-man, ketan Kantvléad Gânedigeh BLEIMOR.

Chetu aman, é berr girièù, er péh e zeliéhé peb Breton goud a-zivoud en dén-sé, er guellan marse a vrehonegerion Bro-Guénéed.

Gânet é Yann-Ber Kalloh é Groé en dé 21 a viz Gourhelén 1888, é tiegeh ur martelod pesketour.

Puar a vugalé e oé én ti, diù verh ha deù baotr, ha biüein e hrent eurus ha yah édan volanté doué, é penn ketan er hantvléad-man.

Huéh oem neuzé, santéz Mari
Ardro d'en daol;
Yah ha leùén e viùem oll,
De Zoué ha deoh é tougem bri.

Alas! En eurvad-sé ne badas ket hir amzér. Pe grogas er brezél 14, ne chomé mui nameit tri anehé. Er mor en-doé lonket en tad é kosté er Groézig, ér blé 1902, hag ur glenùed koéhet ar o nerhenneù en-doé kaset en diù verh d'er bé.

...Er marù ar en nor n-des stoket,
Deit é abarh;
On eurvad zo oeit 'n un arh
Er véred-parréz de gousked...

Ha, pe sôñas kléhiér er Péah é 1918, chomel e hré er Vamm hé unan-gaer, ged hé samm a boén : er glenùed en-doé skoeit hé faotr youankan èl é hoérézed, ha Yann-Ber e oé koéhet éan-mem ar dachenn er brezél, en 10 a viz Imbrill 1917.
O tristedigeh er Vamm glaharet !

Yann-Ber e oé bet kaset é 1900 de Gloérdi Santéz Anna, rag vennein e hré boud bélég. Du-hont é en em lakas de studi ha skriù er brehoneg, er yéh-sé en-doé desket ar barlenn é vamm hag e blije kement d'é galon. E sonj e oé dalhmad ged énézenn Groé ha ged dezonned er brehoneg:

Tèr léù ér méz taolet, tèr léù doh en douar braz
Me énézenn e saù, du é kreiz er mor glaz;
En herreg astennet tro-ha-tro hi goarn kloz
Doh en houlenneù gouïù hag e ruill dé ha noz.
..Me halon zo duzé, én énézegi peur
E gleùér 'mesk o herreg yéh santél er Gelted.

Taolein e hra selleù lorhus ar er vuhé kalet ha kalonek e oé ged en dud a vor én amzér-sé:

Buhé er vorerion e zo trist ér bed-man:
Bepred pell doh o zud, édan glaù hag arnan
Aveid gounid bara, bara d'o bugalé,
Red é dehé lemel ag o bro ha balé ...

Er voéz beur ar en aod, heb skuinein, én hi saù
Doh er vag é pellad e sell, e sell ataù;
Hi halon zo mouget én ur mor a hlahar
Hag ar hé moujenneù, rédeg e hra un dar.

+++
Vennein e hra boud bélég, ha moned e hra de Gloérdi Guénéed, kaset é 1905 de Veneh-ti Kergoran, aveid sentein doh er Galù... Alas! Red e vo dehon dilézel er sonj-sé, én arbenn de glenùed é hoérézed... Chomel e hrsas é galon merchet a-houdé ged un dristé melkonius, èl ma skriù én é varhoneg "Fiat" :

Pen-dé-guir éma marù hunvré me youankiz...
Pen-dé-guir ér gohad, éma red dein plégein...
Péguior éma oeit kuit ged er mor stur me lestr
Péguior ho-pes taolet samm o kroéz ar me hein.

Léh er brehoneg e zo bepred saùet ihuél é skél é sonjeù, ha skriù e hra, é Kergoran, diù bêh-hoari aveid deverrans en dud ag é vro :
-En deù vélér,
-Hag Intron Varia Plasmaneg.

-6-

Hoaret e vo Intron Varia Plasmaneg" é Groé é 1906:dougein e hra testoni de houigeh Kalloch é kevér istoér en énézenn,ha diskoein e hra péken pinùik ha spiz e oé er brehoneg pamdiek é Groé éraog er Brezél 1914.

Kalloch e ya neuzé de studial ér méz a Vreich,ha chetu éan é Pariz,ha devéhatoh é Rouen,aveid gounid é vuhé ha un nebedig sekour d'é vamm chomet é Groé.

Er péh e skriù diar Intron Varia en Tréheù,é Pariz,e zisko en dondoned ag é Fé kristén:

"Aman é ta er ré gablus,er ré dinersh,er ré flastret;aman é teùlinér didrouz hag é ouélér heb lared gir.

Ti er Vamm é...Er bobl ne huél ket er bobl:er bobl e zo hi deùlagad staget ar ré er Vamm...

Dirag er piledeù énèuet,inéaneù e gleùér é tifronkal;aman en em hra er bédenn wellan,pédenn er selleù..."

Neuzé eùé é ta de voud Kalloch ur brogarour brudet,ha kenlabourér de gazetennéù keltiek en amzér-sé:Dihunamb,l'Echo du Morbihan,le Pays breton...hag é sekour seùel en dastumadenn "Brittia".Guéled e hra Breih-Izél èl ur vag ligernus étal un arall brasoh,er Frans:gellein e hrér inourein peb unan anehé heb dilézel en arall.



Pe son kléhiér er brezél é 1914,vennein e hra grons kemér é léh ar en "talbenn" èl er ré-rall,deusto d'er hâz e zo én é galon é kevér "Ad en Iwern":

-7-

El en tèr gomz ar er vangoér,é amzér koén-meur Baltazar;

El ur loér a ganù hag a lorh,dallet peb héol d'hé splannéd gouéù,A-us de zremmuelleù didalvé er gatell Europ,Dremm goëd er Brezél.

...Me huél!Me huél!Strill Doué ar gein en Denele!Er glen hag er morieu e zo ru ged er goëd...Goëd ar gornog,goëd ar greiznoz;goëd é kreisté hag é retér:honnéh e zo ur bénijenn,ahoël!

E mizieù ketan 1917,em gav e hra Kalloch ar er getan linenn,adal d'er Germaned.Neuzé é skriù "Kartér-noz er hléieù",er bajenneù divarùel anaùet eùé èl "Pédenn er Gédour":

Dioallet mé,men Doué, doh sponteù en noz dall Rag braz é me labour ha ponner me ari: Dirag talbenn er Frans deit é me zro gédal.

...Me zo er martelod de gartér,er géour,E ya,e za,e wéi oll e gleù oll.Er Frans Ndes men galùet henoah de virein hé inour,Kemennet hé-des dein kenderhel d'hé drougrans. ...Me zo er Gédour braz én é saù ar er hlé,Goud e hran petra on ha me ouér petra hran:Iné Kornog,hé douar,hé merhed hag hé bleù,Oll kénéder er bed é,en noz-man,e viran...

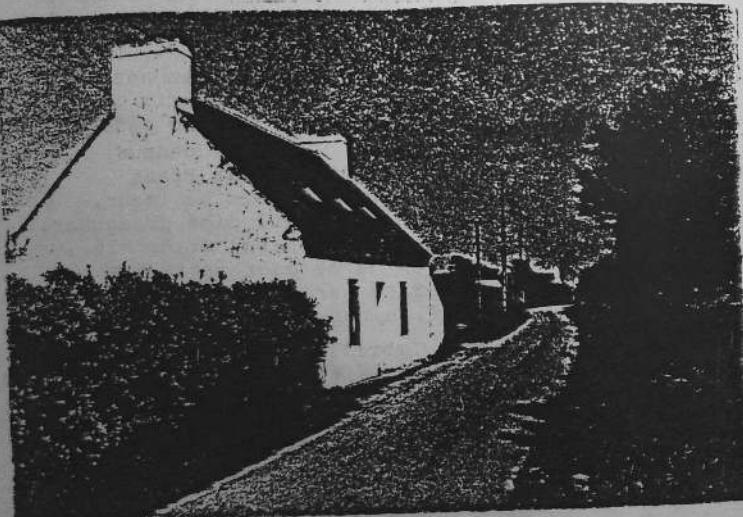
En dé 10 a viz Imbrill 1917 e oé meurh Vask,ha Kalloch en em gavé én ur fozell a goed Urvilliers,é kosté Sant-Quentin.Un obuz a 77 e goéhas tostig tra dehon hag er lahas ar en taol...Marù e oé er Gédour breton,ha diskaret ar un dro er barh guellan e inouras biskoah brehoneg Guéné.

+
Douaret é bet korv Kalloch é véréd Cérisy,mez é relégeù e zo bet dégaset de énézenn Groé ér blé 1921,ha saut e zo bet arnehé ur groéz keltiek.

Er barhoneg "Ar en deùlin", embannet ged P.Mocaer é 1921, ged L.Herrieù é 1935, ha ged Kevredigeh Kendalh é 1963, e zo breman dégeméret ged en oll èl ur lodenn talvoudus a lennegh Mab-dén.

Revo lideù er Hantvléad, é Groé, untestoni neù de garanté en énezenn é kevér hé mab brudetan, ha revo inouret, ar un dro geton, er yéh e garé kement, "yéh santél er Gelted".

Loeiz ER MOUEL



Ti Yann-Ber KALLOH, é Groé :

Un tiig guenn du-hont em-es,
Er benal gresk étal en nor ...

PREDERAM, BREIHIZ, PREDERAM...

E "Dihunamb", ér blé 1906, Loeiz HERRIEU e skriùé kement-man: "El em-es éan laret deoh dija, "Dihunamb" e zigor er blé-man ur gevérereh étré bugalé er skolieù a Vro Gwened... Ni e béd enta rénerion ha rénerézed er skolieù-sé, pé er ré en-des karg anehé de skriù dem a-zivoud er péh e hrant én o skoleù aveid gouarn er brehoneg.

Eraog ma vo cherret er skolieù ged "diholaj Pariz", toucham labourad, rag marsé arlerh ne helleem ket."

Eid er hrogad ketan, 17 skol kristén e lakas o hanù eid er gevérereh. Gwir é, biù mad e oé hoah er brehoneg én amzér-sé én or Bro, pégwir er blé arlerh, de lared é é 1907, é pardon braz Santéz Anna, en Arheskob a Roahon, en Aotru Dubourg, un Trégorad, e hrsas ur predeug dispar é brehoneg dirag ur vouléad perhindrierion.

E Almanak Kevredigeh Broadus Breiz (Union Régionaliste Bretonne) aveid er blé 1908 (péwar-ugent vlé e zo enta er blé-man) é kavér ur pennad a zorn en Aotru de L'Estourbeillon, lesanuet Hoël Broéréc'h, kannad er Morbihan ha renér en U.R.B. Lared e hra endes, ar un dro ged er "Congrès Diocésain", saùet un tolp é Gwened eid gouied, dré vouéhereh, ma oent nivérus ér "Hongrès" er ré e oé a du ged deskemant er brehoneg ér skolieù kristén.

En Aotru Eskob Gouraud en-doé eùe galüt en dud de zoned de lared er péh e sonjent a-zivoud en doéré-sé.

Oll d'ur vouéh é larezant éh oent a du! Ha diskleriein e hrézant : "Le Congrès, considérant que s'il est indispensable que les enfants bretons apprennent le breton, il est non moins nécessaire qu'ils sachent leur langue nationale: le breton, émet le voeu que dans toutes les paroisses bretonnantes l'enseignement du français soit donné par la méthode bilingue."

En Eskob Gouraud e laras eid klozein é sonjé mad penaos é vehé bet kaset de benn en hoanteù-sé hag en-devehé éan-mem reit lusk,a gement ma hellehé,eid ma tisohezent.

L'Estourbeillon e houllenn ged skiant-vad peb brogarour derhel sonn doh en aùél a folleh e hwéh eid skubad er brehoneg ér méz a Vreih eid ma vo tu,e lar éan,d'on éneberion gallekad ésoh speredeù er vugalé hag e zehé neuzé de voud revanied.

Degas e hra sonj eùé penaos,én amzér agent é Bro Hongria,er pemp Tchek devéhan e gomzé hoah yéh o bro e zas de benn dré vennanté de adgânein langaj o zud koh.

Ni zo ni,e lar L'Estourbeillon,1.200.000 a dud é komz brehoneg,diskient ha flaù e véhem,a dra sur,mar laoskehem or yéh de voned beteg hé akeù devéhan.



Tenaüet int,hiriù,a ohpenn en hantér,er 1.200.000 brehonegour-sé ! Pégément e chomo édan 80 vlé arall ?

Deit é "diholaj Pariz" de benn,tammig ha tammig,heb gobér ur brezél kri d'er brehoneg d'er lakad de voned de goll a rum de rum dré ma o-des diùennet en deskein ér skolieù.Ha perag ? Rag ma hra droug yéh nerhus er Vreihiz d'er Jakobined sévenet,hag hé argarhein e hrant kotibunan.Ha nen dé ket en tri pé péwar gér brehoneg takenéet é Kemper ged De Gaulle or lako de gredein en-devoé er mell dén-sé ur galon sourgarget a garanté aveid yéh or bronni..Ne gredan ket muioh é oé prest "Diskarg-Jistr-dein" de rein de Vreih oll en treù kaer en-doé grateit é Ploermel.

A pe zo bet lakeit saù é doull,é vezé kleuet ré é lared :"Forth vad!N'or-boé nitra de grignad ged en tu déheù;ged ré en tu klei or-bo er péh n'en-des biskoah vennet er ré-rall dakor déom."Ha deit ind,er ré klei,med èl ré en tu arall,aveid ket ha nétra!Ar o lerh deit

éndro en "déheùed":traou a gaoch él er "gleied" ha forh erbed n'o-des groeit ag er brehoneg:tud Diwan er laro deoh!

Ur souéh hag un dristé é gwéled or henvroiz é chomel fri ha rèvr ged diholaj a beb liù hag é lonkein jourdouleg er gaouiér pasket dré vegeù braz Bro-Gall.

Ankoéhet e hues,breudér,penaos épäd kantvedeù é om bet lorbet lerh-oh-lerh ged gouarnemanteù

Frans:rouâné,ampeleured,républikaned gwenn arlerh ré ru.Begèged e véhem é kredein er bodeù-aùél-sé,rag a huerso éh om bounéahet ged mamenn dihesk o gaouiér.

Edan berr é anséaint hoah or penvèuein ged o filbégereh.Gwéharall é vèuent en dud ged lagout kent er vouéhereh.Er geih Vreihiz en em chako hoah étrézé abalamor d'ur "Président" neùé hag e hrei fout kaer anehé goudé,èl en nasad en-des treménet én é raog hag en nasad e zei ar é lerh !

Bretoned penneù kaled ?

Ya,ha doh sour liéz a huéh !

Guenhael HERRIEU,Huavrér 1988.

Girieù diéz er skrid-man

-Diholaj	=vauriens,é galleg
-Bouléad	=grand nombre," "
-Oll d'ur vouéh =à l'unanimité," "	
-Disohein	=aboutir," "
-Adgânein	=faire renaître," "
-Akeù devéhan	=les râles de l'agonie;" "
-Argarhein	=exécrer," "
-Takenéein	=ruminer," "
-Jourdouleg	=empressé," "
-Paskein	=donner la becquée," "
-Begèged	=idiots," "
-Bodeù-aùél	=fanfarons," "
-Bounéahein	=rassasier," "
-Dihesk	=intarissable," "
-Pilbeg	=bavard," "
-Nasad	=bande," ".

-12-

Doérerieù er Vro
ha doérerieù Kevredigeh
Bro-Ereg

Lénet on-es é "Boéh sant Martin", er gazettenn ker plijus a barréz Landévan, un doéré soéhus a-zivoud oèd er véléan a Eskobti Guénéed:

-Ohpenn 80 vlé:48.-A 75 de 79 vlé :81.-A 70 de 74:67.-A 65 de 69:151.-A 60 de 64::117.-A ((55 de 59:66.-A 50 de 54:46.-A 45 de 49:29.-A 40 de 44:23.-A 35 de 39:8.-A 30 de 34:3.-Edan 30 vlé:0.

Boud e zo enta 639 anehé, mez 132 e zo kuit a servij én arbenn d'o oèd pé d'o yéhed, ha 228, én arbenn d'o labour ar dachenneù arall.

Er ré staget d'en 300 parréz, nen dint enta nameid 279,212 anehé èl personed-parréz, ha 67 èl kuréed

Abenn 10 vlé benag, en 279-sé e vo deit de voud un hantér-handad pé bihânoh, peb unan anehé e vo enta sammet ged 6 pé 7 parréz...

Trist e vo neuzé stad er Gristénieh é Eskobti Guénéed, ha red e vo grons seuel gizieu neué aveid derhel er lideù kristén é peb parréz...

OVERENNEU BREHONEG E SANTEZ-ANNA

Boud e oé eleih a dud é Santéz-Anna en devéhan sul a vizieu Genvér ha Imbrill devéhan aveid kemér perh én ovérenneù lidet é brehoneg Guénéed.

Kement-sé e zisko splann é es ur "gouleñn" kriù, én or parrézieù a Vro-Guénéed, aveid ma vo kendalhet ged er gânenneù brehoneg, ha ma vo lidet muioh a ofiseù d'er vrehonegerion. N'ankoéham ket enta lavar er ré goh: Breih ha Fé e vo berped breur ha hoér é bro Guénéed.

-13-
UNDEUEH DEVERRANSEU E KARNAG?DISUL 26 A VIZ.
MEHUENN 1988,E PARK-KAMPING ER VEITERI VRAZ.

Boud e vo deverranseù é Karnag, disul 25 a viz Mehuenn 1988, épàd en deùeh abéh :

-Ovérenn brehoneg,

-11 eur : Ovérenn brehoneg,

-12 eur : ur pred ,skanù pé ponnér revé gred

peb unan, ar douareù er Hamping,

-15 eur :deverranseù brehoneg ha keltieg épàd oll en anderù, ged sônenneù, korolleù, ha

hoarieù a beb sort,

hoarieù a beb sort,

--Koén (èl de greizté),

oll en anderù ged sônenneù, korolleù ha hoarieù a beb sort,

-20 eur :koén (èl de greisté),

-21 eur :fest-noz.

011 lénerion AN DOERE e zo kouivet "de" zoned' d'er Veiteri-Vraz, é Karnag, en dé-sé, rag bournabl e vo !!!

KANTVET BLE GANEDIGEH BLEIMOR

Enéz enn Groé e gempenn gouiliù braz aveid 100vet blé gânédigeh Yann-Ber Kalloh, barh BLEIMOR, deit ér vro-man en dé 24 a viz Gourhelén 1888 é Groé.

Gouiliù er "Hantvléad" e vo lidet ag en 16 béttag er 24 a Hourhelén 1988, ha boud e vo un nivér braz a ze verranseù.

Deit a vostad de huéled, pé adhuéled, un énézenn vraù, ha deit eùé nivérus de rantein inour de Gallo, er barh brudetan a Vro-Guénéed.

Goulenet billetenneù ged:

-Yannick BARON

Kergouarec

56.400 BRECH

P2 PELL6GOMZET DEHON/N°97.24-57-67

-14-

GOUILIEU GOURHELEN 1988

aveid lidein, é Enéz groé,
Kantvléad Gânedigeh KALLOH, Barh BLEIMOR

DISADORN 16

- 15 eur -Digor Diskoéhadur en Eko-Muzéom
- 16 eur -Lid étal Delùenn BLEIMOR (Kânereh ha sônerreh)
- 17 eur -Digor en "Diskoéhadur a léh de léh"
hag ur goupad de ived ér Merdi
- 21 eur -Gouil-noz er Ré Goh : FILAJ (ged kontadenneù ha barhonegeù)

DISUL 17

- 10.30 -Ovérann er Hantvléad, ged Kânerion Enéz Groé
- 16 eur -Muzikereh ged en Orglézeù, ha Paotred Plewignér

DILUN 18

- 21 eur -Gouil-noz en Eko-Muzéom:
--Muzikereh ged en délenn ha Bugalé an Orian é Chapél Kelhuit, ha goudé, un Olijenn (pé Tantad) ged muzikerion Enéz Groé

DIMERH 19

- 14 eur -Un dro-balé ged Kevredigeh Sant-Gouziern, "ar bazeù Yann-Ber KALLOH"
- 21 eur -Gouil-noz er V.V.F., ged Mikael KERNE

DIMERHER 20

- 21 eur -Gouil-noz er Gânerion, ged Gilles SERVAT ha ged Bugalé ha Kânerion Groé

DIRIEU 21

- 21 eur -Diviz ged en Aotru MORVANNOU, Kélenour é Skol-Veur BREST

-15-

DIGUENER 22

- 21 eur -Gouil-noz Kelh Keltiek Enéz Groé, ged Sônerion an Oriant, ha ged er Baré Folk GWALARN

DISADORN 23

- 21 eur -Gouil-noz er "Syndicat d'initiatives": Muzikereh ged er BAGAD BLEIMOR (Bagad prizetan é Breih), ha Fest-noz ged en DROUZERION

DISUL 24

- 10.30 -Lideù en Ovérann, ged ur muzikereh neué sauet dré René ABJEAN ha kempennet ged Kânerion Penn-Ar-Bed, Kânerion an Kânerion Pen-ar Bed, Kânerion an Oriant Kânerion Groé, ha ré er Herlenneù Keltiek arall...
- 12 eur -Ur goupad kent pred, ged muzikereh
- 13 eur -Mérenn a-gevred, ged tud er Bagadeù hag er Gânerion, hag en oll ré deit d'o cheleù
- 16 eur -Muzikereh aveid klozein er HANTVLEAD : "Inour de VLEIMOR", ha kânereh "Ar Varh d'ar Mor".

Kempennet zo bet, épàd en Neué-Amzér 1988, tèr kenstrivadeg étré er vugale a skolieù Breih-

Kempennet zo bet, épàd en Neué-Amzér 1988, tèr kenstrivadeg étré er vugale a skolieù Breih-Izél: barhonegeù, trésadenneù, ha skritel-leù. Prizet e vo er ré brauan anehé.

Boud e vo, épàd suhun er Hantvléad:

- Deverranseù a beb sort é ti er ré Goh, ha é Lokmaria,
- Stajeù aveid diskein penaoz kempenn "Vid kasettenneù"
- Hag, a 10 de 12 eur bamdé, un displég a go-rolléù Breih-Izél keniget dré Kelh Kelti Enéz Groé.

Buhé ha Trajéris Ranteleh Konstantinopolis
 (devéhan lodenn)

EN TURKIA MODERN

Goudé marù en devéhan BASILEUS (1453);ha koéhet Konstantinopolis édan bili en Turked, istoér en Azia-Tostan e za de voud istoér er Ranteleh OSMANLI (pé Ottoman).

En istoér-sé e genig dem degéoéhieù a beb sort.O displég e hrein é berr girieù,é tèr lodenn:

-er greskans,goudé 1453 ha béteg er 17vet kantvléad,

-en digreskans a benn ketan en 18vet kantvléad,béteg er Brezél Braz (1914-18),

-en Turkie neué,a-houdé 1920.

1-ER GRESKANS

Er Sultan Mehmet II en-doé keméret Konstantinopolis.Vennein e hrs, goudé, streüein en Turked ar en oll Anatolia,ha "turkizein" er vro abéh.

Er byzantined e chomé nivérus nehoah,hag er gérieu en-des goarnet,d'er liésan,o hanueù grek: éz int ataù de gavouid édan o hanueù modern:

-Ikonium	e zo deit de voud Konya,
-Ankyra...	Ankara,
-Kaisarea...	Kaiseri,
-Sebasteia...	Sivas.

Er Greked e zégéméras a nebedigeù gizieu en Turked, ou yéh, ha beteg o fé, muioh ha fonnabloh eid er bobligeù stéuet ar douareù er Retér (Kurded hag Armeniz).

Bou e oé bet un hantér-hant vlé benag a béah goudé marù Byzans, é gré er Sultan Bayezid II. En deù Sultan e das goudé (Selim II hanuet er Blaoahus, ha Suleiman Ian er Lézennour -1520-1566) en em daolas éndro ar en dachenn-brezél aveid kreskein o ranteleh.

En Egypt e goéhas neuzé édan gelloud en Turked ér blé 1516-17, ha geti kornadeù braz ag en Arabia. Deit e oé Sultan en Turked de voud

Kalif er Gredourion, de lared é "Rénour-Meur en I Islam..

Suleiman e geméras d'é dro Bagdad (1534), Belgrad(1534), en Transylvania (1526), ha Tunis (1535)...

Epad en 16vet kantvléad, ranteleh en Turked e oé en hanni kriùan ha doujetan é retér en Europa, ha Vienna, hi-mem, e oé bet tost mad de goéhel ér blé 1529.

Openn kement-sé, Suleiman er Lézennour e vennas seùel palézieù ha moskéieù én é gérieu vrasan. Architekt er Sultan, hanuet Sinan, e zo ker brudet èl ti-saùour én amzér-sé, ma vé liéz hanuet en 16vet kantvléad é Istoér en Arzeù, èl kantvléad en Ti-saùour Sinan (1489-1580).

2-EN DIGRESKANS

Deusto d'o gelloud ar en douareù, en Turked e oé bet dijà féahet ar er mor é kosté Lépanto (1571), hag o nerh kalon e seblanté boud ar hoannad. Boud e oé brezél a-blén ged en Austria, ha ged er Rusia, ha red e oé d'en Turked tennein ardran a-nebedigeù...

Kollet e oé bet dehé Azov (1696), ha Kriméa abéh (1783), er Bessarabia hag er Serbia (1812); doned e hrs de benn en Ellas a seùel ur gelloud neué (1830), hag en Egypt memestra é 1833, er Roumania é 1856.

Er Sultanen en-doé klasket seùel lézennéù modern aveid kreskad o gelloud, mez Doué ne seblanté ket mui boud a-du geté... Deit e oé o bro de voud "En Hanni Klanu" émesk broieù en Europa.

En "Turked youank" e glaské adseùel nerh-kalon er soudarded, mez heb gounid erbed ar dachennéù er brezél: red e oé breman d'en Turked kilein d'er liésan a-dal de arméieu er Grechénion. Brezél er Balkan (1912-13) en-doé mem lammet ged er Sultan é zevéhan douareù é retér hag é kreiz Europa; ne chomé mui geton nameid en Thras aveid goarn pazenn-mor en Dardanell.

Er brezel 1914-18 e zelié dégas en achimandrag en Turkia e oé bet a-du ged en Alemanded:dré "Feur Sèvres" é oé bet distaget azoh en Turkia en oll broieù gounidet dehi é kours en istoér (a-zebri en 12vet beteg er 17vet kantvléad), ha rannet e oé bet en Anatolia hi-mem étré arméieù er Vroieù Kevredet.

3-EN TURKIA NEUE (1920)

Ur bochad ofiserion en-doé en em sauet éneb d'er Feur-sé, ha troeit o-doé kein d'er Sultan Mustafa kérnal ér penn anehé. Sauet o-doé un armé neué ér blé 1920, hag en em geméret o-doé doh er Gréked ha doh en arméieù estren. Doned e hrezant de benn a hoarn bonneù o bro doh tu en Europa, hag a skarhein er Gréked en tu arall ag en Thras...

Ur Feur neué e oé bet sinet, é Lausanne, hag en Turkia modern, dégeméret émesk er vroieù arall, disternet ag ag en arméieù estrén.

En armé neué e daolas er Sultan d'en dias é 1922, hag e lakas én é léh ur Gelloud laïk é 1923. Mustafa Kemal é zo bet er Président ketan, ha goarnet en-des er garg-sé béteg é varù (1938).

En Turked e zo Islamiz, mez o goarnement e zo laïk, de lared é distag azoh peb kredenn relijius. En o buhé politikel boud e zo deù "barti", en hanni sauet ged er Président Mustafa (hag hanuet Parti Républikan er Bobl), en arall zo er Parti Démokrat (deit goudé de voud hanuet Parti er Reihted).

Adkeméret é bet er Gelloud dré en armé é 1960, mez n'en-des éan goarnet pell amzér: Parti er Reihted e zo breman é karg, édan goarnasian er Jénéralé... Vennanté er Goarnement neué e zo diskoein d'en oll éma en Turkia ur Stad modern, hanval doh er Gelloudeù arall én Europa, ha rénet èl-dé revé lézenneù en démokratele.

Vennet en-des boud lodeg é Kevredelezh broieù en Europa, ha goulenet en-des boud un ézel abéh é Kuzul hag é Tolpadel er Gomuned.

Konpenn e hra en-des un amezeg hag e garehé ma vehé distaget azoh en Anatolia er hornadeù hag e zo poblet ged tud kar de ré er Républiqueù Sovietik, ged er mem yéheù hag er mem fé... Avez dihüenn o douareù éneb de vennanté er Sovieted, red é bet d'en Turkia en em laked édan "para-glaù" en OTAN.

Chetu er vro-sé, ker pell ahanam dré hé istoér hag hi fé, ha ken tost nehoah revé en douaronieh ha revé vennanté hi rénerion. Poblet é ged tost de 50 milion a dud, Islamiz er lodenn vrasan anehé... Ur vro peur, a dra sur, mez douget ged un nerh-kalon bammus... Vennein e hra doned de voud, é korv ur rumad tud pé deù, ker modern ha ker pinig èl ne vern péh bro arall ag en Europa.

Pérag paz ?

Loeiz ER MOUEL



DESKAM BREHONEG



Essayer de traduire ces 10 phrases en cachant d'abord la traduction qui suit :

- 1-Ils arrachent les pommes de terre et tri-
ment dur.
- 2-Il m'a tenu compagnie toute l'après-midi.
- 3-Elle est très proche de la mort.
- 4-Mon frère était pâle comme un linge.
- 5-Le sale gamin me tenait tête.
- 6-La peur le rendait méconnaissable.
- 7-Il se tenait là, les yeux hagards.
- 8-La nuit commençait à tomber.
- 9-Je m'inquiétais: comment éclaïcir l'affaire?
- 10-Ce pauvre malheureux est très boiteux.

Traduction dans le désordre :

- 1-Ema én hé digaré devéhan.
- 2-Dishavalet e oé get er spont.
- 3-Emant é tennein avaleù-douar, ha böh zo
arnehé.
- 4-Eh oé azé, divarhet é zaoulagad geton.
- 5-Dalhet en-des mad dein tro en anderù.
- 6-Er haeh dén-sé zo goall gamm.
- 7-Dihoëdet e oé mem breur.
- 8-Er lapous-kaill e ziùenné dohein.
- 9-Cherrnosad e hré.
- 10-En em ziésad e hren: penaos dilibourein
en afér?

Lavreg tonton Filip !


Brasan plijadur Filip, d'en termén ma oé hoah foérieù ér vro, e oé moned de Foér Sant-Laorans, du-hont é parréz Klégéreg.

Ne oé ket a harz geton en dé kent! - "Faot dein boud gisket fresk, kavet ur roched hoarnet braù, hag ur jiletenn mod-neùé arnehi..."

Er blé-sé, ar en oll, Tonton Filip en-doé prénet ur lavreg, pé kuloteù hir mar karet, unan velouz èl ma zougé pitaoded er hornad. Keméret e oé bet ged ur marhadour hag e dremenné dré er mézeù de huerhein kement sort mihéraj...

Kent moned de gousked, Tonton Filip, èl-just, e hra en ansé ged é lavreg.

-Gast! Ré hir é en diúar anehi. Ruzein e hrant ar en douar! Rah en dud e skrigno de hoarhein ér foér doh men guéled !

-Saùet un tammiq er brikolenn, e laras é voéz.

-Hui e huél erhoalh é kerhan arnehi, emé Tonton Filip. Ré hir é er lavreg-man; red e vo deoh, plah, hé berrad un nebed.

-Fé dam! Labouret em-es mé trawalh tro en deùéh, skuih brein on. Moned e hran doh-tu de gousked!

-Elsé, e zistag Tonton Filip, ne hellein ket mé dougein er meni-laveg-man arhoah de voned d'er foér! Gasted ...

Chetu neuzé é tostad é verhig Anna, deùzeg vlé dehi.

-Hama, me merhig, mui é er huellan! hui e verrei-hui éz-braz me lavreg dein.. Ho mamm e zo sklommet hé bizied hinoah.

-Ia sur, me zad, mez... ne hellan ket !

-Na péfrag enta ?

-Me devarieù skol e zo de skriù, me livreù de zeskein, ha mamm ne houllenn ket ma choman de loskein gouleù...

-Mad ! e huch Tonton Filip; diù voéz én ti, diù voéz a nitra...

Tonton Filip e ya de gousked, téret ru !

Moéreb Janed e oé berped en devéhan de glask hé guélé.Hi e huél ar er gadoér lavreg en Tonton,géd en diúar ré hir.

-Peurkeh dén!N'hellan ket ursort de voned d'er foér ged kuloteù sort-sé!Méh em-behé geton!

Hag er Voéreb é kemér hé gultan,un nadoé ha ned.Dohtu éma deitgeti trohein,krignad,gouriad ha pakein ur rohann mad ar er lavreg.Ha hi,koutant, de grapein én hé gulé,étal Tonton kousket mad !

=

Anna,épad en amzér-sé,ne hré meit troein ha distroein édan er lanjér...

-Goab e vo groeit a me zad arhoah,é foér Sant-Laorans,emé-hi.Ne vein ket pell ursort é kempenn er meni-kuloteù-sé!

Nezé Annaig e saù a roched,e zigor er gouleù-bouji,ha,dousig,dousih,èl ur logodenn,e gemér hé gultan,hé bouist nadoieù ha ned.Dohtu éma deit geti trohein,krignad,gouriad ha biènnein ur rohann mad ag er lavreg!Ha hi,koutant,de voned éndro d'hé gulé é péhanni é koéh en hun abenn arnehi.

+

En trenoz de vitin,ne oé ket devéhat Moéreb Janed de zigor er fenestr.D'hé zu,Annaig e saù abred ag hé guélé.Tonton Filip,é tihun, e zo soéhet braz é huéled étaldon é voéz hag é verh :

-Groeit en ansé ged ho kuloteù breman ! e larant gozig ar un dro...

Tonton Filip,skanv èl un estig,e strimp ér mez ag er linsléieu:

-Me ouié,sur, é vehé bet kempennet me lavreg.Hui e zo diù verh koulouch !

-Gast !emé Tonton Filip,ne gonprenan ket nitra:en nihour,en tammo kuloteù-man e ruzé ar en douar;er mitin-man,béh déhé ma arriant ged men deùlin !!!

Raf PONDI

Emgann er Votereh

En déieù-man,déieù en neùé-amzér,estroh eid er bokedeù e zigor e zigor dirag on deùlagad souéhet...

Hed-ha-hed d'en henteù-praz,adresté,ar er vangoérieù,doh en tiér...é vé guélet skritelleù bastrouillet,brikemardet,karget a dammeù papér politikaj : hag,èl er bokedeù-roz,ne badeint ket merhad nameid cours er mitin...Kentéh staget,chetu porteled Chirac goleit gedkanni en Ekolojist,hag,é léhieù arall,ged kanni Mitterrant...Ré Barre hag er Penn e zo chomet é meur a léh...Peb unan d'é dro,maluret !

Tud a glei e zo deit de ziviz dem arlerh er ré a zéheù,ha goudé hoah,tud ag er hreiz.Rah er safar-sé, rah en dispignereh blaoahus-sé,aveid on lakad de gredein én o homzeù gaer.

Red é bet dem enta moned ér lojell-boéhereh.E peb sal é oé kavet ur daol-bureù,hag ardran,en izili:er Président,un eil-barnour pé deù, ur segretour...hag eùé ur vostad euhéron karget ged er strolladeù politik de sellé mar da en treù a-féson.

Peb boéhour en-des é hanù ar ur roll-boéhereh hag e gemér folenneù er "gandidated".Ean e ya neuzé én ur gorniell-kloz aveid choéj,én o mesk,en hani e zo guellan revé é sonj.Er folenn diforhet,heb boud na merchet na barrennet (pétremant é vehé cidalvé) e zo lakeit én ur golo-lihér ha reseùet é r héf lakeit édan goarn er Président.Ag er votereh-sé é tei er "Président ag er Réuplik" neùé,pé,mar karet Penn-Rénour ihuélan er Vro.

En hanni e vo bet dibabet e fallo dehon rénein er Vro doh é sonj,de lared é,ged ur Penn-Ministr neùé;hennen e choéjo,éan eùé,ur baré ministred arall aveiddiluiein aférieù en Deskadureh,er Barnereh,er Labour,er Brezél,en Diabarh,hag en Dianvész...édan selleù en Députéed.Mez penaizo é vo en treù mar chom er mem Président é karg?

Rekiz e vo dehomme gred,kas en Députéed d'er gér...ha kempenn ur voéhereh arall aveid choéjein kannaded (députéed)neùé.

Tu e vo enta, me gred, de gomz hoah a skritelleù hag a bolitikereh éraog ma vo gouïuet er bleù, er blé-man...!!!

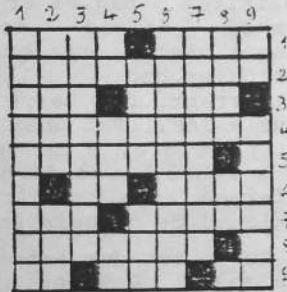
Perag paz, én arbenn de gement-sé, pinùikad roll er girieù brehoneg ar en dachenn politik?

Gérieù-kroéz

Get Kermorvan

A-HED

- 1-Etré pouulkil ha rèvr.
- De zakor.
- 2-E kreiz en ui(3 gir).
- 3-Fregatell(én disurh).
- En dro de Dron Doué.
- 4-Prizet.
- 5-Stedeù.
- 6-Diù huéh ur vogalenn.
- Mé ha té(diù huéh).
- 7-Bern.
- 8-ENNé vé lakeit bouid el lôned.
- 9-Gir er hroédur.-Kevredelezh Stadeù er bed abéh



A-DREZ

- 1-Dastumerion argand.
- 2-Un herrad amzér.-Ur huéenn(én disurh).
- 3-Displégéhé.
- 4-Mab me hoér.-Tèr tetrenn.-Nann, é bro er Saoz.
- 5-Lodenn ag or bro.-Anù ur Saozonéz.
- 6-Emant én ilizieù, d'er liésan.
- 7-Deù rumad ér mem néh.
- 8-Arlerh en tan.-Ti er laboused(heb er galon).
- 9-Ur vogalenn(diù huéh).-Boud e oé tèr anehé.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	P	U	S	U	N	I	E	I	N
2	U	R	I	S	I	N			
3	I	L	F		E	D	E	P	H
4	L	E	R	E	N		H	I	A
5	S	L	U	E	M	L	E	N	
6	A		N	I	E	B	E	D	S
7	N	O	E		R	I	N	K	E
8	T	E	I		L	E	G	I	
9	E	N	N	E	R	H	E	I	N

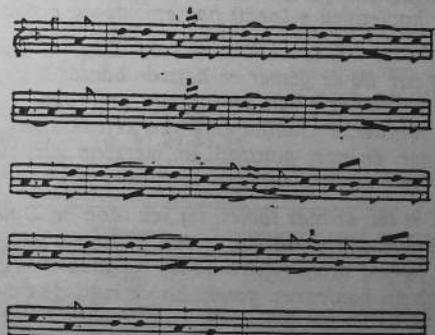
RESKOND EN NIVERENN 25 /

En Inour de YANN-BER KALLOH :

Er Voraerion

Guerzenn tennet ag "AR EN DAOULIN" :

D'em éondr H. Adam.



Buhé er voraerion e zo trist ér bed-man,
Bepred pell doh o zud, édan glaù hag arnañù,
Aveid gounid bara, bara d'o bugale.
Red é dehé lemel ag o bro ha balé.

Kenevo e larant ha chetu ind ér vag ;
N'é ket en ér eite d'o-doud ur galon gwag ;
Lakaad e hrant de ouél, lavagnon pé kalm-chok :
Araog breman, mem bag, araog, penn é kornog !

Er voéz beur ar en aod, heb skuihein, én hé saù,
Doh er vag é pellaad e sell, e sell ataù ;
Hé halon zo mouget én ur mor a hlahar
Hag ar hé bougennou, rédeг e hra un dar.

En aùél e hwitell é fardaj er gwerni ;
Er mestr e lar : « Paotred, liù arnañù zo arn'hi ;
Hénoah é saùo bêh ; 'n em lakam prest enta. »
Hag oll er voraerion e bed Santéz Anna.

Breman ar er mor braz é mant én o unan,
Ne wéler a beb tu med er mor hag en néañù,
Stertoh-stert ér gouélieu aùél er méz e hwéh,
En houlenneu e foëñù hag en noz du e gouéh.

Ha pen da de gemér er hart de hantér-noz,
Eid ma ei er rérall un tammig de reposz,
Er moraer, é chonjal én é vro ken bourruz,
E gan én noz, goustad, ur werzenn hirvouduz :

« Tér lèu ér méz taolet, tèr lèu doh en Douar braz,
Me énézenn e saù, du é kreiz et mor glaz ;
Et herreg astennet tro-ha-tro hi gouarn kloz
Doh en houlenneu gouéù hag e ruill dé ha noz.

Emesk oll er broieu en em stréu dré er Bed,
Naren, n'en-des nikun hag e zo ken karet ;
O mem broig ha Hroé, a pen don pell dohout,
Klañù on, ha me halon heb éhan e hirvoud.



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

an commder

CHEMINEES René Brisach

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN
Mod-koh, ha mod-neûé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G. : 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER

Débutant : le samedi à 14 h

PLOEMEUR

2ème année : le mardi à 20 h

LARMOR

Enfants : le mercredi à 14 h

Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h

Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR
Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR
C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE

Publication trimestrielle Prix du numéro 15 F

Abonnement annuel (4 numéros) : 60 F

Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

MOLLEREH An Doéré

N° C.P.P.A.P. 64 359 (03.1982). N° ISSN. 0750.3326.

Dépot légal 2e trimestre 1988

ATUDÉKÉ

Niv. 27

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED



Un taol-lagad ar er gouilieù
kempennet é Groé aveid
KANTVLEAD GANEDIGEH Y.B. KALLOH

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...



6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIANT
P.G.: 97.64.37.80

Ur vag dré ouél
ha hatou ! pen é Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97 55.72.69



Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau ioned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97 24.60.18

TAOLENN ER BAJENNEU :

Loeiz BEVAN	Pajenn 4
Deverranseù er vro	8
Doéréieù An Doéré	14
Rag-skrid Loeiz GUILLOUZ	18
KEMENER MELRAND	19
Girieù-Kroéz	26

Embannein e hram, én nivérenn-man, ketan sorbienn Loeiz GUILLOUZ :

KEMENER MELRAND

Er sorbiennéù arall, boud e zo trizeg anehé,
e zei ér-méz devéhatoù, pe vo bet reit dem aotré
er skrivagnour.

Péh-hoari Yann-Berr KALLOH,

INTRON VARIA PLASMANEG

e vo embannet eùé édan berr amzér.

Pennad-Stur :

Oeit é Loeiz BEVAN d'er Bed Arall



Lénet hon-es er linenneù-man ér gazetenneù, en dé ketan a viz Gourhelén 1988 :

Hui 'po chonj, én hou pédenneù
ag en Eutru Loeiz BEVAN
en-des kuiteit é Vro karet eid er Bed arall hag e zo kaeroh hoah.
Kouivet oh d'en ovérenn-intermant 'ben
disadorn de 3 eur é Sant-Ewann, Bubri.

Tud An Doéré e zo oeit enta de Sant-Ewann er sadorn 2 a viz Gourhelén 1988 aveid rantein inour d'o henskrivagnér ha d'o hen-rénour istimet. Guélet o-des el-sé en nivér braz a dud hag e oé deit, èl-dé, de gemér perh é tristedigeh é dud hag é melkoni é amied a Vubri hag a Vreih abén. Rag Loeiz Bevan e oé un dén inourabl ha prizet braz émesk en dud ag er hornad, kement èl ma oé ged en oll vrehonegerion a vro-Huéned.

Gânet e oé Loeiz BEVAN ér blé 1919 é Locolvan, parréz en Inniél, én un tiegeh labourerion-douar.

Doned e hrs er familh de Sant-Ewann, é Bodriloed, é 1932, ha biùein e hrézant azé beteg er brezél 1939.

Labourein e hrs Loeiz deù vlé épäd er brezél èl labourér-douar é Nein, ha goudé er brezél én Elven èl rénour un dachenn vraz é kosté tourieù en Argoed. Ag en Elven é has de bPaimbeuf èl rénour ur "garaj", rag desket en-doé derhel é stad mékanikeù er beizanted. Anfin é tas éndro de Sant-Ewann, goudé boud desket dehon er vichér a "blommour" ha "tuemmajour".

Anauet e oé bet fonnabl ér puar horn ag er barréz èl ur michérou ampert hag avizet, ha liéz-mad é ré alieù heb goulenn blank erbed. N'en-doé enta nameid amied én oll tiér ag er hornad.

Kemér e hré perh a volanté vad én tolpadéù ha komitéieù sauet é Sant-Ewann, ha rein ehré en dorn ged plijadur aveid kempenn deverranseù a beb sort. Ean e labouré, heb biskoah chuehein, aveid kermesseù Sant-Ewann, rag vennein e hré derhel er skol kristén én hé saù. En argand gounidet èl-sé e oé impliéet eùé aveid adlakad en iliz parréz é stad, ha rein muioh a splandér de bardon er hornad. Red e oé bet eùé sekour un tammiq ged Bagad Sant-Ewann épäd er bléieù ketan, aveid rein kalon d'er baotred.

El-sen eùé é oé bet émesk diazéerion An Doéré é 1980. Ean e oé unan ag hé skrivagnerion fidélan, édan hanu en "Tad-Ahoé". Harpein e hré Kevredigeh Bro-Ereg, embanneréz en dastumadenn, ha ne oé ket, a dra sur, guelloc melestrou eidon. Deit e oé de voud, épäd er bléieù dévéhan, eil-rénour er Gevredigeh, ha istimet-braz e oé ged en oll. Fidél e oé dalbék de dolpeù An Doéré, a p'en em zalhent é Sant-Ewann, ha ged plijadur en em vellé éan-mem a zégemér en izili é Porh-er-Person.

E koll Loeiz Bevan,kollet en-des enta An Doéré unan ag hé obérerion gredusan,unan hag e blijé mad d'er lénerion...unan hag e vo diéz-braz derhel é lén ged kement a fréh ha ged kement a volanté vad.

A pe oé deit dehon er hours de gemér é retred,Loeiz en-doé en em daùlet de skriù pêhigeù-hoari farsus é brehoneh aveid deverrans en dud ag er hornad.Vennein e hré,èl-sé,kemér é dammig lodenn én adsaù keltiek,ha rein un nebedig ihuélled a galon d'er vrehonegerion hag e viué tro-ha-tro dehon.

Harpein e hré eùé labourieù "Kan er bobl",ha kempenn e hré aveid er ré youank kânenneù,sônenneù,korolleù,ha betag muzikereh.Lod anehé e zo bet dastummet ged paotred "DASTUM":boud e zo enta tu d'o hleùed hoah,mar karér:ind e zo testonieu heb par a furnéz er vro hag a spered en dud ar er mézeù.

Ur blijadur e oé guéled en dud a Vubri,ha drest-oll ré Sant-Ewann,é toned a vostadeù de huéled é béhieu-hoari,,rag ma ne gomzent a nitra kin, nameid a dreùigeù o buhé pamdiek,èl ma oé én amzér goh,hag èl ma oé chomet é guirioné betag er brezél devéhan.Cheleù e hrent gredusan ma hellent,er ré youank èl er ré goh,...Mar-a-huéh é hoarhent oll ar-un-dro...Istoérieù Loeiz e oé yah ha didro,é yéh e oé dalbék spiz ha huek,éz de gomprenn ha tost de laver er bobl.

En dud a Sant-Ewann en-des displéget dem penaizoù é oé deit Loeiz de voud er "Barh-Plommour" ken istimet,ha ker brudet ér vro épàd er bléieu devéhan.

Loeiz en em gavé é vakans,é 1980,ged ur vandennad skolaerion a Vubri,é-kosté Embrun (Alp-d'er hlué).Epàd ur filaj kempennet aveid er vugalé,éan e gontas dehé sorbiennéù en-doé saùet diar "Pier Er Horr"...ha plujein e hrsas en treù-sé d'en oll.Doned e hrsas nezé er chonj a skriù pêhigeù-hoari é brehoneg aveid en dud a Vubri.

Er péh-hoari ketan e oé bet HANNIET BREMAN."Lakad en dud de hoarhed ged un istoér farsus e zo un dra vad,emé Loeiz,mez guelle vehé o lakad de chonjal én o scursieù hag o foénieù pamdiek."

El-sen é oé bet skriùet,é 1981,en eil péh-hoari KERHET DE LOGOTAD.En Télé FR3 e dennes anehi ur film (Breiz o veva),ha keniget e oé bet goudé é Festival en Oriant.

En drivet péh-hoari,deit ér-méz é 1982,e oé bet er HAILH-MELINER,hoariet eùé é Sant-Ewann ged kement a vrud vad èl en deù arall.

A 1983 de 1987 é skriùas hoah puar péh-hoari neué :

-é 1983,LUNETEU DE LEN,

-é 1985,MARI EN TANTER-GUENN,

-é 1986,ME YONDR-KORDENN,

-é 1987,TORR-PENN,filmet eùé ged FR3 ha programmet épàd er gouianù 1986.

Chonjein e hré loeiz kempenn un arall hoah é 1988 :istoér karanté ur paùtr youank é kevér ur gakouséz,un trajeris e vehé bet ,ha nepaz ur péh-hoari farsus,mez en amzér en-des manket dehon...

Ne vern,ged en obéreù en-des skriùet,Loeiz BEVAN e zo dija ur skrivagnour talvoudus hag istimet ged en oll...hag ,abalamor dehon,deit é Sant-Ewann de voud ur gérig brudet ér vro abéh,èl ur vammenn a sévénadur er bobl é Bro-Guéned.

Mar vennam ma vo hoah inouret Loeiz épàd pêll amzér,goulenam ged tud DASTUM ha ré FR3 kempenn aveidom,ur huéh benag,un anderùiad "sévénadurel" én inour dehon.Perag paz gobér,é Sant-Ewann,ér blé de zoned,un deùhéh abéh gloestret dehon ???

A pe vehé bet tud el-sé é peb parréz a vreih-Izél,Sévénadur ha yéh hor bro ne vehé ket bet é danjér braz a voud kollet.Revo enta mélet

Loeiz BEVAN, ha revo héliet ged er vrehonegerion er skuir divlam en-des reit dehé, eid ma chomo biù de virùikin spered ha sévénadur hor bro.

Loeiz Er MOUEL

(Skrid kempennet diar komzeù amizion hag amied Loeiz BEVAN, é Sant-EWANN, Bubri.)

DEVERRANSEU ER VRO

épad en hanv 1988

Na braët, emé-unan, en deverranseù e huélér épad en han : boud e zo bet, er blé-man, un anfin a houiliéù bouraphloù pé bourrabil ér vro abéh. Boud e oé anehé ér vorhieù, ha mem ér hartérieù distér ar er mézeù, kerkloùz èl ér gérieù vraz, kement é donded er vro èl é kosté er mor hag ér léhieù brudetan. Ag ur votenn d'en arall é oé kleuet boéh sklintin er binieù, douget ar en dason, ha nen des ket bet ur sul merhat heb ne vehé bet aléjet ur friko benag de zèbrein ha chistr de ived a voladeù én ur barréz pé un arall !!!

Ya, guir é, e reskond dehon unan benag, mez er gouiliéù-sé e zegas treboul d'er vro, er vugale e vrechenn kement sul e zo ag ur hornad d'un arall, ha poénies-braz e vé dehé moned de labourad d'er lun vitin ! Ohpenn kement-sé, en douristed e hra liéz goap ag er Vretoned a p'o guélangt é tiskoein d'en oll penaouz é oé biuet dré-man guéharall. Deit é hor broizion de gavouïd plijadur doh en em ziskoein èl lônéd gouïù ar

bratell er foérieù guéharall, pé hoah èl koh lustreù lakeit de vragal ardran guérenneù vraz ur Muzéom. Peurkeh Bretoned, ind hag e oé ken eunus, ha, laret eoé ker "kouyon", én amzér guéharall !!!

... Chetu er péh e vé kleuet laret du-man ha du-zé. Hag émen éma er huirioné, Ne houian ket mé ataù ! Ne houian ket mem mar bé ur huirioné ar en dachenn-sé pé mar nen des ket. Me gareh enta lared ur gir heb kin a-zivoud er péh en-des muian plijet dein én oll deverranseù em-es guélet épadoù en han. Ne gomzein én nivérenn-man nameid a dreù er "sévénadur", ha drest-oll, a Houiliéù Kantvliéad Yann-Berr KALLOH é Groé.

AR DACHENN ER SEVENADUR

Diéz-braz é lared spiz ha splann émenn éma "harzeù" er Sévénadur, rag é peb deverrants é hellér kavouïd ur merch benag ag iné don er vro : ér sônenneù koh pé neùé, ér gizieu de goroll pé de 'n em huiskein, ér fésonieù de labourad ha mem de gousked ... Ema er Sévénadur é peb léh, én tiér hag ar en henteù !!!

En dra-zé zo guirioné. Guell é bet genein nehoah, en taùl-man ataù, lézel en dachenn-sé a-kosté, aveid predérein ar en treù speredel e zo bet groeit er blé-man én hor bro, hag e denno brud vad dehi.

Sellam enta, dré skuir, tachenn en Istoér. Anséet zo bet, é Guéné, diskoein penaouz é viùé en dud é Breih épadoù er Grenn-Amzér; berr e oé en treù a-dra-sur, ha reit e zo bet de huéléd en duchentil kentoh eid en dud ag er bobl, hag en Dugéz hi-mem e seblanté boud muich Galléz eid Bretonéz ... Kavet hon-es nehoah forh plijus er péh hon-es guélet, hag hâni nen des bet kér boud deit d'er gér-vamm, un euriad pé diù, én arbenn ag er gouiliéù-sé.

Hor gourhemeneù eùé de baotred ha merhed en Elven aveid o noziad "Trouz ha Goleù" diar "LANCELOT MARHEG EN ELVEN", étal mangoérieù ha pikol tourieù kastell en Argoed.Tri-hant a dud en-des diskoeit dem, é taolenneù biù ag er haeran, istoérieù tennet a vuhé Lancelot a pe oé un avrelaud é paléz er Roué Arzur,, hag a pe oé unan a "Varhegion en Daol Rond", hag er garanté tinér en-doé bet é kevér er Rouânez Guennivar, pried é Aotru, er Roué Mark...

Ur blijadur é bet guéled er Festival-sé, ha merit e hra grons er brud heb par e vé groeit dehon én hon hornad bro. En oll Vretoned e zeliehé moned d'er guéled ur huéh benag, aveid goud, un nebedig, petra oé en istoérieù-sé hag en-des bet kement a bouiz hag 'a dalvoudigezh én Europa abéh épad er Grenn-Amzér, hag e zo dégeméret é peb bro èl ur lodenn a lénegeh Mab-Dén.



Boud e zo bet eùé ur vostad Konserteù én ilizieù hag é chapélieù hor bro. Ne hellan ket komz a beb unan anehé, mez me zeli lared ur gir a vélasion aveid er ré e zo bet "programmet" én iliz Sant-Pier, é Guéné, a-houdé en de 6 a viz Gourhelén betag en 9 a viz Est : 4 "récital" orglézeù ha 2 gonsert Kânerion, unan anehé ged orkestr Paol Kuentz (Requiem Verdi), hag en arall ged Kozaked er Stér Don. Plijadurieu heb par aveid er "mélomannéd" ag er vrô...

Me zeli eùé trugérékad en dornadig tud hag en-des inouret hor bro é lared dem, ha d'en douristed, kontadenneù ha sorbienneù en amzér goh.

Hag eùé paotred DASTUM hag e zo deit a Sant-Ewann, Bubri de Festival en Oriant ged o auto-kar aveid rein de anaoud d'en oll er labour talvoudus ha fréhus e hrant, a-houdé guerso. Reit o-des mem de gleùed boéh Loeiz Bévan é lared é gontadenneù d'er bobl... Hor gourhemenneù gredusan aveité.



GOUILIEU KANTVLEAD BLEIMOR (16-24 Gourhelén)

Er gouilieù kempennet é Groé aveid lidein kantvlead gânédigeh Yann-Berr KALLOH e zo bet forh dishanval doh en deverranseù arall, ha rantein kont anehé e zo ur dra deliet aveid An Doéré.

De getan penn, red é trugérékad en oll dud hag en-des obéret aveid seul er gouilieù-sé, rag o labour e zo bet ag er ré talvoudusan ar dachenneù er Sévénadur hag er Muzikereh.

Ar tachenn er SEVENADUR :keniget zo bet, dré en Aotru Morvannou, kelennér brudet é Skol-Veur Brest, un diviz forh gouiek diar buhé hag obéreù Kalloh, ha péh léh e zo ansaùet dehon émesk er oll vrehonegerion. Marù er barh é 1917 e zo bet un trajeris aveid en Emsaù keltiek én amzér-sé deit è ré abred, parreit en-des d'er huéenn a zougein er fréh hi-doé maget hag e hraté un est ker largantéüs...

Eko-muzéom Groé en-des eùé sauet un diskoadur plijus-braz diar penaoz é oé biñet ar en énezenn é gré Bleimor, de lared é bleieù ketan en XXvet kantvléad. Boud e zo de huéled souvenirieù chomet a-houdé bugaléaj Kalloh, hag un nivér a bajenneù skriuet dehon éraog hag épäd er brezel : testonieu ag er labour e hré, ag en aùenn en dougè...

Tennet zo bet eùé un embannadur neùé a livrig G. Er Braz diar buhé Kalloh, ged ur rag-lavar skriuet ged Jorj Belz : ansé e hra lared er huirioné diar en aùenn-sé hag e zougé Kalloh de skriù ha de obérein, mem é kreiz er brezel, a pe seblant boud ur "Gédour" heb kin é tihuenn harzeù Bro-Frans : chonjeù er barh e oé, drest-oll, inour ha brageris er brehoneg hag adsañedigezh sévénadur Breih-Izél. Ankoéheit e vé ré liéz er huirioné-sé, dizoleit aveidom dré Jorj Belz ged er vrasan reihted. Hor gourhemenneù enta de embannerion er livrig-sé.

Gouilieu Groé e zo bet eùé fréhus ar tachenn er muzikereh. Deit e oé en Aotru Eskob éan-mem de gemér perh én ovérenn-bred lidet é iliz Lokmaria d'er sul 24 Gourhelén. Un ovérenn èl ma ne vé ket mui guélet é neb léh, joé er Baradouiz ar en Doar é kleüed boéhieù splann ha mélodius er gânerion, ré Enéz Groé èl ré en dianvézion deit de inouein Kalloh.

Ha, de greiz-anderù, en dud tolpet én iliz en-doé bet ur blijadur heb par eùé, é cheleù er gânerion é tistag er péh-muzig neùé hanuet "Ar Varrh d'er Mor", diar komzeù sauet dré Job An Irien, hag er skritur-muzig, dré René Abjean. Kânerion en Oriant, ha ré penn-ar-Bed en-

des keniget dem azé un testoni ag o abilted, ha diskoeit o-des, ar un dro, penaoz éh es hoah tu de seùel muzikereh keltiek neùé a noblans vraz, ha de gavouid tud a vostadeù aveid o cheleù ged leùiné er galon. E kleüed en Oratorio "Ar Varrh d'er Mor", ne hellér ket kredein éma kollet spered er vro...

Hor gourhemenneù eùé de baotred ha merhed Kelh Keltiek Groé ha de Vagad Bleimor : ind e oé bamdé ar er bratell én inour d'o henvroad karetan ha d'er skrivagnour brudetan é yéh hor bro. Sônet, ha korollec o-des ged nerh ha kalon épäd en oll suhun aveid brasan plijadur o brozion, heb komz ag en dianvázourion, en douristed, hag e oé biskoah mui soéhet é huéled kement a zeverranseù heb par én ur vroig ken distér èl Groé.

Bravo enta d'en oll : rag gounidet o-des hor gourhemenneù gredusan. Trugéré eùé de gempennerion Gouilieu er Hantvléad ha, drest-oll, de Yannig Baron hag e oé anbrugour en oll imbadeù. Deit é mem de benn a lakad er vugalé de gemér o lod ér gouilieu én ur seùel barhonegeù pé trésadennéù én inour de Vleimor.

Ya, bravo de 2náz Groé hi-mem : hi zo bet er guellan, er blé-man, ar tachenn Sévénadur hor Bro.

Bevet Breih ! Bevet Groé !

Loeiz Er MOUEL



DOEREIEU "AN DOERE" ...

...pé kentoh chonjeù a-zivoud doérerieù e anaùer dija...diar:

-Yann-Ber KALLOH,
-Emvod ar Gelted,
-ha labour "Ar Fals" é Bro Gwened.

Yann-Ber KALLOH

Komz e hrér a-hendarall, ér gazetenn-man, a houilieù Kantvléad gânedigeh Yann-Ber KALLOH. Kaer e oent, ha tuemdér o-des degaset d'hor haloneù.

Ken tuemm e oé mem me halon-mé ma em-es klasket, en déieù arlerh, komz a Y.B. Kalloh ged tud e anaùen, pé ged ré hag em-es kavet en tu de anaùid. Tud vad, hag e garé Breizh, pé kentoh er "Bretagne"... Soéhet ha poéniet braz on bet é huéled penaos unan ag hor barhed ha skrivagnerion guellan e oé ken disanaùet én é vro ! Ha nehoah brud, brud mad, e zo bet groeit, épàd er suhunieù kent, ha drest-oll épàd er suhun-sé, én oll gazetenneù ag er vro, lénet ged en oll dud... Guélet em-es ne oé ket kement-sé a dud hag e houi più e oé Y.B. Kalloh, petra en-doé skriüt, penaoz en-doé biüt, ha pegourz é oé marù. Pe atersen un tammiq don, er respondeù e vezé:- "Ne houian ket ré" én tu-man d'er Blanoëh, -ha "N'ouzon ket ré" én tu-rall (é galleg eveljust)... pétremant "Ah ya, me houi éh es ur ru hag e zoug en hanù-sé é Kemper, mez a-du-rall ne houian ket tammm erbed più e oé !!!"

Me zo én arvar ma lén en dud, pé ma ne hrant, er gazetenneù e brénant. Pé kentoh ma nen dé ket guell geté lén en treù e gavant plijusan, ésan de gonprenn, er "potinieù", er péh e

gleùér er muian komz anehé ér radio pé én télé. Ne gavant mui goust erbed aveid sévénadur o bro. Déom-ni enta de zihun hor henvroiz !

EMVOD AR GELTED

Hanval de éleih a dud, baléet em-es én Oriant épàd Emvod Ar Gelted. Treù kaer em-es guélet, braù d'en deùlagad, mez liéz em-es ind kavet tenaù d'er spéréed. Nohoah, ataù é karan braz er gouilieù ha festeù-sé, rag plijadur em-es é huéled, peb blé, giiskamanteù kaer mem bro ha ré er vroieù keltiek arall, é kleùed o muzikereh, é huéled o horolleù.

Ollen treù-sé e zo ur lodenn vad ag hor sévénadur ha rekiz é o goarn hag o diskoein d'er Vretoned èl d'er ré-rall. Trugaré braz d'en dud e zo deit de benn a lakad er Festival ar é saù, ha d'er has d'er stad ihuél èl m'éma breman.

Mez karet em-behé bet kleùed komz muioh ag er brehoneg... Kavet em-es nehoah un tachadig é péhani em-es santet berùein er péh e glasken. E korn er blasenn vraz é oé tolpet stalieu er gevredigètieù, hag azé em-es kleùet komz brehoneg ha gellet komz brehoneg ged er ré e zalhé er stalieu. Nen don ket berped a-du ged rah er péh e chonjant hag e skriùant. Mez plijadur em-es bet alkent én o hleùed é komz.

E unan ag er stalieu-sé, divizet em-es un herrad mad, é Guénédeg, ged en dén youank en dalhé (m'en anaù mad hag en istim braz). Frank hon-es komzet, ha mem un tammiq sterd mar-a-huéh, èl ma vé étré amied. Geton em-es desket é oé tud "An Doéré "irrécupérables" (mem éan nen des kavet gir erbed arall) aveid er brehoneg hag er vrehonegerion "neùé". Gouied e hren reih-mad é oem goal glan, mez paz elkent ér stad-sé, ha "trelonket" on bet un tammiq doh er hleùed. Klasket em-es nezé er lakad de gonprenn é

oé hoah biùoh eid ma gredé er brehoneg hag er vrehonegerion "koh", hag é talvent hoah un dra bénag. Laret em-es eùé dehon n'o-dehé ket bet, én é gevredigezh, biskoah kavet en tu de zastum oll er péh o-doé dastumet heb er ré goh-sé, ged o farland hag o skritur "koh". Nameit ged er vraù a vléad er ré-man en-doé reit dehé en tu de estein, ne véritent ket anehé boud sellet èl ur yoh margaj, mad de voud taùlet ar en deileg pen dé bet tennet en devéhan tapenn chistr anehon.

"Aveid rah en treù-sé, ne gredan ket, -em-es laret de men dén youank-éma oll er Huirioné genoh èl ma kredet." Mez ne vehé ket anehi, a-drasur, genem-ni eùé, pe gredéhem ne zeli biskoah kemmein nitra én hor brehoneg. Ur lodenn ag er huirioné e zo ged peb unan anahom.

Pe venn deù zén, unan koh hag en arall youankoh, kerhed ar un dro ar er mem hent, guell e vehé de beb unan ne paz ankoéhad oèd en arall. En hanni kohan e hell klask kerhed fonnaphlo, hag en hanni youangkan e zeli marsé distânein é herr én ur sonjal é hounidei, gozig sur, hag é tastumei muioh é tiviz ged é gensort koh aveid ma ne gollei ar é hent. Ohpenn tra, én un diviz geton, éan e hellei eùé displég é rézon dehon. El-sé é huillei nen dé ket ken "irrécupérable"-sé anehon hag é hellei marsé sekour geton konprenn er brehoneg hag er vrehonegerion, épàd ma konpreno éan-mem quelloh er péh e ra nerh de spered er vro.

LABOUR "AR FALS" E BRO-GUENED

Aveid hé ugentvet tolpa-studi, er gevredigezh "Ar Fals" en-des choéjet Bro en Oriant ha tolpet é kreizenn en F.L.K. (Foyer Laïque Keryado) é Kergahér, parréz Guidel, puar-ugent studiour étré er 27 a viz Est hag en 2 a Huengholon.

Oll en dud-sé, a beb oèd, digeméret ged o

bugalé, e zé a beb kornad a Frans hag a véz-bro e eùé, aveid studial sévénadur Breizh. Bamdé é labourent : Studi er brehoneg (Gwenedeg), kan, korolleù, istoér er vro. Baléieù ar droed o-des groeit eùé tro-ha-tro.

Peb handerù-noz é vezé keniget dehé divizieù a-zivoud Loeiz HERRIEU, Yann-Ber KALLOH, muzikereh ha sévénadur BREIZH. Ohpenn-tra, ur filaj larerion sorbienneù o-des bet hag, èl rézon, ur fest-noz.

Hor guellan gourhementneù de baùtred "Ar Fals".

Jobig Er GULUDEG



SORBIENNEU Loeiz GUILLOUZ :

Rag-skrid er Skrivagnour

Chetu aman un nebed sorbiennéù em-es troeit é Brehoneg Guénéd aveid plijadur er ré e venno o lén. Skriuet int én ur yéh didro, èl ma vezé komzet genem-ni é parréz Melrand, léh ma on gânet.

Er lodenn vrasan anehé e zo bet dastumet ha mollet ged en Abad Franséz KADIG, én amzér ma oé bélég ér Gér-Vamm ha rénér en dastumadenn "La Paroisse Bretonne de Paris".

Doned e hré guéhavé de di me zad, kemenér nezé é boud Melrand, aveid er hleuned é kontein dehon unan benag ag er sorbiennéù-sé e anaùé aviskoah hag en-doé lakeit de hoarhed kement a cheleñerion épard er filajeù...

Derhel e hran sonj anehé o deù, azéet étañ grouieréz me zad, éan doh un tu ged un tamm butun karot é korn é veg, hag ur vouteillad chistr a-dal dehon... hag en Aotru Kadig doh en tu arall ged ur bluenn én é zorn.

Dasonein e hra hoah é men diskarn boéh er hontour é lared... hag é lared...

Doué o fardono.

Loeiz GUILLOUZ

KEMENER MELRAND

Deg léù tro-ha-tro, ne vehé ket bet kavet ur hemenér ken dornet, ur michérour ken prizet, èl Job En DIBENNER, kemenér é boud Melrand.

Ur blijadur e vezé er guéled, azéet èl en oll geménérion, é tennein hag é chachein ar en nadoé, ged é vouist butun malet doh un tu ag en daol, hag é vouteillad chistr doh en tu arall... rag Job e ivé mat, deusto ne ivé nameid chistr.-"Mar dé groeit, e laré éan, er verhed aveid boud karet, er butun e zo groeit aveid boud losket, pé ataù lakeit én touleù fri... hag er chistr, aveid boud ivet!!!"

Job e oé chomet dizimé, mez ne gavé diézemand erbed én arbenn de gement-sé: labour a-hoalh en-devoé, hag en argand e zé d'en ti... Ha nehoah Job ne oé ket un déen eurus!

Na pérag 'ta? Pérag? Job En Dibennér e gavé plijadur én é labour. Abred de vitin, ha devéhat goudé koén, é poénie heb arsaù... ha nehoah ne dé ket de benn a servij oll en dud... Sonjal e hré mar-a-hué penaos er barréz abéh en-doé n'em gleüt aveid er sammein a labour.

Chetu pérag, en ankin én é galon hag er boéen ar é spered, ne gouské ket mui d'en noz ha nen doé ket mui hoant erbed: hag en dra devéhan-man e oé er goahan, rag Job, èl en oll geménérion, e oé un tamming lipouz hag e geméré ur blijadur vraz é lonkein dalbéh un dra pé un arall/

Aveid ankoéhad é drebilleù, éan e geméré sel taol ur briz butun, hag e ziskargé ur volad chistr... mez nag er butun nag er chistr ne zistâne é boén-spered.

-"Mar ne da ket en Diaol de sekour genein, e grias un dé ma oé é goal imur, ne dein ket

biskoah de benn a me labour ha n'hellein mui gobér nameid un dra...moned de glask Ywann Er Ribotér aveid gobér me zoul ér véred !"

"Petra e hues-hui laret,keménér ? En Diaol é e hues galüt?" e laras ur voéh don ar en trezeù.

Job e saùas é zeùlagad a-ziar er lavreg e oé édan achiù... hag e huélas ur pikol Lusifer kornek, harpet ar ur forh vraz,treid fourchek dehon èl ré ur vuoh,hag ur lost hir èl hanni un azenn é spign ardran é rèvr;ha selléd e hré doh er hemenér ged deùlagad ru-tan ha lan a fallanté.

"Dobér e hues ag En Diaol,Job En Dibennér ? Hama,chetu mé aman,komzet,petra e faot doh ?

"Ha !.. Ya,ya,hein ..." e respondas er hemenér,un tammiig spontet,"mez...mez..."

"Alkent,alkent ! Job ! Eun e hues ? Kredein e hren-mé nehoah penaoz Job En Dibennér ne oé ket un avrelaud,mez un dén nerhus ha kalonek !!!

"Mé,eun ? Ha ! Ne gredet ket kement-sé !

"Guell arzé,Job !Ne vern petra e houennéet genein,komzet,ha reit e vo doh !Hui e oér erhoalh ne n dé ket Lusifer ker perhuéh èl ma vé laret !

"Me garehé,emé er hemenér,kavouid sekour aveid achiù er fonnoplan rah er labour em-es de obér,rag n'arriùein ket geton me unan ; chetu Pask é toned kent pêll,ha sellé 'ta en treù em-es hoah de achiù !!!

"Meùlion ho-po,Job,kement èl ma houennéet genein ... en Ihern e zo lan a geménérion ! Kant,pemp kant,mil mar karet ! En Diaol e hra mad en treù ... mez ne hra nitra

aveid nitra ...

"Pégément enta , e houennas Job én ur grénein.

"Ho kov heb kin,kemenér,a pe vo achiù er labour ...de lared é,er blé-man.

"Me horv ? Diaol milliget,ré gir e houennet !

"Boh ! emé en Diaol,kov ur hemenér !..."

En ur sonjal:"Ni e huélo devéhatoh!",Job e respondas doh-tu:

"Hama,dégaset ho tud,nen des ket amzér de goll !"

Nezé en Diaol e huéhas un taol huitell ken kriù ma lakas de blégein er hog hag e oé ar lein tour en iliz.Kleüed e hrér arlerh èl trouz ur gohad aùél ... ha chetu ur vandennad tudigeù bihan é arriù,un nadoé ged peb unan anehé.Biskoah kement a geménérion : lan e oé en ti geté !!!

"Mil malloh ru,e laras Job,ne greden ket alkent é oé kement a geménérion én Ihern ! Ged er ré-man ataù é hei mat er labour,a-dra-sur !

El ma houiet marsé,er geménérion guéharall en-doé ur feson de gomz étrézé,hag en Diaol en-doé desket de Job petra lared d'é serviterion aveid o lakad de labourad.Nen-doé de lared nameid er girieù-man :"Kour é lant é fai",de lared é ,é yéh er geménérion :"Gobér ha grouiad".

"Ne gollam ket amzér,emé Job.Hé,paùtred !Kour é lant é fai"

Oll en nadoéieù e grogas ar un dro,hag er labour e yé araog,m'er lar doh !-"Kour é lant é fai" e laré heb arsaù er hemenér.Ur hant benag e oent,ha peb taol nadoé e zégasé sonj de Job penaoz ne chomé ket mui kaiz a dra de obér ... ha chetu éan oeit d'er barrézieù arall,tro-hat tro de glask labour d'en diaoled.

Mez,un dé benag,kent ne oé achiù er blé,chetu Lusifer éndro ar en trezeù :
- "Arriù é en termén,Job !

- "Ha ! Ha ! Aotru Lusifer,breman enta éma ret dein moned d'en Ihuern ... a pen don deit de voud en dén pinùikan ag er hornad !

- "Just é,Job ! Er péh e houllennan genoh e zo er péh deliet,ha nitra kin !

- "Guir é,e hirvoudas er hemenér.Reit dein nehoah un herradig aveid achiù en tamm labour em-es kroget abarh ... hag é hein genoh."

Lusifer e azéas étal en oéled,arlerh boud keméret ur briz butun é bouist Job.Ha gortoz e hré,disoursi-kaer !

Job e sellé a-dreuz doh er pikol diaol kornek,hag e bedé én don ag é galon oll er Sent ag er Baradouiz de zoned d'er sekour.Alaz ! Abenn er fin,Lusifer e saù hag e lar d'er hemenér :

- "Mal e vo alkent,Job En Dibennér,achiù e hréet ho labour du-hont !" Nezé é tapas hon dén étré é zehorn pânek,er boutas én ur sah,e daolas er sah ar é gein,hag e geméras hent en Ihuern...

Paset o-devoé en devéhan ti ag er vorh,pe chomas en Diaol de cheleù un herradig,rag kleuet en-doé boéhièù ur vandennad merhed.Ha tostad e

hras... Un aüglenn e oé azé hag,ardro dehi,un nebedig moézed e oé é holhein dillad .

- "Mad ! Mad !" e sonj en Diaol é tostad ar é hoarigeù,goudé boud disammet ar vord en hent er sah ponnér léh ma oé Job.-"Liéz-a-huéh em-es groeit ur besketereh vad étal en aüglenn-man.Sur-erhoalh é kavein hoah,er huéh-man,ur gomér benag de lakad ér sah ,a-gevred ged er hemenér !"

Ha chetu éan é klask en dro aveid kleued peb tra,heb boud guélet d'er holherézed.

Epad en amzér-sé,é tigoéhas ar en hent -praz

Epad en amzér-sé é tigoéhas ar en hent Mataù-Chistr,er halvé,é toned ag er vorh trema ti Er Berr.Moranuet e oé el-sé rag ma vezé mèudall bamdé.En un dremenn ged é hent,é stokas ér sah ma oé er hemenér abarh.Hennen um lakas abenn de huchal :"Deit d'em sekour !Deit d'em sekour Deit d'em sekour !"

- "Più e zo azé ? emé Mataù-Chistr.

- "Mé é,Job En Dibennér !

- "Hui,Job ?Più enta en-des ho lakeit ér sah-sé ?

- "En Diaol,Lusifer,ha me has e hra geton d'en Ihuern !

- "D'en Ihern !Ha,me honper,nen dé ket hoah er huéh-man éh éét ged en Diaol,Job ! Ma ya mé,Mataù-Chistr,de hoari ur vraù a dro dehon !!!

Epad ma gomzé,Mataù en-doé digoret beg er sah,ha Job en-doé strimpet ér-méz...ha éan kuit heb gortoz !Mataù en-doé ur hi en hélié dalhmad,ur pikol ki ged dent èl ré ur blei.-"Deit-hui aman,Guenn-Du,rag el-sen é hanué é gi...Ya,mad !!!" Ha éan e voutas er hi ér sah é léh Job.

Epad en amzér-sé,Lusifer e oé chomet én tu-rall ag er harh,é park Er Badézet,aveid spial er holherézed e oé én dro d'er poul.Mez,kollet endoé é amzér,rag en dé-sé ne oé meid léannézi - o dé bugad e oé - hag ind e holhé,e skoé hag e hoaské én ur lared o chapeled.

Diéz e oé enta lakad fal sonjeù é penneù er merhed-sé , ha doned e hras éndro.A pe sammas er sah ar é gein,é kleuas ur gourdrouzereh én diabarh.

-"Ya,Ya,keménér,breman é klasket gobér èl ur hi ! Gorteit ! Gorteit !Tuchantig é vo goah en treù !"

Abenn er fin,Lusifer e arriùas ged é samm ar é gein dirag un nor hoarn vraz,ru-poah ged en tan-flamm hag e verùé én tu-rall.Stokas e hras arnehi,hag abenn-kaer é tigoras.En diabarh é vezé guélet un toul don ha ligernus,lan a dud é hudal é kreiz en tan.Doned e hré ér-méz ur vogedenn blazus hag ur vureh a grohennéù losket.Biskoah ur fal vlaz ken donjérus !!!

A pe huélant o mestr,oll en diaoled en em dolp én dro dehon :

-"Ha petra é tégaset-hui genoh hiziù,Mestr

-"Er péh e zégasan ?Gopr er geménérion hag en-des labouret épäd ur blé é ti Job En Dibennér a vorh Melrand?Ha chetu éan aman !

Lusifer e zistag nezé beg er sah,ha dirag en oll diaoled é strimp anehon ki blei Mataù-Chistr.

-"Ha ! Gast a Job !Keménér milliget !Me ouié é oèh ur farsour ... mez ne greden ket é vehêh bet fin erhoalh eid en em lakad el-sé de zoned de voud ki ! Ha pesort ki ! Hui e chomo ki,mar karet,mez hui e vo diaol eùé,hag én Ihuern é choméet !!!"

Mez kement-sé ne oé ket kalz é sonj er hi,hag én un taol é saillas Guenn-Du é kreiz en tan.Pe santas er flamenneù doh er loskein é tas de voud gozig arajet.Harhal e hré ker kriù ma ne oé ket mui kleuet er ré dânet é hudal...Fardein e hras ar en diaoled braz ha bihan hag e oé én dro dehon : é zent e oé luemm èl koutelleù-brezél,ha rédeg e hré er goéd a bouladeù ...

Mestr braz en Ihuern éan-mem en doujé,ha téhein e hras én é raog ged en eun a voud dantet dehon.Gourhemenn e hras digor en nor vraz ,hag e voutas er lon ér-méz én ur huchal arnehon :

-"Kerhet 'ta ér-méz,Job En Dibennér,kerhet éndro de Velrand,ha biskoah,m'en toui,biskoah ne zei mui kemenér erbed de drebolein en Ihuern !"

Lared e hrér penaoc Lusifer en-des dalhet d'é gomz...ha penaoc éh es breman ur pikol skritell ar dor vraz en Ihuern :"ER GEMENERION NE VE KET DEGEMERET ER LEH-MAN !!!"

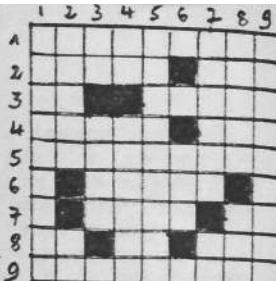
Loeiz GUILLOUZ

-20-

GIRIEU-KROEZ, Ged KERMORVAN

A-Hed :

- 1-E gan ér bod spern.
 2-Breur mamm.-Hanù krehénéz.
 3-Lod heb kalon.-Penn ketan er vreinaté.
 4-Liéz ar er glustraj.-Hantér trézet.
 5-Mestr er bed (deù gir staget).
 6-Hanù bihan Sant Pier.
 7-Ur marhig.-Ivaj tuemm.
 8-Gir mell.-Hanù bihan(én ur lared).Douar mélén.
 9-Divérein.



A-Drez :

- 1-A-drechil.
 2-Edan er harr.-Gir ur hroédur aheurtet.
 3-Diù gensonenn.-Uset kemmesket.
 4-Lod heb penn.-Mil dé ha pemzek-ha-puar-ugent (deù gir staget).
 5-Liéz ar er mézeù, épad en dilost-hanù.
 6-Ur gér a Vreiz-Ihuél.
 7-Reit d'er beurizon.-Petremant.
 8-Edan er seùd.-E héli deù.
 9-Feutein é deù damm.

RESKONDEU EN NIVERENN 26 :

A-Hed :

- 1-Kein.Deli.2-Er-milen-ui.3-Sip.Eled.4-Talvoudus
 5-Edenneù.E.6-R.Ee.Nini.7-Ioh.Anehé.8-Ofenneù.N.
 9-Na.ONU.On.

A-Drez :

- 1-Kesterion.2-Eriad.Ofa.3-Impléehé.4-Ni.VNE.No.
 5-Léon.Ann.6-Delùenneù.7-Ened-uieù.8-Ludu.NH.O.
 9-II.Seienn.



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

An tommder

CHEMINEE René Brisach



54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

Pe gan en TAN
E kan er VUHE



KEGINIEU BEVAN
Mod-koh,ha mod-neüé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G.: 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER

PLOEMEUR

LARMOR

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adresssez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLÖEMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE

Publication trimestrielle Prix du numéro 15 F

Abonnement annuel (4 numéros) : 60 F

Gérant de la publication : Henri MAHO BAUD

MOLLEREH An Doéré

AUDOGÉRÉ

Niv. 28-29

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWENED

1888-1988

KANTVLEAD BLEIMOR



INTRON VARIA PLASMANEG

Hoari souéhus é tèr lodenn

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...



6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIANT
P.G.: 97.64.37.80

Vir vag dré ouél
ha batoup ! pen e Kornog !



CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97.55.72.69



Mar vennet seul ur harrdi
pé un ti de zesañ ioned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN
é Landaol 97.24.60.18

Raglavar.

Nen doé hoah YANN-BER KALLOH nameid I7 vlé pe skriùas
er péh-hoari "INTROM-VARIA PLASMANEG pé ER FLAMANKED E GROE".

Lellein e hrér enta lared é ma er péh-sé ul labour yaouankiz.
Kuiteit dehon Kloerdi Santéz-Anna, én oé neuzé Y-B Kal-
loch é Kloerdi bras Gwénéz a houdé deu pé tri miz.

Epad er bléieu studi devéhan treménet é Keranna, bleuet
en doé én é galon ur garanté berlidian aveid er Vro hag er
brehoneg ha mar a werzenneu en doé dija skrijet e brehoneg.
Ged tristé é wélé er brehoneg é hoannad é Groé, é inizenn
ken karet geton, ha seuel e hrsas én é spredet er sonj de
gempenn péhieù é brehoneg de voud hoariet ged er ré yaouank.
Kredein e hré, doh o lakad de gomz brehoneg, o lakad etueù de
brizein yéh o tro ha de zherzel muioù dehi.

Skriv e hrsas de getan penn ur péh : "AVEID ER FE". Ned
perag é chomas hommen heb boud kaset de vad ? Marsé rag ér
mem prantad en doé kroget ged ur péh arall : " INTROM-VARIA
PLASMANEG " hag e vo kaset de benn é achimant I905 pé é
déreu I906.

Ardro en Nendeleig é skribé c'é vignon ker Léon Palaix :
" Je viens de terminer une manière de drame sur la descente
des Anglais-Hollandais à Groix, en 1696, le 14 juillet, au
soir (c'est de l'histoire). Duguay-Trouin y joue le rôle
de libérateur d'une famille groisillonne livrée par un
traître juif aux ennemis de la foi. Ma pièce est populaire
dans les grandes largeurs sans purisme et sans emphase. Je
vais tâcher de la faire représenter à Groix, à Pâques pro-
chaines, mais je crains bien de ne pouvoir réussir, faute
d'acteurs... "

Dier men kourn é skribé d'en Bétru Corignet, hanté é
troé, eic larat dehon én oé aonil é latour ha penaoz en des

klasket diskoein nen dé biskoah dilézet hé serviterion ged Intron-Varia Plasmaneg nag é vehent kouhénet én danjér gohan. En ul lihér arall, é tispleg dehon danué er péh, én ur lared ar un dro penaoz é karehé ma vehé kempennet sâl er skol eid en hoari.

Goulenn e hra ged en Eutru Noël, rénour kannadig er barréz : " La Croix de l'Ile de Groix ", skriù ur pennad aveid kouvi en dud d'en abadenn, dreistoll er ré goh, rag, emé ean, mar n'hellent ket betag bremen doned de cheleu éhieu-hoari dré ma ne oé ket tu déhé de gompren nétra, er vuëh-man é helleint deverral èl er ràll.

Groeit e oé bet revé é sonj ha kouviet en doé person Groé e barrézianed :

" J'ai l'honneur de vous prier d'assister à la Soirée Récréative qui sera donnée au bénéfice des Ecoles chrétiennes de Groix, le dimanche 22 avril 1906, à l'issue des Vêpres, et le lundi 23 avril 1906, à 7 H ½ du soir, à l'école Saint-Tudi, près Landost...

LE DORZ, recteur.

PROGRAMME

INTRON-VARIA PLASMANEG, ER FLAMANKED É GROE
(Notre-Dame de Plasmaneg, les Flamands à Groix)
Drame breton, en 3 actes, par un Groisillon."

Hoariet e oé bet er péh diù huëh ged paotred yaouank patronaj Sant-Tudi ha deit e oé mad geté : plijet hé doé de rah en dud. Ned malon Y.B. Kalloh, é lèh boud lan a leùiné wéléa en doé troeit en treu ken braù, nen doé kentoh kavet nameid melkon. Kent en hoari, en doé skriuet : " Je voudrais que par ma pièce la Bretagne et le breton aient leur rentrée à Groix ", med goudé é laré : " Oui, ma pauvre pièce a été jouée et bien jouée, mais où est le résultat que je désirais ? ... le breton, quel profit a-t-il retiré de cette représentation ? Je n'avais travaillé que pour cela et pour la Vierge et il n'y avait que moi à penser à lui et j'étais impuissant. Et l'on ne jouera plus de pièce bretonne à Groix et ma vieille langue s'en ira de

mon pays ... "

Deusto d'er gogusenn-sé a dristé treménet ar é galon, derhel e hrei de ziènn er brehoneg hag é skriù un tam-mig goudé ur péh-hoari neué : " EN NEU VEUER " hag e vo hoariet ged Paotred Sant Tudi d'en 31 a viz meurh ha d'er 5 a viz mé 1907. — D'unan bennag hag en doé skriuet eid rein mél dehon, ken kaer éh oé bet kavet er péh-sé é Groé, é reskondé hoah : " Pauvres ivrognes ! s'ils pouvaient encore servir la Cause bretonne ". Berped er mèm sonj enta én é spered : diuenn er brehoneg hag er vro. -- Doh ma kre-dan er péh "En Neu Vieuér " e zo chomet heb boud mollet.

Sonjet e oé Y. B. Kalloh seuel eùé un trajeris é pemp lodenn én inour de Sant Tudi, patron iniz Groé. Eh oé neu-zé é Pariz, kuiteit dehon ged tarh-kalon Breiz, é vro ka-ret, med joé eried n'en doé kavet ér gér vraz ha liéz e vezé kentoh é galon goasket d'en néhans. Un dé, diskonfor-tet ged er sonj ne oé ket é garanté eid treu er Vro pri-zet ged é amied brasan hag én ur wéled n'en doé en neu bén arall servijet de gozig nétre eid er brehoneg é Groé, é lakas papérieu "Sant Tudi" é sôl é val ha biskoah ne vo kaset er péh de benn.

Deu vlé goudé, é 1909, épad er blé treménet geton é Reims, é skriùas, ar un dro ged pennadeu aveid "Dihunamb" hag er "Réveil Breton", ur péniñ én ul lodenn ha ged tñwerzieu : "PARDONET D'ENR'HUN OFFANSEU". Goudé er bre-zél é vo kavet dorn-skrid er péhig-sé ged Léon Palaux hag embannet é dastumadenn "Dihunamb", ér péar nivérenn devé-han ag er blé 1925.

° ° °

El ma hon es ean laret, péh-hoari "INTRON-VARIA PLASMANEG pé ER FLAMANKED É GROE" e zo ul labour-yaouankiz ha skriuet é berr amzér. Y.B. Kalloh, neuzé, ne oé ket én é spered seuel ur pennobér med hebkén lakad paotred yaouank Groé de gomz ha de hoari é brehoneg. Salet en des é bén èl ma vezent, én amzér-hont, salet ha hoariet ged éleih a trcolladeu tud yaouank. Pe sellér penaoz en des Y.B. Kalloh kavet en tu de glozein er péh-hoari, lod e gavo a dra-sur

é ma re éz lakad Duguay-Trouin hag é varteloded de ze-gouëh just aveid tennein a zanjér ur famill e yé de goll o buhé hag aveid lahein oll er forbaned é berr amzér. Ned perag klask tabut pen dé gwir, goudé en devoud goasket er haloneu ged en néhans é konforté rah en dud dré lakad é genvroiz de hounid hag er ré fall de voud kastiet. Vennet en doé, e laré ean, skriù aveid er bobl penn-d'er-benn heb klask girieu re lipet pé darvoudeu ré ziés de gomgren. A durall ne oé ket tamm erbed én é spered gobér mollein er péh, revé ma skriù de Léon Paleux, én ul lared ne hellé ket mèm gratac kavouid ur skwérenn de gas dehon. Setu perag é ma chomet diembann betag breman.

Ned plijet braz en doé er péh d'é genvroiz a Hroé hanen des ket a voud souéhet a gement-sé. Ar tachadeu anauet mad ged Groéiz é tremén en hoari, displex e hra ur bajenn ag o istoér ha penn-d'er-benn é ma lan a vuhé, heb hir pre-dégeu channéus, én ur lakad a beb eil tro er haloneu de voud dalhet ged en ankin ha de dridal ged er joé.

Goudé boud lénnet " INTRON-VARIA PLASMANEG " ha boud prizet yégen donézonet e oé Y.B. Kalloh yaouank eid en téatr ne hellér meid sonjal : Pen devehé biuet Y.B. Kalloh hirroh amzér, sur-eroalh en devehé kempennet péhieu-hoari arall, ken brudet marsé èl ré Job er BAYON, ha pelloh en devehé " HOARIVA BREHONEG KERANNA " bilhet déieu kaer ha talvoudus aveid er Vro ha lavar er Vretoned.

LUKIAN.

Aveid BREIH-IZEL

INTRON VARIA PLASMANEG

Hoari souéhus é tèr lodenn

Aveid Groéiz

ROLL EN HOARIERION

Dugay-Trouin

Korsér Breihad é servij er Roué.

Gouziern

Martelod koh a Hroé.

Loeiz

Mab Gouziern, Korsér ged Dugay-Trouin.

Yann

Breur youank Loeiz

Jildas

Dén youank a Hroé, mignon Loeiz.

Sir Ruter

Mestr er Flamanked.

Abraham

Marhadour Juif.

Marteloded, Flamanked.

KETAN LODENN: molax lisp koh
(E ti GOUZIERN)

DIVIZ I (Gouziern, Yann)

Yann, é kan:
"Tèr léù ér méz taolet, tèr léù doh en douar braz
Me énézenn e saù, du é kreiz er mor glaz;
Er herreg astennet tro-ha-tro hi gouarn kloz
Eneb d'en houenneù hag e ruill dé ha noz.
Emesk oll er broieù en em strelù dré er bed,
Nann! Sur nen des hâni hag e zo ken karet!
O mem broig a Hroé, pen don pell ahanout,
Klanù on, ha me halon heb éhan e hirvoud.
Buhé er martelod e zo trist ér bed-man:
Bepred pell doh é dud, didan glaù hag arnanv,
Aveid gounid bara, bara d'é vugalé,
Red é dehon kuitad en énez dous a Hroé..."

Gouziern

Achiù ged ha sônnenn, me mab! Droug e hra d'em
halon, rag hi e lak me spered de sonjal én ha
baourkeh breur hag e zo du-zé, èl ma lares, didan
glaù hag arnanv, hag ohpenn, é kreiz tan er
brezel. Più 'oér? Marsé 'ma kollet, pé lahét!

Yann

Chelaouet 'ta, me zad! Hui zo dalhmad èl-sé, ha ne
sonjet meid é droug! Più e lar deoh, penaoz n'é
ket hoah biù mem breur,

Gouziern

Allaz! A-houdé guerso, ché, n'or-bes ket bet doéré
erbed anehon. Chetu tuchant daou viz hantér éma
oit kuit a Sant-Maleù ged en Aotru Dugay-
Trouin, er horsér; hag a-houdevéh n'or-bes ket
kleuet gér anehé! O brezel miliget!

Yann

Hui goll kalon ré fonnabl, me zad. Ankoéhein e hret penaooz, éraog moned d'er brezél, mem breur en-doé 'n ém hloestret d'en Intron Varia a Blasmâneg. M'em-es fians énni, mé! Ha me zo sur penaooz hi e hoarno Loeiz éneb d'en tan ha d'er mor.

Gouziern

Plijet ged Doué ma tegouého en traou èl ma lares, me faotr! Aveidon-mé, kaer em-es gobér, krénein e hran ataù.

Yann

N'é ket mad, me zad, difi èl-sé doh er Hwerhiéz. Hi zo oll-gelloudeg én Néanù, hi' hell gobér oll er péh e gar. Ha breman abenn, chetu, éh an hoah d'hi fédein én hé chapél, aveid ma tégaso dem édan berr amzér, doérérieù vad azoh mem breur Loeiz.
(moned e hra kuit)

Gouziern

Ké devati, kroédur paour. Hi ha kar hag ha chileùo marsé!... (Chomel e hra un herrad heb komz)

DIVIZ II
(Gouziern, ha Jildas)

Gouziern, én é unan

... Ya, me faourkeh, émenn é ous-té ér prantad-man? Keu braz em-es, allaz, em-boud ha lézet de voned kuit. Mes, penaooz eùé ha terhel! Kentéh m'ha-pes gouiet é oé disklériet er brezél, boket ha-pes dem ha te zo partiet: "Aveid er Fé, me zad, e lares, aveid er Fé hag er Vro ni e drého ar en anemized!"... Tréhein, mad erhoalh! Mès é klask tréhein é hellér meruel!

Jildas, e za én ti

Démad deoh, Gouziern! E oh én ho unan?

Gouziern

Té é Jildas?

Jildas

Tu, ya sur, èl ma hwélet! Emenn éma Yann, 'ta?
Gouziern

Yann e zo oeit d'en iliz, de lared é bédenn. Mès un neuétéd vraz ha-pes merhad de zegas dem, eid doned èl-sé én ti, herr arnout?

Jildas

Ya, Gouziern, un doéré trist! Er Flamanked miliget e zo douaret ér Sabl, hag iliz ha tiér e zo bet losket geté.

Gouziern

Petra lares, ér Sabl?

Jildas

Er Sabl, Gouziern keh. Lahet o-des oll ér péh o-des kavet a dud. Er ré-rall e zo oeit de guhéd. Er Flamanked e zo arriù ged o bageù de serr-noz, pe ne oé dén é sonjal énné. Ha distrujet o-des er gér abéh.

Gouziern

El lôned gouiu!... Mes, pegourz éma arriù en dra-sé?

Jildas

Er suhun baset, me gred. Boud e zo ataù pemp pé huéh dé émant bet gwélet é tremén ér méz ag er Gerveur. Eh ent merhad neuzé ac obér o zaol.

Gouziern

Dén n'en-des o gwélet é toned éndro?

Jildas

Naren. N'em-es ket kleuet komz ataù. Marsé émant oeit betag er Rochelle...

Gouziern, é sonjal

Pemp pé huéh dé... er Gerveur... er Sabl... Eh om abarh, Jildas!

Jildas, bamet

Abarh?...Petra faot deoh lared?

Gouziern

Me lar did é om fonde! Mar des pemp pé huéh dé o-des paset ér Gerveur aveid moned, amzér o-des bet de chomel ér Sabl daou pé tri dé, hag arhoan pé en deùeh goudé é veint aman, pégwir n'int ket oeit kuit anehé!

Jildas

1 Aman!! Hoarhed e fact deoh, Gouziern! Ha d'obér petra é téhent d'un tachad ker bihan ha ken distér èl Groé?

Gouziern

Groé e zo un tachad inouraploh ha talvoudush eid m'er hredes marsé, Jildas. Ne ouies ket penaoy éma on énez hag e zo alhué en douar braz, alhué Porh-Loeiz, léh m'éma er Gompagnoneh-Vraz hag e gas marhadoureh betag en Azi? Er Flamanked er goér erhoalh, ind, hag en Anglézed eùé, pen-dé-gwir o-des anséet, déjà ur huéh, douarein én or bro!... Ha neuzé, petra é er Flamanked? Hérétiked ha ne faot dehé pédein er Huerhiéz nag er Sent, hag e zo én arfleu arlerh er ré o féd... Ha Groé, heb lared gaou, e zo brudet ér bed abéh eid hé dévotion d'en Intron Varia a Blasmâneg. Ha te houleñn hoah eid petra é faota dein ma teint aman! Allaz, n'é ket mé e venn: ind é e venno ém léh!... Ha dén, goaz erbed de zivenn on douar! Ha! Pe vehé bet ér gér me mab Loeiz, ged un nebeudad tud youank arall, marsé em-behé hoah kemérid un tammiig kalon! Mes èl-man?... Fonde! om, fonde! Traou ha tud e vo bréuet dehé!

Jildas

Ché, mar doh-hui sur, Gouziern, sur erhoalh, m'er hred genoh, é hell er Flamanked doned aman; mez ind e hell moned é léh arall eùé: dén ne oéri!... mez, pégwir ho-pes hanuet Loeiz, komzam enta un tammiig anehon. Just é oen deit de houleñn genoh doérerieù; ha me lakeit ho-pes d'en ankouéha ged ho Flamanked!

Gouziern

Doérerieù!... Me garehé awalh rein doérerieù did a me faourkeh paotr! Daou viz zo n'em-es gouiet nétra anehon, nag éma biù pé marù, pé lahet! Tra ne ouian!

Jildas

Mar ne ouiet nétra, de betra lakad én ho spered droug kentoh eid mad? Doh ho chelaou, kredet e vehé penaoy éma hiriù oll er goaleurieù é klask skoein arnoh! Er Flamanked é Groé... ho mab lahet... Afé! N'ho-pes nameid sonjeù trist en anderù-man! N'é ket èl-sé éma red boud, dam, me heh déni! Hui e zeli kemér arnoh, ha boud kaloneg, hui ker hetan, eid ma vo kaloneg eùé er ré e zo tro-ha-tro deoh. Ho mab Loeiz en-doé kalz muioh a galon eid èl-sé! Ha sur é ne vehé ket koutant anehon, pe ouiehé en em dàölet èl-sé d'en dizanspoér aveid nétra. Me lar aveid nétra rag sur on n'é ket beuet ho mab, un noéour abil èl ma oé hennéh; lahet? N'er hredan ket muioh: Dugay-Trouin e zo un dén hag e spern goëd é soudarded.

Gouziern

'Verna ket! Daou viz hantér heb doéré!... Ne fian ket mui:un dra benag e lar dein éma kollet me mab!

Jildas

* Daou viz hantér n'é ket kalz a dra, Gouziern, aveid ur horsér é brezél! Guéhadeù éh èr beteg huéh miz é Sant-Maleù heb goud émenn é oé paset Dugay-Trouin. Hui e wél n'ho-pes ket rézon de zèbrein ho spered èl-sé.

Gouziern

Ya! Er ré youank e zo berped èl-sé: aortoz ged fians. Mez, me zo koh, mé, ha ré a hoalleurieù em-es gwélet ém buhé aveid espérein ken pell-sé. Allas! Me heh kroédur e zo marù!...

Abraham

(é voutein é fri é toul en nor)

'Po ket spilleù!...

DIVIZ III

(Gouziern,Jildas,Abraham)

Jildas

Er Juif!...

Gouziern

Démad,Abraham.N'or-bes ket dobér a nétra hiriù,mez deit én ti,hui e geméro un dra benag.

Abraham

(e za én ti én ur selléd a beb tu)

Doué ho pénigo,Gouziern aveid ho madeleh é kevér ur hêh marhadour,hag er Werhiéz a Blasmâneg e houarn oll ho tud,a bell hag a dost!

Gouziern

El-sé revo groeit,me hêh dén!(Ean e glask gwér hag e laka ur voutaillad chistr ar en daol)-(Jildas e saù hag,ged é zeù,zorn én é sah,éan en em laka de valé dré en ti én ur huitellad.)

Abraham,de Houziern

Hag en dén youank-man e zo merhad ho mab?Péh hanù en-des enta?

Jildas,étré é zent

Abraham,hag e vramm!

Gouziern

O pas!Me mab-mé e zo pell!Hennen zo un dén youank a Germanhieg,un ami braz d'em mab Loeiz.Dés 'ta,Jildas,de gemér ur wéh chistr.(Ean e garg er gwér).

Abraham

Deit 'ta,dén youank mad,de drinkein genom.

Jildas,étré é zent

Cherr hi,blazour,cherr hi!-(Ean e dosta d'en daol,e dap é wérennat chistr,hag hi lonk é korv ur minutenn.Lakad e hra éndro er wérenn ar en daol).

-15-

Gouziern

(e sell, bamet ged Jildas)

Na droll ous-té!Perag ne 'pes ket gorteit,ta?Ni 'behé trinket on tri!

Jildas

(é torchein é varùenn)

Séhed em-moé!

Gouziern

'Ma,kemér un arall breman:te drinko ataù!

Jildas

N'em-es ket mui séhed!

Gouziern

Kemér 'taù!

Jildas

Pegwir é laran deoh 'm-es ket mui séhed!

Abraham

Laosket éan,Gouziern,mar ne hra ket vad dehon.Ne faota ket biskoah forsein en dud youank.

Jildas,étré é zent

Sell!Komz e hra èl ur sourzien,er marmouz!(Ean 'n em laka de gaillac ar leurrenn en ti.)

Gouziern

Afé!...Sur ne dein ket de blantein mem bannig chistr én ha veg,mez n'on ket èlkent koutant ahanous!

Abraham

Petra faot deoh!En dud youank e zo èl-sé,ind e vourr gobér d'o sonj!

Gouziern

Komzam a dreù arall.Hui hag e zo ged ho michér é valé dré-sé ar er mézeù,'pes ket kleuet en neuëted vraz?Er Flamanked,e larér,e zo ér Sab!

Abraham,é seblantein boud bamet

Er Flamanked?N'em-es ket gouiet.Ataù émant pell azoh Groé!

Gouziern

Ha!Pell! N'hellér ket goud gwéhadeù! Hag éz erhoalh, revé me sonj, é téhent aman d'obér un dro.

Abraham

(annéet, éan e ansé hoarhein)

Aman! Ha! Ha! Ha! Pelleit en dra-sé ag ho-sonj, Gouziern. Birùkin ne wéleet er Flamanked!

Gouziern

Ne houllennan ket gwell, mé! Mez, na ne vehé ket en danjér-sé, krénein e hrehen ataù a-gaos d'em mab Loeiz hag e zo du-zé ér brezél...

Abraham, fonnabl

Ho mab e zo ér brezél?

Gouziern

Allas, ya! Me mab kohan e zo korsér ged en Aotrou Dugay-Trouin. Partiet int a Sant-Maleù chetu daou viz hantér, hag é on é poén a-gaos dehon rag doéré erbed n'em-es bet a-houdevéh.

Abraham

Ha n'ho-pes kén a vugalé?

Gouziern

Géou. Ur mab bihan arall em-es hoah, hag en-des unneg vlé. Hui e zeli en anaououd, rag devot é èldoh, ha liéz ho-pes éan gwélet ér chapél é lared é bedenneù. Tuchant hoah éma obeit éndro duzé, ha merhad ne vo ket mui pell anehon.

Abraham, fonnabl

Ha! Oeit é d'er chapél!..(Ean e saù)-Mez ne faota ket dein, Gouziern kêh, ho terhel pelloh de obér nitra. Ha neuzé, mé eùé em-es labour... Kénavo 'ta, ha trugéré aveid en dégemér mad em-es bet én ho ti. (De Jildas) Ha hui, dén youank, bennoh Doué arnoch!

Jildas

Ya!... Kegal!...

Gouziern

Kenavo, Abraham!

(Er Juif e ya kuit)

+++++

DIVIZ IV

(Gouziern, Jildas)

+++++

Jildas, é kroézein é zivrén

Ne gleüt ket, Gouziern! Eid petra èlkent é keméret er fri kromm-sé, 'ta? Eid gobér goap anehon en ho-pes merhad laret dehon oll er homzeù braù-sé?

Gouziern

Perag eid gobér goap? Abraham e zo un dén mad ha santél! Ha sur n'on ket koutant ag er péh ha-pes groeit dehon ém zi.

Jildas, é hoarhed

Ha! Ha! Ha! Sellet èlkent dré biù 'n em lézet de voud lorbet! Un estranjour, ur marhadour brik-ha-bræk!

Gouziern, chifet

Chelaou, arrest ged ha gomzeù fall, Jildas! Mar ne vennes ket en inourein, léz d'er bihanan er rérall d'obér èl ma kareint.

Jildas, é hoapad

O paz! N'é ket un estranjour anehon, n'é ket ur hèh marhadour, n'é ket ur Juif-rédour : ur sant é! Ur Sant braz, ihuél-ihuél!!! Sellet! Hui e fait deoh unan ged mirakleù, unan hag e hra burhudeù braz é Groé, unan hag em-es gwlélet mé-mem ged men daoulagad! Paz devéhatoh eid en dé kent, boud e oé ur vandenn paotred bihan é krial ar é lerh: "Abraham, hag e vramm! Benom, fri kromm!" Petra en-des groeit en dén santél-sé? Rédet en-des ar

o lerh,tapet en-des unan anehé,taoleù botéz ha taoleù bah en-des boutet geton a-dorimele,ha lézet en-des éan astennet ar en hent arlerh en doud éan hantér lahét!Mar nen dé ket ur mirakl en dra-sé,ne ouian ket mé petra zo unan!

Gouziern

Mad...(Kleùein e hrér trouz ér méz, èl un dén é rédeig)-Petra 'zo?

DIVIZ V

(Gouziern,Jildas,Yann)

Yann

(diskabel-kaer,ru é fas,un ér spontet dehon,éan e arriù én ti én ur rédeig,ged é anal é huitellad)

Men Doué!...Me zad!... (éan en em daol ar ur gadoér)

Gouziern

Petra,...Petra zo genis,me hroédur paour?Lar fonnabl!

Yann

Dam kuit,me zad!...Er Flamanked!...Er chapél!... Gouziern ha Jildas,a-gevred

Er Flamanked!...Petra 'lares?-(Gouziern,én é unan,arlerh ur prantad):-Mez,komz 'ta!Te hra dein krénein!

Yann

(ged ur vouéh hantér torret)

Me zad...Er...

Jildas

Reit ur volad deur dehon,aveid torrein é spont.Ean e gomzo ésoh arlerh!

Gouziern

Ya sur,gwir e lares!(Kargein e hra ur vol hag hé ra de Yann)-Komz breman,me hroédur.

Yann,é toned éndro ag é spont

Eh an de lared deoh,mez red e vo dem rédeig kuit fonnabl goudé...Tuchant,boud e zo marsé un hantér eur,me oé ér chapél é lared me fédenn p'em-es kleuet un trouz braz ér méz.Oeit on de selled,ha gwélet em-es oll en dud é rédeig a beb tu én ur grial:"Er Flamanked..Er Flamanked"Kentéh,un dén en-des saillet ér chapél,hag en-des laret dein:"Kuham fonnabl skeudenn en Intron Varia!"Me zo oeit geton ha lakeit on-es er skeudenn de guh én toul hag e zo é kreiz plancheris er vestial.Neuzé é on oeit kuit.Boud e oé diù vandenn Flamanked é rédeig dré er gér.Unan e loské en tiér hag e lahé en dud;en arall e zé d'er chapél aveid gobér er meméz tra.Losket é sur breman!-Mez ni,me zad,dam on tri de guh eù:tuchant é veint aman!

Gouziern

Men Doué!Sellet mar n'em-boé ket rézon krénein!Ha te lar erhoalh,té:moned de guh!Mez,émenn?

Jildas

Ne gollet ket ho penn!É koed Kermarheg éh es un toull don ha n'en-des hâni meidon hag e oér émenn éma.Dam abarh!Er Flamanked e vo fin mad,mar or havant azé!Deit abenn!

Gouziern

Abenn!Mez,na me zi,na me zreù!Kasam ataù un dra benag genom!

Jildas

Nag ho puhé,nag hani ho mab ??-Deit kuit,e laran deoh!

(Gouziern e chom ur momand én é saù.En un taol é kleùér,ér méz, ur vandenn soudarded é arriù ged safar.)

Gouziern

Men Doué! Chetu ind arriù! Dam fonnabl!...
(Moned e hrant kuit.)

+++++

DIVIZ VI

(Abraham, Sir Ruter, Flamanked)

+++++

Er Flamanked, én ur zoned én ti

Hourra!

Abraham

N'es ket mui dén?-(De Sir Ruter) Merhad émant
kuhet én ur horn benag!

Sir Ruter, d'er soudarded

Klasket ind, ha klasket mad!(Er soudarded en em
strèu dré en ti. É sellé é peb léh, hag e vrèu
oll er péh e gouéh étré o daouorn)

Ur soudard,

(E kemér ur pod léah ar en daol)
Petra hres aman, té? Tap!(Ean er brèu ar leurenn
en ti.)

Un arall,

(E kemér ur gastrolenn étal en oaled)

Più e faot dehon gobér soubenn?(Ean hé zaol ar
leurenn en ti) Houp!

Un arall

Kapitén, ne gavan ket dén! Sur n'int ket kuhet én
ti anehé !

Sir Ruter

Gwir e lares, Yonas! Oeit int ar gas! Dam ar o
lerh! Hag ur voutaillad gwin d'en hani o

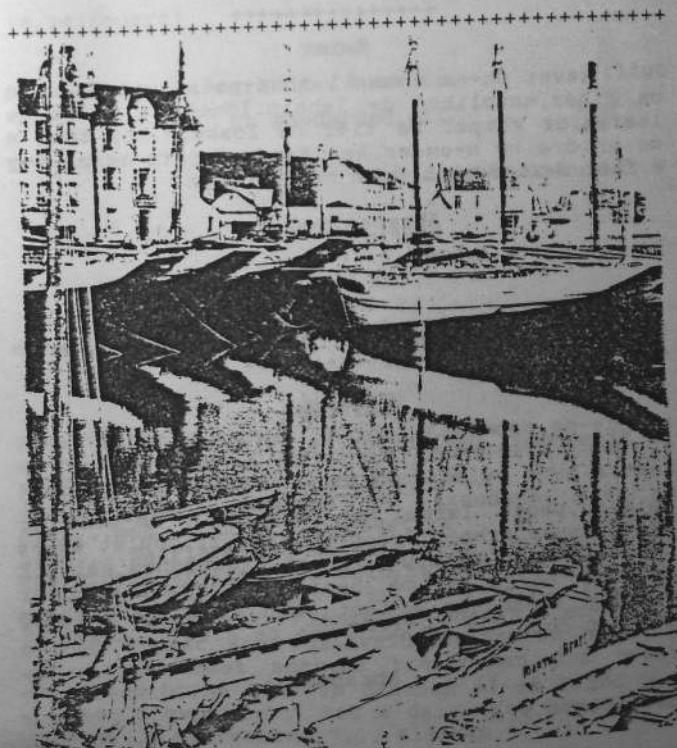
zapo. Araog !!!

Er soudarded, oll ar un dro

Hourra !!!

(Moned e hrant kuit)

ER SEL E ZISKENN :
ACHIMANT ER LODENN KETAN



EIL LODENN

(Plasenn en Iliz, é Lokmaria)

DIVIZ I

(Abraham, Ruter, Flamanked)

Ruter

Juif, kavet on-es aman, èl m'ha-poé laret dein én ha li'hér, katoliked de lahein, lôned ha traou de laereh, ur chapél ha tiér de loskein. Mez boud e zo un dra ha n-on-es ket kavet, un dra benag hag e faot dein derhel étré men daouorn!

Abraham, ged eun

Ha petra 'ta, Aotrou ? ...

Ruter

Losket é er chapél, Juif! Mez er skeudenn, émenn éma?

Abraham

Er skeudenn?.. Dam, Aotrou, ne ouian ket mé !

Ruter

Chilaou, paotr Israel. Me faot dein em-boud er skeudenn-sé arhoah éraog moned kuit. Touiet em-es d'em relijon distruj oll er skeudenneù katolik em-behé kavet ar me hent, ér brezél. Hani er Werhiéz Plasmâneg e faot dein aveid hé loskein ged men dorn. Ged en dorn-man, te gleù?... Klask hi !

Abraham

Mez, Aotrou ...

Ruter

Cherr ha veg! Té hi havo, pé te vo losket én hé léh. Groa èl ma karis! Aveidon-mé, touiet em-es, red é dein derhel!...(D'é soudarded)-Soudarded!(Er soudarded e salud ged en dorn)-N'on-es ket mui tra d'obér é Pemitu, mar karet éh am breman de voned d'er Vorh ha de Behuzi. Du-hont é kaveem hoah chapélieù de loskein, hag argand hag eur aveidom. Hui faot deoh?

Er soudarded, oll ar un dro

Ya, ya! Hourra!

Ruter

Neuzé, araog! Ha marù d'er Werhiéz!

Er soudarded, oll

Dré en tu klei, kerhet!

(Moned e hrant, kuit)

+++++

DIVIZ II

(Abraham, én é unan)

+++++

Abraham

Hama! Ché ma hi kavet dein!... Kazimant em-es keu em-boud skriüt d'er pakad lôned-man doned de Hroé. Kavouid skeudenn er Werhiéz, pé boud losket én hé léh!... Kavouid er skeudenn .. e zo diéz... mez boud losket.. e zo diésoh hoah!... Ha! Flamanked me hein! Sell péh labour endes groeit er lôned-sé dein, ta !

Mez n'é ket trawalh krial ar o lerh... mar dé koutant mistr er Flamanked ahanan, m'em-bo ur yalhad argant hag eur. Aveid en dra-sé heb kin em-es ind kaset aman. Ha breman, pen don prest d'em-boud hi, hé lézehen d'achap èl-sé ? Sod mad e vehen, é gwirioné ! Red é dein enta kavouid en delùenn ... mez penaoz ?... Klaskam !...

Pen dé gwir n'o-des ket er Flamanked kavet er skeudenn, éma bet kuhet dré unan benag... Più e vehé henné?... Gortoz! Me oé é ti Gouziern a pe oé er Flamanked é toned ar en aod:me zo mem obeit kuit ag é di aveid doned devaté. ha Gouziern endes laret dein ér momand-sé é oé obeit é vab d'er chapél. Er mab-sé e oér enta émenn éma paset er skeudenn, mar n'é ket éan-mem en-des hi lakeit de guh... Ya mez ind eùé e zo obeit de guh! Ha più e oér é péh toull éma er pakad kounifled-sé?... Rekiz é dein neoah komz dohté !
 (Gouziern ha Yann e antréa)

Yann, heb gwéled Abraham

Ya, me zad! Hui 'faot deoh moned de wéled ho ti. Mez mar dé èl er chapél breman, ne véet ket avansetoh!

Abraham,

(o hleù hag e zistro de sellé dohté)

(Etré é zent) Satan! ché ma dint! En diaol e zo a-du genein.

(Moned e hra fonnabl devaté)

+++++

DIVIZ III

(Abraham, Gouziern, Yann)

+++++

Abraham

Démad, Gouziern! A-houdé en amzér n'on-es ket or gwélet. N'oh ket bet enta lahet dré er Flamanked miliget-sé!

Gouziern

Paz hoah, tugéré de Zoué! Hag hiriù, a p'em-es kleuet lared é oent deit doh tu Piwizi, profitet em-es aveid doned de wéled penaos é oé me zi. Mez, na hui, penaos ho-pes gellet achap, ha petra e hret aman?

Abraham

O!Mé!Mé 'n em denn dalhmad ér méz, én taolieù-sé! Mez hui e houllenn genein aveid petra é on aman. Allas! Gouziern kêh, ul labour poénus e hran! Hui 'oér pégen dévot e oen d'en Intron. Varia a Plasmâneg, ha penaos mem brasan joé e oé doned d'hi fédein ér chapél béniget-man. Ha ché 'ma hi distrujet, dismantret, dré er ré e zo éneb d'er Fé!... Hag er skeudenn, skeudenn vraù er Werhiéz, émenn éma? Emenn é hellein hi havouid avein pédein hoah dirag-zi ha ouilein argoalleur er chapél?... Kleuet em-es lared dré-zé (sellé e hra a gorn é lagad trema Yann) penaos ne oé ket bet losket anehi ged en Iliz mez é oé bet lakeit de guhéd dré unan benag, un dén youank devot-mad èl, dré skwér, ho mab Yann...

Yann

Achiuet ged ho sorhenn, marh-en-tour: Ho fri e zo ré gromm aveid goud er péh e houllennet azé. (Troein e hra kein d'er Juif)-Deit, me zad! (Gouziern ne voulj ket.)

Abraham

(é 'n em wéled dizoleit)

Oho! Me mestr! Frinkal e hret abenn!.. Mez hui 'gomzo pe vo deit ho tro, paz éraog! Ged ho tad heb kin é houllennan doéréieù.

Gouziern

Mé, ya! Ne ouian ket perag é komzes èl-sé, Yann! Abraham e zo un dén mad, ur serviteur braz d'er Werhiéz.

Abraham

El ma laret, Gouziern kêh! Ne faota ket dein meid gwéled hoah ur huéh skeudenn er Werhiéz Santél, aveid bokein dehi hag hé inourein ar benneù men daoulin. O! E hanù Doué! Laret dein, men dén mad, laret dein émenn ho-pes hi kuhet!

Gouziern

N'em-es ket hi kuhet mé-mem, mez Yann en-des laretdein...

Yann, ged nerh

Dam kuit, me zad! Hag eùéhet d'er péh e laret. Mar gouér er Flamanked en dra-sé, n'é ket hui e vo puniset, mé é! Dalhet enta ho tead !

Gouziern

Ya, er wirioné e lares, ché, me faotr. Guell é paz lared de zén ...

Abraham, én arfleu

Mez sellet 'ta en ampouézon-sé! N'er chelaouet ket, Gouziern! Ne glaskan meid er mad! Me faot dein heb kin...

Yann

(e grog é bréh é dad, hag en tenn ér méz)
Deit kuit, me zad!

Abraham

Chelaouet mé... Me laro deoh... (Etré é zent) M'o dalg, ind é!... (Gouziern ha Yann e ya kuit, er Juif e rid ar o lerh én ur grial) Gouziern!... (Ur prantad e dremén) .

DIVIZ IV

Loeiz, e zibouk dré en tu-rall

Me faourkêh bro! Douar beniget ha santél! A-houdé guerso amzér n'em-es ket ha kuélet, hag é péh stad en ha kavan hiriù! Nen des a beb tu dein meid tiér losket, mangoérieù hantér oeit d'en dias, ha dirag-on, chapél dismantret en Intron Varia. De biù en dorn didruhé en-des èl-sé hadet er marù ar zouar me énéz? Più? Allaz! Nen dé ket diéz er goud: er Flamanked, hoah! Er Flamanked! O bandennad lóned gouïù! (Abraham e antéa, é obér un tammig trouz) Unan benag én ti? Laret dein, men dén mad, più zo bet kri erhoalh aveid turel d'en dias ha loskein er chapél?

Abraham, ânéet

Allaz, Aotrou!.. En tan e losk!... (Etré é zent) Più é hennen?

Loeiz

Ya, mez più en-des éan lakeit, en tan? Er Flamanked?

Abraham

Hui zo enta un estranjour, mar ne ouiet ket er péh e zegouéh ér vro!

Loeiz

N'on ket un estranjour: ar en douar-man é on gânet. mez a-houdé guerso n'em-es ket hé guélet, a-houdé m'éma kroget er brezél.

Abraham, fonnabl,

Ha! Hui e zo ér brezél! (Etré é zent) Mab Gouziern e vehé!

Loeiz

Ya, ha just a-gaoz d'en dra-sé é houlenhan genoh mar n'é ket er Flamanked en-des losket er chapél-man!

Abraham

El ma laret, Aotrou! Ha péh brezél ho-pes groeit èl-sé, ta: brezél ar vor, pé brezél ar zouar?

Loeiz

Me zo korsér breton... Mez, n'em-boé ket mui sonj! Lahet o-des tud eùé!... Ha me zad, ha mem breur, ha me mignon Jildas?

Abraham

Più é ho tad?

Loeiz

Me zo mab Gouziern Bleimor! N'anaüet ket anehon? Abraham
Gouziern... M'en anaü... Mez.. boud e zô guerso ma n'em-es ket guélet anehon

Loeiz

Allaz: Lahet é bet? Ha mem breur, ha me ami eùé? O malloh deoh, tud didrué!...
(Jildas e antréa)

+++++
DIVIZ V

(Jildas, Loeiz, Abraham)

+++++
Jildas
Men Doué!...Loeiz!!

Loeiz
Jildas!...Ché 'ta unan! Mez, na me zad, na mem
breur? Lar dein er wirioné!

Jildas
Chom é peuh, 'ta! Ha dad hag ha vreur e zo biù ha
yah!

Loeiz
Trugaré deoh, Gwerhiéz Plasmâneg!

Jildas, 'é huéled er Juif
Mez, petra 'hres-té aman, é toronal! (De Loeiz) Sell
ged più é ous é komz, 'ta, kêh dén! Petra e laré-
éan dis?

Loeiz
Nétra. Mez, petra ho-pes ar é lerh?

Abraham (de Loeiz)

En dén-man...

Jildas
Cherr ha veg, malloh! Ha ké kuit fonnabl... pé te
dapo tuchant me chocheù ar un tachad benag!

Abraham, de Loeiz
Aotrou, n'er hredet ket! ...

Loeiz
Petra senefi?...

Jildas
Paz me hredein!... Te sonj enta ne rehen ket dis
un taol botéz ged me housians é peuh!... Moned e
hris kuit, pémoh?

Abraham
Ya, mez ...

Jildas, kounaret

Moned e hris kuit, hoah ur wéh ? !!!

Abraham, spontet

Eh an kuit, éh an... (Ean e za ar ziaraog er
leurenn-hoari, én ur rédeg. Azé, ean e chom ar é
saù un tammig, hag e lar:) Ya moned e hran kuit!..
Mez éh an de glask er Flamanked, ha .. chomet azé
'ta...ni wélo neuzé più e vo er mestr!!!

Jildas
Hoah é ous e toronal azé!... Gortoz! (Ean e réd ar
é lerh. Er Juif e ya kuit)

+++++

DIVIZ VI

(Loeiz, Jildas)

+++++
Loeiz
Più é hennéh?

Jildas
Più? Er brasan laer e zo dré-zé! Ur marhadour é, ur
Juif!

Loeiz
Hama, nen-des ket droug erbed, én dra-sé.

Jildas
Naren: pe vehé ur marhadour èl er ré-rall. Mez éan
e huerh péar blank dré-man er péh. e dalv unan
heb kin é Porh-Loeiz. Ha neuzé, n'é ket oll. Ne
ouies ket penaor er Juif-sé, ha n'en-des ket, me
zo sur, religion erbed, e hra seblant boud dévot-
braz d'er Werhiéz, aveid lorbein en dud! Ne ouies
ket penaor ha dad éan-mem e gred éma un dén
santél, hag en dégemér èl ur prins pe za d'er
gwéled. Ha kontein e hra dehon oll er péh en-des
ar é galon. Afé! Truhéüs é en em lezel de voud

lorbet èl-sé ged un estranjour! Ha vreur Yann ne hell ket er gousantein dehon, na mé er memes tra! Me zo sur éma er "sellour a-dreuz-sé" a-du ged er Flamanked!

Loeiz

Marsé 'vad! Mez komzam ag er Flamanked, ya. Oeit int kuit? N'em-es ket gwélet nikun anehé pen don arriù!

Jildas

Oeit kuit?... Moned e hreint kuit p'o-devo losket oll er péh e zo ér vro! Oeit int de Biwizi d'obér o zro, ha de glask tud de lahein.

Loeiz

Mes hui, penaos ho-pes achapet?

Jildas

Ni zo oeit de guh, 'ta! N'anaùes ket en toul horboé kavet hon daou é koèd Kermarheg? Azé é om, ha dad, ha vreur, ha mé. Hiriù gellet hon-es doned ér méz, p'on-es gouiet o-doé rédet d'er penn arall.

Loeiz

Mez me zad ha mem breur, émenn e hues ind lézet?

Jildas

Oeit int de huéled ha di, é Kerlut. Dam eùé!

Loeiz, é sonjal

Ne gleùes ket... Jildas!

Jildas

Petra?

Loeiz

E on é sonjal. Er Flamanked en-des revinet er vro, losket en tiér, ha lahet en dud... ha moned e hrehent kuit a Hroé heb droug erbed aveité?

Jildas

Dam! Petra faot dis! Pe ne hellér gobér kin!

Loeiz

Ni hell gobér un dra benag, Jildas, mar faot dis!

Jildas

Mar faot dein?!!!... Ha kré pest anehé! Mar gellan plantein me houtell é goug unan benag ag ér chas-sé, é vein koutant! Petra faot dis ahanan? Me hrei oll er péh e garei !

Loeiz

Oll er péh e garein... mad! Chelaou breman? T'es ur hanot?

Jildas

Ya.

Loeiz

Mad! Ni ya d'er hemér aveid moned de Gonk.

Jildas

De Gonk? Kollet t'es ha stur?

Loeiz

De Gonk. Dugay-Trouin e zo azé daou zé-so, ged é gorsérion. A-gaoz d'en dra-sé heb kin, mem, é on-mé digouéhet aman hiriù. Ni ya enta de voned devaton, ha doned e hrim éndro geton, 'benn arhoah vitin. Te gomprenn ?

Jildas, ged joé

Ha ni gaso neuzé ur freillad d'er Flamanked! Ha, men Doué! Taripet Bourrus!

Loeiz

Dam kuit!

Jildas, bamet

Breman abenn?

Loeiz

Abenn!

Jildas

Mez nag ha dad, ha vreur, pégourz o guélis-té?

Loeiz

Arhoah,mar plij ged Doué!Dés!

Jildas

El ma karis!Ha!Flamanked,bandenn chetal!Er goap ho-pes groeit ahanom beteg breman!Mez arriù e hrei ho tro!Arhoah é vo chanjet penn d'er vah!

(Moned e hrant kuit)

DIVIZ VII

(Gouziern,Yann)

Yann

Hama,ya,me zad.Pégwir n'é ket bet losket hon ti,ni hell chomel abarh hénoah de gousked.Esoh mad e vo deom.

Gouziern

Te lar erhoalh,té!Mez,pe zigouéhehé neuzé er Flamanked arnam,é vehé trueg en traou,hein?Petra sonjes?

Yann

Er Flamanked en-des groeit én ti oll er pén o-doé de obér,pen dé gwir éma brèuet oll en traou déhé.De glask petré é téhent éndro abarh?

Gouziern

Ne ouian ket,sur!Mez neoah !...Ha neuzé Jildas?Più e laro dehon émenn é véem?

Yann

Jildas e anaù hent en ti,merhad;ha pen dé gwir hon-es laret dehon éh em d'én ...

Gouziern

Hama,dam,pégwir é fait dis!Mez en em zastumam fonnabl éraog en noz,rag er Flamanked ne vo ket

mui pell é arriù azoh Piwizi.(Moned e hrant kuit Ur prantad e dremenn)

DIVIZ VIII

(Sir Ruter,Abraham,e arriù dré en tu-rall)

Sir Ruter

Ya,ché ma om arriù éndro,ha labour mad hon-es groeit du-zé.Ha té,kavet 't-es me skeudenn?

Abraham

N'em-es ket hi kavet,mez kavet em-es tud hag e oui émenn éma.

Sir Ruter

Er memes-tra é...mar gouies émenn éma en dud-sé!

Abraham

N'anaùet ket Gouziern koh,en hani hor-boé rédet ar é lerh en dé-sé ma oëh arriù,ha n'hor-boé gellet en tapein!

Sir Ruter

Ya,pest!Huizet em-boé en dé-sé!

Abraham

Hama,hennéh em-es kavet en anderù-man ged é vab.En ur houllenn geton,géd komzeù dous,émenn é cé er skeudenn,gouiet em-es penaos éma é vab é hag en-des hi kuhet!!

Sir Ruter

Mab!Emenn,'ta?

Abraham

Nen des ket laret dein anehon.Mez mé o lako étré ho tehorn ha,sur,kentoh aveid méruel,ind e laro deoh é pé tachad éma en deluenn-sé ...

Sir Ruter

Matoh-mad!Ha pegourz é helleem-ni komz ged en duchentil-sé?

Abraham

Breman, mar karet,...én o zi!

Sir Ruter

E Kerlut?..ré skuih on-mé breman.Arhoah vitin,ni hrei en dro-sé!Mez n'ho-pes ket laret dein Penaoz é vab e oé deit d'er gér...

Abraham

Ya,Aotrou, é vab kohan,er horsér .

Sir Ruter

'Ma,ni er havo enta arhoah eùé...Kenavo!

Abraham

Aotrou ...

Sir Ruter

Petra faot dis hoah?

Abraham

Laret ho-poé dein penaoz em-behé bet un dra benag genoh aveid men digoll...

Sir Ruter

Ya,ur yalhad argant em-es granteit deoh,mar kerhezé mad en traou.Eun ho-pes ag hi holl?

Abraham

Guell é devéhad eid birùikin,Aotrou ; mez guell é eùé abred aveid devéhad !

Sir Ruter

Gwir e lares.Pégwir em-es en em servijet ahanas,é telian ha péein,just é.'Verna ket!Labouret ha-pes aveidon,mez ha tispriz e hran ataù!Me zo ur soudard,mé,ha me zo kri meur-a-huéh;mez biskoah èlkent n'em-es,èldous,treiset mem bredér!Tap enta,Judaz!

(Ean e daol dehon ur yalhad)
(Er Juif e blég aveid hi dastum)

(ACHIMANT EN EIL LODENN)

ER SEL E GOUÉH.

+++++
++

TERVED LODENN

(E ti Gouziern)

+++++
++

DIVIZ I

(Gouziern,Yann)

5++++++

Yann

Hama,me zad,hui 'wél hon-es paset en nozéh é peuh!Er Flamanked n'en-des ket mui sonj ahanom!

Gouziern

Naren.Mez sell eùé é péh stad o-des lakeit me faourkeh ti:bruhunet o-des oll en traou!

Yann

Eurus om hoah ma n'om ket bet lahet...ha ni hell trugérékad er Werhiéz aveid kement-sé.

Gouziern

Gwir é..Mez ha vreür, Loeiz,émenn éma?Ha Jildas,ha n'hon-es ket gwélet a-houdé déh d'anderù ?

Yann

Jildas,hui 'hell boud sur,n'é ket kouéhet étré dehorn er Flamanked:ré fin é aveid en em lezel de voud tapet èl-sé.Aveid er péh e sell mem breur,béem ataù lan a fians,me zad:Doué hag en Intron Varia a Blasmâneg er gouarno mad,èl m'o-des hor garantet ni-mem.

Gouziern

Afé!Pégwir n'hellér ket gobér muioh!...Mez,chelaou mé,Yann,kan 'ta éndro er werzenn 't-es laret dein en nihour.Vad e ra dein hé hleüed.

Yann

Mar karet... (Ean e gan)

"Intron a Blasmâneg,hui zo hor Patroméz,
Hui zo bet inouret dalhmad én on énez :
Er glahareù ag er vuhé
Sellet ni enta ged truhé!

Pe saù er mor éahus guennet ged en êvon,
Gwerhiéz santél,gôarnet er martelod breton,
Rag en houlenn'e zo ponnér
Hag é vagig e zo distér.

Pe lak er Marù hé dorn ar er vorerion peur,
En eur ma vent paré de voud lonket én deur,
O mamm,konduiet o inéan
'Taloh,de ranteleh en Néan!"

(Abraham e antréa én un
taol)

DIVIZ II

(Gouziern,Yann,Abraham)

Abraham, é hoapad

Ur vouéh vraù ho-pes,me labous!Braù èl kani un
estig,ha flour èl kani un él!

Yann

(chifet,éan e saù fonnabl ag é léh)
Hag ha kani-té,Juif,e zo èl bouéh ur vran,hag ha
fri zo krom èl beg ur spalouér !

Abraham,heb gobér van

Hama,Gouziern,chetu ma ous deit éndro!Hui e wél
penaoz n'ankouéhan ket me amied koh!

Gouziern

Mad e hret.Petra faot deoh genein?

Abraham

Er memez-tra ataù!Hui hell boud sur n'em-es ket

fal sonjeù arnehi,mez me garehé goud émenn éma
delùenn er Werhiéz a Blasmâneg.Pêgwir é ouiet é
péh tachad éma bet kuhet,petra ho parra ag en
disklériein?

Yann

Dalhet sonj ag er péh em-es laret deoh,me zad!

Gouziern

Dam,kêh dén,aveidon-mé m'em-es fians énnoh,hui
er gouï;Mez me mab n'é ket èl-don.Ha pêgwir
n'anaùan nétra a-zivoud er skeudenn-sé nameid er
péh en-des éan laret dein,hui gompreñ penaoz é
telian gobér é volonté ar er poënt-se.Ha
neuzé,mar ne faot deoh meid pédein dirag-
zi,n'ho-pes ket dobér ag hi gwéled :hui' hell
lared ho pédenneù én ho kalon,èl ma hram-ni.Hi
ho chelaouo er memez-tra.

Abraham Naren...Ya...rézon
Naren...Ya...rézon ho-pes...Mez...Komzam a dreù
arall,mar faot deoh.Nag a dreù brèuet ged er
Flamanked én ho ti !

Gouziern(

Me gred eroalh o-des groeit vil!Er penn-man éma
chomet hantér vad en traou,mez én tu-arall,pe
véleet !! Torret er gwélé dehé,taolet en armenér
d'en dias,ha laeret me faourkeh yah hag e oé
abarh,bruhunet er hadoérieù,kammet en daol,ha ne
ouian ket petra hoah...Sort-sé n'é ket tud èl-
om,mez diaolet achapet ag en ivern !En diskoein
e hrant eroalh dré er labour o-des groeit !

Abraham

Hag èl-sé n'ho-pes ket mui nétra;kollet ho-pes
rah ho traou...

Gouziern

Rah ! Hui'lar er wirioné ! Eurus om hoah ma n'o-
des ket bet sonj anehé de lakad en tan én ti...

Abraham,én un taol

Mez,nag ho mab braz ? Me sonjé é oé ér gér !

Gouziern, bamet
Er gér ?Paz ! Kleütet ho-pes un dra benag anehon?
Abraham, ânéet

Mé ? Heu...Paz...Mez, me sonjé...

Gouziern

N'em-boé ket laret deoh, en dé arall, penaoz é oé
é r brezél ged Dugay-Trouin ?

Abraham,, éseit dehon

Toué, geou sur !! Sellet 'ta péker fonnabl é
ankouéhér ! Gwir é on koh !

Gouziern, ged tristé

Ya, mé eùé me zo koh ! Ha...merhad ne wélein ket
mui me mab Loeiz !(Lakad e hra é benn étré é
zehorn)

Yann

Chiket 'ta, me zad, é hanù Doué !

Abraham

Dam ! Petra faot deoh ? ... (Arlerh ur prantad)
Hag en dén youank, e oé aman en dé arall, n'é ket
deit genoh hiriù ?

Gouziern, é seuel é benn

Naren. N'hon-es ket gwélet anehon a-houdé en
nihour ..., a-houdé déh de greisté .

Abraham

(Etré é zent) Emenn é vehent oeit ?... (De
Houziern) Mez, 'pes ket laret dein tuchant penaoz
'poé ket mui argant ?

Gouziern

Geou sur, men Doué ! Paour om breman èl rahed .
N'hor-bes ket mui blank erbed !

Abraham, e saù

Hama, Gouziern, mar karet, hui hell gounid éndro
hos argant ... ha mem muioh eid er péh ho-pes
kollet, ... mar karet !

Gouziern
Me zo koutant eroalh, mé ... mar gellan, heb
dizinour!

Abraham

Heb dizinour! N'ho-po ket meid ur gir de-
lared... Mez paz ur gaou, ur wirioné !

Gouziern

Hama, pé sort gwirioné, mar plij ?

Abraham

Emenn éma delùenn en Intron Varia !

Gouziern, bamet

Hoah ! ... Petra 'ta ho-pes èl-sé ged er paourkéh
delùenn-sé ?

Abraham

N'er goulenet ket. Mez sonjet ho-po, eur hag
argant, mar laret er wirioné !

Gouziern

Eur hag argant ? ... Ha più o rehé dein? Paz hui
ataù ?

Abraham

Hui, wélo... Ne vennet ket ?

Gouziern

Hem ! ... Dizol léh en delùenn n'é ket kalz a
dra, mez me garehé goud er péh e faot deoh gobér
geti arlerh...

Abraham

M'er lar deoh arré : ne glasket ket goud kement-
sé. Sellet kentoh é péh stad en em gavet, ha
keméret en tu de 'n em dennein anehon.

Yann

Me zad, ne laret ket !

-40-

Abraham

Cherret ho pég,hui ! Eurus e veet hag é
peah,Gouziern,mar laret ...

Gouziern.

Marsé 'vad ! Mez,émenn éh ei en delùenn ? Ha più.
e zégaso en argant ?

Abraham

Ne vennet ket enta ?

Gouziern

Respondet dein éraog : me wélo arlerh !

Abraham,e saù

Hoah ur huéh : ne vennet ket ?

Gouziern

Diaol ... petra 'grap énnoh ?

Abraham,én ur chifein

Hama,keu ho-po !

Gouziern

Ha,mez ! 'Gleuet ket ?

Abraham,kounaret

Ne vennet ket enta lared dein,aveid argant,émenn
en-des ho mab kuhet delùenn er Werhiéz ?

Gouziern,arfleuet eùé

Fol ous,me gred ! Ké kuit a me zi,hag arsaù a
lared ha sorhenneù !

Abraham,ged disprizans

Kuit ag ho ti ! Ha!Ha!Ha!Gorteit un tammig ! Ha
goah arzé aveidoh,rag hui é 'des er vennet
!(Moned e hra é toul en nor) Ho ! Deit !

Ur vouéh ,ér pelldér

Araog ! (Kleuein e hrér trouz pazeù nivérus)

-41-

Gouziern

Petra ?...(Ur vandennad Flamanked en em daol a-
gevred ér penn-ti) Ha,treitour !

Yann

O Gwerhiéz santél !

++++++

DIVIZ III

(Abraham,Gouziern,Yann,Ruter,Flamanked)

++++++

Ruter

Liammet ind !(Er soudarded en em daol ar Yann ha
Gouziern;er ré-man e glask en em dennein ér
máz.Liammet int èlkent.Ruter hag Abraham e sell
doh er soudarded é obér o labour.Arlerh un
herrad,Ruter e lar:)-Ha skolmet ind mad,o divréh
hag o zreid,aveid ma n'helleint ket bouljal!
(Goustad,de Abraham)-Hag er mab kohan,oeit é
kuit ?

Abraham,goustad eùé

Ne ouian ket ! Ne oé ket anehon én ti pen don
arriù.Goulenet em-es geté ar é lerh,ha me gav
genein ne ouient ket mem é oé arriù é Groé !

Ruter

Goah arzé !Bourrus e vehé bet en em vellein
anehon ! Mez,ne vern ! Hag en delùenn ?

Abraham

Ne vennant ket anehé lared dein émenn éma !

Ruter

Mad !Ni wélo !

Ur soudard

Ha stanket e vo eùé o bégeù,Kapitén ?

Ruter Paz ! Paz ! Me faot
dein komz geté ! Gortoit:dalhet en hani bihan
ér penn arall,ha dégaset en hani koh aman.

Yann,épad m'er stirér

Ne laret ket ur gir,me zad !

Er soudard

Cherr ha veg,mil million ..(Ean e saù é zorn)

Yann

O me hein !(Arriù e

hrant ér méz)

Ruter

(De Houziern,kaset diragzon)

Laret dein émenn éma en delùenn,ha hui 'po
argant ha liberté !

Gouziern,de Abraham

A pe sonjan em-boé fians énous,Juif miliget !
T'es ket méh aveid ha dreisoni ?

Abraham,
(En ur heijal é ziskoé)

Foll oh,me gred !

Ruter,dibasant

Respondet dein !

Gouziern,ged disprizans

Respond deoh ???Dizol d'en Hugenaoded émenn éma
kuhet delùenn beniget en Intron ? T'es ket 'ta
sellet doh me fas,tad-ahoé ! N'on ket ur
Juif,mé,dam ! Mar sonjes !!!

Ruter,fall

Laret ya pé paz,ha fonnabl ! Rag n'em-es ket
kalz a amzér !

Gouziern

Me zo bet desaüet é Groé,de lared é,me zo
kristén ! Ha me zo Breton,de lared é, m'em-es ur
penn kaled ! P'em-es laret "paz",éma hag é vo
dalhmad "paz" !!!

Abraham,é heijal é ziskoé

Penn foll !

Ruter,ged skrignerey yein

Mad!Groeit e vo deoh èl ma jaoj!(D'er
soudarded)Kaset éan kuit!-De dro en arall
breman!(Er soudarded e gas Gouziern kuit)

ABraham

O hennéh,Aotrou,ne ouian ket mar gelleet tennein
gir erbed anehon !

(Er rumm soudarded hag e gas Gouziern ér méz,en
em gav étal en nor dirag ur rumm arall hag e
denn Yann én diabarh.Neuzé)

Gouziern

Dalh mad,me mab !

Yann

Cherret ho peg !

Ruter

Chik ! Pé tuchant ..! Deit aman,hui,azenn ! Hui
ya de lared dein mar dé gwir éma hui en-des
kuhet skeudenn en Intron a Blasmâneg,èl ma laret
én hò sotoni !

Yann

Mé em-es hi kuhet .

Ruter

Emenn éma ?

Yann,é selled doh Abraham

Gouenn er Vretoned n'é ket gouenn Judaz !

Abraham,chifet

N'em-boé ket laret deoh ?...

Ruter,de Abraham

Dalhet ho téad ! (De Yann)-Trué em-es dohous.Ré
youank ous hoah aveid boud lahet.Lar dein émenn

t'es lakeit en delùenn, ha mé ho lézo de voned, ha
dad ha té, hag -ohpenn tra- me rei un digoll
deoh !

Yann

Er Werhiéz e zo me mamm. Ne dreisein ket me mamm.

Ruter

Sonj enta ér marù hirisus e zo doh ha kortoz, mar
ne lares ket !

Yann

Paré on de verùel aveid me hredenn .

Ruter

Mez ha dad e vo lahét eùé, ha dré ha hoall !

Yann

Hui' hell lahein dem hon horveù, mez birùikin ne
laheèt hon inéanùeù !

Abrahám

Ne gredet ket..., pégwir é laran deoh émant foll!

Ruter, ged un ér hirisus

Hama, ne vennes ket ?Gortoz un tammig, neuzé
(D'er soudarded)-Kerhet de glask en tad! (Ur
soudard e ya kuit)-Ni' ya de wéled più en-devo
er gomz devéhan !(Er soudarded e za éndro ged
Gouziern)

Ruter, de Houziern

Ho mab e hra èl-doh,...mez chelaouet : me ra
deoh ho taou ur munud de sonjal. Mar ne vennet
ket lared é pé tachad éma er skeudenn, me laho
de getan ho mab diragzoh, ha hui e gavo ho tro
goudé ! Hui gleù ?

Gouziern

Me mab ...

Yann, nerhus

Chomam kriù, me zad ! Aveid er Werhiéz !

Ruter

Ne vennet ket lared ?(Na Gouziern na Yann ne
respond)-Hama gorteit !(Ean e denn é gléan ér
méz ag er gouhin, hag e lar ged un ton kounaret)-
Ché aveidoh, Katoliked miliget !(Ean e ya de
seùel é gléan)

Gouziern, fonnabl

Arrestet, o dén kri ! Lahet mé er hetan !

Ruter, (e laosk é vréh d'en dias)

Laret fonnabl neuze !

Yann

Birùikin !

Ruter

Hama, tap !(Ean e sau é vréh aveid skoein ar
iann.-Kentéh é kleùér ér pelldér bouéhieù nerhus
é kânein)

Er vouéhieù, ar don "En hani gouz"

"Ni zo bepred Bretoned

Bretoned, tud kaled !

(Ruter e laosk é vréh de gouéh heb skoein ar
Yann)

Ruter

Han ! Petra zo ?

Abraham, é'n*em dennein étal er gwélé

Petra ?(Er soudarded e sell unan doh en arall)

Ur vouéh, tostoh

"Er Saozon e dro kein abenn

Pe lavaram-ni torr-é-benn !

Oll er vouéhieù, tostoh-tost

"Ni zo berped Bretoned,

Bretoned, tud kaled !

(Kleùed e hrér trouz er

pazeù)

Ruter,d'er soudarded

Keméret ho armaj !

+++++

DIVIZ IV

(Gouziern,Yann,Abraham,Ruter,Jildas,Loeiz ha Dugay-Trouin,Flamanked,korsérion)

+++++

Dugay-Trouin,étoull en nor

Torr é benn ! (Abraham e ya de guhed ardran er gwélé,heb boud gwélet)

Er gorséred,kevret

Torr é benn !(Doned e hrant én ti)

Ruter

Dugay-Trouin ?..Ha !Houh !(Seuel e hra é gléan)

Dugay-Trouin

Tap !Ché aveidous !(Tennein e hra arnehon un taol pistoled .Ruter e laosk é gléan de gouéhel hag e gouéh eùé,d'é dro,ar leurenn en ti)

Ruter

Taget on !..Tréhet hé-des er Werhiéz miliget !(Ean en em astenn ar en douar,hag e chom reud marù.Er Flamanked e déh kuit dohtu.)

Dugay-Trouin

Daou zén !...Kaset éan ér méz !(Daou gorsér e grog é kory marù Ruter hag en doug ér méz ag en ti.Epad m'en-dé paset en traou-man,Loeiz ha Jildas e zo oeit devad Gouziern ha Yann,en-des diskolmet o liamméù,hag e zo chomet de gomz goustad geté.Mez,arlerh m'éma bet kaset kuit korv Ruter é kleuér a-neuë Dugay-Trouin.)

Dugay-Trouin

N'é ket achiù er labour,paotred !Red é dem tapoud er ré-rall breman.Araog !

Er gorséred

Araog !

Loeiz,de Houziern ha de Yann Chomet aman de hortoz.Doned e hreem éndro.tuchant.

Gouziern

Eùéh ataù,me mab !

(Er gorséred e ya kuit)

+++++

DIVIZ V

-Gouziern, Yann hag Abraham kuhet ardran er gwélé.Chomel e hrant un herrad heb komz,èl souéhet ged oll er péh e zo degouéhet geté.)

+++++

Yann

Hama,me zad, é petra é sonjet-hui ?

Gouziern

Ne ouian ket mui petra lared !...Pe oem prest de verüel édan taoleù en éneberion,ché ma-d-om diwallet doh en droug,ché ha vreur Loeiz é toned éndro,ché Jildas é toned eùé,ché en dud vad é tréhein d'er fin ar er ré fal,ché oll en traou degouéhet mad én un taol,a pe sonjem er bihanan !...Ha boud e zo ré hag e lar hoah nen-des ket Doué erbed én Néanv !

Yann

Er péh zo sur,ur bern trugaréieù e zeliam d'er Werhiéz a Blasmâneg,aveid hé-devoud pléneit ken mad en traou én hor hevér !Ur piled tiù èl mem bréh e vo red lakad dirag hé skeudenn,a pe vo sauet er chapél éndro .

Abraham

(e saill a-ziardran er gwélé hag e denn ged ur pistoled ar Gouziern)

Vanjet e vein ! (Ean e réd kuit)

Gouziern ha Yann,,kevret

O !Er Juif !(En em denn e hrant ardran.Arlerh.m'en dé obeit er Juif ér méz,Gouziern e gomz)

Gouziern

T'es reseuet en taol,Yann ?

Yann

Paz !Na hui,me zad ?

Gouziern

Trugaré hoah d'er Werhiéz,neuzé !Biù ha yah om hon daou...Mez,sell 'ta !Péken fall !Ha,en treitour !P'em-behé gouiet é oé azé,ne vehé ket bet achapet èl-sé anehon,en hoh !Koh on,mez trawalh a nerh em-behé hoah kavet ém divréh aveid en tagein.Gouenn miliget !

Yann

Er laret em-es deoh dalhmad !Red é difi doh en estranjerion,drest-oll doh er Juifed.Biskoah n'em-es bet fians én dén-sé.

Gouziern

Un dén ?lar kentoh ur lon goué.Pesort droug hon-es ni groeit dehon ?Ha ché éan é ansé lemel genem hon inour hag hor Fé,doh or lakad étré daouorn er Flamanked,é klask breman .or lahein ...Ha !P'en dalhehen,na péh ur blijadur em-behé é sterdein ar é hargusenn !Mez,hui lar !!N'hellan ket mui doned éndro !

Yann

Ya,èldoh é sonjan.Mez,più en tapo,breman,hennéh ?Er ré-rall e vo oll laheth dré er gorséred,mez éan e achapo hoah aveid er wéh-man ! Ha éan é er hablusian anehé !

Gouziern

Malaskoed ! Gwir e lares neoah,or goall-ní é ! P'or-behé karet selled é peb korn ag en ti !... Mez più eùé en-dehé biskoah sonjet é oé ken ruzet-sé er lon ?...A-gaoz dehon ne helleem ket èl-sé boud koutant ar oll er rizenn ...Ha !P'em-behé gouiet !!

+++++

DIVIZ VI

(Gouziern,Yann,Jildas)

+++++

(Jildas e za én ti,joéius,géd ur fuzulienn én é zorn.E toull en nor,éan e chom bamet de selled doh Gouziern ha Yann,é wéled en dristé ar o faseù.)

Jildas

Démad!...Mez,petra zo genoh èl-sé?..Trist é ho minieù èl un hantér-hant boned-noz !N'é ket en eur de voud trist,nehoah.Laret dein petra zo kaoz...

*

Gouziern

Ne gounaret ket !Just ur momand arlerh ma oh obeit kuit ag en ti,ni oé-ni fiskal aman é lared kaer,Yann ha mé,hag én un taol,petra e wélam ?Er Juif e saill ne ouian ket a béh korn,e hra tan arnam ged ur pistoled,hag e réd kuit neuzé én ur grial:"vanjet e vein!".

Jildas,foonnabl ..

Hag ho tapet en-des ?

Gouziern

Paz,trugaré Doué!Mez,un tammig muioh èlkent ...

Yann

Santet em-es huitellereh en tam'm plom étal me skouarn!

Gouziern

Ha keu hon-es breman hon daou én ur sonjal penaoz er Juif-sé,hag en-des groeit dem er muian a zroug,ne vo ket hoah kastiet en taol-man,pégwir ne hues ket éan tapet.

Jildas

Ma nen des nameid keu hag ho laka d'obér goëd-fall,Gouziern,hui e hell chomel disoursi:Abraham e zo du-hont hétet kaer ar en hent.Mé mèm em-es éan diskaret ged en tamm bebraù-man!(Diskoein e hra é fuzulienn)Lézet em-es Dugay-Trouin ha Loeiz ged er Horséron de bostal arlerh er Flamanked,ha doned e hreint éndro devadoh.

Gouziern

En Aotrou Doué en em servij ahanas,enta,aveid kastiein en treitour..

Jildas,é selléd doh ur folenn dispak,

Marsé eroalh. Mez èl m'em-boé eùé ur spullen éneb d'er marhadour spilleù,doned e hren enta devadoh aveid gouied émenn é oé éan paset.Arriuet én hantér-hent,petra em-es guélet?Mem boulon éan-mèm,Abraham er Juif,hag en-des tennet arnan p'en-des me anaùet.Mez dam!Me manket en-des,er paourkêh,ha mé n'em-es ket mé éan manket!Eann én é benn éma obeit me zamm plom,ha kouéhet en-des on dén ar en hent,marù-mik.

Gouziern

Méritet en-doé kement-sé.Mez penaoz ho-pes groeit ho taol 'ta,aveid degouéheind' on diwall just a pe yem de voud lahét?

Jildas

Han!Hui e faot deoh gouied?Hama,d'ho mab Loeiz é teliet boud bet garantet.Déh de greisté,hui e oé obeit d'ho tu,ha mé de me hani.Hag ar blasenn Lokmaria em-es kavet Loeiz hag e zé d'er gér.P'em-es divizet dehon oll er péh e dreméné ér vro,laret en-des dein:"Dam fonnabl de Gonk,de glask Dugay-Trouin hag e zo éno ged é

Gorsérion,hag arhoah é vo böh ar gein er Flaman-ked !"Oeit om abenn,komzet on-es ged Dugay-Trouin deit om éndro kentéh,hatoup,én desped d'en aùél sterd hag e wéhé.

Gouziern

Ya,dorn en Aotrou Doué e zo azé!

Yann

Er Werhiéz e Houarn dalhmad er ré en-des fians énni.

Jildas

Ya,ha kastiet é bet oll hé énëberion:er Juif,hag er ré-rall eùé,rag chetu er gorsérion é arriù ag en aod.Chelaouet!

(Er gorsérion e za én ti)

+++++

DIVIZ VIII

(Gouziern,Yann,Jildas,Dugay-Trouin,Loeiz,korsérion)

Jildas,e saù

Hama,deit oh de benn anehé?

Dugay-Trouin

Ha,kéh dén!Lahet int bet oll!Paz unan heb kin n'en-des gellet achap!

Jildas

Diaol!Ha penaoz ho-pes gellet o zapoud oll,'ta?Nag o bageù?

Dugay-Trouin

O bageù?Chelaou!En ur rédeg àr o lerh,èl ma ouies,lahet hon-es daou pé tri.Mez pen dom arriù é porh LOKmaria,o hanoteù e oé just én aod.Saillet o-des abarh,ha pouroéet fonnabl aveid tapoud o bageù.Ged taoleù fuzulienn hon-es kaset hoah plom é penn pemp pé hwéh;mez er ré-rall e déhé ataù,rag n'hor-boé ket ni kanot erbed.En un taol,pe oent déjà tostik-tra paré de

voned ér lestri, chetu un taol-mor spontus é
seuel, èl n'em-es ket biskoah gwélet ém buhé, hag
en-des quintet keij-meij lestri, kanoteù ha
tud, hag en-des ind brèuet ar er herreg. Ha te
wélé neuzé er Flamanked é kreiz er lavagnon, é
klask néual aveid tapoud fonnabl en aod. Er ré e
arriùé d'er herreg, ni 'n em gargé-ni d'o has
abenn devad o zad-paeron Polig en diaol, mez er
lod muian anehé e zo bet beuet. Un dra burhudus
hon-es gwélet abenn-kaer: just a p'en dé marù en
devéhan Flamank, en deur e zo deit sioul ha
plén, plénoh eid éraog en taol harnan-sé!

Loeiz

En Intron a Blasmâneg é en-des groeit en taol-
sé, aveid kastiein er ré en-doé losket ha
distrument hé chapél.

Dugay-Trouin

Ha mad eùé, me gred, aveid digoll er serviterion
krenù hag en-des dalhet dehi ken sterd. (Ean e
laka é zorn àr skoé Yann) - Té, me hroédur, ha vreur
en-des laret dein daou pé tri gir:te zo ur paotr
kaloneg d'ha-poud heuliet èl-sé ha relijion
penn-der-benn. Ur penn breton e tes, ha te hrei ur
horsér ampert devéhatchoh...

Loeiz

Ne larein ket paz !

Gouziern, étré é zent

Paz, men Doué ! Trawalh e zo a unan èl-sé !

Yann

N'em-es groeit trá nameid men devér, Aotrou !

Dugay-Trouin

Mad ! Ché ur respond hag e blij dein. Me l dré
kement-sé t'es kement a spered èl a galon. Petra
e houلنnes aveid ha péein hag has inourein ?

Yann, é sonjal

Petra?... Paz kalz a dra, Aotrou : kânet dein heb kin

abéh sônnenn Korsérion Sant-Maleù, er Sant en-des
me sovet ag er marù. Me gar er sônnenn-sé !

Dugay-Trouin

'Faota ket kin dis ? Hama, gortoz, me va d'hé hânein
mé-mèm aveid ha blijadur. (D'er Gorsérion) - Eùéhet
d'en diskan, paotred ! (Ean e gan)
"Ni zo berped Bretoned
Bretoned, tud kalet !

(Er Gorsérion e ziskan : "Ni zo ...")

Dugay-Trouin

Ni zo korsérion Sant-Maleù
Ni labour eid Doué hag er Vro !
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Er Saozon e dro kein abenn
Pe lavaram-ni : Torr-é-benn !
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Ean réd én hor raog èl ur yar,
Ar er mor hag ar en douar.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Ni zo korsérion Breih-Izél,
Eid hé diwenn é hram brezél.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Ni 'gerh eidi d'er brezél garù
Heb doujein nitra, mèm er marù.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Me droho me zéad é mem bég,
Eraog nahein er brehoneg.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

O Breih-Izél, o kaeran Bro,
Koed én hé hreiz, mor én hé zro.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Mez drest-oll, drest en oll madeù,
Ni 'gar Jézus, Doué hon Tadeù.
(Er Gorsérion : Ni zo ...)

Dugay-Trouin, de Yann
Hama, n'é ket braù anehi, or sônnenn ?

Yann

Geou, pest ! Red e vo dein hé diskein.

Dugay-Trouin

Disket e vo dis! Mez, me mab bihan, chelaou mad aveid achiù, er gentél-man:n'é ket trawalh lared ged komzeù é karet er mad, red é diskoein dré er péh e hret er garanté-sé ho-pes aveiton... Red é labourad sterd aveid er mad hag aveid er gwir. Hag er ré e hra er labour-sé, er ré e chom dalhmad staget doh er relijion ha doh er vro léh m'émant gânet, Doué e daol arnehé é vennoh, hag un dé pé en arall é tegouého en tu mad de voud geté!

+++++

(ER SEL E GOUÉH)

Divéz en hoari



Kevredigeh Bro-Ereg en-des embannet INTRON VARIA PLASMANEG aveid kemér perh ér gouilieu kempennet, er blé-man, aveid lidein kantvléad gânedigeh Y.B. KALLOH, er Barh BLEIMOR.

Kaset e vo de goumananterion An Doéré, ha derhel e hrei léh nivérenn 28 ha 29 en dastumadenn. En nivérenn 30 e zei ér-méz ardro miz meurh 1989.



ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

AN TOMMDER

CHEMINÉES René Brisach

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN
Mod-koh, ha mod-neùé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G.: 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER

Débutant : le samedi à 14 h

PLOEMEUR

2ème année : le mardi à 20 h

LARMOR

Enfants : le mercredi à 14 h

LORIENT

Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

Le lundi à 18 h

Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98



Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adresssez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeh Bro-Ereg)



AN DOERE

Publication trimestrielle Prix du numéro 15 F

Abonnement annuel (4 numéros) 60 F

Gérant de la publication Henri MAHO BAUD

Mollereh "An Doéré"